KAZIM TAŞKENT KLASİK YAPITLAR DİZİSİ

NARTLAR

Asetin Halk Destanı

Çeviren: Kayhan Yükseler

NARTLAR Asetin Halk Destanı

NARTLAR

Asetin Halk Destanı

Nart Destam'nın –pek az rastlanan bir biçimde– belirli bir ulusal kimlikle özdeşleştirilemez oluşu, onu Kuzey Kafkas halklarının ortak bir ürünü, bir "Kafkas Mitolojisi" haline getiriyor.

Bozkırlardan sualtı uygarlıklarına, yeraltındaki "Ölüler Ülkesi"nden Tanrıların gökyüzündeki mekânlarına uzanan bir coğrafya üzerinde Nartlar, yurtsever, savaşçı ve korkusuz ama bir çocuk saflığındaki sevgi dolu kahramanları; bilge ve güçlü kadınları; paylaşımcılığı, konukseverliği ve görkemli törenleriyle geçmiş bir zamanın özgün yaşanmışlığını günümüze yansıtıyor.

Nart Destanı, köle olarak yaşamak yerine ölümü göze alarak, gökyüzündeki Tanrılarla savaşacak denli özgürlüğüne düşkün bir halkın öyküsü...

KÂZIM TAŞKENT KLASİK YAPITLAR DİZİSİ

NARTLAR
Asetin Halk Destanı

Rusçadan Çeviren: Kayhan Yükseler

YKY

Yapı Kredi Yayınları
Kâzım Taşkent
Klasik Yapıtlar Dizisi - 29

Nartlar / Asetin Halk Destanı
Rusçadan Çeviren: Kayhan Yükseler

Kitap Editörü: Barış Tut
Düzelti: Korkut Tankuter

Genel Tasarım: Mehmet Ulusel
Kapak Tasarımı: Nahide Dikel
Baskı: Altan Matbaacılık Ltd. Şti.

Rusça İlk Baskı: S.S.C.B. Bilimler Akademisi Yayınları, Moskova, 1957
Rusça Yayına Hazırlayanlar:
V. İ. Abayev, N. G. Djusoyev, R. A. İvnev, B. A. Kaloyev

1. baskı: İstanbul, Nisan 1999
ISBN 975-08-0020-6

Çeviri © Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 1997

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Yapı Kredi Plaza E Blok Manolya Sokak 1. Levent 80620 İstanbul
Telefon: (0 212) 280 65 55 (pbx) Faks: (0 212) 279 59 64
http://www.ykykultur.com.tr
http://www.shop.superonline.com/yky
e-posta: ykkultur@ykykultur.com.tr

İçindekiler

Sunuş • 9

Önsöz • 15

Bore Donbettırlar'da • 39
Bore Kutsal Ormanda • 47
Bore'nin Düğünü • 51
Dzılew Avda • 55
Dzılew Avdseronlar'da • 58
Avdseronlar'ın Kız Kardeşinin Kaçırılışı • 61
Devlerin Savaşı • 65
Nozoğlu Barhun'un Ölümü • 67
Bolatberjey'in Ölümü • 71
Teke Tek Savaş • 79
Kar ve Keref'le Werhteneg'in Savaşı • 82
Werhteneg'in Kayboluşu • 86
Ihşar ile Ihşarteg Delimonlar'da • 90
Delimonlar'ın Savaşı • 96
Altın Elma • 102
Wrıjmeg ve Hemıts Donbettırlar'da • 110
Satana'nın Doğuşu • 115

Wrıjmeg ve Hemıts'ın Yolculuğu • 119
Hemıts'ın Beyaz Denize Yolculuğu • 123
Kara Tilkinin Postu • 129
Wrıjmeg'in Öyküsü • 133
Sahug'un Öyküsü • 140
Hemıts'ın Öyküsü • 143
Nartlar'ın Oyunu • 147
Wrıjmeg'in Satana ile Evlenmesi • 151
Sayneg Eldar'ın Düğünü • 157
Hemıts'ın Evlenmesi • 164
Batraz'ın Doğuşu • 169
Batraz, Wragom ve Bardwagoğlu • 173
Soslan'ın Doğuşu • 177
Hemıts'ın Ölümü • 182
Batraz ile Taroğlu Mukara • 187
Batraz'ın Çeliklenmesi • 196
Batraz ile Heftengur • 200
Burefernıg'ın Kuvdu • 203
Soslan'ın Nartlar'a Dönüşü • 207
Wazoğlu Atsemez • 213
Batraz'ın Babasının Katilini Öğrenmesi • 222
Batraz'ın Babasını Öldürenden Öcünü Alması • 227
Sırdon Ailesinin Öldürülmesi • 234
Sozrıko ile Karadzaw • 241
Sozrıko ve Albeg'in Oğlu Totraz • 250
Sozrıko ile Çelehserteg • 257
Hiz Kalesi'nin Zaptı • 264
Sozrıko ve Güneş Kızı Asıruhş • 271
Sozrıko Ölüler Ülkesinde • 274
Kaziler'in Sahte Satana'sı • 283

Kaziler'in Kehs'i • 287
Kaziler'in Öldürülmesi • 293
Tek Gözlü Devin Oğlu • 296
Wrıjmeg'in Adsız Oğlunun Ölümü • 299
Wrıjmeg'in Adsız Oğlu ile Yolculuğu • 305
Wrıjmeg ile Tek Gözlü Dev • 313
Satana'nın Ayartılması • 318
Wrıjmeg'in Demir Tabutta Yolculuğu • 331
Sozrıko ile Balseg'in Tekeri • 340
Sozrıko'nun Ölümü • 345
Batraz'ın Ölümü • 356
Tanrının Kararı • 362
Tanrılarla Savaş • 365
Son Savaş • 368

Açıklamalar • 373

SUNUŞ

Kuzey Kafkasya halklarının ortak ürünü olan Nart destanıyla ilgili geniş bir bilgiyi okuyucularımız önsöz bölümünde bulacaklardır. Ancak Nart destanının Asetin varyasyonu olan bu kitapta geçen olayların, mitolojik geleneklerin daha iyi anlaşılabilmesi bakımından Oset tarihine kısaca değinmekte yarar var.

Kafkas sıradağlarının orta kısmının her iki tarafında yaşamakta olan Osetler, diğer Kafkas halklarından farklı olarak, Hint-Avrupa dil kökenli halkların İranî koluna mensupturlar. Etnokültürel ve genetik bakımdan kendilerini İskit ve Alanlar'ın soyu olarak kabul ederler.

Savaşçı ve göçebe İskit kabileleri İ.Ö. VIII. yüzyılda Güneydoğu Avrupa'nın step bölgelerinde göründüler. Orta Asya bozkırlarından gelmişlerdi. Karadeniz'in kuzeyinin temel nüfusunu teşkil edip burada İskit Devleti'ni, daha doğrusu temelini İskit kabilelerinin oluşturduğu siyasal bir birlik kurdular. Genetik, maddi ve manevi kültür bakımından Sarmat, Massaget ve Sakalar'la akrabaydılar. Alan-Asetinler, İskit etnik gelişiminin sonraki aşamasını meydana getirdiler ve dilini miras olarak aldılar. Asetinler'in İskitler'le genetik bağı, her iki halkın dinsel inançları, yaşam biçimleri ve maddi kültürlerinde yansımasını bulan birtakım olgularla da doğrulanmaktadır. Ancak Asetinler'in doğrudan İskitler'in dili ve kültürünün mirasçısı olduklarını söylemek kuşkusuz yanıltıcı olur. İskitler yerli Kafkas halklarıyla hudut oluştururlarken onlarla kaynaşmışlar, maddi ve manevi kültürlerinden birçoğunu benimsemişlerdir.

İ.Ö. IV ve III. yüzyıllarda İskitler'in zayıflamasıyla bu kez

İran dil kökenli Sarmatlar; Karadeniz bozkırları, Kuban kıyıları ve Kuzey Kafkasya'nın merkezi bölgelerinde tarih sahnesine çıktılar. Temel çekirdeğini Alanlar'ın teşkil ettiği, köken itibariyle kendilerine yakın boyları birleştirdiler.

Alanlar, İ.S. I. yüzyıla kadar Sarmat kabile federasyonu bünyesinde hatırı sayılır askeri ve politik güç oluşturdular. Kuzey Kafkasya merkezi bölgesinin etnografyasında, en çok Alanlar'ın gelişiyle köklü bir değişim başladı. Kuzeyden giren Sarmat-Alan büyük yığınları yerli halkı asimile ettiler. Ancak bu süreç Alanlar için iz bırakmadan geçmedi. Yeni bir topluluğun –Asetinler'in– oluşumunu getirdi. Temelde İran ağzını koruyarak, Alanlar (Asetinler) yerli Kafkas dilleriyle kaynaştılar. Yerli kabilelerin folklorunu, kültürlerini, yaşam tarzlarını, psikolojilerini benimsediler.

Asetinler'in etnogenetik oluşum süreci; İskitler ortaya çıkmadan önce, Kuban kültürü alanındaki, bir bölümü İskit, Sarmat ve Alanlar tarafından asimile edilen Abhaz-Adıge boylarının yaşadıkları bölgelerde geçti.

Asimile olan yerli boylar İran etnik alanında eriyip giderlerken, yine de İskit, Sarmat ve Alanlar'ın etnik gelişimlerine etkide bulunmuşlardır. Sınırlı da olsa eldeki yazılı kaynaklar bunu doğrulamaktadır.

Yukarıda açıkça değinildiği gibi, Kafkas boylarının bir bölümünün asimile edilmesi, Asetinler'in etnokültüründe iz bırakmadan geçemezdi.

Asetinler'in Alanlar'la olan genetik bağı, onların Kafkasyalı oluşlarıyla çelişmez. Çünkü Asetinler'in sonraki biçimlenişleri doğrudan Kafkasya ile bağlantılıdır. Temel etnodil unsurların (İskit, Sarmat, Alan) yanı sıra bünyelerine asimile edilmiş yerli Kafkas boyları, Kuban kültürü taşıyıcıları halklar girdiler; antropolojisine ve etnokültürel yapılanmasına katkıda bulundular.

Demek oluyor ki; Asetinler'in etnogenetik oluşumu iki temel unsura dayanır: İskit-Sarmat-Alanya öte yandan Kafkasya.

İ.S. VII, IX, XI ve XV. yüzyıllarda, Asya bozkırlarından Kafkasya'ya akın eden, sırasıyla Kıpçak, Peçenek, Poloveç ve Nogay yığınları Asetinler'de derin izler bıraktılar. Bu, çağlar süren sıkı ilişki, Oset dili, kültürü ve yaşam tarzına Türk unsurlar olarak girmiş oldu.

Bir halk destanının iyice anlaşılabilmesi için, o halkın tarihinin de bilinmesi gerektiği gerçeğinden yola çıkarak, Oset tarihine kısa da olsa değinmiş olduk.

Nart destanları Oset, Adıge, Abhaz, Abazin, Balkar, Karaçay, Çeçen, İnguş vb. gibi Kuzey Kafkasya halklarının ortak malıdır. Burada destan konu ve motiflerinin benzerliğinden değil; epik envanterin ortak temelinden, ana kahramanlarının aynı olmasından ve NART genel adını almış olmalarından söz etmek gerekir. Satana, Wrıjmeg, Batraz, Sozrıko, Hemıts, Atsemez gibi ana kahramanlar, çok az değişikliklerle yukarıda adı geçen halkların destanlarında yer almaktadırlar. Ayrıca "NART" sözcüğü, Adıge dillerinde gözünü budaktan esirgemeyen, Asetince'de de iri yapılı, güvenilir, kahraman anlamındadır.

Halklar kendi ezgilerini ve efsanelerini dış zorlamayla değil; ruhlarının, tarihsel deneyimlerinin, töre ve geleneklerinin zenginliğinden alırlar. Vurgulamak gerekir ki, Kafkas halklarının her birinde Nart destanları; içeriğine, yaşanmış gerçeklere, şiirsel biçime ve icra ediliş tarzına göre folklorik gelenekler ve özelliklerin çizgilerini taşımışlardır.

Bilindiği gibi ulusal destanlar, tarihsel geçmişin birçok çizgisini bünyelerinde taşırlar. O toplumun geçirdiği toplumsal evreler, gelenekleri, maddi ve manevi kültürleri, yaşam tarzları, psikolojileri gayet canlı bir biçimde destan içinde yansımasını bulur. Nart destanında da bu olgu görülür. Kan kardeşliği, kan davası, ölen kişiye at kurban edilmesi, başlık parası, konukseverlik ve kadına saygı gösterilmesi gibi Asetinler'e ve diğer Kafkas halklarına özgü gelenek ve görenekler destanda geniş biçimde yer alır. Kuşkusuz Nart destanı, kabile düzeninin son aşamasını yani askeri demokrasi periyodunu yansıtır. Ancak anaerkil dönem etkin görüntülerle varlığını sürdürür. Tüm insanlığın geçirdiği bir evre olan anaerkil düzene ilişkin özellikler, destanın akışı içinde hemen kendini gösterir. "Kaziler'in Kehs'i" bölümünde bir oğlan çocuğu dünyaya getiren sahte Satana, altı ay sonra hastalanıp kehsgenen şölenine gidemeyince, köyün kızlarına şöyle seslenir:

"Tez kehs şöleni için akrabalarıma gidin!
Armağanlar versinler benim için.
Dayımın atını da getirin unutmadan."

Anaerkil düzenin özelliklerinden biri olan, bebeğin doğumundan sonra annenin baba evine dönüş geleneği, 1930'lu yıllara kadar Asetinler'de yaşatılmıştır. Anne, baba evine geçici bir süre için geldiğinde, doğan çocuğun onuruna kutlanacak kehsgenen şölenine kadar burada kalırdı. Bu şöleni eski anaerkil geleneklere uygun biçimde anayanlı akrabalar kutlarlardı. Anne, şölen bitiminde evine çeşitli armağanlarla dönerdi. Dayı da, yeğenine bir at armağan ederdi.

Bilindiği gibi, anaerkil düzende çocuklar annenin soyuna aittir. Nart destanında da bunun izlerini görürüz. Nartlar, su âleminin hâkimi Donbettır'ın kızı Dzeraşşe'den doğarlar. Batraz ve Soslan gibi kahramanlar ilk zamanlarını burada geçirirler. Satana, doğan çocuğunu kocası Wrıjmeg'den habersiz Donbettırlar'a gönderir. "Wrıjmeg'in Adsız Oğlunun Ölümü" bölümünde görüleceği gibi, Wrıjmeg bilmeden oğlunun ölümüne neden olur. Bu olay "Şehname"de Rüstem'in, Rus destanlarında İlya Muromets'in oğullarını öldürmesine benzer (İrlanda sagalarında da bu tür öldürme motifleri vardır). Bu olayların temelinde babanın oğulu, oğulun da babayı tanımadığı bir sistem yatmaktadır. Bu da, anaerkil aileden kaynaklanan bir olgudur.

"Nozoğlu Barhun'un Ölümü" bölümünde Dargavşer kızının önderliğindeki kadınlardan kurulu birliğin, Nartlar'ın düşmanlarıyla kahramanca savaşmaları bizlere İskit ve Sarmat kadın savaşçılarını hatırlatır.

Asetinler'de, daha çok eski dönemlerde, çocuksuz bir babanın kendi sırtından bebek doğurması gibi, simgesel yolla "evlat edinme" biçiminde bir gelenek mevcuttu. Bu, Nart destanında da görülür. Ünlü Nart kahramanı Batraz'ın, babası Hemıts'ın sırtından doğması motifi, "evlat edinme" geleneğinin simgesel bir yansımasıdır.

Kadınlara fazla saygı gösterilirdi. Bu özellik ataerkil dönemde de titizlikle korunmuş; kadını aşağılamak, dövmek büyük suç sayılmıştır. Nart destanında bunun çarpıcı örneklerini buluruz.

Erkeklerin yaşlı bir kadını dövmeleri üzerine çılgına dönen ünlü Nart kahramanı Wrıjmeg şöyle der:

"Nasıl döverler bir kadını böyle acımasızca
Ah, bu kadar alçalmak olabilir mi?
Bu utançla yaşamaktansa, doğmamak daha iyi!
Ünlü Nartlar arasında çok enderdir
Böylesi tatsız bir olayın başa gelmesi.
Kadın dövmek, ata vasiyetini bozmak demek!"

Ölenin hemen ardından düzenlenen "Hişt" töreni, mutlaka gerçekleştirilmesi gereken Asetin geleneklerinden biridir. İnanışa göre, "hişt"i yapılmayan kişinin öteki dünyada ruhu asla huzur bulamaz. "Wrıjmeg'in Adsız Oğlu ile Yolculuğu" bölümünde, Wrıjmeg'in ölmüş oğlunun ölüler ülkesinden yeryüzüne dönüp babasından "hişt" düzenlemesini ısrarla istemesi, bu geleneğin mutlaka yerine getirilmesi gerektiğine ilişkin çarpıcı bir örnektir.

Nart destanının, diğer dünya destanlarıyla karşılaştırılması geniş ve titiz bir çalışmayı gerektirir kuşkusuz. Bu tür bir çabayı, işin uzmanı kişilere bırakmanın yerinde olacağı bilinci içinde birkaç örnek vermekle yetineceğim.

Nart kahramanları Hemıts ve Sozrıko'nun öldürülmeleri motifi, Antik Grek mitolojisindeki Akhilleus'un öldürülmesi motifine benzer. Dünyaya geldiklerinde çeliklenmek için suya batırılırken Hemıts'ın ağzını sıkıca kapatması; Sozrıko'nun maşayla dizkapaklarından (bu tema elimizdeki kitapta değil, Adıge, Abhaz varyasyonlarında yer alır), Akhilleus'un da topuklarından tutulması, bedenlerinin bu bölümlerinin zayıf kalmasına neden olur ve kahramanlar bu noktalarından aldıkları darbelerle ölürler. Yine destanın "Wrıjmeg ile Tek Gözlü Dev" bölümünde işlenen konu, Odysseia destanında Odysseus'la Kiklop Poliphemos arasında geçen olaylarla büyük benzerlikler taşır.

Nart destanlarının geniş biçimde araştırılması, derlenmesi ve yayımlanması Sovyetler Birliği'yle sınırlı kalmış, üzülerek söylemek gerekir ki, bu nedenle dünya mitolojisi içerisinde haklı yerini alamamıştır. Yurdumuzda da kuşkusuz Nart destanlarıy-

la ilgili araştırma ve incelemeler yapılmış, destanın içeriğiyle ilgili kitaplar yayımlanmıştır. Ancak bazı dergilerde zaman zaman yer alan destan metinleri, bir bütün oluşturacak biçimde derlenerek kitap haline getirilememiştir. Kuzey Kafkasya halklarının ortak ürünü olan Nart destanı, ilk kez bu kitapla Türk okuyucusuna kazandırılmış oluyor.

Destanda geçen mitolojik kişilikler, yer adları ve yabancı sözcüklerin anlamlarını ilgili sayfalarda belirtmek yerine, destanın akışını bozmamak adına, kitabın sonunda yer alan "Açıklamalar" bölümünde vermeyi uygun bulduk.

Ünlü Asetin dilbilimci Vaso Abayev tarafından derlenen ve yayına hazırlanan bu kitap, Rusça aslına uygun olarak Türkçeye çevrilmiştir. Metne sadık kalınmış, ekleme ve çıkarmalardan özenle kaçınılmıştır. Serbest vezinle çevrilmiş, destanın akışını ve anlatımını bozmayacak biçimde yer yer uyak kullanılmıştır.

Kayhan Yükseler

ÖNSÖZ

Özgün konuları ve içerik zenginliğiyle kendini gösteren Asetin sözlü halk edebiyatının en önemlilerinden biri, öteden beri araştırmacıların ilgisini çekmiş Nart söylenceleridir.

Kadim zamanlarda Kuzey Kafkas halklarınca yaratılmış ve yüzyıllar boyu şekil bulmuş Nart eposu, Oset, Kabartay ve Abazalar arasında geniş olarak yayılmıştır. Bir destanın kesin ulusal çizgilerle sınırlandırılmayarak birçok halkın malı olma özelliği az rastlanır bir olaydır.

Nart eposunu ve genellikle Asetin söylencelerini, içerik zenginliği ve sanatsal değeri bakımından, İlyada, Odysseia, Roland'ın Şarkısı ve Kalevala gibi dünya kültüründe yerini almış yapıtlarla aynı kefeye koymak mümkün.

Halkın yaratıcı dehası destanda geniş bir saha bulmuştur. Mutlu bir gelecek ve yaşam uğruna birçok kuşağın verdiği inançlı mücadele, özgürlük aşkı, yurtseverlik duyguları Nart söylencelerinde oldukça geniş yansıtılmaktadır.

Nart eposunun kronolojik doğuşunu ve gelişim evrelerini salt bir doğrulukla belirlemek şimdilik mümkün değildir. Ayrı ayrı olarak yapılan birçok analiz, destan konu ve motiflerinin çok eski İskit efsanelerine dayandığını ve İ.Ö. VII-VIII. yüzyıllara kadar uzandığını göstermektedir. Öte yandan İ.S. XIII ve XIV. yüzyıllarda Moğollarla olan ilişkilerin, Nart destanında izler bıraktığına kuşku yoktur. Nitekim Hemıts ve Batraz gibi ana kahramanların adları Moğol etkisini göstermektedir. "NART" sözcüğünün bu dönemde (XIII-XIV. yüzyıl) ortaya çıktığı sanılıyor. Bize göre Nart destanı da bu iki tarih arasında (İ.Ö. VII. ve VIII.

yüzyıl - İ.S. XIII. ve XIV. yüzyıl) ortaya çıktı. Sonraki yüzyıllarda oluştuğuna dair esaslı bir bilgiye rastlanmamaktadır.

Asetin - Nart söylencelerinin araştırılması ve derlenmesine tahmini 145 yıl önce başlanmıştır. Bu çalışmalarda, Rus bilim adamlarıyla, Rusya'nın bilimsel düşünce merkezi "Bilimler Akademisi" ve yine Rusça çeviri geleneğine göre eğitim görmüş Asetin aydınları çok önemli rol oynamıştır.

Nart söylencelerinin derlenmesi çalışmalarında en saygın yer, Asetin tarihi ve oluşumunun yorulmak bilmez araştırmacısı, Rus bilgin V.B. Pfaf'a aittir. Daha 1871 yılında Nartlar'la ilgili topladığı belgeleri "Kafkas Haber Bülteni"nde yayımlamıştı. Asetin halk edebiyatı, etnografik yapısı, dili ve tarihi üzerine derin araştırmalar yapan ünlü Rus bilgini, akademisyen V.F. Miller'in ise bu konuya çok değerli katkıları olmuştur. Pek çok Nart söylencesini engin ve geniş yorumuyla süsleyerek Rusça bastırmıştır. Ayrıca bu metinlere kendisine ait ünlü "Asetin Etüdleri" adlı eserinde ve diğer birtakım yayınlarında da yer vermiştir. V.F. Miller'in en önemli katkısı destan konularına bilimsel bir yorum getirmesidir.

V.F. Miller'in çalışmaları, Asetin aydınlarının büyük bir bölümünün, tarihe, etnografyaya ve folklora karşı derin bir ilgi duymalarına yol açmıştır. 1880-1890 yıllarında Asetin halk sanatı yapıtlarını derleyen yeni bir ekip doğdu. Devrim öncesi Kafkasya'nın o aralıklı, durgun yayın koşullarında Nart destanlarından çok sayıda örnek yayımlandı. Diğer Kuzey Kafkas halkları temsilcilerince de Nart eposunun derleme ve basımı yapılmıştır. Örneğin, Kabarda'da Nartlar'la ilgili ilk yazılı notlar aralıklı olarak, Rusça baskıyla daha XIX. yüzyılın ortalarında çıkarılmıştı. Bu yapıtların yazarları, ünlü Kabartay eğitimcisi Şora Bekmurzayeviç ve etnograf Sultan-Han-Giray'dı.

Ancak Nart eposunun derlenmesi, bir araya getirilmesi ve basımını geniş ölçülerde ele alarak gerçekleştirmek Sovyet iktidarı zamanında olmuştur. Ayrı ayrı kitapçıklar halinde basılmış olan Nart destanları, Güney ve Kuzey Osetya Bilimsel Araştırma ve İnceleme Kurumu'nun gücüyle bir araya getirilmiş, aynı dönem içinde destanın tetkiki üzerine birçok bilimsel ve teorik araştırma yapılarak yayımlanmıştır. 1940 yılı başında destanın

toplam metinlerinin basımına hazırlık için, Kuzey ve Güney Osetya'da, birçok bilim görevlisi ve yazarın katıldığı "Nart Komiteleri" kurulmuştur. Osetya'nın çeşitli bölgelerine gönderilen araştırma grupları, yalnızca Nart söylencelerinin yeni türlerini değil, destanla ilişkili olan folklorik doneleri de topladılar.

Daha 1942 yılında 30 formayı bulan "Asetin Halk Destanı-Nartlar" adlı büyük bir derleme baskıya hazır duruma getirilmişti. Kitap, Güney Osetya Özerk Cumhuriyeti Devlet Neşriyatı'nca yayımlandı. Bu derlemede yer alan zengin ve bol malzeme, Asetin halk sanatı yapıtlarının, genellikle de Nart söylencelerinin unutulacağı ve giderek kaybolacağına dair burjuva biliminde yer etmiş bir savı da çürütmüş oldu.

Nart destanının, ona büyük bir ün kazandıran halkla derin bir bağı vardır. Yetenekli, usta halk ozanlarınca yüzyıllar boyunca kuşaktan kuşağa aktarılan destanı, halk titizlikle korumuştur.

Halk ozanlarına büyük saygı ve sevgi gösterilirdi. Asetin halk destanlarının ünlü derleyicisi ve araştırıcılarından biri olan M.S. Tuganov bu konuda şöyle yazmaktadır: "Eski zaman halk şölenlerinde, birbirinden yetenekli halk ozanları, Osetya'nın dört bucağından akın akın gelir, 'çağdaş dille söylemek gerekirse' gerçek bir olimpiyat kurulurdu. Ünlü ozanlarla, çeşitli boğazlardan gelen temsilciler alana dolar, nefis türkülerle ve Nart destanlarının anlatımıyla zengin içerikli bir yarışa girerlerdi. Sürekli fendır çalarlar; her destanın müzikal motifi kahramanlarına göre keskin farklılıklar gösterirdi. Halk ozanlarının bu ustalıkları kabileden kabileye, babadan oğula geçmiştir."

Diğer sanatsal yapıtlar gibi, Nart destanı da derin özgünlük ve arkaik nitelikler taşımaktadır. Betimlenen olayların fantastik görünüşüne rağmen, destan derin bir realizm kokmaktadır. Onda şematizm ve klişecilik yoktur. Halkın kendi yaşamıdır destanda ortaya çıkan. Nart tipleri, Maksim Gorki'nin dediği gibi halkın o güçlü yakıştırma sanatının ürünüdür: "Kahramanların bu son derece canlı, mükemmel tipleri emekçi halkın sözlü sanat ve folkloruyla yaratılmıştır."

Destanın yaratıcısı olan halk, Nart kahramanlarına çok büyük tinsel nitelikler vermiştir; yiğitlik, iyi kalplilik, güç ve dayanıklılık, korkusuzluk ve yurtseverlik duygusu. Mitolojik koşulla-

ra karşın, kahramanların biçimleri yaşamla, gerçekle iç içedir. Wrıjmeg, Batraz, Sozrıko, Atsemez ve Satana'nın gerçekte varolmamaları pek önemli değil. Biçimleri, gerçeğin o karşı konulmaz gücüyle insanı büyülüyor. Amansız savaşçılığı, kaygısız oyun düşkünlüğü, düşmana karşı amansız tavırları, titanlar gibi güçlü, bir çocuk gibi saf, sonsuz sevgi dolu, herkese açık evleriyle Nart destan kahramanları yaşıyormuşçasına karşımızda dikiliyorlar.

Yaşlı Nart Wrıjmeg tipi destanda olanca canlılığıyla yansıtılıyor – gözü pek savaşçı, zeki ve kusursuz bir şef, Nart gençlerini defalarca savaş kahramanı yapan, düşmanla savaşta daima zaferler kazanan...

Batraz, destanın sevilen kahramanlarından biridir. Halk onda erkekliğin, cengâverliğin, kabile bağlılığının idealizmini gördü. Her şeyi yakıp yıkan gücü, yürekliliği, düşmana amansızca saldırışı, zorbalara karşı korkunç öfkesi; tüm bunlar, demir tanrısı Kurdalegon'un dükkânında şekil bulan çelikle Batraz'ın kusursuz bedeninde birleştiğinde, ideal bir yiğit ortaya çıkarır:

Nart Batraz çelikten yaratılmıştır.
Hiçbir güç yenemez, korkutamaz onu
Hileyle üstesinden gelinebilir ancak.

"Batraz ile Taroğlu Mukara"nın destanında, Batraz, zorba Mukara ve Nart köylerini ansızın basarak, her şeyi yakıp yıkan Melikler'in ordusuyla amansız bir savaşa girişir. Düşmanın tutsak ettiği birçok köylüyü kurtarır. Bu savaştaki kahramanlığı şöyle anlatılır:

Böylece bu amansız ve büyük savaşta
Yendi despot Mukara'yı ve Melikler'i.
Kurtardı tutsaklıktan ağır koşullarda yaşayan köleleri.

"Batraz'ın Babasını Öldürenden Öcünü Alması" destanında, kahraman teke tek bir kavgada Sayneg Eldar'ı kılıçla öldürür. Batraz'ın cesaret ve olağanüstü gücü "Batraz'ın Ölümü" destanında çok çarpıcı bir biçimde anlatılır. Dünyevi düşmanın üstesinden geldikten sonra tanrısal güçlerle kesin bir savaşa girişir:

Jedler, Dawegler ve hatta bizzat tanrıyla. Batraz'ın tanrısal güçlerle bu son savaşı, onu titan-savaşçı tanrı, Grek Prometheus, Kafkas Amiran yapar. Batraz, Hıristiyanlık döneminin fırtına ilahlarıyla – Wasillalar'la (Kutsal İlya) savaşa tutuşur. Bu savaş, iki dinin çarpışması olarak yansır: Batraz'ın temsilciliğinde totemizm ile Wasillalar'ın temsilciliğinde Hıristiyanlığın.

Batraz ve İskit-Alan gerçeğiyle bağıntılı olan Nart destanları arasındaki birçok paralellik ve yine çok eski Oset yaşam biçimlerinin Nart söylencelerindeki yansımaları, bu destanların temelde tamamen özgün ve kadim zamanlara dayandığı konusunda ısrarımızı haklı göstermektedir. Öte yandan hiç kuşku yok ki Hemıts ve Batraz adları, özgün Asetin adları değildir. Moğol kökenli olan bu isimler, diğer etmenlerin yanı sıra, Alan destanının, tarihin belli bir döneminde Moğol etkisinde kaldığını göstermektedir. Destanda Batraz'ın, hayatının ilk yıllarını denizde geçirdiği anlatılmaktadır. Nartlar onu elde etmeyi kafalarına koyarlar, fakat bir türlü başaramazlar. Nihayet Bilge Satana bir yol göstererek, Batraz'ı nasıl denizden çekebileceklerini öğretir onlara. Satana'nın dediklerini yapan Nartlar, çocuğu yanlarına almayı başarır. Aynı konuya bir Moğol destanında da rastlayabiliriz.

Destanda Sozrıko'ya geniş yer verilmektedir:

"Ben Nart Sozrıko-ateş gözlü;
Şölenleri, amansız savaşları severim."

Sozrıko, Nartlar'ın gururu, mağlup edilmez cengâveridir. Düşmanla savaşırken gayet usta ve akıllıdır. "Sozrıko ile Karadzaw" destanında, Sozrıko kendine çoban süsü vererek olağanüstü güçlü Karadzaw'ı öldürmeyi başarır. Burada üstünü çizmek gerekir ki, Sozrıko yalnızca Asetinler'in değil, Adıgeler'in, Abhazlar'ın, Balkarlar'ın, Çeçenler'in, Digorlar'ın (Soslan adıyla) ve diğer destan türlerinin de sevilen kahramanıdır. Bu olgu Sozrıko'nun popülerliğinin ve ulusal niteliğinin bir göstergesidir. Birçok eski mezarlık, örneğin Digorya'da, Soslan (Sozrıko) mezarlıkları olarak anılmaktadır; yine Sozrıko'nun üzerine oturduğu rivayet edilen taşlar gösterilir.

"Wazoğlu Atsemez" destanında, müziğe karşı üstün yetenekli Nart genci Atsemez tiplemesi göze çarpar. Kavalı yanık yanık çalışı, yalnızca güzel Agunde'nin yüreğini değil, tüm doğayı etkiler:

Başladı hiç kimsenin çalamayacağı şekilde,
Öttürmeye altın kavalını yanık yanık.
Issız orman kuş cıvıltılarıyla doldu.
Dikerek uzun boynuzlarını yukarıya
Herkesten önce geyikler başladı oynamaya...

Atsemez eski bir Alan adıdır. Kuzey Kafkasya'da bulunmuş İ.S. I. yüzyıla ait eski Grek yazıtlarında, bu isme dört yerde rastlanıyor. Bu yazıtların ikisi Anapa'da, biri Tanadı'da, diğeri de Krasnador bölgesindedir. Grekçe'de, bilindiği gibi "tse" ve "ç" harfleri yoktur. Bu harfler "t" ye dönüşür. Bu yüzden Alan ismi olan Atsemez veya Açamaz, Grekçe'de Atamazas olmuştur.

Kadın tipleri arasında, en ilginç ve önemlisi Satana'nın tipidir. Nartlar'da hiçbir olay vaki değildir ki Satana'sız geçmiş olsun. Wrıjmeg, Batraz, Sozrıko ve diğer kahramanlar her zaman akıl danışırlar ona. Bilge Satana, daima Nartlar'ı güç durumdan ve beladan kurtarır. "Wrıjmeg' in Adsız Oğlunun Ölümü" destanında, açlıktan ölümle karşı karşıya gelen insanları kurtarır. Erzakla dolu "derin mahzenini" açarak Wrıjmeg'e şöyle seslenir:

"Şimdi Wrıj, tüm mahalleleri dolaş,
Buraya çağır aç ve bitkin insanları"
Çoktandır türkü seslerinin duyulmadığı
Köye yöneldi yaşlı Wrıjmeg.
Şöyle duyurdu Nartlar'a, sağlıklısına, hastasına:
"Ey saygıdeğer halk, bu çetin zamanda,
Büyük kuvda çağırıyorum sizleri!
Yürüyebilecek durumda olan herkesi
Yiyip içmeye getirin zaman yitirmeden!
Yaşlıları, hastaları unutmayın sakın!
Sedyeyle taşıyın onları bir tek kişi bırakmadan!"

Satana'nın zeki kadın, konuksever ev sahibesi tipi, Asetin halkı arasında büyük yer tutmuştur. "Ev sahibemiz Satana", işte bir kadın için en güzel övgü sözleri, bu zamana dek her Asetin'in ağzında dolaşan... Halk, Satana adını hayatının bir parçası olarak saymakta, birçok olayı bu ada bağlamaktadır. Ayrıca onu biranın mucidi olarak görmektedir. Nart destanında kadın genellikle özgürlüğü ve bağımsızlığı alabildiğine kullanan güçlü ve otoriter bir varlık olarak gözükür. Hiç sıkılmadan ve teklifsizce, talipleri geri çeviren ve eşini kendi seçen Satana ve Agunde gibi tipler böyledir.

Kadının horlanması çok ağır suç sayılır, halk arasında şiddetle kınanırdı. "Tek Gözlü Devin Oğlu" destanında Batraz, 'şimd' oynarken, yakışıksız davranışı yüzünden devin oğlunun kol ve bacaklarını kırar. Babası oğluna şöyle seslenir:

"Ah, kaç kez uyarmıştım seni oğlum,
Bulunduğun doruklardan inme diye!
Söylemiştim bağışlamazlar diye gururlu Nartlar
Kadınlarına kötü davrananları asla"

Dediğimiz gibi destanda Nartlar, zeki, cesur ve savaşçı, güç duruma düştüklerinde askeri zekâsını ustalıkla kullanan, gözünü budaktan sakınmadan yurdunu düşmanlarına karşı savunan kişiler olarak anlatılmaktadır. Savaşa tutuştukları devler ise, aşağılanan ve alaya alınan, budalalıkları yanında, korkunç, acımasız ve sinsi tipler olarak gösterilmektedir. Devlere olanca fizik güç, devasa bir gövde verilmesi ve zapt olunmaz kalelerde oturmalarına karşın, Nartlar'la savaşlarında hep bozguna uğramaktadırlar. Nartlar her defasında devleri ve Melikler'i kaleleriyle birlikte yerle bir etmektedirler.

Birçok öyküde Nart kahramanları, yoksul halkın çıkarlarını etkin olarak koruyan kişiler olarak boy gösterirler. Düşmanla savaşta ele geçirdikleri hayvan sürülerinin büyük bir bölümünü hep dullara, yetimlere, yoksul köylülere dağıtırlar.

Düşman güçlerle savaşta, Nartlar'ın yardımlarına atlar, kuşlar, köpekler de gelir çoklukla...

At, Nartlar için en önemli varlıktır. Onsuz, hiçbir seferin ger-

çekleştirilemeyeceği sadık bir dosttur. Üstelik ata konuşma özelliği de verilmiştir destanda:

Düşmanıyla yapacağı çarpışma konusunda
Batraz konuşmaya başladı atıyla yolda:
"Bu korkunç, zorlu çatışmada
Alevler içinde yanarsam eğer,
Nasıl yardım edeceksin bana, söyle!"
Nallarını çınlata çınlata at dile geldi:
"Ey yiğit atlı, güvenebilirsin bana.
Düşman inatla, hırsla saldırırsa
Çiğner geçerim nallarımın altında.
Ama yine de üstün gelir,
Kıskaçla boğmaya çabalarsa seni
Onu yok etmek için üzerine çöküp
Dişlerimle parçalarım tüm damarlarını."

Yine bitkiler, vahşi hayvanlar, kuşlar da insan gibi konuşurlar; Nart dilinden anlarlar. Atsemez'in o güzel türküsü, yalnızca güzel Agunde'yi büyülemez; dağlar, ormanlar, vahşi hayvanlar, kuşlar, kısacası tüm doğa bu sesi duyar ve anlar. Can çekişirken Sozrıko kuzgun, kurt, tilki ve tanrısal güçlerle kendi aralarında habercilik yapan kırlangıçla konuşur. "Son Savaş" öyküsünde göklerin hâkimi, kırlangıç gönderir:

Tanrı söyledi: "Ey kırlangıç uç geriye,
Tanrının unuttuğu Nartlar'a son kez!"

Destanda tanrısal güçlerle, Nartlar arasındaki dostluk da anlatılır. Nart kahramanları zaman zaman gökyüzüne konukluğa giderler. Nart şölenlerinde de Wastırci, Wasilla, Felvera gibi gerçeküstü güçlere sık sık rastlamaktayız. Nartlar'la en sıkı fıkı olan, Satana'nın babası görünümündeki Wastırci ile önde gelen Nart kahramanlarına kusursuz bedenler veren demir tanrısı Kurdalegon'u görmekteyiz.

Nartlar yeryüzü düşmanlarını alt ettikten sonra, gökyüzündekilere de savaş açarlar:

Köle olarak utanç içinde yaşamaktansa,
Hep birlikte ölmek daha iyi, kararımızı verdik.
Biz Nartlar onurumuzu çiğnetmeyiz.

Bu tanrılarla savaş motifleri, en güçlü olarak destanın son öyküsünde yansıtılmaktadır:

Yeryüzünde düşmanları yendik biz.
Tanrılardan da korkmayız.
Geçmişte birlikte yaşadık onlarla,
Fakat zamanı geldi, karar vermemiz gerek;
Tüm endişelerimizi bir kenara bırakarak
Göklerde savaşmalıyız artık.

Halkın ahlaki ideallerle ilgili görüşleriyle bağlantılı olan destandaki motifler, büyük ilgi uyandırmaktadır. Bu motifler, öteki dünyanın yansıtıldığı "Sozrıko Ölüler Ülkesinde" öyküsünde karşılaştığımız yüksek niteliklerdir.

Destanda, evrenin tanrı tarafından yaradılışı konusunu göremiyoruz. Tüm tanrısal güçler; Tanrılar, Jedler ve Dawegler, Nartlar gibi varlıklar olarak yansıtılmaktadır.

Nart destanı; birçok araştırmacının haklı gözlemine göre, Kadim Asetin yaşamının kendi boyutları içinde oluşmuştur. Söylencelerde, olağanüstü sanatsal bir ustalık ve gerçekçilikle, uzak geçmiş Asetin dünya görüşü, psikolojisi, gelenekleri ve oluşumu ile ekonomik ve toplumsal düzeni yansıtılmıştır.

Destanın önemli bölümlerinin dağlı değil, bozkır sakini olan Oset- Alanlar'ın zamanında yaratıldığına kuşku yoktur. Söylencelerde bozkır rüzgârları eser. Bozkır, Nart seferlerinin ve kahramanlıklarının arenasıdır.

Destanda bozkırla ilgili öykülerin yanı sıra, sık sık denizden de söz edilir. Denizle ve özellikle su afetleriyle Nartlar'ın sıkı ilişkileri vardır. Ünlü titan Nart Wrıjmeg ve Hemıts, su âleminin hâkimi Donbettır'ın kızından doğmuştur. Güçlü Batraz, hayatının ilk yıllarını su diyarında geçirmiştir. Buradan ancak hileyle çıkarılabilir.

Nart destanlarında tarihsel bir öz var mıdır? Bu destanı tarih-

sel bir destan olarak nitelemek mümkün mü? Ya da kendine özgü çeşitli efsane ve masallardan oluşan bir olgu mu var karşımızda? Bu soruları yanıtlamak pek kolay değil. Dünyadaki diğer epik yapıtların analizi, tam bir mitoloji ya da masal olmadığı gibi, tam bir tarihsel destan olmadığını göstermektedir. Genelde, destanlarda çeşitli unsurların bir sentezi gözlenir: Tarih, mitoloji, masal, efsane ve ezgiler karışımı... Ancak bu unsurlardan hangisinin Nart destanında açık seçik olarak görüldüğü, özünü oluşturduğu ve epik sanatın başlangıcına damgasını vurduğu konusunda soruyu yerinde koymak gerekir.

A.N. Veselovski'ye göre epik ezgi, tarihsel bir olayın hemen ardından "sıcağı sıcağına" ortaya çıkar. Nart destanında bu "sıcağı sıcağınalığı" göremiyoruz. Belki de bu, Alan tarihini genelde az bilmemizden kaynaklanıyor. Roland'ın Ezgisi, Kosova Meydan Muharebesi'ne dair Sırp ezgileri ve David Sasunski Destanı'nı; Frank, Sırp ve Ermeni tarihindeki belirli olaylara kolayca bağlarken ve birçok Bılina konusu Rus vakayinamelerindeki öykülerden çıkmışken, Nart destanlarının tarihsel olan veya olmayan niteliği üzerinde yargıya varmak için şimdilik yeteri kadar veri ve bilgiye sahip değiliz. Fakat bize öyle geliyor ki, Alan ve İskit tarihini tüm ayrıntılarıyla öğrenmeye olanak sağlayan birtakım yapıt ve belgeler bulunsa bile, Nart konu ve motifleri üzerinde vereceğimiz karar için bunlar pek yarar sağlamayacaktır. En iyi olasılıkla, fantastik ve masalsı unsurların katılmasıyla tanınmayacak derecede değişen bir veya iki tarihsel olayın pek açık olmayan yansımaları destanda bulunabilir. Düşüncemizin temeli şuna dayanmaktadır: Nart destanı kendi biçim ve özelliğine göre, tarihsel belirginliğin; sembolizm, yakıştırmacılık ve fantastik öğelerin coşkun selinde boğulduğu, o eski zaman efsane –mitolojik eposları tipine uymaktadır. Tarihsel konular yerini mitoloji ve efsane motiflerine bırakmaktadır. Fin "Kalevala", Kırgız "Manas" destanlarında olduğu gibi.

Nart söylencelerinde birtakım tarihsel olaylar yine de vardır, ama bunlarda yine sembolizm kokmaktadır. Totem kültünün, yeniyle -Hıristiyan diniyle- kavgası böyledir. Destan kahramanları Soslan ve Batraz'ın tanrısal güçlerle savaşı, totem dünyasının, yeni dinin temsilcileriyle kavgasının sembolik bir anlatımıdır.

Destanda karşılaşılan ova, dağ, ırmak, deniz ve köy adları, yine Nart kahramanlarının yaşadığı o somut-tarihsel ortamı belirlemeye imkân sağlayan kişi ve halk adları dikkate alınabilirdi. Fakat bunlar da umutlarımızı boşa çıkarıyor. Destanda geçen coğrafi ve etnik adlar genelde çok belirsiz ve sanki bile bile uydurulmuş, gerçek olmayan özelliklerde. Bu uydurmacılığı görmemek olası değil, örneğin: "Terk Turk" bileşimi gibi; Terk-Terek ırmağının adı, Turk'sa-Türk ulusunun adı. Birbiriyle hiç ilişiği olmayan bu iki terimin sadece kafiye uyumu sağlamak için bileşiminden gerçekte olmayan, uydurma bir halkın söz konusu edildiğini açıkça görmekteyiz. Fakat bu adlar destan kahramanlarının hareket ettiği gerçekdışı, efsanevi ortamın etkisini bozmaz. Destanda zaman ve mekân içinde meydana gelen olayların lokalize edilmesi hevesini göememekteyiz, aksine olayları her türlü gerçekten yoksun kılmak ve üstü kapalı bir biçimde anlatmak isteği var açıkça. Destan yaratıcıları, "Güneş çocuklarının" efsanevi dünyasını kurarlarken, bu eşsiz fantastik dünyayı, günlük, herkesçe bilinen, her türlü gizemlilikten yoksun mekânlara bağladıklarını bir dereceye kadar hissetmişlerdir.

Demek ki, Nart destanını, tam anlamıyla tarihsel destan olarak tanımlamak mümkün değil. Bu yargıdan, destanın her türlü gerçeklikten kopuk ve tarihsel önemden yoksun olduğu anlamı mı çıkar? Kuşkusuz, hayır. Tarihsel olguların dışında, bir de konunun sanatsal gerçeği var.

Dostoyevski, Puşkin'in "Boris Godunov"unda, vakanüvis tipinin tarihsel gerçekliğini yadsıyanlara ateş püskürerek şöyle yazmıştı: "Puşkin'in vakanüvisi uydurulmuş olsa bile, o sadık eski Rus kişiliğinden arınabilir mi peki? Ya şiirsel gerçek? Poezya bir çocuk oyuncağı mı? Akhilleus hiç varolmadı diye, bir Grek tipi değil mi demek?" Nart kahramanları da bu ilişki içinde az dikkate değer değil. Puşkin'in eserlerindeki sanatsal tiplere Dostoyevski'nin verdiği nitelikler, bu kahramanlar için de geçerlidir: "Tiplerin başlıca güzelliği gerçekle; tartışmasız, gözle görülür gerçekle iç içe olmasıdır. Öyle ki yadsınmaları imkânsız, bir heykel gibi dikiliyorlar karşımızda."

"Heykel gibi dikiliyorlar" hükmüne Nart kahramanları kadar yakışanı olmaz. Öncelikle Wrıjmeg, Satana, Batraz ve diğer

kahramanların figürleri, bütün kütleden yontulmuş titan heykelleri gibi boy gösteriyorlar.

Nartlar'ın gerçekten varolmadığı konusunda "dağlı halkı" inandırmak, bu yüzden güç değil mi peki? Halk, birçok serüven ve kahramanlıkların uydurulmuşluğunu kabule hazır olmakla birlikte, böylesine canlı, bir heykel gibi karşılarında dikilen kahramanların uydurulduğuna, var olmadığına asla meydan vermez..

Nart eposu, hele usta ve yetenekli ozanlarca söylendiğinde, güçlü, unutulmaz bir etki yapıyor. Tüm bunların masal, mit ve fantezi olduğunu biliyorsunuz, fakat bu fantezi olgusu öylesine canlı renklerle bezenmiş ki, neredeyse gerçek olduğuna inanmaya başlıyorsunuz. Bu binlerce yıllık "masallar" bu zamana kadar realizmin örneği olmuştur.

Kadim zamanlarda doğmuş Nart destanı, tarihsel bir dönemin bazı izlerini taşır. Büyük ulusal destanlar birçok katman ve safhalardan oluşmasına karşın, Nart destanını, yine de kendi temeli içinde anaerkil düzenin (Satana tipi) canlı kanıtlarıyla bir kabile sisteminin tipik bir destanı olarak nitelendirmek mümkün. Çoğu söylencede Nartlar'ın üç kabile şeklinde bölündüklerinden söz edilir (Borete, Ihşartegate, Alegate). Destanda görülen feodalizm dönemine ait unsur ve çizgilerin, destana sonraki dönemlerde girdiği görülmektedir. Homeros epopeleri, Alman destanı, Rus bılinaları daha çok toplumsal gelişimin geç evrelerini yansıtır. Nart destanında izi bile görülmeyen devlet olgusu, bu söz konusu destanlarda iyice şekil bulmuştur. Eski İrlanda efsaneleri (saga), Nart destanlarına daha yakın izler taşır. Devlet kavramının olmayışı açısından "Kalevala" da Nart destanına benzer. "Kalevala", "Rigveda" ve "Avesta"nın çok eski bölümlerinde, mitoloji, dünya görüşü ve yaşam tarzı bakımından Nart destanına paralellikler bulmaktayız.

Kabile toplumunun karakteristik çizgilerinden biri olan kan gütme, destanda açık bir biçimde yansıtılmaktadır. "Batraz'ın Babasını Öldürenden Öcünü Alması" bölümünde, kahraman, bir kin ve öfke nöbetiyle veya kaprisle değil, sadece görev, borç duygusuyla öce zorlanmaktadır. Bir çeşit şövalyelik örneği... Batraz, öldürdüğü Sayneg Eldar'ın kolunu bir zafer anısı olarak Satana'ya getirdiğinde, kişinin kolsuz olarak gömülmesi gelenekle-

re göre aykırı olduğundan, ölünün toprağa verilmesi için, Satana kahramana, düşmanın kolunu yakınlarına geri götürmesini önerir. Batraz da itirazsız, Satana'nın isteğini yapmayı kabul eder.

Destanda, çok eski toplumsal ilişkilerden anaerkil düzenin izlerini görmekteyiz. Yüce Nart kahramanı Satana'nın büyüleyici, etkileyici tipi bu sistemin tipik, canlı bir örneğidir. O halkın anası, ev sahibesi, tüm kabile erzağının koruyucusu, bekçisidir. Anaerkil toplumun ilkel topluluk ekonomisi kalıpları içinde, onun bu rolü hayli önemli ve ilginçtir. Fakat destanda arkaik özelliklerin ana unsur olmadığını, bir kalıntı olarak korunduğunu işaret etmek gerek. Engels'e göre, barbarlığın en üst aşaması olan kabile-boy oluşumu ve özellikle askeri demokrasi düzeniyle ilişkili toplumsal formasyonlar gayet canlı ve renkli bir biçimde yansıtılmıştır.

Nartlar destanda, yerleşik düzene geçmiş bir halk olarak anlatılmaktadır. Birkaç mahalle halinde bölünmüş köylerde yaşamaktadırlar. Düşmana karşı savaşta tek güç olabilmek için silahlı müfrezelere sahiptirler. Aralarındaki anlaşmazlıkları çözmek, önemli toplumsal ve askeri faaliyetlere karar vermek amacıyla, köylülerin sık sık bir araya geldiği köyün en sevilen köşesi nıhas olarak ayrılır. Buna bir örnek olarak; avda öldürdükleri gümüşi bir tilkinin derisini bir türlü aralarında bölüşemeyen üç Nart'a Wrıjmeg şöyle der:

"Birbirimizle anlaşamayacağız anlaşılan.
Eve dönüp, nıhasa çıkalım akşam olmadan.
Bizden daha iyi karar verir yaşlılar
Halk söyler orada, kim haklı
Kime gerek başlık ve yen"

Eski zamanda insan barınağı olarak kullanılan mağara ve kulübelerden, daha çok ilk söylencelerde söz edilir. Sonrakilerde ise yüksek kuleler, zapt olunmaz kaleler ve saraylar vardır.

Nartlar altın, gümüş, bakır, demir ve çeliği çok iyi biliyorlardı. Altından ve gümüşten süs eşyaları, bakırdan ev eşyaları, demir ve çelikten ise silah yaparlardı; kılıç, mızrak, ok, yay, zırh, kalkan, miğfer vs.. Özellikle, Nartlar'da farklı bir yer tutan de-

mircilik çok gelişmiş durumdadır. Demir tanrısı Kurdalegon, destanın ünlü kişilerinden biridir. Çelik zırhlara bürülü birçok destan kahramanı, düşmana korku salarlar. Nartlar'ın en belli başlı uğraşıları, avcılık ve hayvancılıktır. Avcıların temel silahı, ok ve yaydır. Destanda sık sık küçük ve büyükbaş hayvan sürülerinden söz edilmektedir. Bazı söylencelerde tarımın da yaygınlığı gözlenir. Tahılsal ürün olarak; arpa, buğday, darıyla tarım aracı olarak karasabanın sık sık adları geçer. "Soslan'ın Nartlar'a Dönüşü" söylencesinde bu konuda söylenen şöyle:

Karasabanla geldi Wasilla'nın oğlu
Arpayla buğday serpti önlerine dağ gibi.
Rüzgâra karşı kullanmaya Donbettırlar
Değirmen taşları getirdiler yanlarında.

Destanda, Nartlar zamanlarının büyük bir bölümünü, tüm yetişkin erkeklerin katıldığı seferlere (Balts) ayırmaktadır. Av, hayvancılık ve tarımla yine erkekler uğraşır. Kadınlar ev işi yaparlar, ayrıca büyük bir ustalıkla rong (baldan yapılan içki), bira, braga hazırlarlar, elbiseler diker, yün ipliğinden çuha yaparlar. Bütün bu uğraşılarda Satana ünlüdür.

Nartlar'ın başlıca gıda maddesi, ilk söylencelere göre geyik etidir; genellikle büyük ziyafetlerde verilir. Sonrakilerde artık evcil hayvan etleri ve ekmekten söz edilmektedir. En çok sevip içtikleri, çok eski içkileri olan rongdur. Düğün ve cenaze törenleri gibi yerel gelenekler, destanda çok canlı bir biçimde yansıtılmaktadır. Geçmişte Kuzey Kafkas halklarında oldukça yaygın olan kız kaçırma, başlık parası gibi âdetler de destanda yer almaktadır. "Wazoğlu Atsemez" destanında Wastırci ve Efşati gibi tanrısal güçlerin Nart ozanı Atsemez için, Sayneg Eldar'ın hiç konuşmayan kızı güzel Agunde'yi kaçırma niyetleri anlatılır. Kabile toplumunun evlenme biçimlerinden biri olan kız kaçırma, büyük ölçüde gelin için ödenmesi şart olan başlık parasından doğmuştur. Destanda kız kardeşlerini kaçıran Sozrıko'ya yedi kardeş şöyle seslenmektedir:

"Başlık vermek zorundasın kardeşimiz için,
Bize ödemelisin sen hemen
Geyik, dağ keçisi ve daha bir sürü hayvan
Ve ovanın ortasına ilkbaharda
Kurmalısın çelikten bir saray."

Destan içinde, Oset halkı ve atalarının dinsel inançları konusunda çok ilginç ve büyük materyaller yer almaktadır. Nartlar'ın tanrısal güçlerle savaşında yansımasını bulan, Hıristiyanlıkla eski Alan totem kültlerinin kavgasına tanık olmaktayız. Sozrıko, Hıristiyanlaşmış "Güneş Tanrı" Balseg'in tekerleği ile savaşa tutuşmakta ve bu kavgada öldürülmektedir. Yine Batraz, Hıristiyanlaşmış fırtına tanrıları Wasillalar'la savaşmakta, o da öldürülmektedir. Her iki olayda da zafer Hıristiyan tanrılarınındır (!).

"Sozrıko Ölüler Ülkesinde" destanında, Osetler'in öteki dünyayla ilgili görüş ve düşünceleri yansır. Kabile sistemi dönemlerinin çok eski özelliklerini muhafaza eden gelenek ve görenekler anlatılır.

Totemizm ve animizm izleri destanda önemli bir yer tutar.

Nartlar neşeli, hayat dolu insanlardır. Boş zamanları baştan sona, şölenler, danslar, sportif oyunlarla doludur. Hele başarılı bir seferin ardından, fidiveg'in (tellal) çağrısıyla tüm halkın toplandığı bol ikramlı bir ziyafet düzenlenir, ünlü Nart folklorcuları ve çalgıcıları arasında yarışma yapılırdı. "Sozrıko ile Çelehserteg" destanında, Nartlar'ın en iyi dansçısı Sozrıko, Hizoğlu'yla yaptığı yarışmada, izleyicileri büyüler:

Ateşli Sozrıko başladı dansa
Coşkun gülümseyişle gururlanarak.
Ayağındaki jengoylarıyla atladı masaya
Parmakları ucunda kalkarak başladı oynamaya.
Halk izliyordu dansı hayran hayran.
Gözler kamaşıyordu çevik hareketlerden.
Süzüldü içki kupalarının kenarından bir kuğu gibi.
Yaşlıların şaşkın bakışları arasında
Bir ekmek kırıntısı dahi dökmedi masadan
Ne de bir damla rong kadehlerinden.

Nartlar'ın sevilen dansı şimd'dir. Destanın birçok bölümünde yer alan ve Asetinler'de hâlâ yaygın olan, ünlü bir kitle oyunudur şimd:

Halka olup başladılar şimd oynamaya
Tüm çevreyi türkü sesleri sardı.
Zemin sarsıldı ayakları altında.

Nartlar müziği çok severler. Yukarıda değinildiği gibi, yalnızca Atsemez değil, destanın baş kahramanları da çok iyi türkücüdürler. 12 telli arpın mucidi Sırdon'dur. "Sozrıko Ölüler Ülkesinde" destanında, Efşati'den kavalı alan Satana, onu Sozrıko'ya armağan eder:

İşte çalmaya başladı Sozrıko kavalı.
Tüm vahşi hayvanlar sürüler halinde
Koşup geldiler her bir yandan Nart'ın yanma.
Bu çağrıya büyülenmiş gibi kendiliğinden
Dağ keçileri de, geyikler de katıldılar.

Müziğe, şarkılara ve dansa karşı duyulan bu tutkuyla, savaşçı karakterin birleşimi Nart kahramanlarının karakteristik özelliklerinden biridir. Kılıç ve fendır; işte Nart halkının iki simgesi... Nart destanının bu olağanüstü, tartışmasız canlılığı, yaşamsallığı, her şeyden önce Asetin halkının, destandaki fantastik kabuğun arasından, bizzat kendi yaşamını görmesinden ileri gelmektedir. Destan kahramanları Asetin halkı arasında geniş ün kazanarak, onların yaşamlarının en değerli ve yakın varlıkları oldular. Nerton (Nart) kelimesi, kudrete, yüceliğe, bolluk ve bereket, güzelliğe, olağanüstülüğe duyulan hayranlığın bir simgesi olarak kullanılmıştır bugüne dek. Asetinler daha önceleri hiç bilmedikleri, görmedikleri mısırla ilk tanıştıkları zaman, ona Narthor (Nart buğdayı) adını verdiler.

Ev sahibesinin Satana, evin erkeğinin de Wrıjmeg'le kıyaslanması, her Asetin'in yorum yapmadan kavradığı o güzel nitelikleri bu kişilere vermek, onları yüceltmek anlamındadır.

Ünlü Asetin halk şairi Kosta Hetegurov, yapıtlarında sık sık

Nart kahramanlarının adlarını kullanır. Kahramanlarını destan kahramanlarıyla kıyaslar. *Kimsin Sen?* şiirinde bir kişiden şöyle söz eder:

Komşularının yanında kaba sabadır o.
Evdeyse-Sırdon..

Bu iki dizede Hilekâr Sırdon'la kıyaslanan bir kişinin karakteri verilmektedir. *Çoban-Irgat* manzum masalında ise Wrıjmeg'in adı şöyle geçer:

Başlıklı kürk paltosunu
Eskitmeye zaman bulamasın,
Nart kış gecelerinin soğuk karanlığında,
Dondursun damarlarındaki kanı
Onları tavşan derisinden dikeni
Nartlar'ın Wrıjmeg.

Heteg adlı taslak el yazması şiirinde, ev sahibesinden birkaç kez Satana diye söz eder. Aynı şiirde yaşlı sultan hakkında şunlar söylenir:

Bir Nart gibi içti, delikanlı gibi eğlendi.
Şairin üstün hayal gücü Nart ozanı Atsemez gibidir:
Coşkulu Nart gibi söyleyebilseydim.
Sesim göklere kadar çıkabilseydi..

Düğünlerde, şarkılı türkülü şölenlerde her zaman ünlü Nart çifti Wrıjmeg ve Satana anılır.

Osetya'da birçok yer adları, mezarlıklar, kutsal yerler, kayalar, doğa olayları Nartlar'la bağlantılıdır.

Şöyle ki; yulaf Asetince "Hemıts'ın bıyığı", samanyolu da "Erfen'in izi" (Erfen, Sozrıko'nun atı) olarak adlandırılmaktadır. Kırlangıç ile ilgili ise; Soslan kılıcıyla dokunur dokunmaz, kuyruğunun iki parçaya bölündüğü söylenir. Bazı bitki, yabani hayvan ve kuşlardaki özelliklerin, Sozrıko'nun, Balseg'in tekerleği ile cengi sırasında, can çekişirken savurduğu lanetlerle, dualarla ba-

ğının olduğu söylenir: Fındık eğri büğrüdür; söğüt meyvesizdir; kuzgun uzun ömürlü; kurt gözü pek, atılgan; baykuşsa gündüz görmez vs.

Soslan'ın (Sozrıko) mezarının Digorya'da olduğu söylenir. Eskiden yaz aylarında burada, bu kahramanın anısına özel şölenler düzenlenirdi. Kurtatinski boğazında Lats köyüne yakın, Nartlar'ın sohbet yeri-bir nıhas- bulunduğu da söylentiler arasındadır. Bazı büyük taşların güçlü, kudretli Nartlar'a koltuk görevi yaptığı da anlatılır. Aynı yerde Nart mezarlıkları da gösterilmektedir. Üzerinde Sırdon'un evinin tam bir resminin çizili olduğu bir kayanın varlığı da yine bilinmektedir.

Çoğaltılması mümkün bu örneklerden, Nart destanının, halkla ne derin bağlar içinde olduğu açıkça görülmektedir.

Destanın sanatsal değerinden söz ederken, geniş konu ve içerik zenginliğine değinmemek imkânsız. Bağımsız, özgün konuların miktarı yüzleri aşar. Birbirinin tekrarı gibi bir durum yoktur. Aksine her öykü kendi izlerini taşımakla kalmaz, içindekiler de farklı konu özelliğini taşır. Destandaki temel çatışmaların acı sonla bittiği bölümlerde, İskandinav Edda ya da İrlanda efsanelerinin o tekdüze iç karartıcılığı yoktur. Ihşar ve Ihşarteg'ın ölümleri, Sozrıko ve Batraz'ın öldürülüşleri, Sozrıko ile Totraz'ın cengi, Sırdon'un çocuklarının öldürülüşü gibi dramatik unsurlarla yüklü olayları, birtakım güldürü unsurlarının yer aldığı olaylar izlemektedir; Sırdon'la ilgili öyküler böyledir ("Satana'nın Ayartılması", "Wrıjmeg ile Tek Gözlü Dev", "Tek Gözlü Devin Oğlu" vs. gibi). Böylelikle dramatizm, güldürüyle ve yer yer masalsı öğelerle oldukça ustaca ve organik biçimde kaynaşmaktadır. Genelde, mizah Nart söylencelerinin önemli bir unsurudur, destanı yaratan halka özgüdür bu.

Büyük konu zenginliğine karşın, Nart destanının sanatsal biçim bakımından görece bir kısırlık içinde bulunduğu söylenebilir. Bu kısırlık, rastgele bir olgu biçiminde değil, destanın oluştuğu dönemdeki bilinen toplumsal formasyonların ilkelliği sonucu ortaya çıkmıştır. Eski zaman avcıları ve savaşçıları manevi gıda konusunda pek titiz değillerdi; sadeliğe, kanaatkârlığa alışkındılar. Ancak bu kısırlık, destanın sanatsal değerini azaltmıyor. Dağlı savaş kulelerine bir bakın; çimentosuz, yontulmamış bir

kütleden yapılan bu kuleleri, mimari bir anlayış içinde zengin bir yapı olarak nitelemek mümkün mü? Fakat kendine özgü zarafeti ve güzelliği kişiyi büyülüyor. Hele çevresindeki doğanın sertliği ve köylerin uyumuyla bütünleşen bu sadelik unutulmaz etkiler yapıyor. Asetin halk destanları da böyledir işte. Her türlü süsleme ve yapay güzelliklerden yoksun megalitik yapılar gibi, fakat geçmiş zamanın soluğu, gücü ve kudreti duyuluyor ve insanı büyülüyor.

Yukarıda Nart destanının oluşumunu kabile sistemine bağlarken genelde içerik üzerinde durmuştuk. Fakat destanın sanatsal biçimlerinin incelenmesi bile, sınıf öncesi bir toplumun ürünü olduğu düşüncesine bizleri inandırmaktadır. Bunun, feodal bir destan olmadığını, feodalizme özgü bir üslup, kalıp taşımadığını açıkça görmek için birkaç öyküyü okumak yeter. Oysa seçkin ozanların, hâmileri önünde birbirleriyle yarıştıkları feodal ortam; hem savaşçı hem de aile ve kabile büyüğü olan ozanın, bey için değil, kabile üyeleri için türküler söylediği kabile düzeni koşullarında inanılmaz biçimde vücut bulan dinamizmin ve zenginliğin sık sık zararına olan o cafcaflı üslubu ve sanat araçlarının zorlanmasını doğurur.

Savaşlarla, tehlikelerle ve yoksullukla dolu hayat, halkta yüzyıllar boyu epik sanatı besleyen o kahramanlık ruhunu ortaya çıkarmıştır. Bu ağır koşullar; üstün anlatım gücüyle sade ve ölçülü, ama içten doğan güçle ve dinamizmle Nart destanına da damgasını vurdu.

Asetin halk poezyası, lirik unsurlar bakımından biraz kısırdır. Bu özellik, Nart destanı için de geçerlidir.

Nart destanının sanatsal niteliği nasıldır peki? Kompozisyon basittir, kurala aykırılık yoktur. Yine sözdizimi (sentaks) karmaşık değildir; basit cümle kuruluşu egemendir. Birleşik cümle yapısı hemen hemen yok gibidir. Eylem, hareket; tasvir ve retoriklerden daha önemli yer tutuyor. Kahramanların karakterleri asıl eylemde, harekette gözler önüne seriliyor; değerlendirme ve nitelemede değil... Sanatsal yapı gerçekçidir, dil lakoniktir, özgürdür ama aynı zamanda zengin ve isabetlidir...

Şimdi de destanın sanatsal içeriğini oluşturan bazı biçim ve deyimlere göz atalım:

Kadın güzelliği için söylenen: "Güneş ve ayın ışığı ondan yayılır", "ayak bileklerine kadar uzanan altın saçları" "inci tanesi gözyaşları" (...)

Kahramanın gözleri hakkında: "Elek iriliğinde gözleri" (...)

Donbettırlar'ın evleri konusunda: "Döşeme masmavi bir cam, duvarlar sedeften, tavanları sabah yıldızı" (...)

Atlı-devler için söylenenler: "Atı dağ gibi, kendisi tınaz" (...)

Yiğit kişiye ilişkin: "Efsanevi atlı yaklaşır, güneşin ve ayın ışıkları saçılır üstünden, önünde buram buram sis kalkar, tepesinde kuzgunlar dolanır, ardından derin izler bırakır. Güneş ışığı miğferinin parlamasıdır, ay ışığı ise kılıç kabzasının parlaklığı, önündeki sis atının burun deliklerinden çıkan buhardır, tepesinde dolanan kuzgun atın toynaklarından kalkan toprak parçaları, ardındaki derin izler kılıcının yerde bıraktığı izdir."

Çift birleşimler Nart destanında çok kullanılan, beğenilen bir hususdur: Çift biçimler, çift sıfatlar, teşbihler ve çift isimler.

Kar yağışı için: "Çok yağan kar, asırlık buzul"

Kar fırtınası için: "Dönüp duran fırtına ve saran tipi"

Umutsuz bir çığlık için söylenen: "Kartal çığlığı, doğan çığlığı..."

Satana'nın bilgeliği ve zekâsı, Sırdon'un kurnazlığı şu sözlerle anlatılır: "Gökyüzünün kurnazı, yeryüzü büyücüsü."

Yoksul giyimli kahraman hakkında: "Büyük tırnaklı, çarpık erçili" (...)

Çoklukla ilgili: "Yüz kez yüz, bin kez yüz" (...)

Çift birleşimlere eğilim, adların kullanımında da görülmektedir: "Terk ve Turk" "Kaytar ve Bitar" vs.. Çift birleşimlerden bazıları, farklı sözcükler kullanıldığı halde eşanlamlı olmaktadırlar.

Destanın türü ve ölçüsü konusuna gelince; Nart kahramanlık destanları -"kadeg", sadece içerik olarak değil, icra ediliş bi-

çimi bakımından da apayrı bir özellik taşır. Ne masala - "argaw", ne de şarkıya -"Jareg"- benzer. "Kadeg"in, masaldan farkı, sadece türkü şeklinde söylenmesidir; "Jareg"den farkı, bir çalgı eşliğinde söylenmesi ve tamamen kendine özgü bir melodiye sahip olmasıdır. Şiirsel biçimde ifade edilmesi, şiire özgü vezin ve ritm taşıması bakımından, "kadeg"in icra ediliş özelliği doğrusu düşündürüyor. Elimizde bulunan "kadeg" kayıtlarına başvurduğumuzda, hemen tümünün düzyazı biçiminde hikâyeler olduğunu, dış görünüşüyle masallardan farkının bulunmadığını görüyoruz. Bu çelişki nereden kaynaklanıyor? Bir dereceye kadar aşağıda belirtilen iki nedene dayandırılabilir. Birincisi; bu yapıtları kaydedenlerin çoğunluğu, âşığın türkü şeklinde söylemesini değil, anlatmasını ister, çünkü bu durumda sorular sormak ve tekrarlamasını istemek mümkündür ki, bu türküde olmaz. İkincisi; "kadeg"de şiirsel biçim bulunduğu halde, yeni rapsodilerin sonuna kadar icrasında bu kalıp bozuluyor. "Kadeg"in şiirsel - ritmik ölçüsü anlatım sırasında hissedilmez, elde olmadan düzyazı biçiminde kaydedilir.

Dizelerin tek değil, birkaç ölçüsü bulunuyor; şu veya bu kahraman üstüne yazılı her destanın kendi melodisi vardır. "Kadeg" dizelerinin özelliklerini şöyle sıralayabiliriz:

1. Dize içindeki hece sayısı 9'dan 13'e kadar değişiyor. Bu kadar sayıdaki hece, özellikle Nart melodilerine rahatlıkla sığdırılıyor. Gerçekten âşıklar pek çok heceyi bu şekilde kullanmışlar, fakat bu gerilim ve zorlama etkisi yaratmıştır.
2. 5. veya 6 . heceden sonra zorunlu bir ara taksim vardır.
3. Bir kural olarak, her dizenin bir ana vurgusu vardır.
4. Bu ana vurgu, genellikle dizenin başında kullanılır. Yine ortada olabilir, çok ender de olsa sonunda da kullanıldığı görülür.
5. Aynı güçte birbirine bitişik iki vurgudan kaçınılır.

Gerek ortada ve gerekse sonda bir uyak "kadeg" özelliği değildir. Aslında aynı biçimde biten yüklemleri her satırın sonuna koyma eğilimi vardır ki, bu uyak etkisi yaratır.

Tüm bu araştırmalar işin başında olduğumuzu göstermektedir. Asetin halk destanının melodik, ritmik ve poetik açıdan du-

rumunu belirlemede bizleri yoğun çalışmalar beklemektedir. Nart destanıyla uğraşan folkloristlerin görevi, Kuzey Kafkas halklarının bu tür yapıtlarını toplayıp yayımlamak ve onlara bilimsel bir yorum getirmektir.

V. İ. Abayev, B. A. Kaloyev

NARTLAR
Asetin Halk Destanı

BORE DONBETTIRLAR'DA

Nartlar'ın ulu atasıydı Sweşşe.
Ünlü bir kahramandı savaşlarda.
Yiğitlikte birbirinden üstün
Bore, Dzılew ve Bolatberjey adlı
Üç gözü pek oğlu vardı.
İlk değildi Bore'nin kuş cıvıltıları altında
Ormana dörtnala avlanmaya gidişi.
Yalçın kayalıkları kolayca aşıp
Bulutların üstünde buldu kendini.
İlk ışık patlar patlamaz doğudan
Kaynayan, coşan suya indi.
Kumsalda bir iz gördü ince, az biraz derin.
Bir canavarın iziydi kumsaldaki belli
Gidiyordu geçilmez, dipsiz bir uçuruma.
Güneşin soluk aydınlığında, ilerledi o yana.
Irmağı, yarı aştı, kuru toprağı, tepeleri geçti.
Kuru dere yataklarından, çimenlerden yürüdü.
Issız derinliklere çekiyordu canavarın izi.
Yazgısına lanetler savura savura ilerliyordu.
Güneş kaybolmuş, hava da soğumuştu.
Işıl ışıl parlıyordu gökte yıldızlar.
Canavarı bulmak için sabahleyin erken
Bir mağarada dinlenmenin düşünü kurdu
Ve rastgele yürüdü karanlıklara.
Sarp kayalıklar arasında yolunu yitirince
Takıldı, kapaklandı taşlara.
Bir serinlik çarptı yüzüne birden.

Çayın şırıltısı duyuluyordu yakınlarda.
"İşte başıboş gezinmenin sonu" diye söylendi.
Gecenin karanlığı daha da koyulaşmıştı.
Boşanan sel dağlarda gürlüyordu.
Ateş kazanı gibi kaynayan bir gölle karşılaştı birden.
Ve şiddetli bir yel dalgalarla amansız
Göğüs göğüse bir kavgaya girişmişti.
Gece gibi kapkara yamçısını çıkardı Bore.
Uykuyu üzerinden kovarak toprağa uzandı.
Her şeyi bir kenara bırakıp, azgın dalgaların
Kavgacı türküsünü dinledi şaşkınlıkla.
Ve sonra keskin kayaları aştığında
Gördüğü manzarayla şaşırdı kaldı;
Dönüp duran ışıl ışıl bir kristal
İri bir çakmak taşını yontuyordu derinliklerde
Ve birbirine sürttükçe şimşek çakar gibi,
Parlak kıvılcımlar saçıyordu her bir yana.
Kaynayan uğuldayan gölün dibiyse
Işığa boğulmuştu gündüz gibi.
Işıkla aydınlanan karanlık boşluğa
Büyülenmiş gibi bakakaldı uzun süre.
Avcının meraklı bakışları sonra
Geniş bir mağaraya kaydı kendiliğinden
Altın bir kapı açıldı sağ yanda birden.
Yetmiş yedi Donbettır gururla
Odalarından çıkıyorlardı birbiri sıra.
En önde önderleri yürüyordu.
Işıl ışıl parlayan uzun ak sakalı
Yerlere değiyordu İnci gibi.
Vakarla en saygın köşede yerini aldı.
Sessizce, birbiri ardından diğerleri
Geleneğe uygun yerlerini alıp
Önderlerine yönelttiler bakışlarını.
Güzellikte, güçte herkesten üstün
Çok sayıda delikanlı dört bir yanda
Herkesi ağırlamak için nefis etlerle
Koşuşup duruyorlardı ara vermeden.

Dur durak bilmezlerdi şölenlerde.
Yetiştiremezlerdi şaşlıkları, etleri,
Ne de fıçıdan siyah koyu begenileri
Ki rengi geceden de kara.
Dağıtıyorlardı sırayla aksatmadan
Yedi kazanda yedi sert içkiyi.
Ve içki dağıtıcı ilk önce kupayı
Yaşlılardan en büyüğüne sundu.
Yedi kadın hamur yoğuruyordu soluk soluğa
Yıldızlar gibi apak yedi arıngda
Yedi genç kız pişiriyordu yedi cins çörek
Hazırlanan hamurla dağ gibi tepeleme
Ve yedi ateşin kızıl korunda yedi uşak
Durup dinlenmeden et kızartıyor,
Sımsıcak şaşlıklardan dökülen geyiğin yağı
Kızgın korlara akıyordu yağmur gibi.
Kutsal konuklara bu ikramı özenle
Yedi delikanlı yapıyordu canla başla.
Yaşlılar sessiz ve gururla yerlerinde oturmuş,
Buruyorlardı yağlı elleriyle uzun bıyıklarını.
Bir ulak beliriverdi mağarada birden.
Durdu ve gür sesiyle şunları dedi:
"Büyükler, barış huzur sizlerle olsun!
Küçükler, bu şölen sonsuza dek sürsün!
Aç ve görünüşüne göre oldukça bitkin
Bir yeryüzü konuğu düşmüş diyarımıza,
Kıyıda oturuyor öylece tek başına
Derin sessizlik içinde gölün üstünde."
Büyükler arasından en yaşlı olanı
İçki kupası koydu hemen masaya
Ve saygıyla kalkan Donbettırlar'a
Işıldayan yüzüyle şunları dedi:
"Konuğumuz sıradan biri olmasa gerek.
Bu tehlikeli yolculuğa bir yiğit çıkabilir ancak.
Altın kayığı gönderin hemen!
Bizleri kendi ailesinden bilsin bellesin!
Tüm kapılarımızı açalım ona.

Ama herkes bilsin ki kıyıya çıkarken
Kimse yanına silah almayacak, oldu mu?
Kötü niyetimiz olmadığına göre."
Yola çıktı yaşça küçük olan yedi kişi.
Bir anda kendilerini suyun dibinde buldular.
Tüm kapılar açılmıştı önlerinde.
Kayık kıyıya sessizce yanaştığında
Cesaretlerini toplayarak genç Donbettırlar
Güler yüzle yabancıya yaklaştılar.
Fakat Nart gürledi, birden patladı:
"Kim cesaret edebilir yan bakmaya bana,
Kim dövüşmek ister benimle önce,
Hadi yaklaşsın bakalım bilenmiş okuyla"
Bore'yi heyecanlandırmıştı bu apansız karşılaşma.
Bulat kılıcını kınından sıyırdı.
Donbettırlar birden seslerini kesip
Korkularını gizleyerek suskun durdular.
Bu davranışları karşısında şaşıran Bore
Havaya savurduğu kılıcı üzerlerinden çekti:
"Kötü bir niyetiniz yok belli ki,
Ne diye korkuyorsunuz? Konuşun hadi!"
İçlerinden büyük olanı ileriye çıktı.
Yabancıya döndü, şunları dedi
"Ey yabancı! Konuğumuz ol!
Ne dert, ne bela açmayız başına"
Ve kalkanını toprağa batırdı.
"Boy ölçüşmeye gelmedik senin yanına
Ey bilinmez ülkenin yüce evladı!
En yaşlı olanımız, en büyüğümüz
Seni aramızda görmek istedi.
Konukseverlik örneği göstererek
Seninle bir dolu kadeh içmeyi
Gönülden arzuladı ey ulu dost!
Kutsal mağaramızın çatısı altında
Bekliyor seni ve inan tüm kaygısı
Yolcuyu nasıl saygıyla karşılayacağında.
Emri gereği seni almaya geldik altın kayıkla"

Bu içten sözlerle duygulandı Bore:
"Bir ucuna giderim sizinle dünyanın
Şimdi size duyduğum bu sonsuz inançla,
Ama yurduma varmam gerek şafak sökmeden.
Altı günüm avda geçerken yazık ki
Ne bir kuş gördüm, ne orman canavarı,
Öz yurduma yedi gün içinde dönmeye
Yakınlarıma, yoldaşlarıma söz verdim.
Bir günde altı günlük yol yapmam gerek
Ve avlanabilmem bu süre içinde, dostlarım.
Oysa yedi günde yola çıkamam.
Bu içten çağrınıza sonsuz teşekkür.
Yürekten selamımı söyleyin önderinize.
Bir süre dinlendikten sonra burada
Yola koyulmalıyım bir an önce."
Büyük Donbettır söze girdi, şöyle dedi:
"Ey güneşten de güzel yolcu!
Yurduna gideceksin demek, bağışla dostum,
Ama yola çıkmaya acele etme, bekle!"
Nart'ın gelmemesine üzülen Donbettırlar
Suskun, gerisingeri yola düzüldüler.
Varır varmaz yurtlarına, önderlerine çıktılar:
"Boşuna çalıştık çabaladık, tatlı sözler kâr etmedi,
İyi kalpli cesur konuk inmedi bizimle."
Fakat yaşlı Donbettırlar yanıt olarak
Kayığı yeniden yolladılar ısrarla.
Arkadan esen yelin yardımıyla
Çok eski bir öğüde kulak vererek
Bu kez başlarında çok bilge bir kadınla.
Delikanlılar yeniden yola koyuldular.
Donbettır kızı yüzdü kıyıya doğru
Ve desenli bir halı serdi sessizce yavaş.
Altın düğmeleri yıldızlar örneği
Işıltılar saçıyordu görülmeye değer.
Delikanlılar saygıyla yanında dikildiler.
Sıkılmış, o güzelim ince beliyle,
Ölçülü davranışları, ışıyan yüzüyle

Çekingen, yabancı konuğa yaklaştı.
Nart'ın kulağına fısıldadı delikanlının biri:
"Yeniden sana geldik ulu dost!
Erkeğin isteğini geri çevirdin fakat,
Kadını kıramazsın öyle değil mi?
Eski geleneğimizi sana açıyorum
Ki kadınları reddetmek yakışmaz"
Işıltılar saçan kadının önünde,
Çelik doğan Bore yerlere eğildi:
"Ey gözümün ışığı güzel!
Elinde kupanla karşımda duruşunu
Hayal bile edemezdim asla!
İçten gülüşünle sunduğun dostluğu
Hangi insan yadsıyabilir?
Kabul ediyorum bu altın kupayı
Dünyada eşi olmayan o güzel ellerinden
Ve bilinmez bir isim de böylece
Senin saygılı Donbettırlar'ınla ünlensin!
Bolluk bereket sürsün sonsuza dek
Bu harika gölde, bu ırmaklarda!
Kupayı sonuna kadar içiyorum şimdi,
Sağlıklı gelecekler diliyorum yürekten.
Ey Wastırci, yolcuların ışığı, şerefi şanı!
Her zaman sağımda ol!"
Sözlerini bitirir bitirmez dikti kupayı
İçinden de şöyle geçiriyordu şaşkınlıkla:
"Su Donbettırlar'ı da ne nefis rong içermiş böyle
İnsanın inanası gelmiyor doğrusu."
Ve koynundan bir boru çıkarıp tüm gücüyle üfledi
Rüzgâr yaratıcasına öyle şiddetli.
Bu çağrıyla, karanlık ormanın derinliğinden
Uysal ve sessiz dişi geyikler belirdi birden
Ve kupaya sağdığı sütlerini dünya güzeli kıza uzattı.
Sonra da ucu küt mızrağını yere,
Kalkanın yanına sapladı sertçe.
Büyük Donbettır da beklemeden
Boz toprağa sapladı desenli kalkanını,

Diğerleri de geleneğe uygun onu izlediler.
Kuvars parçalı kalkanlarla kaplandığında zemin
Herkes hazırdı artık yola çıkmaya.
Altın kayığa yerleşir yerleşmez
Başladılar esrik eden nefis ronga.
Zaman uçup gidiyordu önlerinde.
Tatlı bir meltemdi esen bora.
Donbettırlar çok ilgiliydiler konuğa karşı.
Saraylarına varır varmaz
Saygıyla önderlerinin karşısına çıkardılar
Ve rong kupaları yeniden parıldadı.
Görkemli bir şölen düzenlediler Nart'ın onuruna
Çok eski gelenekleri yerine getirmenin huzuruyla.
İçkiler deniz gibiydi, yiyecekler dağ.
Mutlu şölen aralıksız sabaha değin sürdü.
Fakat tan yerleri ışır ışımaz Bore telaşla fırladı:
"Bu içten kabulünüzü unutmayacağım hiç,
Ama gün doğmadan evime varmalıyım."
Hep birlikte karşılık verdi ev sahipleri:
"Bugün de kalmanı çok isterdik sevgili yabancı,
Madem neşeli bir akşam yemeğini kesmek zorundasın, peki.
Masa başında yenen ve şerefle içilen her şey
Ana sütü gibi yarasın sana ey değerli yolcu!
Dağlarda bir başına kalmaman için
Kılavuz bir delikanlı vereceğiz yanına,
Aşılmaz engellerden yollar aşarak
Öz kardeşin gibi yardımcı olacak sana.
Hey gençler, konukla yola hazırlanın!
Ardından kötü iz bırakmayalım yolcumuzun."
Kıyıya kadar geçirmek için Nart'ı
Gençler dönüş yoluna indiler.
Dostça herkesle vedalaştıktan sonra,
Çıktı çetin, zorlu bir yolculuğa
Kılavuz genç Donbettır'la birlikte
Sık meşe ormanının derinliklerine doğru.
Akıp giden zamanı bilemeden öyle,
Dağları, ormanları bozkırları aştılar.

Nart ormanda bir meşenin dibine mızrağını saplayıp,
Yol kenarındaki işaret taşma okunu bıraktı.
Ağacın dalına da astı ağır kalkanını.
Bir süre dinlendikten sonra burada,
Yollarına devam ettiler, Nart yurduna.
Bore'nin ormanda vurduğu geyikleri
Genç Donbettır sezdirmeden toplayıp
Hızla dönüp duran girdabın
Coşkun dalgalarına bırakıyordu.
Nart şaşkın şaşkın sordu öğlene doğru:
"Vurduğum geyikler nereye gitti?"
Delikanlı cevap verdi gülümseyerek:
"Irmağın akıntısına bıraktım dostum.
Çoktandır yüzüyor senin geyikler."
Büyük ırmağa yaklaşmışlardı işte.
Donbettır hiç yanından ayırmadığı borusunu üfledi.
Dalgalar coştu, ırmaklar kabardı.
Rüzgârın ıslık çalan sesinde suda
Beliriverdi genç Donbettır'ın başı.
"Hadi gidelim Nart, geldik sayılır."
Korkunç bir güçle bir dalgalanma oldu.
Dağ gibi dalgalar karaya vuruyordu.
Demir kapılar açıldı ardına kadar.
Donbettırlar boşluğa atıldılar ama
Bore ucu ucuna yetişebildi arkalarından.
Kapılar boğuk bir sesle kapandığı gibi
Kendilerini uçurumun dibinde buldular.
Donbettır Bore'ye döndü, şöyle dedi:
"İşte sonunda geldik,
Aç gözlerini Nart yurdunun evladı!"
Yer birden yarılır gibi oldu,
Nart'ı karanlık sahile vurdu.
Evine özlemle bakarken Bore
Yanı başında birden geyik yığınlarını gördü.
Genç Donbettırlar yan yana durdular.
Geyikleri kuş gibi taşıyarak eve
Nefis şaşlıklarla karınlarını doyurdular.

BORE KUTSAL ORMANDA

Bore dörtnala ava çıktı sabahleyin erken.
Yamaçları, tepecikleri, bataklıkları aştı.
Issız deli ormanda dolaştı günlerce.
Bir tek yaban hayvanına rastlamayınca şaşırdı.
Öyle şaşırdı ki, ıssız ormanın içinde
Bir kuş olsun uçmuyordu önünde.
Fakat günün birinde korulukta ak bir güvercin
Nart'ın hemen yakınına korkusuzca indi.
Güçlükle kaldırabildi yayını avcı
Kirişi kopuverdi birdenbire.
Sivri bir taşa uzandı öfkeyle,
Fakat taşı sökemedi yerinden, söylendi durdu.
Bu kez sopasını kaldırdı kuşa fırlatmak için,
Fakat kolu kamçı gibi havada asılı kaldı.
Yıldırıma vurulmuş gibi kuşun karşısında
Öylece büyülenmiş duruyordu Bore.
Kendi kendine söyleniyordu olanları anlamadan:
"Ne acınası halin varmış be avcı!
Bir sopayı bile kaldırmaya gücün yok."
Kar beyazı kuyruğuyla güvercin
İzleyerek Nart'ı bu sırada
Havalandı yeşil dalların üzerinden.
Konuverdi uzaktaki tarlaya.
Kar beyazı kanatlarıyla ışıyarak
Beyaz bir taşın üzerine tünedi.
Başladı koğurmaya orada.

Güvercini izleyerek kıvılcımlar saçan gözlerle
Yamaçtan sessizce sürüdü avcı.
Söyleniyordu bir yandan kendi kendine
"Avsız geriye döndükten sonra
Nasıl Nart olurum peki?
Gerçekten yakalayamazsam bu kuşu,
Kendi evime bile kimse sokmaz beni.
Nereye giderse gitsin bu kuş
Peşini asla bırakmayacağım.
Tüneyip dinlenebileceği her yerde
Uzun yoluma ara verip
Onunla tarlalarda, bayırlarda
Bir tek gıdayla besleneceğim.
Kuşun içeceği suyla da olsa,
Susuzluğumu gidermeyi başaracağım"
Birden asırlık ağaçlara gizlendi güvercin.
Bore korkunç sessizlikte peşinden izliyordu.
Issız ormana girdiğinde gece olmuştu.
Yer arandı durdu konaklamak için.
Sağlıklı bir serinliğin estiği çağlayanın yanındaki
Bir çam ağacının dibine uzandı.
Sırtı toprağa değer değmez kendinden geçti.
Derin bir uykuya daldı ölü gibi.
Bir süre sonra üstündeki gök kubbe
Ardına kadar açıldı birden.
Yüzyıllık meşelerin, çınarların,
Görkemli çam ağaçlarının üstünde
Güneşin ilk ışıkları çıkmıştı mızrak gibi.
Gümüş gibi ışıldayarak akıyordu pınarlar.
Böylesine aydınlık ve sevinç doluydu çevre.
Çelik doğan Bore uyandı canlı, neşeli.
Sevgiyle göz gezdirdi ormana, koyaklara.
Kalp atışı gibi yankılanıyordu çağlayan.
Coşkulu bir ezgiyi mırıldanıyordu yel.
Fakat nasıl ve nereden geldiği anlaşılmaz
Korkunç bir şey oldu Nart'ı sersemleten;
Bir büyü yapılmış gibi tüm doğa ansızın sustu.

İnci gibi boşalan çağlayanın gürleyen sesi
Ve rüzgârın şarkı söyleyen ıslıkları gitti.
Ağaçlar suskun dallarını indirdiler
Ve hareketsiz havada öylece kaldılar.
Tam bu sırada korkunç sessizlikte
Ak güvercin yükseklerden uçtu geldi.
Sessiz ormanı, koyakları bakışlarıyla tarttı.
Şaşkın gözlerle çevreyi kollayan
Avcının dinlendiği ağacın dalına kondu.
Ölümlülerin asla göremeyeceği
Kar beyazı kanatları balkıyordu.
Yeniden süzüle süzüle göğe yükseldi
Ve bir bulut haline geliverdi birden.
Dünya güzeli bir kız çıkıverdi bulutun içinden.
İyice sersemleyen Bore kıza seslendi:
"Sen tüm güneş kızlarından da güzel kız,
Güzelliğin türkülerle söylenebilir ancak.
Sen gökyüzündeki yıldızların süsü...
Ah! seninle ömür boyu birlikte olmak
Hangi talihli kişinin alnına yazılmış?
Kimin karşısına dikileceksin türküler söyleyerek,
Ey peri kızı, ev sofrasını sevgiyle kurarak?
Güzel sesinle türkülerini kim dinleyecek?
Sevinci, mutluluğu olacaksın kimin?"
Nart'a tatlı bir gülümsemeyle dikti gözlerini
Ve sonra bulutlar arasında gözlerden yitip
Yeniden güvercin haline geliverdi.
Kar beyazı kanatlarını çırpa çırpa
Yükseldi, yitiverdi engin gökyüzünde.
Bore bir süre peşinden baktı kederle.
Fakat geriye kalan bir ışıktı yalnız.
Çağlayan inci gibi sularıyla yeniden gümbürdedi.
Rüzgâr da karşılık verdi çağlayanın sesine.
Güzel bir gelecek okur gibi Bore'ye
Kuş sürüleri başladılar cıvıl cıvıl ötmeye:
"Ey şanlı avcı, yedi gece aralıksız gelsen
Bu görkemli köknarların yanına

Gecenin o serin vaktinde dinlenmeye
Mutluluktan uçmaz mıydın?"
Toprağa uzandı, sevinçle taştı içi.
Yüreğinde filizlenen duygulara kendini kaptırarak
Gözlerini yumdu, öylece kaldı uzun süre.
Şafakla ışığa boğulduğunu fark etmedi bile
Ağaçkakanın tıkırtısını, kuş cıvıltılarını
Ormanın o tatlı esintisini yeniden duydu.
Çelik doğan Bore o zamandan sonra
Ormanın yolunu tuttu her gece.
Bir umuttur yüreğinden atmıyordu.

BORE'NİN DÜĞÜNÜ

Ve nihayet yedinci gün gelip çattığında
Gökyüzünün mavi kubbesi açılıverdi.
Göklerin habercisi kırlangıç
Kutsal ormana indi akar gibi.
Konunca çağlayanda bir beyaz taşa
İnce güzelim kanatları suya değdi.
Gürül gürül boşalan çağlayanın sesi gibi
Sevinç veren bir ezgiyi cıvıldamaya başladı.
Tüm orman, yamaçları ve ırmaklarıyla
Kulak kabarttı uzun süre bu coşkulu ezgiye
Ve tüm doğa biliyordu ki bu ezgi
Nart için söyleniyordu besbelli:
"Güneş batmadan bir an önce
Kız tarafının inci gibi sularına gidin hemen.
Yürürken alaca şafağın sisi içinde
Kaba dokuma giysileri üzerinizden atın,
Pınar suyuyla bir güzel serinleyin,
Yumuşak ipeklere bürünün
Ve sonra kutsal adak yerine yaklaşırken
Dualar edin ve gökyüzü tüm cömertliğiyle
Tüm kapıları ardına kadar açacak siz konuklara
Ve altın bir merdiven indirilecek
Çıkmaya o güzelim mavi enginliklere."
Kulağı okşayan ezgi gibiydi havayı dolduran ses.
Mutlu, aydınlık bir yaşamın habercisiydi sanki.
Gölgeli, sık meşelikler arasında

Hışırdayan çimenlerin kesilmişti sesi.
Bunun için mi kırlangıç susmuş,
İnce gagasıyla kanatlarını düzeltivermişti?
İşte yeniden kanatlarını çırpa çırpa
Mavi bulutların ardında yitip gitti.
Günbatımının kızıllığı hafiften
Kanatlı bulutları sıyırıp geçtiğinde
Çelik doğan Bore evine döndü.
Verilen öğütle bir kuvd düzenledi.
Koç kesti davetlilere, şaşlıklar hazırladı.
Elden ele dolaştırdı rong kupalarını
Konuklara dönüp; "Hadi içelim!" dedi.
Savaşlarda pişmiş en bilge Nartlar'dan biri
Ziyafeti kutsadı her zamanki dualarla:
"Ey Wastırci, yolcuların ışığı, sağ tarafta ol!
Nart evlatları sana sesleniyor, dinle bizi!
Nart'ın kurbanını kabul et iyi niyetle
Ve götür onu uzaklara, ufka kadar!"
Sonra damada döndü; "Söyle haydi!
Neresi uzun yolumuzun, sınırı nere?
Hangi yönden gideceğiz, kimin kapısını çalacağız?"
"İçinizden beş kişi belli ki
Gitmeye can atıyor, istekli.
Kutsal ormanla karşılaşacaksınız yolda,
Bir pınar suyu vardır orada.
İşte buradan gitmeniz gerek.
Yol bitince sabahın pusunda
Kaba dokumadan giysilerinizi atıp
Yumuşak ipeklere bürüneceksiniz
Ve kutsal adak yerine yaklaşınca
Hep birlikte duaya başlayacaksınız.
Gök kubbenin altında, şafak sökerken
Geriye kalanlar her şeyi öğrenecek."
Nartlar'ın en yaşlısı karşılık verdi.
"Her şeyden değerli şu ata öğüdümüzü dinle!
Kutsal görevimizi yerine getirmeye
Ne altın gerek bize, ne de ipek"

Tüm yerleri ışır ışımaz Nartlar kalktılar.
Konuşa görüşe yola çıktılar.
Nart divarının sınırına varıp
İnci gibi sulara yanaştılar.
Pınar suyuyla temizlenerek
Yumuşak ipeklere büründüler.
Kutsal adak yerine varınca
Bir ağızdan duaya başladılar.
Birden gökyüzü açılıverdi önlerinde.
Bir altın merdiven çıktı ortaya
Ve beş çift parlayan altın çizme.
Tam zamanında yetişmişti ünlü Nartlar için.
Büyülenmişçesine çizmeleri giydiler
Ve günbatımına kadar gökte kaldılar.
Sonra oturttular onları büyük bir sofraya
Leziz yemeklerle dolu anlatılmaz.
Dünürcüler ustalıkla işi kıvırarak
Toyun ardından konuyu görüştüler.
Dostluk gösterileriyle de hemen
Bore'nin köyüne davet gönderildi.
Bore aynı yolları doludizgin aşıp
Tanrının kapısında vakarla durdu.
Konukları gerisingeri götürmek için
Tanrı, Jed'i göndermişti ünlü Nartlar'a.
Uzun yollarına hazır Nartlar
Tanrının huzuruna çıktılar.
Yedi gün düğünde coşup eğlenerek
Mutluluktan sarhoşluğu hissetmediler.
Tanrının yeğeni gelini alıp
Yedinci günün sonunda yola çıktılar.
Yurtlarına döner dönmez, Nart köyüne
Ulak gönderildi hemen dört bir yana.
Nartlar'ın dileklerini onur kabul ederek
Dawegler Jedler'le yeryüzüne indiler.
Eğlenirken yemeklere dokunmadan
Yalnızca hoş kokuların tadını çıkardılar.
Üzmeden reddettiler rong kupalarını.

Cana can katan suyu denemediler.
Vakarlarını koruyarak hayranlıkla izlediler
Gençlerin akar gibi şimd oynayışlarını.

DZILEW AVDA

Uzun seferleri severlerdi Nartlar
Ve sonrasında az biraz dinlenmeyi.
Avda keskin gözlerine sonsuz güvenle
Mutlaka vahşi bir hayvan vururlardı.
Yine bir av peşindeydi yiğit Dzılew.
Gök kubbenin altına sokulmuş,
Oradan keskin yamacı gözlüyordu;
Deli ormanı, yeşil çimenleri, vadiyi.
İyice koyulaşmış sisin içinde
Orman açıklığında dövüşen geyikleri gördü.
Hırsla tos vurarak, karşı koyarak
Kâh şaha kalkarak, kâh diz üstü oturarak
Dövüşle kendinden geçen geyikler
Birden sık çalılıklara giriverdiler.
Boynuzları dallara takıldı kaldı.
Hiç yoktan tutsak olmuşlardı işte.
Dzılew hızla üzerlerine binip
Ağaç dallarıyla bağladı ikisini.
Nart'ı orman içine uçurdu geyikler
Yorulmak bilmeden günler, geceler
Ürkek kuşlar örneği hep ileriye.
Durdurmak mümkün değildi hiçbir biçimde
Nart diyarı gerilerde kalmıştı çoktan.
Tarlalar, kıyılar, sarp kayalıklar
Bir görünüp bir yitiyordu altlarında.
Uçarken böyle yıldırım gibi,

Birden devlerin korkunç kalesi çıktı önlerine.
İlk duvarı aşarlarken olanlar oldu;
Diz üstü yere kapaklandılar birdenbire.
Bu ansız hareketle yiğit Nart
Savaş alanında attan düşer gibi
Boylu boyunca yere devrildi.
Gözleri karardı, kendinden geçti.
Yer, gök başında dönüyordu.
Bitişik tarlanın hemen yakınındaki
Yüksek kuleden merakla bakan
Yedi başlı devlerin kardeşini göremedi.
Geyiklerin soluk soluğa kalışını
Ve avcının talihsizce devrilişini görünce,
Bir kötülük beslemeden güzel kız
İndi aşağı, gülümseyerek Nart'a yaklaştı.
Soğuk suyla temizledi Nart'ın yarasını.
Kardelen çiçeği gibi tertemizdi su.
Konuşmak istemişti ki Dzılew,
Kız yaban keçisi gibi ürkek uzaklaştı.
Kuleye çıktı kaşla göz arasında.
Büyük odadan Nart'a seslendi:
"Ey nur yüzlü yolcu, bu yüksek duvarları
Aşamazsın ellerinle, bu çok zor inan!
Yedi kardeş korurlar sürekli beni.
Ama her türlü tehlikeyi göze alıp
Sana ip ve ağ atacağım yine de.
Geyikleri yakaladıktan sonra
Onları duvardan ustaca aşır, ipi sakla."
Nart söylenenleri dinler dinlemez
Ormanlık tepede geyikleri yakaladı.
Boynuzlarına ilmeği attıktan sonra
Yurduna yöneldi çayırlardan, dağlardan.
Uzun yolunu sürdürürken bir ara,
Kocaman bir kayanın üzerinde
Bir oğlan gördü, hoplayıp zıplıyordu.
Çocuk seslendi Dzılew'e, şöyle dedi:
"Beni az dinler, kütükten tırmık yaparsan bana

Ve şu tarlayı benim için sürersen
Dilacın olurdum ömrün boyunca"
Geyikleri durdurdu güçlü Nart
Ve başladı meşe ağacından tırmık yapmaya.
Hızla ve ustalıkla bitirdi işi.
Sonra çocuğa döndü, şöyle dedi:
"Çalışma zamanı şimdi, söyle!
Nerede tarla? Sınırını göster!
Uçacağım üzerinden kuş gibi."
Çocuk karşılık verdi:
"Bir iyilik daha yap bana!
İzin ver tırmıkla ben geçeyim."
Kahraman bu dileği yerine getirdi hemen.
Kuru dal parçasını çocuğa uzattı.
Çocuk haykırdı: "Daima mutlu ol!
Ömrün uzun olsun bu dünyada!
İhtiyaç duyduğunda çağır beni
Karşına çıkarım hemen, ama kızma.
Şimdi Tanrı'yla devam et yoluna,
Mutlaka görüşeceğiz sakın unutma!"
Elindeki dalla kamçılayarak geyikleri
Bir anda gözlerden yitiverdi.
Ünlü yolcumuz olanlardan şaşkın
Yüklü düşüncelerle evine döndü.

DZILEW AVDSERONLAR'DA

Devlerin kardeşine gönül veren
Ona iyice sevdalanan Nart,
Evlenmeyi düşlüyordu gece gündüz.
Kafasına koyduydu mutlaka yapacaktı.
Ya o korkunç devlerin aşılmaz kalesi!
Atlatabilir miydi peki meşe kapıları bekleyen
Azgın, demir halkalı köpekleri?
Boşuna değildi dehşet havlayışları.
Kuş dahi uçabilir mi çevrelerinde?
Orman canavarı yaklaşabilir mi korkudan?
Bir yana bırakarak avı, oyunları Dzılew,
Aile çevresinde Çelik Ense olarak anılan
Kardeşi Bolatberjey'e açtı konuyu:
"Dağın doruğundaki kaleyi hiç gördün mü?
Sürekli aklımda, hiç çıkmıyor.
Er ya da geç seninle kardeşim
Bu korkunç devlerin kalesine sızmalıyız.
Ancak gücümüz buna yetmez, imkânsız.
Bir dost gibi yanaşmalıyız yanlarına.
Bir konuk gibi güler yüzlü, candan.
Kızı devlerden kaçıracağımız
O baş oda kapısının gıcırdamasın diye
Menteşelerini bir güzel yağlamamız gerek
Ve azgın köpekleri yatıştırmak için
Derisi yüzülmüş bir öküzle gitmeliyiz.
Kızı aldıktan sonra kimselere sezdirmeden,

Duvarı aşıp, sana vereceğim.
Sen de yükünle ardına bakmadan kaç!
Şimdi git, atları iyice doyur!
Bir an önce yola çıkmalıyız."
En iyi silahlarını yanlarına aldılar.
Atlarına binip dörtnala uzaklaştılar.
İşte nihayet muradına ereceği an gelmişti.
Kaleye vardıklarında güçlü Dzılew
Uyuyan devlere seslendi: "Hey ev kuşları uyanın!
Üzerinizden budalaca korkuyu atıp
Şu davetsiz konuğu evinize alın.
İçinizde konukseverliğe inanan biri varsa
Gecenin bu geç vaktinde söylenmeden
Susmak bilmeyen bu köpekleri yatıştırdıktan sonra,
Meşe kapıların açılmasını buyursun,
Eliniz sürgülere uzansın bekliyorum hadi!"
Weyigler'in kız kardeşi yalandan,
Üzüntülü bir serzenişle kardeşlerine çıkıştı:
"Ne diye susup duruyorsunuz, kendinize gelin!
Hayır için gelmiş bir konuğun kapınızı çalmasına
Aklınız mı ermiyor, korkuyor musunuz yoksa?
Orman canavarları gibi yabanileştiniz.
İçten, güleryüzlü dostlar aramazsanız,
Sanki tüm yaşam bu demir kapılar ardında
Şen, esrik eden toylarda,
Değerli, tatlı sohbetlerde değil"
Kadının kınayıcı sözleri karşısında şaşırmışlardı.
Eski atalarının gururu uyanmıştı içlerinde.
Duvarları sarsa sarsa yerlerinden fırladılar.
Zaman geçirmeden Nartlar'ın karşısına çıktılar.
Zincirli köpekleri uzaklaştırdıktan sonra
Güler yüzle Dzılew'i buyur ettiler.
Weyigler'de az rastlanan bir onurla
Konuğu en saygın köşeye oturttular.
Yapmacık bir neşeyle biraz da öfkeli
Ateşe atıyorlardı ağaç gövdelerini.
Geyiği kızarıncaya dek döndürdükten sonra

Çekinmeden yemeğe başlamasını istediler.
Devlerin geleneğini Dzılew biliyordu.
Ustaca, onlar gibi yemeğe başladı.
Büyükçe bir et parçasını önüne çekip
Üç kişilik et yedi, konuşmaları dinledi.
Devler konuğa hayran kalmışlardı.
Dişleriyle kemikleri kırmaya başlayınca.
Nart'tan geri kalmadıklarını göstermek için
Soluk bile almadan peş peşe,
Etleri gövdelerine indiriyorlardı.
Devlerin içinden en iri olanı
Çorbadan tatmasını söyledi kahramana.
Nart kurnazdı, çekinmeden karşılık verdi:
"Tıka basa doymamı istiyorsunuz belli,
İyisi mi şu koca tencereyi uzatın bana"
Dzılew'in önüne tencereyi koydular.
Bir çırpıda bitiriverdi bir damla bırakmadan
Ve devlere göz attı önemsemeden.
Kız da gözleriyle teşvik ediyordu
Kurnaz, cesur Nart yiğidini.
Barış esen evlerinde dinlenmesi için
Samandan döşek hazırladılar Dzılew'e.
İyice kendinden geçen devler gece yarısı
Sallana sallana odalarına çekildiler.
Devrilir devrilmez yataklarına horlamaya başladılar.

AVDSERONLAR'IN KIZ KARDEŞİNİN KAÇIRILIŞI

Kararlaştırılan an yaklaşmıştı Dzılew için.
Zifiri karanlıktı gökyüzü, göz gözü görmüyordu.
Tüm gece gözünü kırpmamış
Kapı menteşesini yağlamakla geçirmişti.
Küt küt atıyordu yüreği, göğsünden fırlayacakmış gibi.
Çarpıntıdan sanki kapılar zangırdıyordu.
İçi içine sığmayan Nart umutla
Uyuyan Avdseronlar'ın kardeşine yaklaştı.
Sarıp sarmalayıp hasıra, sevdalandığı kızı
Kardeşinin kollarına ustaca bırakıverdi.
Ama kendisini kurtaramadı yazık ki.
Pencerenin ağır kepengine takıldı geniş omzu,
Yerine zayıf tutturulmuş kepenk tüm ağırlığıyla
Acıyla uyanan Weyigler'in üzerine yıkıldı.
Ayağa fırlayan kardeşler dehşet içinde
Gözleri korku dolu çevrelerine baktılar.
Çelikten duvar oluşturup eşiği kapattılar
Yeri göğü sarsıyordu devlerin naraları:
"Dost gibi görünen, bize gelen
Bir kan düşmanıymış meğerse"
Yüzleri kinle buruşmuştu fırtına bulutları gibi,
Çevreyi iyi seçmek için kavı tutuşturdular.
Kızın odasının boş olduğunu görünce
Öfkeden çılgına döndüler korkunç Weyigler.
Kurnaz yalancının kurbanı olduklarını

Anlamışlardı böylece çok geçmeden.
Atıldılar hemen kaçakların peşinden.
Atlar endişeyle kişniyor, hırlıyordu.
Meşalelerin parlak, iç karartıcı ışığında
Çukurları, dağ yarıklarını kolayca aştılar.
Dzılew zordaydı, kurtulması güçtü.
Üstelik içkiyi de fazla kaçırmıştı.
Baş edilmez, azgın köpeklerden kaçarken
Güç bela kurtarmıştı paçasını.
Isırıklar içinde kalmıştı her yanı.
Köpeklerle dövüşmekten yorgun, bitkin
Düşe kalka ırmağı güçlükle geçti.
Dik yokuşu ancak tırmanabildi.
İzlendiğini hissedince umarsız
Dövüşe hazır bir kayanın üzerine çöktü.
İzini süren devler, işte nihayet
Nart'a yedinci orman açıklığında yetişmişlerdi.
Kesin muharebe anı gelip çatmıştı.
Kaya kütleleri taş gibi uçuyordu havalarda.
Sis örtüsü iyiden iyiye koyulaştığında
Irmağın derin sessizliği yerini,
Devlerin korkunç naralarına bırakmıştı.
İri bir kayayı kavradı devlerden biri
Ve böylece öcü alındı pencere kepenginin.
Köprücük kemikleri kırılan Dzılew
Tarladan düşe kalka koşturmaya başladı.
Dişlerini gıcırdatarak ağaçları koparıyor,
Düşmanlarının üzerine fırlatıyordu tüy gibi.
Devlerin cansız bedenleri art arda
Taş gibi yuvarlanıyordu uçurumdan aşağıya.
Çarpışmanın dehşetiyle kendini kaybeden Dzılew
Yaralı yaban keçisi gibi yere devrildi.
Samandan bir döşekte kendine geldi.
Ne derin yaralar almıştı anlatılmaz!
Korkunç acılar çekiyordu son nefesinde.
Bolatberjey, cesur kardeşi bu sırada
Eski zaman andını unutmamış içinde,

Korkunç devlerin öz kardeşini
Sık fundalıkların arasından sessizce
Orman açıklığına kadar getirmişti.
Kanlar içindeki Dzılew önünde
Sevgiyle yere bıraktı bahtsız kızı.
Nart'ı kucaklayan zavallı kız
"Ayrılık anı mı yaklaştı yiğidim?" diye diye
Kanlı gözyaşları akıtıyordu yaslar içinde.
Bolatberjey onlara ot biçti.
Sevgiyle başlarında beklemeye başladı.
Dzılew bir anda dünyasını unutuverdi,
Yumuşak otlar üzerinde tüm endişeleri gitti.
Ve öğleye doğru, o şanlı yaşamı
Bahtsız Dzılew'i terk etti.
Bir başına kalan zavallı kızın
Bir tesellisi yoktu şimdi.
Gündüzü gece olmuş,
Işığı sonsuza dek sönmüştü.
Son yolculuğunda bir tutam saçını
Ölünün göğsüne bıraktı hıçkırıklarla.
Bolatberjey can kardeşine yaklaşıp
Kara yamçısıyla cenazeyi örttü.
"Kahramanlar için ölüm kaçınılmaz bir sonuç.
O hep başkaldıran taşkın ruhun huzura kavuşsun!"
Acısını gizlemeden kız konuştu:
"Nereye gidersen seninleyim.
O acımasız kardeşlerime dönmektense
Ölümün kucağına atılmak daha iyi."
Bolatberjey gözyaşlarını gizlemeden
Naaşı sedyeyle Nartlar'a taşıdı.
Genç kız da çaresiz ardından yürüdü
Bilmediği, tanımadığı Nart yurduna doğru.
Eve gelip Dzılew'i götürdüler.
Bir hişt düzenlediler şanına layık.
Ölen kahramana atlar adadılar
Eski bir geleneği huzurla koruyarak.
Dzılew'in anası oğlunun vasiyetine uydu.

Devlerin kardeşine verdi tüm sevgisini.
Bir ev kurdular hemen geline
Kem gözlerden korunsun diye.

DEVLERİN SAVAŞI

Nart kahramanı Bolatberjey'e
Kardeşinin kılıcı bir süre vermedi huzur.
Uykusuz bir geceden sonra sabahleyin
Yaslar içindeki kıza uğradı, şöyle dedi:
"Bağışla beni, can yoldaşıydım kardeşimin.
Seni kaçırdığımız o uğursuz gecede,
Kardeşim ata yadigârı ünlü bulat kılıcını
Silahların asılı olduğu ocağın yanında bırakmıştı.
Bir Nart için çok değerli bu kılıcı
Devler hangi gizli köşelerine sakladılar?
Onurumuzu düşünerek bir yanıt ver!
Ölen kardeşimin kılıcını bulayım.
Bu şanlı kılıcı eve getireyim.
Bundan sonra benim olsun ebediyen."
Silahların bulunduğu yeri kız tarif etti Nart'a.
Karanlık çöker çökmez akşamüzeri
Dağ gibi devlerin yanaştı yuvasına.
Nart'ın baldırını kemiklerine kadar ısırmak için
Zincirli azgın köpekler hazır bekliyordu.
Kullanarak silah gibi elindeki demiri
Daha eşikte bitirdi köpeklerin işini.
Devlerin dışarıda olmalarını fırsat bilip
Dzılew'in kılıcını kolayca aşırıverdi.
Sonra saman topladı bir çırpıda çevreden.
Evin çevresine döşedi ve tutuşturdu.
Çiti parçaladıktan sonra demir küsküyle

Dar boğaza gidip pusuya yattı.
Korkunç devleri beklerken öfkeli
Bulat kılıcını biliyordu sürekli.
Devlerin kalesi cayır cayır yanıyordu.
Görünce uzaktan yükselen alevleri
Yedi dev evlerine doğru atıldı yel gibi.
Hendekleri, arıkları görmeden geçtiler.
Fakat Bolatberjey pusu yerinden
Güçlü kollarıyla kopardığı kayaları
Peş peşe devlere fırlatmaya başladı.
Karşılık veremiyordu devler, apışıp kalmışlardı.
Sırtlarını koruyamıyorlardı darbelerden.
Bu şekilde çatışma tüm gün sürdü.
Geceyi yan yana dinlenmeyle geçirdikten sonra
Sabahla birlikte devler ayağa kalktı.
Buz gibi suyla temizlediler yaralarını.
Şafağın ilk ışıkları kesif bulutları
Mızrak gibi delip geçtiğinde
Çatışmaya girdi güçlü Bore.
Taşla değil, kılıçla çarpışıyorlardı şimdi.
Çelik şıkırtıları çınlıyordu kulaklarda.
Kanlar akıyordu azgın ırmaklar gibi.
Kelleler uçuyordu birbiri ardından.
Devler çığlık çığlığa haykırıyorlardı:
"Ey ünlü Melikler yardıma gelin!"

NOZOĞLU BARHUN'UN ÖLÜMÜ

Nartlar'dan Nozoğlu Barhun
Bir günlük uzaklıkta bir geçitte
Kendi halkıyla birlikte yaşıyordu.
Melikler, Weyigler günlerden bir gün
Tehlike çağrısı gönderdiler ardından:
"Savaş gümbürtüsü sarmış yakınımızı,
Meşale gibi yanıyor devlerin kalesi,
Dar boğazda kan kaynıyor lav gibi,
Boşanıyor sarp kayalıklar arasından ırmak gibi.
Sensiz eve dönmemek boynumuzun borcu
Ey Nozoğlu yiğit savaşçı!"
Bu korkunç çağrıyı duyar duymaz Barhun
Atına atlayıp doludizgin uçtu.
Tan yeri ağardığında dik yamaçtan
Kaynayan çarpışmayı izledi korkusuzca
Ve sonra dönerek gerisingeri
Doludizgin köylere yöneldi.
Halkına haber saldı, kaygısızca, neşeli:
"Pınar başında toplanın gün doğmadan.
Kim ki ordumuzdan bu sürede silahlarıyla gelmez
Tolga değil, başörtüsü takınır korkaklar gibi,
O Nart'ın dünyasını zindan ederim kesin!"
Birlik pınar başında toplandığında
Güneş de henüz doğmuştu.
Şafağın aydınlığı silahlarda şavkıyordu.
Barhun dedi: "Yoldaşımız cesaret olsun!

Peki herkes, savaşçılarımız tamam mı?"
Yanıt verdiler toplananlar bir ağızdan:
"Bizler üç bölgeden geldik duraksamadan
Tepeden tırnağa dolu silahlarımızla.
Aşağı mahallenin tümü evlerinde kaldı.
Savaş çağrısını dinlemediler"
Öfkelenen Barhun hışımla haykırdı:
"Yarın savaş patlayacak da
O mahalle muharebeye katılmayacak,
Bizleri hainice aldatarak evlerinde
Karılarıyla birlikte oturacak;
Düşmanın bir yan bakışı bizi şaşırtmaz ama
Bu rezilliğe asla katlanamayız.
Aymazlık şanımıza yakışmaz.
Ödleklerin hep birlikte cezasını verelim."
Başkaldıran mahalleyi cezalandırmak için
Barhun'un emri gereği yola çıktılar hemen.
Tümü kılıçtan geçirildi acımasızca.
Bir tek canlı kalmadı böylelikle,
İsyancıların yakıp kül edildi evleri.
Lekelenmişlerden bir şey kalmasın diye geri
Üzerlerine saman ve kuru odun koyup
Cesetleri yaktılar hiç mi hiç acımadan.
İşlerini bitirdikten sonra Melikler'e yöneldiler
Vahşi, susuz çöllere, kızgın kumlara.
Atlar susuzluktan yanıp kavruldu.
Soluklar kesildi, ayaklar keçeleşti.
Çoğu dayanamadı bu uzun çetin yola.
Yayalar dağıldı kızgın bozkırda.
Diğerleri at üzerinde yandı kavruldu.
Yılgın bitkin insanlar düşe kalka
Vardılar en sonunda Melikler'in yurduna.
Dinlenmeye fırsat bulamadan daha
Cehennemî, korkunç savaşın içine düştüler.
Güçlükle durabildikleri halde ayakta
Aç, susuz savaşı sürdürdüler.
Sık saldırılar sonucu günbatımına doğru

Güçlü ordu neredeyse yarıya inmişti.
Geriye kalan perişan birlik karanlıkta
Irmak kıyısına sokularak güçlükle
Buz gibi sulara kendilerini attılar.
Dik yamaçta durmadan zor da olsa
Ölümü göze alarak atlarıyla
Irmak boyunca denize ulaştılar.
Birliği serbest bıraktı burada Barhun.
Bir adım atamıyordu atlar yorgun mu yorgun.
Bu sırada Barhun'un cezalandırdığı mahalleye yakın
Dargavşer kızı, kadınları bir araya toplamış
Kini ateşle körükleyerek öfkeyle kaynıyordu:
"Niçin ağlayalım, neden acılar çekelim boşuna?
Ölenlerimize ağıtlar yakmamız gereksiz.
Cenazelerimiz kül olsun varsın!
Aziz ölülerimize mezar yapalım.
Sağ kalanlarımız utanç içinde yaşamasınlar"
Can yakınlarından geriye kalan külleri
Özenle toplayıp köylerine taşıdılar.
Törenle mezara gömdüler ölülerini.
Gözyaşları döktüler uzun uzun.
Katledilenlerin öcünü almaya,
Bunu kimsenin yanına bırakmamaya
Mezarları başında ant içtiler kinle, öfkeyle.
Mahallenin tüm kadınlarına Dargavşer kızı
Eksiksiz birer at sağladıktan sonra
Kadınlardan kurulu birlik ormana yürüdü.
Mola verdiler karanlık çökünce.
Silah ve yiyecek sağlamışlardı diğer mahalleden.
Hırsta, dirençte geri kalmadan birbirinden
Teke tek savaşın inceliklerini öğrendiler.
Kılıç ve yayla tanıştılar kısa zamanda.
Hedefi tam isabetle vuruyorlardı okla.
Savaşa hazırlanıyorlardı dur durak bilmeden.
Yakında alacakları öçle coşmuşlardı.
Erkekler gibi yelme kuşandılar.
Işıltısı gözler kamaştıran ata yadigârı kılıçlarını

Görkemli meşe ağacına sapladılar,
Kılıçlar üzerine ant içtiler.
Sık dalların gölgesinde bir yıl geçirdikten sonra
Eğitilmiş atlarına atlayıp yola çıktılar.
Hazırlardı artık kıyasıya savaşa,
Melun Barhun'un karşısına çıkmaya.
Daha sabahtan kavuruyordu sıcak, amansız.
Bir süre yol aldıktan sonra
Lwan topraklarına ulaştılar,
Yorgun atlarını dinlendirip iyice
Pınar suyuyla yıkandılar.
Tüm güçlerini toplayıp güzelce,
Doludizgin savaşa atıldılar
Darmadağın etmeye Barhun'un ordusunu.
Girişilen amansız çarpışmadan sonra
En nihayet ölenlerinin öçlerini aldılar.
Anlatılmaz kahramanlık örneği göstererek
Yok ettiler gururlu Barhun'un ordusunu.
Barhun'un kafasını taşırlarken mezara
Barhun'un ak sakalı rüzgârda sallanıyordu.
Kuzgun, iğrenç gözlerini oydu bitirdi.
Böylece intikamını aldı Dargavşer kızı
Köyünün, yanıp kül olan insanlarının..

BOLATBERJEY'İN ÖLÜMÜ

Yedi dağın devleri toplandılar.
Nartlar'ın sınırına yürüdüler.
Bolatberjey karşılarına dikildi.
Amansız bir çatışma hemen başladı.
Kılıçlar parlıyor, kelleler uçuyordu.
Mümkün değildi saymak savaşta can verenleri,
Akıyordu ırmak gibi devlerin kanı.
Sis dağılmıştı öğleye doğru.
Devlerin kelleleri uçuştuğu halde
Gövdeleri yoktu savaş alanında.
Bu dişe diş savaşta titanlar yolunu bulup
Bolatberjey'i bir mağaraya çektiler.
Çıkışı kayalarla tepeleme doldurup
Aralarını iyice toprakla sıvadılar.
Dışarı çıkması tamamen engellenmişti.
Devlerin kanını akıtamazdı bir daha.
Kardeşini bulamamanın ezikliğiyle Bore
Ormanda Bolatberjey'i aramaya çıkmıştı.
Babası Sweşşe'ye rastlayınca üzüntülü
Kardeşini sordu, nerede olduğunu:
"Ey sevgili babam, bir büyü mü ne?
Alanın her yanında kelleler gördüm
Irmak çakılları gibi çevreye saçılmış,
Fakat gövdeleri yoktu. Gördüğüm düş müydü yoksa?
Bolatberjey'i de bulamadım yolda.
Nerelerdedir söyler misin sevgili baba?"

Çok deneyimler geçirmiş koca Sweşşe
Karşılık verdi, şunları dedi:
"Evet, Bolatberjey yok oldu birden,
Buna sebep sanırım devlerin bir oyunu.
Bu savaşı kazanmamız oldukça güç oğlum
Düşman savaşa çocuklarını sürdükten sonra.
Küçüklerin başları uçar uçmaz havaya
Bir yenisi çıkıyor birden nasılsa.
Büyükler, küçüklerin boynuna, savaşırken
Kendi başlarını oturtuyorlar.
Kayıpları olmayışı işte bu yüzden.
Çok akıllı davranmalıyız o halde biz de.
Büyükleri üzerimize çekmemiz gerek,
Devleri yenebiliriz ancak o zaman.
Küçükler sayıca çok olsalar bile
Silahsız göze alamazlar çarpışmayı.
Eski bir Nart geleneği vardır şöyle:
Düşmanla yeniden savaşa girişenler
Yeni bir kılıç döverlerdi çelikten.
Evlerinde bırakırlardı eski kılıcı"
Çelik doğan Bore yerine getirdi
Şanlı atalarının eski geleneğini.
Düşmana atıldı sonra ok gibi.
Kapıda gürledi: "Ey devler savaşa haydi!
Ne diye saklanırsınız evlerinizde ödlekler gibi?"
Küçük bir dev dışarı çıktı, adımları hızlıydı
Nart'ın karşısına korkusuzca dikildi.
Fakat bir anda omuzlar seyrekleşti.
Yerlerde yuvarlanıyordu devin başı.
Çelik doğan Bore durdu, gürledi:
"Yalnızca çocuklar dövüşüyor benimle,
Büyükler ortalıkta görünmüyor nedense.
Başlarınızı örtmek en yakışanı olur sizler için
Ak sakalların onuru nerede? Söyleyin haydi!"
Tüm yaşamını savaş alanlarında
Dövüşmekle geçirmiş devlerden biri
Bu aşağılanmaya fazla dayanamadı.

Bore'ye saldırdı kızgın demirle.
Çelik doğan Bore uyumuyordu elbette.
Kızgın demiri havada karşılayıp
Paramparça etti keskin kılıcıyla.
Yaydan kurtulan ok gibi fırlayıp sonra
Kapılara saldırdı, kırıp götürdü.
Devlerse çok geçmeden toparlanıp
Nart'la çatışmaya girdiler yaş sırasına göre.
Bore tüm büyükleri öldürdüğünde
Evden küçük bir dev çıktı, diller döktü yalvardı:
"Ey Nart, hayatımı yedi günlük bağışla!
Sonra devlere özgü olsun cenaze törenim.
Sıcak kardeş kanı üzerine ant içerim ki,
Her koşulunu yerine getireceğim."
Bore söze girdi, öfkesi burnundaydı:
"Kardeşim sizde hapis, işkenceler çekiyor."
Küçük dev karşılık verdi: "Nart sözü ver bana!
Bulursun o zaman kaybolan kardeşini"
Bore hışımla dönüp mağaraya koştu.
Toprak siperi bir çırpıda aştı.
Dağ gibi kayaları yerinden oynatarak
Mağaradan Bolatberjey'i kurtardı.
Tutsak dışarı çıkar çıkmaz Nart çabukluğuyla
Düşmanını hemen yere yapıştırdı.
Küçük dev yalvararak şöyle dedi:
"Bu korkunç, kara günde
Verdiğim sözü bozdurma bana!
Aşağılık bir yalancı olmak istemem.
Sevinçten yorgun düşeceksin yakında.
Kardeşin Bore ülkemizi zapt etti."
Bolatberjey konuyu ayrıntılarıyla tartıştı.
İşte iki kardeş buluşmuşlardı sonunda.
Devlerin hazinelerini ele geçirip
Yedi gün bağışladılar küçük deve
Ve evlerinin yolunu tuttular güle eğlene.
Öfke dolu dev kalesine döndü.
Döşeme taşlarını gizlice söktü.

Burada saklanmıştı sevgili oğlu.
Tehlike içinde yaşamasındı.
Savaş naralarından uzak olsundu.
Dostu Melikler'e götürdü onu.
Savaşı, Bore'nin devleri yok edişini
Uzun uzun anlattı Melikler'e.
Herkesin önünde gürültülü ağladı:
"Kabilemiz yok olacak, bu belli.
Yedi kardeştik altısı öldü
Beni de bekliyor Nartlar'ın korkunç öcü.
Sadık, eski dostlarıma, Melikler'e
Sizlere bırakıyorum küçük oğlumu."
Kaçağın sözlerini dinlerlerken Melikler,
Soğukkanlılıklarını koruyorlardı hâlâ.
"Ağlama bahtsız kişi, daha ölmedin sen!"
"Sizlerle sağ gibi konuşuyorum fakat,
Kurtulamıyorum bir türlü ölüm düşüncesinden.
Yakında ölüp gideceğim ben de.
Nartlar'a söz verdim yedi günün sonunda
Geriye, eve dönmek zorundayım.
Bore'nin kılıcıyla altı kardeş gitti.
Yedincisi benim, geldi galiba sıram.
Yedi günlük süre istedim kendime,
Ancak bu süreyle çocuğumu koruyabildim.
Saklamama gerek yok sizlerden,
Kılıç altına başımı koymaya hazırım şimdi"
Melikler'in önderi araya girdi, şöyle dedi:
"Akıllı davranmışsın bu süreyi isterken,
Nartlar'ı yok ederiz yedi günde, üzülme!
Daha güzel bir hayatın olacak bundan sonra"
Melikler'in önderi haber saldı ormana.
Ordu bu çağrıyla hemen toplandı.
Korkunç Weyigler zaman geçirmeden
Son hazırlıklarını tamamladılar.
At kişnemeleri, kılıç şakırtıları altında
Savaş çok amansız oldu bu kez.
Dargavşer'in yiğit kızı bu sırada

Büyük bir kayanın üzerine çıkmış
Kadın ordusuna sesleniyordu:
"Bu kutsal savaştan kaçınanlar
Onursuzluk belasından kurtulamaz ömür boyu,
Nartlar'ın kan kaybettiğini izlerken
Elimiz kolumuz bağlı mı duracağız?
Haydi ileri, ödleklerin yeri değil burası!
Bir yanıt bekliyorum yiğit kadınlardan"
Ezmek için düşmanı bu amansız savaşta
Kadınlar korkusuzca atıldılar ileri.
Devlerin üzerine amansızca saldırdılar.
Oklar yağdırdılar peş peşe, durmadan.
Kılıçtan geçirdiler her birini.
Savaş sancağını ellerinden bırakmadan
Erkekler gibi dövüşüyorlardı düşmanlarıyla.
Gecenin korkunç sessizliğinde ansızın
Devlerin üzerine yeniden çöktüler.
Beklenilmeyen bu şaşırtıcı saldırı karşısında
Devler iyiden iyiye dağılmıştı.
Nartlar hayran hayran izliyorlardı:
"Boşuna yiğit dememişiz savaşçılar!
Dargavşer'in bu kahraman kızına"
Güneşin batmasıyla savaş durdu.
Herkes uykuya daldı gecenin sessizliğinde
Ve şafakla birlikte savaş yeniden koptu.
Dünkünden daha acımasız ve korkunçtu.
Kadınlar keskin kılıçlarla dövüşürken bir yandan,
Okları şaşmadan buluyordu hedefi.
Alanın her tarafında biten Dargavşer kızı
Bir an Bolatberjey'le yan yana düştü.
Delikanlılar gibi direnci, dayanıklılığı
Şaşkına düşürmüştü Bolatberjey'i.
İçinden şöyle geçiriyordu hayranlıkla izlerken:
"Bıyıkları terlememiş, bu açıkça görülüyor,
Hiç de toy değil düşmanla çarpışırken.
Bulat kılıç şakırtılarına, toza dumana,
Azgın atların kişnemelerine alışık"

Duruyorlardı şimdi karşı karşıya.
Birden kızın tolgası yere düştü.
Yelmesine serildi altın saçları.
Tolgasından habersiz Dargavşer kızı
Devlerin alaycı bakışlarıyla karşılaşınca
Kellelerini gövdelerinden ayırdı.
Altın sarısı saçlarını tolgasına soktuktan sonra
Kaynayan savaşın içine daldı yeniden.
Yüzü renkten renge giren Bolatberjey
Cesur kızı izliyordu hayran hayran.
Gözü pekliği, erkekçe direnişi şaşırtmıştı onu.
Duyduğu hayranlığı içine gömüp yine de
Duygularını sezdirmemeye çaba gösterdi
Ve sonra yorgun atını sürdü kızın ardından.
Güneşin batmasıyla savaş durmuştu.
Herkes bir kenara çekildi, derin uykuya daldı.
Uyku girmiyordu gözüne Bolatberjey'in.
Tünı geceyi iç çekerek, dönüp durarak
Oturmakla geçirdi bir ateşin başında.
Gecenin koyu karanlığında yıldız yağmuru gibi,
Savaşçıların ışıl ışıl parlıyordu gözleri.
Her an karşısında güzel kızın hayali,
Aklından çıkaramıyor, onu düşünüyordu
Ve ancak şafağa yakın biraz kestirebildi.
Gün ışığı ağır ağır çevreyi aydınlattığında
At Nart'a sokulup nallarıyla yeri dövdü.
Öfkeli öfkeli kişnemeye başladı.
Bolatberjey bu gürültüyle uyandı.
Birden hatırladı, savaş alanındaydı.
Atı ırmağa götürüp yıkadı suda.
Kendi de bir güzel yıkandıktan sonra,
Atını eyerledi, silahlarını kuşandı
Ve savaş yeniden başladı olanca dehşetiyle.
Tek gözlü bir dev çıktı ortalığa birden.
Dargavşer kızı gücünü esirgemeden
Gözüne fırlatıyordu amansızca okları.
Delinen göz devin başına akıyordu.

Dev boylu boyunca yere devrildi.
Fakat bir diğeri kudurmuşçasına ansızın
Kıza kılıçla saldırarak sırtından yaraladı.
Bolatberjey yetişip bir çadıra taşıdı.
Burada, savaşın dehşetinden uzakta
Kıza uzun süre baktı, sevgi doluydu içi.
Yaşamını birleştirecekti onunla.
Tan yeri ışımış, pus dağılmıştı.
Devlerle yeniden giriştiler bu amansız savaşa.
Akşamın koyu gölgeleri indiği halde
Çarpışma sürüyordu sıcağı sıcağına.
Bolatberjey düşmana kılıçla saldırırken
Gözleri hiçbir şeyi görmüyordu öfkeden.
Kurt sürüleri gibi yedi başlı devler,
Yerden biter gibi ortalığa çıkarak
Bolatberjey'i zincirlerle kuşattılar ansızın.
Üzerine yağdırdılar keskin okları.
Okların uçları körlenmişti sanki.
Nart boynundan yaralandı yalnızca.
Çaresizliğine lanetler yağdırıyordu durmadan.
Atından düşürmek istediler Bolatberjey'i,
Altındaki atı ölmüştü ne çare!
Nart öylece durmuş, darbeleri savuşturuyordu.
Devlerden biri diğerlerine seslendi:
"Amaca varmamız yakın fakat,
Sevinmemiz erken görüyorsunuz,
Kılıç darbeleri Nart'ı etkilemiyor,
Çelik enseli olduğunu unutmuşuz.
Kafatası has çeliktendir onun"
Nart'ı kıskıvrak zincirle bağladılar.
Onu yenmenin güç olduğunu biliyorlardı ama,
Önlerinde onları bir zafer bekliyordu.
Birbirlerini ateşleyerek naralarıyla
Yelmesini güç bela üzerinden sıyırdılar.
Savaşta yapamadıkları kadar güç kullanarak
Mızrağı iki kürek kemiği arasına hınçla sapladılar.
Düşmanın sevinç naraları altında

Yüce Nart Bolatberjey bir ölüydü artık.
Naaşı mızraklarla delik deşik ettiler.
Cansız asılı kaldı mızrak üstünde.
Namı unutulup gitse de çok kişinin,
Nart adı belleklerden hiç silinmeyecek
Çınlayacak dünyanın bir ucundan bir ucuna!
Sen rahat uyu ey şanlı Bolatberjey!

TEKE TEK SAVAŞ

Dargavşer kızı günbatımına doğru
Tüm silahlarını kuşanarak atına bindi.
İşte deli orman, işte ırmak kıvrımı.
Cendereyle sıkılmıştı yüreği sanki, korkunç kederli.
Işığı solmuş gözlerindeki gizli acıyla
Keskin mızrakta çakılı yatıyordu kahraman.
Hemen kadın ordusunu çağırdı.
Taşkın ruhuyla haykırdı, şunları dedi:
"Ufuktan görünür görünmez günün ışıkları
Kendini bilmez Avdseron'la cenge koşacağım.
Birlikte çarpıştığımız o ulu kahramanı
Mızrağa çakmış melun düşman.
Naaşı toprağa vermek için bir an önce,
Gidip mızraktan indirmemiz gerek.
Keskin kılıcımı kaldırdığım gibi havaya
Bu şanlı savaşa siz de gireceksiniz"
Sarp yamaca doğru atıldı ok gibi
Ve Avdseron'a korkusuzca haykırdı:
"Ettiğin yemini tut, lanetler savur kaderine!
Atlı ya da atsız çarpışmaya gir benimle!"
Dev, atına atladı kendinden emin.
Korkunç çatışmaya hazır kıza yaklaştı.
Bilenmiş hançer örneği tek gözü parlıyordu.
Yaban domuzu dişleri gibiydi alt dişleri
Yiğit insanların bile kanını donduran.
At üstünde yel gibi uçuyordu.

Yağız at bükülmüştü ağırlığından.
Yanında duran küçük devler ağır ağır
Savaşa yürüdüler tek gözlünün ardından.
Dargavşer kızı haykırdı korkunç öfkeyle:
"Ne diyeceğimi bir dinleyin önce,
Andını bozmaya niyetlenen kişi
Burada, bu çatışmada taşa dönüşsün"
Devler birden şaşırdılar, dört bir yana dağıldılar.
Dargavşer kızı zaferden emin atına bindi.
Tek gözlü deve yaklaşıp şöyle haykırdı:
"Kurnazlığın sökmedi, biz bize kaldık"
Mızraklar kalkanlara müthiş gümbürtüyle çarptı.
Fundalıklara yuvarlandılar güçten kesilince.
Işıl ışıl ay ışığı gibi parlayan
Keskin kılıçlarına davrandılar bu kez.
Yüklendikçe yükleniyordu Dargavşer kızı.
Keskin vuruşlardan her keresinde
Devden bir kelle uçuyordu havalarda
Ve nihayet hendeğin yakınında
Devin üzerine atıyla çullanarak
Kızların en korkusuzu, yiğidi
Dargavşer'in o kahraman kızı
Düşmanın boynuna kılıcını sapladı.
Gövdesinden ayırdı yedi kelleyi.
Düşman yere devrildi dağ gibi.
Zemin sarsıldı, yer yer yarıldı.
Üzerlerindeki bulut da çok geçmeden dağıldı.
Güneş altın sarısı ışıklarıyla çevreyi ısıtmıştı.
Doğa aydınlanmıştı sevinç kıvılcımlarıyla sanki.
Devlerin arasında sağır olanın biri
Duymamıştı verilen savaş sözünü.
Avdseron yere düşer düşmez hemen kalkıp
Elindeki kütükle kıza saldırdı.
Köprücük kemiklerinden birini kırdı.
Diğerleri hiç beklemeden üzerine atılıp
Sağır devi mızrak üstünde havada salladılar.
Uçurumdan ırmağa fırlattıktan sonra

Andı bozan dev için kızdan özür dilediler.
Atlarına binerek başları önde eğik
Evlerinin yolunu tuttular utanç içinde.
Bozulan yemin en büyük suçtu.
Can düşmanı bile bozamazdı bu andı.
Dargavşer kızı Bolatberjey'i mızraktan çıkardı.
Bir sedye hazırladı hıçkırıklar içinde.
Altın sarısı saçlarını çözdükten sonra,
Ölünün koynuna bıraktı sessizce
Başından kopardığı bir tutam saçı.
Kadın ordusu da geri dönmüştü.
Bolatberjey'i kaldırdılar büyük saygıyla,
Gizli gözyaşları döke döke yurduna götürdüler.
Tüm kutsallığıyla yerine getirip defin geleneğini
Kara yaslar içinde zeppaza taşıdılar.
Sevgi ve saygıyla toprağa gömdüler.
İçkiler bıraktılar baş ucuna ölünün,
Nart savaşçılığının simgesi olarak
Tüm silahlarını da ayak ucuna yerleştirdiler.

KAR VE KEREF'LE WERHTENEG'İN SAVAŞI

Toylarda, düğünlerde eğlenirken Nartlar
Kar ve Keref evlerinde oturmuş,
Koyu bir sohbete dalmışlardı bir köşede.
Ansızın bir devin başı yuvarlandı bacadan.
Kar inledi acıdan, dişlerini sıktı,
Öfkeden kül gibi oldu yüzü Keref'in de.
İyice sersemlemişti, birden patladı:
"Öğrenmek isterdim, bu tuhaflık da ne demek?
Gökyüzüne meydan okuyan küstahı
Gökler yakıp kül etsin iradesiyle!"
Keref heyecanla sordu; şaşkındı:
"Gerçeği anlat, seni kim yere serdi?"
Dünyaya lanet okuyarak baş dile geldi:
"Ateşten doğan biri doğradı beni.
Üstesinden gelmem mümkün değildi"
Kar ve Keref anlamıştı her şeyi.
Bu ünlü yiğitleri cezalandırmak için
Zaman geçirmeden hazırlanıp yola çıktılar.
Hendekleri aşarak ırmağa vardılar.
Wardzaf ırmağı taşkın durumdaydı,
Kıyılara vurmuştu mavi buzullar.
Zavallı Donbettırlar dehşet içinde
Irmağın dibine gizlenmişlerdi rüzgârın şiddetinden.
Dağ eteklerinden, vadilerden yürüdü Kar.
Her bastığı yerde buzlar oluşuyordu.

Wardzaf denizinden ovaya kadar
Eski zamanlarda Warıpp denilen yerde
Buz parçalarıyla sürdü tekmil toprağı,
Ölüm meleği gibi kudurmuş, kötü.
Yanında Pilthor gidiyordu bir uçtan bir uca
Ekin altındaki tüm toprağı kemire kemire.
Kılıç seslerinin, iç karartıcı ezgilerin eşliğinde
Huzurlu Nart köylerine çok geçmeden vardılar.
Buzla örtülmüştü evler bacalarına kadar.
Nart halkı için büyük felaketti bu.
Buz çölüne dönüşen toprağın üzerinde
Parlayan kırağıları da dağıtmıştı Keref,
Buz tarlaları üstünde koşturup duruyordu.
Halk çırpınıyordu bir yandan açlık belasıyla.
İlk kez olmuyordu bu uğursuz yılın
Kar'ın soluğuyla buza dönüşmesi.
Yiyeceksiz, aç susuz kalmışlardı.
Halk çoktandır yaşamamıştı böylesi bir felaketi.
Kül yeniden *Kor*'a dönüştü
Ve yuvarlanmaya başladı top gibi.
Kindar Keref'le buz çölünde
Çatışmaya girdi, kırağıyı eritti.
Amansızca saldırıp güçlü düşmanına,
Kar'ı sık orman içlerine sürdü.
Ama üstesinden gelemiyordu bir türlü.
Werheg hemen yardımına koştu:
"Onu tamamen yakamadıktan sonra
Kar'ı yok edemezsin bilmiş ol!
Güçlerimizi birleştirmemiz gerek.
Alev alev tutuşmamız için zaman yitirmeden
Kardeşimle senin üzerine binmeliyim"
Dostunun öğüdünü dinledi *Kor*,
Alevden bir top oldu güney ateşiyle,
Tekmil buzlar eridi sıcağın etkisiyle.
Donmuş halk bir parça ısınmıştı ama,
İki Nart üşüyünce kısa bir süre sonra
Yeniden *Kor*'un yanına koşturdular.

Can veren ateşle ısınmalarına karşın,
Kar ve Keref boş durmayıp ardından
Buz tabakasıyla toprağı yeniden dondurdular.
İlkinden daha kalın, öldürücüydü.
Mavi buzuldan, korkunç ayazdan
Taş kuleler çatırdamaya başladı.
Werheg ve Werhteneg güçlerini toplayıp
Ateş topu *Kor* ve ak *Kül*'le birlikte
Buzulların üzerine tüm güçleriyle çöktüler.
Buzlar eriyip yok olmuştu sıcaktan.
Dövüşmeye başladılar Kar ve Keref'e karşı.
Nart sınırının ötesine süre süre
Düşmanı uçuruma sıkıştırdılar.
Sonra gerisingeriye köye dönerek
Bir araya topladılar başıboş dolaşan yetimleri,
Bedenlerini ısıtıp, iyice doyurdular.
Sis çöker çökmez akşama doğru
Itırlı otlar üzerinde uykuya yatırdılar.
Görevleri tamamlanmıştı, bir güzel dinleneceklerdi.
Unutmak istiyorlardı olan biten her şeyi.
Fakat gecenin gizli örtüsü altında Kar ve Keref
Yeniden gönderdiler Nart toprağına buzları.
Dağ gibi kristal bir buz yer kabuğundan yükseldi
Savaştan yılgın Nartlar'ın dinlendiği yere,
Ta uzak köylere kadar buzlar sürüklendi.
Bela yeniden gelip çatmıştı şimdi.
Fakat Bardwag buna oldukça öfkelendi.
Dünyayı ışık demetiyle doldurarak
Kar'ın buzlarını eritti alevi soluğuyla.
Kor ve *Kül* de boş durmayıp
Nart bereketi ve mutluluğu karşısında
Tamamen güçsüz kalan Pilthor'u
Sonsuza dek sesini kessin diye
Yakıp kül ettiler ormanın ötesinde.
Umarsız kuzeye çekildiler Kar'la Keref de
Ağır kayıplarını bir bir sayarak.
Nartlar vahşi bozkırları aşıp arkalarından

Düşmanı Melikler'in diyarına sürdüler.
Kar ve Keref'e acıyıp aralarına aldılar.
Dostluk gösterileriyle konuk ettiler.
İçtenlikle açtılar evlerinin kapılarını.
Kor ve *Kül* kutsal öfkelerini gizleyerek
Kibirli düşmanın tüm toprağını yakmışlardı,
Kar ve Keref'i böylece sürmüşlerdi uzaklara.
Fakat Nartlar'ın bu davranışı tanrıları kızdırdı.
Kın bağladılar her nedense yiğit Nartlar'a.
Kor'la *Kül*'ü ansızın öldürdüler.
Kor kara bir toza dönüştü birden
Kül'se hiç beklemeden tozun üzerini örttü.
Ateşin hâkimi çok öfkelenmişti buna,
Karanlık gecelerde boğazlarda gizlendi.
Nart halkı yıkılmıştı bu korkunç kırımla,
Fakat yaşamını kurdu yine çok geçmeden;
Otlar canlanmaya başladı ovalarda,
Göğü tekrar kucakladı köknar dalları,
Yaban hayvanları sürüler halinde ortalıkta belirdi.
Yeniden cıvıldadı orman kuşları.

WERHTENEG'İN KAYBOLUŞU

Uzun bir sefere çıkmıştı Werhteneg.
Bütün yıl diyar diyar gezecekti.
Girer girmez sık ormanın içine
Çevresini ansızın yaban hayvanları sardı;
Bizonlar, kurtlar, ayılar ve diğerleri...
Gümüşi renkten bakıra parlıyordu derileri.
Nart'ın hayatını korur gibisine
Werhteneg'le birlikte gidiyorlardı.
Cesur Nart aldırmıyordu huysuz böğürtülerine.
Nart daha ilerilere sokulmasın diye
Hayvanlar birden durdular orman kenarında.
Kötü bir olay gerçekleşecekmiş gibi
Kurtlar inceden ulumaya başladı.
Bizonlar da, ayılar da kendiliğinden
Eşlik ediyorlardı bu tuhaf ulumalara.
Werhteneg de bu yomsuz bağırtılara aldırmadan
Hızla yoluna devam ediyor, geriye bakmıyordu.
Şen bakışlarında kaygı yoktu, rahattı.
İşte Labırcın yarının az ötesinde
Harika bir pınar gördü anlatılmaz.
Yemyeşil dalları hışırdıyordu yüzyıllık meşelerin,
Çevreyi orman çiçeklerinin hoş kokuları almıştı.
Birbirine geçmiş kökler dal gibi
Toprağın altından birden çıkıyor,
Sonra kaynaşarak yeniden kayboluyordu.
Dağ yolunda birden ipekten bir dokuma gördü.

Desenli halılar uzanıyordu yolun her iki yanında.
Atın kişnemesi durmuş, silah şakırtıları kesilmişti.
Oklar da taş kesilmişti sanki sadakta.
Tuhaf bir sessizlik sarmıştı çevreyi.
Werhteneg'i bir düşüncedir aldı endişeli:
"Hiç böyle bir yol görmedim şimdiye dek"
Çevresine bakındı, eli kılıcına gitti.
Kara bir canavar gizlenmişti sarp kayalar arasında.
Uğursuz kayalığın iç karartıcı sessizliğinde
Yaratık Nart'ı gözlüyordu sürekli.
Werhteneg çok geçmeden kendine gelip
Bilenmiş okunu düşmanına fırlattı.
Yaratık kara kayalar arasına tepe taklak yuvarlandı.
Siyah bir kayayı andırıyordu düştüğü yerde.
Hayvanın işini gördükten sonra doludizgin
Ölüm sessizliği süren dağlara gitti.
Werhteneg doruklara vardığı zaman
Yer kabuğu önünde birden açılıverdi.
Alevli kıvılcımlar gözlerini almıştı.
Hızla aşağıya yuvarlanıyordu yarılan topraktan.
Olanlar düş mü gerçek mi bilemiyordu.
Çukurun dibinde kendine geldi.
Aklı başından gitti çevreyi incelerken;
Korkunç gerçek önündeydi, cehennemdi burası.
Atı yoktu, üstelik tolgasız, silahsız kalmıştı.
Şeytanlar kahkahalarla ortalığa çıktılar.
Tozlar yükseliyordu ağır toynaklarından.
Kötülük ateşiydi gülen gözlerinde parlayan.
Nal sesleri, vahşi çığlıklar altında şeytanlar
Silahsız Nart'ı kovalamaya başladılar.
Ölüm korkutmuyordu Werhteneg'i,
Saldırıları amansızca savuşturuyordu.
Toprağa yapıştırmıştı işte sekizini,
Yedisinin de işini bitirdi çok geçmeden.
Geriye kalanlarsa kinle, çılgınca,
Nart'ın üzerine saldırıp boynunu sıktılar.
Hep birlikte üzerine çöktükten sonra

Kıskıvrak bağlayıp tutsak ettiler.
Şeytani zaferlerinin keyfini sürerlerken
Zorla içirdiler büyülü bir suyu.
Yaşlı bir insan oldu Nart içer içmez.
Şeytanlar çevresinde döne döne
Sürekli çekiştiriyorlardı ak sakalını.
Yaşlı adamın sakallarını yolmaya çabalamak
Gurur okşayıcıydı her şeytan için.
Bambaşka bir amacı vardı bu davranışlarının.
Ne eğlence ne de işkence içindi bu,
Kıllardan merdiven yapmaktı niyetleri.
İşe koyulmuşlardı aralıksız durmadan.
Bu sırada Nart köyünde kardeşi Werheg
Toy düzenlemişti dünyaya gelen ikizleri için
Ronglar akıyordu ırmak gibi, türküler çınlıyordu.
Kahramanlığıyla ünlü Nart halkı yerlerini almış
Konukluğa bekliyorlardı Bertaleg'i de.
Göklerden uçtu geldi cesur Nartlar'a
Zengin armağanlarını esirgemeyerek.
Ulu ve heybetliydi her zamanki gibi.
Ak sakalı rüzgârda dalgalanıyordu.
Konuksever Nart avlusuna kanatlı atıyla indi.
"Hey oradakiler acele edin!" dedi.
"Değerli armağanlarımı kabul edin!"
Werheg ailesiyle konuğu karşıladı.
Rong kupalarının sürekli kalktığı evlerine
Saygıyla buyur ettiler kutsal konuğu.
Büyük toy çok görkemli oldu.
Ara verilmeden sabaha dek sürdü.
Tan yeri ışımaya başladığında
Bertaleg ayağa kalktı şunları dedi:
"Beklendiğimi biliyordum Nart köyünde
Yeryüzüne ayak bastığımda yolumu kesti iki kişi;
'Namın sonsuza değin sürsün!
İşte bu Nart kalkanı, bu da oku
Tez götür bunları Nart köyüne
Teslim et sahiplerine saygıyla' deyip

Birden dönemeçte yitip gittiler."
Werheg şaşırmıştı, birden haykırdı:
"Bu silahların yabancılarda işi ne?
Nart kahramanlığı, çocuklarımın üzerine ant içerim ki,
Bunlar Werhteneg'in silahları kesin"
Nart halkı kalktı endişeli yüzlerle.
Sır olan Werhteneg'i aramaya başladı.
Bertaleg Nart halkını can kardeşi bildi.
Sonsuza dek yardımcı olmaya yemin etti.
Ne tepe, ne çukur, ne ırmak bırakmadan
Her yeri aradılar, didik didik ettiler.
Fakat sır olmuştu Werhteneg, bulamadılar.
Werheg soğukkanlı şunları dedi:
"Tüm dağları, ovaları dolaşacağım,
Kardeşsiz eli boş dönersem geri
Nart demesinler bir daha bana"
Ve deli ormanda yitip gitti,
Karanlık gökyüzünde bulutlar gibi.

IHŞAR İLE IHŞARTEG DELİMONLAR'DA

İki mutlu çocuk vardı, kavgasız yaşarlardı.
Orman açıklarında, boğazlarda dolaşıp dururlardı.
İki ayrılmaz kardeştiler, yaşamları birlikte.
Güçlü, üstün nitelikli, delikanlı Nartlar'dan
Birinin adı Ihşar, diğerinin Ihşarteg'di.
Günün birinde kendilerine eğlence olsun diye
Yeraltına inmişlerdi iki kardeş.
Yarı açık bir kapıya usulca yaklaştılar.
Atalarının silahları duruyordu bir köşede.
Silahları baştan aşağı kuşanır kuşanmaz
Kendilerini Arvıraşugd'un yanında buldular birden.
Gökyüzü güzeli şaşkınlıkla sordu:
"Nereden çıktınız böyle sevgili yavrularım?"
"Endişelenme nine, silahları alıp
Kemerlerimizi de kuşandıktan sonra
Nart sınırına bakmaya gideceğiz.
Geriye döneceğiz meraklanma"
Kadın gülümseyerek gizlediği kutudan
Torunlarının yiğitliğine, cesaretine hayran
Bir yüzük çıkarıp Ihşarteg'e uzattı.
Çaresiz kabul ettikten sonra isteklerini
Gizli bir üzüntüyle onlarla vedalaştı.
Gözü pek çocuklar hemen ayrıldılar.
Ünlü Nart diyarının sınırlarına doğru
Boğazları, ırmakları, tepeleri aştılar.

Warıpp orman açıklığına vardılar çok geçmeden.
Uzun ve çetin yolu bitirdikten sonra
Talmcin dağı kayalıklarına ulaştılar.
Sabah erkenden kalkarak akşama kadar
Ok eğitimi yaptılar durmak bilmeden.
Ustalıkla ve beceriyle yeniden atmak için
Hedefteki okları toplamaya gittiler.
Yeşil bir halı açıldı gözler önüne birden
Ormanlık, geçit vermez dağlara doğru giden.
Nartlar'ın meraklı bakışları her şeyi seçiyordu.
Yedi günlük yol gösteriyordu kardeşlere halı;
Nerede sağa sapılacak, nerede sola dönülecek.
Böyle dolaşıp dururlarken yedinci günde
Sarp kayalıklı bir dağın başında birden durdular.
Yedinci dağdı bu yaptıkları hesaba göre.
Sarp dağ yolunu ustaca aştıktan sonra
Yalçın kayalıklı dağın doruğuna vardılar.
Okları çarçabuk toplamaya başladılar.
Açıklık onları dönüş yoluna çekti.
Yeşil hah yayılmaya başladı önlerinde yeniden
Dar boğazdaki geniş mağaraya doğru.
Ihşar kardeşine dönerek şunları dedi:
"Cesaret bir türlü terk etmedi seni belli.
Bu sessiz öğüdü izleyelim haydi!
Bu mağarada ne var ne yok bir araştıralım."
Korkusuz Ihşarteg hiç duraksamadan
Kardeşinin önerisini kabul etti.
Birlikte inerek sarp kayalıklardan
Geniş mağaranın içine sokuldular.
Bir ışık yanıyordu içeride, uğursuz ay ışığı gibi.
Göz gezdirirken çevreye endişeli gözlerle
Yaklaşıp usulca kapıları açtılar.
Birden donup kaldılar, sersemlediler iyice.
Değerli bir taş ışıl ışıl parlıyordu içeride.
Yiyeceklerle dolu geniş bir masa vardı.
Yemeklerini bitirdikten sonra iki konuk
Hazırlanmış yataklara huzurla uzandılar.

Ihşar ok atıyordu kendince eğlenerek
Fırlatıyordu okları mavi alevler içine.
Okların vınlayışından Delimonlar uyandılar.
Delikanlıları görünce iyice şaşırdılar.
Bu çağrısız konuklar da nereden çıkmıştı böyle?
Birbirine vurarak çelik zıpkınlarını
Yerlerinden fırlayıp Nartlar'a saldırdılar.
İki kardeş ayniyle karşılık verdi.
Götürdükleri gibi ellerini kılıçlarına
Delimonlar korkudan çığlık çığlığa
Cehenneme kaçıştılar birbiri sıra.
Bir yarıkta gizlenen Delimon bağırdı:
"Elimizdeki ölüm zıpkınıdır, bilmiş olun!"
Yeniden belirdiler, şeytan gibi döne döne
Delikanlılara saldırdılar zıpkınlarıyla.
Fakat iki kardeş düşmanları püskürttü.
Yeniden kaçıştılar arkalarına bakmadan
Cehennem kapısında çığlıklar kopara kopara.
Nartlar korkusuzca peşlerinden koştular.
Onlarla birlikte cehenneme girdiler.
İyice çökmüş, yaşlı bir adam gördüler önlerinde,
Düşünceli, dalgın oturuyordu yerinde.
Zavallının çevresini Delimonlar sarmışlardı.
Birer birer yaklaşarak zavallının yanına
Sakalını çekiştire çekiştire tarıyorlardı.
Kıldan merdiven örüyorlardı sakallardan da.
Ihşar kardeşine bakarak şaşkın mırıldandı:
"Gözlerime inanamıyorum, bu gördüğüm de ne böyle?
Ne yapacaksınız bu merdiveni, söyleyin!"
Fakat Delimon karşılık vermeden önünden geçti.
Ihşar da kılıcıyla şöyle bir vurdu.
Yere kapaklandı Delimon, başladı inlemeye.
Arkadaşlarını yöneltti uçurumun dibine.
Bir taşa dönüştü apansızın kendisi de.
İki kardeş üzüntülü yaşlı adama döndü:
"Söyle kimsin sen, böyle buralara düşen?"
Yaşlı adam yanıt verdi korkunç hüzünle:

"Özgür, gururlu bir Nart olarak doğdum.
Fakat Delimonlar beni tutsak etti.
Cehennemde tutsağım uzun zamandan beri.
Sakalımı tarayıp, kıllarını topluyorlar
Büyük bir merdiven örmek için.
Sevinip duruyorlar budala Delimonlar,
Merdiven onları göğe çıkaracakmış,
Sonra bal toplayacaklarmış gökyüzü peteğinden"
Ihşar ve Ihşarteg'e çok dokunmuştu bu öykü.
Zavallı ihtiyarı bağırlarına bastılar.
Nart Werhteneg'di bu bahtsız kişi.
Ellerini çözdüler, ak sakalını kestiler.
Nart büyüğü Werhteneg artık özgürdü.
Sarsılmıştı bu karşılaşmayla Nart Ihşarteg
Ve çok sevdiği yüzüğünü yere düşürdü.
Nartlar'ın çok yakınına gizlenen bir Delimon
Toynaklarıyla hemen yüzüğün üzerine bastı.
Üç Nart Tsartsu'ya yola çıktılar.
Hiç konuşmadan sessizce yürüyorlardı.
Sonra bir eve girdiler güzel mi güzel;
Bir duvarı şahane pul pul kabuklardan,
Ilgımla kaplıydı ötekisi de.
Evi baştan aşağıya sarstıktan sonra Ihşar
Büyüleyici kabuklara kılıcını salladı.
Bilenmiş okuyla ılgımı deldi.
Kardeşiyle birlikte tüm gücüyle dayanıp
Kapıyı açmayı başardı altın göle doğru giden.
Gölün ta dibinde, alevler içinde
Altından hazine yatıyordu ışıl ışıl parlayan
Gölün dibinden iri taşlar taşıyan
Yılgın bitkin insanlar gördü, ruh gibi.
Çalışmaktan iyice çökmüş tutsakları
Dermansız, aç susuz çalıştırıyorlardı zorla.
İçlerinden biri diğerlerinden güçlüydü.
Omuzları geniş, uzun kara sakallı,
Çelikten yapılmış gibiydi göğüsleri,
Kanlı terler akıtarak yorgun yüzünden

Koca taşları taşıyordu durmadan.
Her yere zamanında yetişerek ustalıkla
Bitkin düşenlere yardıma koşuyordu.
Ihşar sordu: "Değerli kardeşim kimsiniz siz?
Nereden geldiniz, bu haliniz de ne böyle?
Çoktandır mı buralarda acılar çekersiniz?
Neden taşırsınız sürekli bu koca taşları?"
Zavallılar kederle karşılık verdiler:
"Çoktandır senin gibisini buralarda görmedik,
Ölüme mahkûmdur burada gördüklerin,
Tüm yaşamını buzlu sular içinde acıyla geçirmeye.
Ödül beklemiyoruz bu çalışmalardan,
Burada altın çıkarırız dinlenmeden biteviye.
Neyle besleniriz iyisi mi hiç sorma.
Acınası köpeklerden yoktur farkımız.
Midemizi doldururuz bitki kabuklarıyla.
Issız mağarada taş döşemelerde uyuruz."
Bu tuhaf konuşmayı dinledikten sonra
Güçlü kuvvetli olan, Nartlar'a dik dik baktı:
"Söyleyin, işiniz ne, ne yapmak niyetiniz?
Yaşamak istiyorsanız burada, çalışmaya başlayın,
Yolcuysanız eğer tez vedalaşın bizimle"
Birden Werhteneg onu tanıdı, sevinçle taştı içi:
"Ah! Sen Werheg, yiğit kardeşim,
Soğuk sulara mı alıştın buralarda?"
Werheg de kardeşini tanımıştı.
Yeniden doğmuştu eski cesaret.
İki Nart tutsaklara döndü:
"Ey halk, işte kurtarıcılarımız!
Yerin dibinde kalsın uğursuz altın,
Kederli yüzlerimiz bundan sonra
Özgürlük ateşiyle aydınlanacak güneş gibi.
Bizi bekliyor yukarıda ovalarla bozkırlar.
Haydi zincirlerimizi kıralım zaman geçirmeden!"
Özgürlüğe kavuşan tutsaklar sevinçle
Tsartsu kapısına dayandılar.
Kapılar açılmıştı işte ardına kadar.

Büyük coşkuyla özgürlüğü tattılar.
İki yaşlı Nart'ı taşırlarken saygıyla,
Dört dönüyorlardı çevresinde büyük ilgiyle.
Son bir dilekte bulundular gözü pek kardeşlerden,
Konuksever ülkelerine götürmelerini istediler.
Nartlar eski törelerini sevgiyle anarak
Onlara Warıpp vadisini armağan ettiler.
Ateşi paylaşmamışken o zamana dek kimseyle,
Ateşi de sundular onları can kardeşleri bilip.
Yaşıyorlar şimdi dağlar arasındaki ovada.
O zamandan beri Erdhordlar diye çağrıldılar.

DELİMONLAR'IN SAVAŞI

Werheg, Werhteneg ile Ihşar, Ihşarteg
Erdhordlar'ın yanından döndükten sonra,
Huzurlu Nart köylerinin tekmil halkına
Neşeli bir kuvd düzenlediler hemen.
Gençlere türlü çeşit oyunlar, yarışmalar.
Ağırladılar tüm konukları bir tek eksik bırakmadan.
Eski tutsakları, sevgili Erdhordlar'ı
Kendi canından, kanından bilip
Bir yıl konuk ettiler aralarında.
Ağırladılar onları günlerce, gecelerce.
Bir yıl geçip ayrılık zamanı gelince
Öz yurtlarına uğurladılar zengin armağanlarla.
Ihşar ile Ihşarteg ocak başına çöküp huzurla
Uzun uzun andılar o neşeli toyları.
Nartlar'ın sevgili büyüğü yaşlı kadın Arvıraşugd
Boğuk sesiyle telaşlı, Ihşarteg'e sordu:
"Benim için tüm hazinelerden de değerli
Güneş gibi ışıyan yüzüğüm nerede, göremiyorum?"
Taş kesilmişti çocuk bu apansız soruyla.
Yüzüğü bulamadı bir türlü, arandı durdu.
Şaşkınlığını gizleyemeyerek Ihşar'a döndü:
"Güzel yüzüğüme ne oldu biliyor musun?"
Şanlı Nartlar'da konukluğa devam eden biri
Söze girdi, Ihşarteg'e şunları dedi:
"Delimonlar'ın bozgununa uğradığı Tsartsu'da
O ünlü parıltısıyla yüzüğü gördüm.

Çevresini almış merakla inceliyorlardı.
Fakat yanına yaklaşmaya çekindiler.
Sis perdesi altındaki o yerde ayrıca
Efsanevi bir hazine gizli altınla dolu.
Tekmil Nart halkıyla zaman geçirmeden oraya
Kim engel olabilir gitmemize? Hadi!"
Hemen yola çıktılar Nart ikizleri
Dünyanın bir ucundaki Sek mağarasına.
Yolun sonuna gelmişlerdi ki girişi
Delimonlar kapatmışlardı daha önceden.
Üzerlerine taş yağdırıyorlardı dağın tepesinden.
Yola da toprak yığarak geçişi engellemişlerdi.
Danışmak için Nart büyüklerine
Dağlara gönderdiler cesur Ihşarteg'i.
Kalanlar da ok hazırladılar kendilerine.
Ihşarteg yola koyuldu duraksamadan.
Sarp dağları aşarak yaşlılara vardı.
Geliş niyetini heyecanla anlattıktan sonra
Nart büyükleri ağır ağır öğüde başladılar:
"İleriye doğru gideceksin, yolun uzun.
Meşeliğin yanındaki kayalıklara varınca
Sağa yönel, üç kavağa doğru.
Dar Wırbın boğazına girdiğinde
Taştan bir mezar göreceksin orada
Mavi gökyüzüne uzanıyormuş gibi.
Orada yolların hâkimi bekçilik eder.
Doğru ona git, çekinmeden şöyle de:
'Ey iyiliksever Bardwag, yaşamında hep mutlu ol!
Yaptığın sonsuz iyiliklerden sevinç duy!
Kurnaz Delimonlar'ın zorla ele geçirdikleri
Ezeli Nart hazinesini geri istiyoruz.
Tsartsu'ya giden yolu hemen göster'
Nart dostları için her yolu açar,
Bir yol gösterici de verir üstelik sana"
Yiğit Ihşarteg hemen yola fırladı.
Meşe ormanını geçer geçmez
Çakıl taşlarıyla kaplı Wırbın'a vardı.

[illegible] karşısındaydı işte.
Ak [illegible] adam oturuyordu gururla,
Kul bağlamış meşeden asasıyla,
Mavi gök kubbenin altında tek başına.
Diğer elinde para kesesi tutuyordu.
Nart, Bardwag'ı hemen tanımıştı.
"Ey iyiliksever Bardwag, yaşamında hep mutlu ol!
Yaptığın sonsuz iyiliklerden sevinç duy!
Ezeli Nart hazinesini geri almak isteriz.
Şimdi kurnaz Delimonlar'ın inlerinde saklı.
Tsartsu'ya giden yolu göster hemen,
Sevgili dostun Nartlar'ın ışığı ol!"
Bardwag beklemeden söze girdi, şöyle dedi:
"Kayaların altından geçin hiç durmadan!
Kara canavar kaya fırlatmaya başlarsa da,
Öfkeyle böğürerek, gözlerini döndürerek.
Ok atayım demeyin sakın, silahlarınızı unutun!
Dar boğazı gözleyin en iyisi.
Kara bir çıkıntı bulacaksınız kaya üstünde.
Orada lamz sürülü bir merdiven vardır.
Onunla aşağı ineceksiniz, kestirme yoldan.
Doğru altın göle ulaşacaksınız sonra da.
Demir zincirler göreceksiniz orada
Kutsal bir taşın çevresini kuşatan.
Bu zincirleri kırmalısınız mutlaka"
Bardwag'a şükranlar etti, yola koyuldu.
Seka mağarasına varıp yoldaşlarına,
Şaşkınlık içinde, olanları anlattı.
Halk ikiye ayrılarak kayalığa yürüdü
Nelerin beklediğini önlerinde bilerek.
Kara canavar birden tepenin üstünden
Taş yağdırmaya başladı korkunç öfkeyle.
Ama boşuna nefes tüketiyor, hırlıyordu.
Nart halkı canavardan rahatsız olmamış gibi
Hiç ilgilenmeden, kaygısız ilerliyordu.
Sıkıntıya düşmeden vardılar dar boğaza.
Kaya çıkıntısını buldular alacakaranlıkta.

Kıl merdivenden kolaylıkla aşağıya indiler.
Azgın seller gibi saldırdılar düşmana.
Yiğit Nart ikizleri Ihşar, Ihşarteg
Ölümüne çarpışan Delimonlar'dan
Geriye kalan koca cansız bedenleri
Üst üste yığarak dağ gibi tepeleme
Cesetlerle doldurdular Tsartsu girişini.
Fakat Delimonlar ölmüyorlardı nasılsa,
Ölüleri dirilten sihirli bir elma
Yuvarlanıp duruyordu cesetler arasında.
İnanılmaz olayı görüyorlardı gözleriyle;
Tüm ölüler tek tek canlandılar
Kıyasıya giriştiler birbirine yeniden.
Ihşar dövüşürken kardeşine seslendi:
"Yeniden birbirlerine atarlarken
Kılıçla ikiye böl bu sihirli meyveyi.
Ancak böyle yok edebiliriz onları"
Delimonlar elmayı birbirlerine verirlerken
Ihşarteg keskin kılıcına davrandığı gibi
Meyveyi bir anda iki parçaya böldü.
Ihşar'a uzattı yarısını, diğerini koynuna sakladı.
Zor durumda kalan Delimonlar, korkak, şaşkın
Kıldan merdivene doğru kaçıştılar hep birlikte.
Fakat yiğit Ihşarteg Nart çevikliğiyle
Ödlek Delimonlar'ı tavlı kılıcıyla püskürttü.
Ihşar yeniden kardeşine seslendi:
"İçlerinden birine izin ver de çıksın,
Sonra ardından izle onu dikkatle.
Geriye kalanları da kardeşim bana bırak!"
Ihşarteg kurnazca Delimonlar'dan birinin
İlerlemesine izin verdi, sessiz bekledi.
Delimon ustaca sürünüyordu kayalarda.
Canavarın üzerine bindi, yitiverdi bir anda.
Ihşarteg pusuya yatmış dikkatli
Öfkeli düşmanın dönmesini bekliyordu.
Sinsi Delimon uzaktan birden göründü.
Sihirli elmayı elinde sıkıca tutmuş,

Korkunç canavarın üzerinde hızla yaklaşıyordu.
Işıl ışıl parlıyordu kehribar renkli elma.
Uçuyordu kendinden geçmiş rüzgâr gibi.
Fakat Ihşarteg ansızın karşısına çıkıp
Kılıç darbesiyle elmayı ikiye böldü.
Engellemekte geç kalmıştı soysuz düşman.
Ihşarteg'den kaçamadı, tutsak düşmüştü.
Nart hışımla Delimon'a döndü, gürledi:
"Nereden aldığını bu elmayı söylersen
Seni öldürmeyeceğim kılıcımla, sözüm söz"
Delimon yalvar yakar şöyle dedi:
"Ne olur öldürme beni, şu an tutsağım.
Eyerime otururbut, seni oraya götürürüm."
Ihşarteg düşmanının arkasına korkusuzca yerleşti.
Korkunç canavar yolcularını bir bulut gibi
Uçurdu balta girmemiş sık ormanın içinden.
Ormanlar, dağlar, ıssız yollar aştılar.
Ihşarteg sık ağaçları kılıcıyla devire kese
Yollar açıyordu önlerinde durmadan.
Ağaç gövdeleri devriliyordu yeri göğü sarsa sarsa.
Böylece uçtular soğuk bölgelere doğru.
Bir çitin önünde birden durdular.
Kafataslarından yapılı bir halka vardı orada.
İçeride ışıl ışıl parlayan dalların arasında
Altın bir ağaç gövdesi görünüyordu.
Ölülere can veren ağaç buydu işte.
Korkularını unuttular ağaca bakarlarken.
Sonra Dıvardah kayalıklarına doğru hızla uçtular.
Ihşarteg orada Delimonlar'ı görünce,
Gürledi kıvançlı göğsünü gere gere:
"Ölüleri dirilten şu elimdeki elma
Benim malım oldu bundan sonra."
Üzüntüden kahrolmuşlardı Delimonlar.
Kıldan merdiveni verdiler, barış istiyorlardı.
Nart ikizleri de bir direnmeyle karşılaşmadan
Tsartsu'ya sokuldular halkıyla birlikte.
Dünyadaki tüm hazinelerden de değerli

Güneş gibi ışıyan yüzüklerini buldular.
Kurnaz Delimonlar'ın kutsallıkla sakladıkları
Ezeli Nart hazinesini de ele geçirdiler.
Zincirlerden kurtardılar o güzelim taşı
Parlak bir ışık halinde yere düştü.
Düş müydü gördükleri, yoksa gerçek mi?
Taş dönüştü bir anda Bardwag'ın oğluna,
İnsanlara yolda iyilikler sunan Gurgok'a.
Dıvardah doruğuna tırmanırlarken
Ihşarteg'den şu sözleri duydu kara canavar:
"Beni sırtında taşıdın bu uzun, zorlu yolda
Bunu ödemem gerek, borçluyum sana"
Uzattı ona sihirli elmayı, unutmuştu kinini.
Canavar elmayı yedi, Nart'a şükranlar etti.
Ihşar ve Ihşarteg, ünlü Gurgok'la
Kutsal hazineyi böldüler iki eşit parçaya.
Birini armağan olarak halka verdiler,
Evlerinin yolunu tuttular öbürüyle de.
Kuvd düzenlendi tam yedi gün, yedi gece.
Şaşlıklar yiyip koç etiyle coştular.
Toyu şen türkülerle çınlata çınlata
Başlayan barış onuruna ronglar içtiler.

ALTIN ELMA

Nartlar'ın o ağacı her yıl bir kez
Özel günde çiçekleniyordu yalnızca.
Geceden ta şafağa dek meyveleri
Öylesine hızla olgunlaşıyorlardı ki,
Yaz ayını göremiyorlardı bile.
Topu topu üç elma yetişiyordu üzerinde.
Kehribar renkli, sihirli göz alıcı üç elma.
İnsanın yazgısını belirler gibi bir tanesi
Ölüleri diriltmeye yetiyordu bir dokunuşta.
Bir diğeriyse sağlık sunuyordu
Konar konmaz hastanın baş ucuna.
Açlığa susuzluğa çareydi üçüncüsü de.
Yılda bir kez çiçek açıyordu sadece.
Bir gecede olgunlaşan bu sihirli üç elma
Şafağa karşı kayboluyordu birden nedense.
Bu hırsızlıktan oldukça şaşkın tedirgin
İki kardeş aralarında konuşuyorlardı öfkeyle:
"Kindar, amansız Delimonlar'la savaşa ede
Altın ağacı ele geçirdik zorlukla.
Zafer çığlıklarıyla şen, eve döndük ama,
Bir türlü fırsat bulamadık meyvesinden tatmaya.
Nartlar şöyle diyecekler nihasta 'sizi cimriler',
İşin içyüzünü öğrenince de
Biz kahramanları 'budala' diye alaya alacaklar:
'Burunları altından bıyıkları kayboluyor,
Nedense ağızları tutamıyor tatlı bir parça'

Hakkımızda böyle diyecekler işte.
Bu haddini bilmez hırsızı yakalamadıkça
Utanç verici bu durumdan kurtulamayız"
Elmaların olgunlaşma anı geldiğinde
Ihşar ve Ihşarteg oklarını aldılar.
Ağacın altına sokulup akşamleyin
Gözlerini yumdular uyuyormuş gibi yaparak.
Yağız atlarını da salıverdiler otlağa.
Pusuda pürdikkat hırsızı bekliyorlardı.
Birden gece yarısına doğru olanları görünce
Korkunç şaşkınlıkla birbirine baktılar.
Parlak gözleri kamaştıran üç yıldız,
Wardzaf denizinden kayan üç yıldız
Işıl ışıl parlayarak, güneş kıvılcımları saçarak
Altın elmalara doğru yaklaşıyorlardı.
Gördükleri düş değildi, gerçekti.
Efsane kuşları inmişti bahçelerine,
Zümrüt zümrüt parlıyordu gözleri.
İki kardeş taş kesilmişti bir anda,
Olanları anladılar çok geçmeden.
Bilenmiş oklarını fırlatmaya başladılar.
Kuşlar yitiverdiler bir anda gökyüzünde.
Acı ötüşleri duyuluyordu yalnızca uzaklardan.
Bahçeyi dolaştıktan sonra bir süre iki kardeş
Kuş tüyü buldular yerde, bir de altın elma.
Ateş kuşları kaçarken yere düşürmüşlerdi.
Kırmızı kan izi yol gösteriyordu onlara.
Nart ikizleri yürüdüler endişeli yüzlerle.
Kan izleri çok geçmeden heyecanlı iki Nart'ı
Azgın dalgalı doğu denizine çıkardı.
Ihşar ve Ihşarteg'in şaşkın bakışları
Kaynayan köpüren bir kazana çevrilmişti.
Bir dalga bitiyor, yenisi başlıyordu.
Ak köpükleriyle parlayarak dev gibi.
Taze kırmızı bir iz taşıyordu üzerinde.
Ihşar kardeşine döndü, şunları dedi:
"Yırtıcı kuşun kanı bu, hırsızımız burada gizli.

Yaklaş, bu dipsiz boşluğa atılacağım şimdi.
Neler alacağını beklememiz yararsız.
Tam bu yerde, bir yıl sonra kardeşim
Sonumun ne olduğunu öğreneceksin;
Dalganın getireceği köpüğe dikkatlice bak!
Kan kırmızısı olursa bil ki ölmüşüm.
Ak köpük görürsen korkma! sağım demektir.
Sözüm söz, bozmayı düşünmem asla
Hayattaysam karaya dönerim mutlaka,
Azgın bir dalga olursa bir de denizde
Bil ki güç durumdayımdır o zaman"
Kemerinin altına sokuşturdu yelmesini.
Aklında can kardeşi, kayalıktan atladı.
Kendini birden denizin dibinde buluverdi.
Olayı çözmenin bir tek yolu vardı;
Diğerlerinden aydınlık bir ev olmalıydı bu.
Bir süre arandıktan sonra evi bulmuştu.
Ev sahiplerine seslendi altın kapıyı sarsa sarsa:
"Ey değerli ev sahipleri altın kapınızı açın!"
Biri çıktı karşısına, yaşlı bir kadındı:
"Ey güneş parçam!" dedi. Sevgi doluydu sesi:
"Seni nasıl barındırmayız, hiç?
Uzun yolun görünüşe göre seni epeyce yormuş,
Çoktandır mı yollardasın sevgili çocuk?
Hadi gir çabuk, eşikte durmasana!"
Ocağın başına oturttu yabancı konuğu.
Meşeden bir masaya buyur edip sonra
Bol, leziz yemekler çıkardı, önüne koydu.
Sevgiyle uzattı rong kupasını.
Yaşlı kadın kederle eğmiş başını
Ocağı gözyaşlarıyla suluyordu.
Ihşar heyecanlanarak üzüntülü sordu:
"Sizi kim kırdı, neler oldu, söyleyin!"
"Ah, evim ıssızlaştıktan sonra böyle
Nasıl gözyaşları dökmeyeyim yavrum,
Sevgili oğullarım yanımda olmayınca.
Yedi oğlum vardı bir zamanlar,

Yedi yıldır sürekli yollarını gözlerim.
Sefere çıktılar, dönmediler evlerine
O zamandan beri, denize hiçbiri.
Ah, oğullarım yanımda olsaydı!
Can kardeşleri olurdun sen de."
Birden ikinci konuk odasından
Boğuk bir inilti duyunca Ihşar,
Kendini tutamayarak telaşla sordu:
"Bu çığlığın sahibi kim, kim bu ağır hasta?"
Gözyaşları boşanıverdi yaşlı kadından.
Boğuk sesler çıkararak hıçkırıyordu.
"Duyduğun bu inleyiş kızımın yavrum.
Çok uzaklarda, dünyanın bir ucunda
Altın meyveli bir ağaç vardır gizemli.
Yılda bir kez çiçek açar meyveleri
Ve bir gecede olgunlaşır, gelişir.
Üçüncü yılda kızlarım bu sırrı öğrendiler.
Meyveleri olmuştu yedi gün önce.
Kızlarım coşkuyla oraya uçtular.
Fakat bir felaketle geri döndüler.
Boreler köylerinde kanlara boğulsun!
Küçük kızımı yaraladı içlerinden biri.
Yavrum anla benim çektiğim acıyı.
Kızım ikinci odada ölümcül yatıyor, ağır.
Sağ bulamayacaksın belki de onu"
"Söyle ey nur yüzlü, sevgili ana!
Bu yaranın ilacı yok mu dünyada?"
"Elbette var gözlerimin ışığı oğul,
Ama kim sağlayabilir böyle bir ilacı ona
Sevgili konuk, bil ki, o uğursuz gecede
Bir ok deldi geçti karaciğerini kızımın.
Kanadından ağır bir yara aldı ikincisiyle.
Eğer bir mucize gerçekleşir de
Kanadından bir tüy verilirse ona,
Kızım eski gücünü yeniden bulur.
Biri karaciğerinden çıkarırsa oku
Yaşamına, sevincine kavuşur hemen"

"Kızını sihirli bir güçle kurtarırsa biri
Neyle ödüllendirirsin o kurtarıcıyı peki?"
"Onu oğlum sayar kızımla evlendirirdim"
Ihşar gülümsemeyle karşılık verdi:
"Ah, ana kızına götür çabuk beni!"
Oku çıkardı, derin bir soluk aldı
Ve koynundan çıkardığı tüyü
Önce yaranın üzerinde gezdirdi.
Elmayı üzerine koydu sonra da.
Büyülü elma yuvarlandı kızın bedeninde.
Hasta birden iyileşti, yatağında doğruldu.
Bütün bütüne kaybolmuştu hastalığın izi.
Mutluluktan uçuyordu kadın, sözünü tuttu.
Düğünle noktalandı coşkun sevinçleri
Ve yaşamaya başladılar deniz dibinde
Kimseyi akıllarına getirmeden birlikte.
Bir yıllık süre dolmaya başlayınca
Ayrılması gerektiğini söyledi Nart.
Deniz dibine elveda dedikten sonra
Kızla yola çıktı Ihşar, öz yurduna.
Karaya ayak bastıkları zaman
Kardeşi Ihşarteg haber vermeden
Yiyecek bulmaya çıkmıştı kulübesinden.
Nart için barınak önünde duruyordu işte.
Ihşar sevgili karısını kulübeye soktu.
Onu yalnız bırakırken şöyle dedi:
"Ormana avlanmaya gideceğim, beni bekle,
Yakında dönerim hiç merak etme!"
Yöneldi Nart çam ormanına doğru,
Sık ağaçlar arasında kaybolup gitti.
Balta girmemiş ormanın derinliklerine girdi.
Av için dolanıp dururken ormanda,
Kardeşi Ihşarteg de eve dönmüştü.
Kulübenin kapısında durup içeriye baktı.
Birden yüzü aydınlandı, sevinçle doldu içi.
"İşte aradığımı buldum sonunda.
Eşsiz bir varlık sunmuş tanrılar bana!"

Nart ikizleri birbirine öyle benziyorlardı ki,
Yıllar bile silememişti bu benzerliği.
İki gövde gibiydiler çam ormanındaki.
Anaları ayırabilirdi bir dokunuşta onları.
Kocasına benzeterek yiğit Ihşarteg'i.
Işıdı gözleri kızın, sevinçle yandı.
Gece olur olmaz kuru otlardan
Kendilerine döşek yapıp birlikte yattılar.
Dünya aydınlanmıştı güneşin doğuşuyla
Ve ateş gözlü yiğit Ihşar çıkageldi
Yanında getirdiği bir sürü avla.
Kökleriyle kopardığı koca ağaçları
Bir ateş yakmak için tepeleme yığdı.
Fakat yüreği daralmıştı bir önseziyle.
Birden üzerindeki ağır yorgunluğu attı.
Ağır ağır kulübeye doğru yürüdü sıkıntılı.
Kapıda durarak, gür sesiyle haykırdı:
"Hey, kim var orda? Kollarını hafifçe kımıldat!
İndir omuzlarımdan bu ağır yükü"
Can kardeşi gözleri yerde dışarı çıktı.
Ihşarteg'in korkunç öfkeli gözlerinden
Ne yapmak niyetinde olduğunu anlamıştı.
Savaş yelmesini kuşanmaya kulübeye girdi.
Omuzluğu omzuna suskun bağladı.
O acılı an gelip çatmıştı, karşı karşıyaydılar.
Kardeşler dövüşe başladılar iki yabancı gibi.
Sanki birlikte hiç yaşamamışçasına
Saldırıyorlardı birbirine kinle, çılgınca.
Çelik yelmelerden kılıçlar süzüldü.
Kanları akmaya başlamıştı işte.
Kıza duydukları aşkla yanıp tutuşa tutuşa
İki kardeş boz toprağa devrildiler birlikte.
Donbettır kızı kalp atışlarını dinlerken
Delikanlılara bakıyordu donuk, çıldırmış gibi.
Uğuldayan rüzgârın iç karartıcı sesinde
Derin kederler içinde saçlarını yolup
Genç Nartlar'ın üzerine bıraktı boğuk hıçkırıklarla.

Kederden başını taşlara vuruyordu
Korkunç ağıtlar yaka yaka kahramanlara.
Göklerde uçan yol gösterici Wastırci bu sırada
Köpüren kanatlı atıyla yeryüzüne indi.
Atın kişnemesini bastırarak bağırdı:
"Mutluluk beni bekliyor, bu ne güzellik!
Gökyüzü armağanı dikiliyor önümde"
Kanatlı at mıhlanmış gibi duruverdi.
Kutsal Wastırci sevecen, kıza döndü.
"Ey güzel kız" dedi. "Ne oldu sana?
Söyle neden bu gözyaşları ırmak gibi?"
Kız karşılık verdi omzu üzerinden.
"Ah! İki kardeş benim yüzümden
Dövüşe tutuştular kinle, öfkeyle.
İşte görüyorsun cansız yatıyorlar.
Zamansız ölüp gittiler bu dünyadan.
Bu zayıf halimle nasıl gömerim onları?
Böyle bırakıp gitmekse utanç verici, acı.
Gözlerini oyarlar uğursuz kuzgunlar.
Yer, bitirir gövdelerini geceleyin aç kurtlar.
Ey yolcu, tanrılar ödüllendirir seni
Onları gömmeme yardım edersen.
Bunu yapmam imkânsız kadın halimle,
Ne olur indir onları kara toprağa!"
"Bunu yaparım, ama bir şartım var.
Bu bahtsız yiğitleri gömersem saygıyla
Gönlünü bana verir misin düşünmeden?
Kabullenir misin böyle bir isteği?"
Elinden ne gelebilirdi zavallı kızın?
Kalbini Wastırci'ye açacağına söz verdi.
Saçlarını toparladı sözünde durarak.
Dünyasını unutan Wastırci zaman geçirmeden
Toprağa vurdu büyülü bir kamçıyla
Ve birdenbire tam karşılarında
Görkemli bir zeppaz belirdi yerin altında.
Işığı solmuş gözleriyle delikanlıları
Hemen mezara taşıdı, özenle gömdü.

Sonra boz atına bindi, elleri dizginlerde kıza:
"Bin haydi!" dedi. "Atımız hazır, uzak yollara"
Kadın hıçkırırken kederler içinde:
"Hazırım ey soylu atlı!" dedi.
"Nereye istiyorsan oraya gitmeye.
Yalnız acılı kanlara bulaştım ben,
Bu temiz atına binmek utanç verir bana,
Bu halimle gidersem seninle
Bir kırgınlık duymaz mısın peki?
Acıların hiç yaşanmadığı o temiz suya
Bu kadar yakınız, işte görüyorsun,
Deniz suyuyla yıkanmama izin verirsen
Temizlenip uçarım istediğin yere"
Fakat dalgalara bedeni dokunur dokunmaz
Vermiş olduğu sözü birden unuttu.
Suyun içine, derinlere gizleniverdi.
Masmavi denizin üstünde uçarken Wastırci
Gürleyip duruyordu öfkeli mi öfkeli:
"Güzel kız deniz aldı şimdilik seni.
Ama şunu bil ve aklından çıkarma;
Sonsuza dek kalmayacaksın deniz dibinde"
Denizse gülmeye, türküler söylemeye başladı.
İnci gibi ak köpükler kapladı üzerini.
Çevre yeniden duruldu çok geçmeden
Ayna gibi parlıyordu denizin üstü.

WRIJMEG VE HEMITS DONBETTIRLAR'DA

Suyun altında kayboldu Donbettır kızı.
Evine varır varmaz hiç beklemeden
Yolunu gözleyen anasına hıçkırıklar içinde,
Başından geçenleri anlattı, o korkunç sonu.
Günler birbirini kovaladı ve bir sabah
Bir kıpırtı hissetti göğsünün altında.
Soluğunu tuttu heyecanla dinledi.
Sevincine diyecek yoktu, bir yaşam doğuyordu
Ve zamanı geldiğinde iki sağlıklı erkek doğurdu.
Nur topu gibi, birbirinden güzel iki çocuk.
Birine Hemıts adını verdiler, öbürüne Wrıjmeg.
Yiğitlikte nam saldılar çevrede.
Günler geçti, ikiz kardeşler büyüdü.
Oynadılar, eğlendiler mavi derinliklerde.
Karaya da çıkıyorlardı kimi zaman.
Ruhunu şenlendiriyorlardı gelip geçenin.
Günün birinde Keftışer, iki çocuk oynarken
Yanlarına yaklaştı, sevecen şunları dedi:
"Düşmanla yürekle dövüşeceksiniz bu açık mı açık.
Şu oku ve yayı alın, benden armağan."
Delikanlılar iri bir balığın üzerinde
Pür neşe gidiyorlardı suları yara yara.
Tasasız, korkusuz dalgalara aldırmadan.
Oynaşıp duruyorlardı anadan doğma
Neşeli iki çocuk, güçleri eşit.

Yorulmak nedir bilmeden yüzüyorlardı.
Peşlerinden izliyordu güçlü Keftişer,
Kim daha iyi yüzücüydü ayıramıyordu.
Balıkları bıraktıktan sonra açık denizde
Kıyıya çıktılar dinlenmek niyetiyle.
Ulu Keftişer çocukları yanına alıp
Batawar'a götürdü, kendi evine.
Yiğitlere armağanlarını vereceğim
İşte söz verdiğim yaylarla oklar...
"Yarın Kutugenen şöleni kutlanacak.
Sakın buralardan uzaklaşmayın!"
Keftişer'in armağan ettiği yayları
Çocuklar güle oynaya ellerine aldılar.
Fakat yaylar kırılıp duruyordu nasılsa.
Yazık ki kirişleri de koptu çok geçmeden
İstediler bir yenisini çekinmeden:
"Ver bize Keftişer yenilerini çabuk
Bu yaylarla oynamak bize yakışmaz.
Ver hadi bekliyoruz Keftişer!"
Bu kez kendi silahlarıyla donattı ikizleri.
Ne yazık ki bunlar da yaramadı işe.
Kırıldı parçalandı ellerinde yeniden.
Yine Keftişer'e düşmüştü iş.
İkizlere döndü, biraz kızgın şöyle dedi:
"Alın bakalım çocuklar bu sonuncusu,
Ama köylüleri incitmeyin çocuklar!
Kirişlerini de çekmeyin gereksiz yere."
Şen Kutugenen tüm görkemiyle başladı.
Baştan aşağı süslenmişti şölen köyleri.
Çocuklar oynarken Batawar'da neşeyle
Okları çok ustaca fırlatıyorlardı hedefe.
Çok dardı Wırbın bölgesi, bu yüzden
Dalgalar arasından karaya çıktılar.
Başladılar burada oynayıp sıçramaya.
Oklarıyla güle eğlene atış yapmaya.
Gözler kamaşıyordu okların keskinliğinden.
Deniz balıkları gizlenmişlerdi derinliklere.

Kanatlıları kıpırdayamaz olmuştu korkudan.
Bu sırada ağaç fıçılarla iki kız pınardan
Su taşıyorlardı evlerine, kahin soyundandılar.
Yüksek kayalıkların dar yarıklarında
Uçarı Nart ikizleri pusuya yatmış,
Ok yağdırıyorlardı fıçılara güle oynaya.
Sular boşalıyordu delik fıçılardan.
Kızlar eve dönerlerken büyük üzüntüyle
"Ah ne felaket!" diye dövünüp duruyorlardı.
Eve vardıklarında anaları endişeyle sordu:
"Neniz var çocuklar, nerede benim kızlarım?
Bir su getirmeyi beceremediniz bana"
Ağlaşarak gürültülü şöyle dediler:
"Boreler'den Hemıts'la Wrıjmeg'in
Başarısızlık olsun tüm hayatları.
Onların güçleri ve yiğitlikleri acaba
Fıçıları hırsla delerek oklarıyla
Zavallı biz kızları susuz bırakmaya mı yetiyor?
Suya gitmemiz imkânsız şimdi
Bize bela ana, bu Nart okları"
"Kızlarım tembellik etmeyin gidin hadi!
Susuz yaşanmaz, bilmez misiniz?
Biricik varlıklarım dilim doğuştan keskindir.
Kendini bilmez zorba Nartlar'a karşı
Hayır dualarım sizinle olur aklınızı kullanırsanız.
Cezalarını korkusuzca vermenizi istiyorum.
Fakat suskun durursanız, haliniz yaman!"
Kızlar üzüntülerini yüreklerinde gizleyerek
Pınar suyuna doğru yola koyuldular.
Fakat eğlence düşkünü haşarı ikizler
Pusuya yatmışlar, kızları bekliyorlardı.
Fıçılara nişan aldılar yaylarını gererek.
Kızlar korkulu yüzlerle Nartlar'a yüklendiler:
"Gücünüzü, becerinizi gördük, anladık
Fakat yiğitliğinizden ne haber, hiç duymadık?
Cesursanız neden saklanırsınız karanlıklarda?
Niçin yaşamazsınız kendi köyünüzde?

Issız koydunuz evinizi, bırakıp gittiniz.
Bilin ki aile büyüğünüz de pek yürekli değil!
Kara kuzgun gibi yazgısı korkunç.
Bakımdan yoksun yapayalnız yaşar durur
Terk edilmiş acınası, üstelik hasta,
Bozuk mantar gibi bir kütükte oturur."
Çocuklar taş kesildiler bir anda.
Suskun, endişeli evlerine döndüler.
Analarına sordular meraklı bakışlarla:
"Nereden geldik biz ana haydi söyle!
Neden su altında yaşıyoruz seninle?"
"Nart ülkesinden" diye karşılık verdi ana:
"Dalgaların tutsağısınız benim yüzümden"
"Her şeyi bilmek ve görmek için biz de kardeşim
Baba yurduna gidelim, haydi hazırlan!"
Okları omuzlarına sıkıca bağladılar.
Ağır değnekleri ellerine alarak
Düşünmeden, tartışmadan tez elden
Eski Nart diyarının sınırına gittiler.
Köye usulca girdiler, nihasa yaklaştılar.
Toplananlara dönerek söze girdiler:
"Gününüz hayırlı olsun ey saygıdeğer Nartlar!
Başarı hayatınızda eksik olmasın!
Boreler'in evi nerede, biliyor musunuz?
Sizlere geldik, Werheg'in konuğuyuz"
Halk içten karşılık verdi: "Bu bir hayır,
Aramıza hoş geldiniz, buyurun oturun!
Boreler'in evi oldukça yoksul düştü.
Bizim yanımızda kalmanız daha iyi olmaz mı?"
Fakat çocuklar üstelediler büyük saygıyla.
Boreler'e gitmeyi istiyorlardı yalnızca.
Dağ yolundan ikizleri Werheg'e indirdiler.
Evlerine, yakınlarına kavuşmuşlardı sonunda.
Fakat her şey yabancıydı onlara.
Hiç yaşamamışlardı ki bu evde.
Bundan duydukları utançla ezilmişlerdi.
Hemen işe koyuldular canla başla.

Konuk evi bir anda aydınlandı, şenlendi.
Derleyip topladılar bahçeyi, her bir şeyi.
Yetmiş yedi kat daha güzel olmuştu Boreler'in evi
Ve hemen Werheg'e yüreklerini açtılar:
"Sen dedemizsin bizim, doğru sana geldik.
Bahtsız oğlun Ihşar'ın çocuklarıyız.
Yalnız bırakmayacağız seni bugünden sonra.
Yalnız başına yaşamak Nartlar'a yakışmaz.
Kadınsız ev ıssız, acınası."
Yeniden denizin mavi sularına indiler.
Bore evine getirdiler öz analarını.
Tanınmayacak derecede değişti ev.
Ocakta ateş yeniden canlandı.
Yeniden sardı çevreyi hiç eksilmeden
Bore evinin mutluluk şarkıları.

SATANA'NIN DOĞUŞU

Ölüm anı yaklaşırken heyecanını gizlemeden
Boreler'in Werheg, Hemıts'a döndü:
"Sevgili oğlum gel şöyle otur yanıma.
Günbatımına varmaz ölürüm.
Su ve ateş; işte hayatımızın gücü!
Koru yasalarımızı kılıçla, sözle,
Sakın bunları aklından çıkarma!
Karada çalış, çabala, ama denizle dost ol!"
Bu yüce sözleri söyledikten sonra
Werheg huzurla gözlerini kapadı.
Halk büyük bir saygıyla toprağa verdi.
Hemıtslar'ın anası da yatağa düştü çok geçmeden.
Korkunç acılar içinde şöyle mırıldandı:
"Öfkeli Wastırci'ye borçlu kaldım
Başka yaşamı seçtiğim o günden beri.
Gece gündüz izler sürekli beni.
Öç almak ister benden mezarımda bile,
Üç gece mezarımda bekçilik edin.
Altın bir yüzük bırakacağım sizlere.
Öyle sıradan değil Arvıraşugd'un yüzüğü.
Saçtığı ışıkla aydınlatır sürekli
Göğe dayanan o merdiveni.
Sakın unutmayın bu son sözlerimi,
Adınız kötüye çıkmasın bu utancımla."
Bir göz attıktan sonra sevgili çocuklarına
Bir daha açılmamak üzere kapadı gözlerini.

İnci gibi ışıklarını döker dökmez yıldızlar,
Nart Wrıjmeg en seçkin silahlarını yanına alıp
Anasının mezarı başında beklemeye başladı.
Gece yarısı olmuş, uykuya dalmıştı herkes.
Dimdik ayakta duruyordu sadık bir bekçi gibi,
Bir adım dahi uzaklaşmıyordu zeppazın başından.
Yorgun, bitkin düşünce üçüncü günün sonunda
Birden Hemıts göründü eşikte, heyecanlıydı.
Yorgun kardeşine döndü gözleri canlı:
"Anamıza" dedi "hayatımızı borçluyuz.
Sen gerçek bir evlat olarak onurla
Aksatmadan yerine getirdin görevini.
Şimdi bırak, ben sürdüreyim nöbeti!"
Wrıjmeg'den nöbeti aldı yiğit Hemıts.
Görevini yapıyordu aynı kardeşi gibi,
Ayakta dikiliyordu bir heykel gibi.
Wastırci ansızın gökyüzünde göründü.
Bulutlardan sıyrılan güneş gibi ortaya çıkıverdi.
Atın yelesi üzerinde fendırını tutarak
Tüm dünya işitsin diye ezgiler söylüyordu.
Nart topraklarının üstünden geçiyordu.
Herkes etkilenmişti bu büyüleyici ezgiyle.
Rongsuz eğlenmeye başlamıştı tekmil halk.
Hızlı dansla fırıl fırıl dönüyorlardı yerlerinde.
Dans edenlerin gürültüsü tüm çevreyi sardı.
Sanki toy düzenlenmişti her evde.
Sabahleyin gökyüzü aydınlandığında
Bir merak sarmıştı Hemıts'ı, mezardan uzaklaştı.
"Gece sona erdi, kim yaklaşır anamın mezarına,
Gideyim de birazcık köyü dolaşayım,
Türkülerin tadını çıkartarak şimd oynayayım"
Hemıts şimd oynayıp, türküler söylerken gençlerle
Wastırci mezara usulca yaklaştı.
Ölü kadına vurdu keçeden kamçısıyla.
Nefes almaya başladı ölü, canlanıyordu.
Genç bir kıza dönüştü kaşla göz arasında.
"Kimsin şimdi yanıt ver?" diye sordu alaylı,

"Bir kez aldatmıştın beni, hatırladın mı?
Şimdi nereye saklanacaksın hadi söyle!
Nartlar'ın nasıl eğlendiklerini duy, dinle!
Bak düğünümüz onuruna sevinç içinde
Bizim için oynuyorlar Nart şimd'ini"
Wastırci kıza eğildi, dudaklarından ateşli öptü.
Bir süre geçtikten sonra mezardan uzaklaştı,
Vedalaşırken kıza döndü, şunları dedi:
"Bu olanlar kalbini dağlamasın güzel kız!
Sana sevgimin işareti olarak
Duvarına kimseyi yaklaştırmayacak
Bir köpekle tay bırakacağım başlık yerine.
Kutsal mezarını bekleyecekler yılmadan"
Gür sesiyle haykırarak yeniden kamçıyı vurdu
Ve kız yine dönüverdi eski haline.
Wastırci Evsurg'a atladı, yitiverdi göklerde
Bozkır fırtınası gibi uzaklara, ufka doğru.
Tay mezarı uzun zaman bekledi de bekledi.
Kimsenin yanına yaklaşmasına izin vermedi
Bekçi olarak görevlendirildiği o günden beri.
Tam dokuz ay geçtikten sonra aradan
Toynaklarıyla yeri dövmeye başladı tay,
Birisinden emir almış gibi, ansızın canlı.
Bu sırada Sırdon geçiyordu oralardan.
Köpek havlaması, tay kişnemesi duydu.
Sırdon şaşırmıştı, kulak verdi dinledi.
Sonra bir bebek ağlamaya başladı sessizce.
Merakını yenemeyen yolcu hızlı adımlarla
Mezara girmeye davrandı ama,
İzin vermediler ona mezarın bekçileri.
Nart'ın mezara yaklaştığını gören Wastırci
Gökyüzünden kanatlı atıyla yere indi.
Bunu saldırı sanan Sırdon'un atı ardına bakmadan
Rüzgâr gibi uzaklaştı Nart köyüne doğru.
Kutsal Wastırci'nin kanatlı atı kuş gibi
Düşmanına üstten bakarak uçuyordu.
Bir süre önünde koşturduktan sonra

Yakaladı, toynaklarıyla biraz hırpaladı.
Bir türlü merakını yenemeyen Sırdon'u.
Sırdon eve döner dönmez hemen nihasa gitti
Gördüğü her şeyi bir bir anlattı:
"Ebediyen yok olmuş Bore ocağı.
Tanrıların kötü bir işareti değil mi bu?
Acınası zeppazları ahıra dönmüş.
Bir köşede köpek, öbür köşede bir tay,
Boğucu mu boğucu üstelik içerisi.
Kişnemeler, havlamalar birbirine karışmış.
Üstüne üstlük mezarda gürültülü,
Bir bebek ağlıyor durmak bilmeden"
Nart halkı bir anda dalgalandı.
Mezara doğru yürüdüler şaşkın, telaşlı.
Oradan tayın kişnemeleri duyuluyordu.
Boşunaydı hangi yandan yaklaşsan.
Kimseyi yanaştırmıyorlardı kendilerine.
Fakat yiğit Wrıjmeg'i uzaktan tanıyınca,
Tay gürültüyle kişneyerek kayboldu bir yerlere.
Yol açılmıştı Nart Wrıjmeg'e, anlamıştı her şeyi.
Lekelenmiş mezara sessizce sokulup
Hemen dışarı çıkardı ağlayan bebeği.
Tayla köpek de ardı sıra geliyordu.
Gözlerini yere indirmişti, korkunç bir hali vardı.
Tuhaf yükü ellerinde Nartlar'ın karşısına çıktı.
Altın saçlı güzel bebeğin yüzü görününce
Tekmil Nartlar taş kesildiler hayretten.
Düşündüler, aralarında tartıştılar iyice
Ve kızın adını nihayet Satana koydular.
Onun gibi güzeli yoktu yeryüzünde.
Türküler düzüldü her bir yanda onun için.
Bilgeliğiyle, aklıyla, soylu davranışlarıyla
Büyük bir kişilik oldu Nart halkı arasında.

WRIJMEG VE HEMITS'IN YOLCULUĞU

Warıpp ötesinde, yüksek sıradağlar ardında
Geniş Ways ırmağının yalçın kıyılarında
Kara kaşlı kızıyla beraber, esenlik içinde
Wasbi adlı bir eldar yaşıyordu kalesinde.
Işıklar saçardı kızı çevresine gök perileri gibi.
Dünyada bir eşi yoktu güzelliğinin.
Kimler aşındırmıyordu ki kapısını evlenmek niyetiyle.
Başarısız, üzgün dönerlerdi ama gerisingeri.
Günlerden bir gün Wrıjmeg'le Hemıts
Kafa kafaya vermiş aralarında tartışıyorlardı:
"Biz evlenmeliyiz bu güzel peri kızıyla"
"Ben büyüğüm" dedi Wrıjmeg gururla
"Kızı istemede ilk işareti ben veririm"
"Hayır büyük benim, kurala göre kardeşim
Ben birinci oluyorum" diye karşılık verdi Hemıts.
Zaman geçirmeden atlarını eyerlediler.
Riftagı ve azık torbasını yanlarına aldılar.
Wrıjmeg kardeşine seslendi;
"Hadi bakalım kardeş, riftagı tut,
Kolanı biraz sıkmam gerekiyor da"
Riftag bir anda el değiştirmişti.
Bu kurnazlığı anlamamıştı Hemıts,
Kendi eyerine bağladı riftagı saf saf.
Wrıjmeg sinsi sinsi gülerek kardeşine döndü:
"İşareti kim verecek, hadi gidip Satana'ya soralım.
Kimi büyük sayacak birlikte öğrenelim.

Kızı istemek için bunu bilmemiz gerek"
Satana kardeşlere döndü, şunları dedi:
"Oh... beni güldürmeyin boşuna!
Sorunuzdan bir anlam çıkaramadım.
Riftagı küçük taşır öyle değil mi?"
Kız kardeşine çok öfkelendi çil yüzlü Hemıts.
İşe yaramaz bir eşek olduğunu söyleyip durdu.
Riftagı kızgın atın üzerinden fırlattı.
Bir türlü dinmek bilmiyordu öfkesi.
Wrıjmeg riftagı yerden alıp yamçısına sardı.
Eyerinin bir kenarına güzelce bağladı.
Uzun yolda beraber doludizgin gittiler.
Dağları, çayırları, ovaları geçtiler.
Menzillerine varınca yere atlayıp
Büyük kapının önünde durdular.
Wrıjmeg içinden şöyle geçiriyordu:
"Bir kurnazlık daha edeyim şu Hemıts'a şimdi,
Sezdirmeden sağ tarafa geçeyim
Eldar'ın karşısına böyle çıkarsam
Beni büyük beller, işi de bitiririm"
Hemıts'ın sağına geçti usulca.
Wrıjmeg kapıya vurdu, sessiz bekledi.
Bu ses büyük bir yankı yaptı Eldar konağında.
Gök gürültüsü gibi her taraftan duyuldu.
Eldar Wasbi kapıları kardeşlere açtı.
Yoldaş gibi karşıladı saygıyla, içten:
"Soylu evime" dedi. "Girmenizi isterim"
Hemıts Eldar'a dönerek açıktan sordu:
"Biz ikiziz tartışmamıza son ver!
İçimizden kim daha büyük onu söyle?"
Eldar karşılık verdi hiç beklemeden:
"Eğlendiriyorsunuz beni doğrusu.
Büyükler sağda durur, doğru değil mi?
Sen güneş parçam; küçük olan sensin tabii"
Korkunç bir yankı yaptı Hemıts'ın sesi:
"Bu kule başına yıkılsın Eldar Wasbi!
Acılı ve korkuç bir ölümle geberip gidesin!"

Bağırıp çağırdıktan sonra yağız atını kamçıladı.
Çılgınca evinin yolunu tuttu doludizgin.
Nart Wrıjmeg'se heyecanlı, istekli,
Değerli bir konuk gibi içeri girdi.
Eldar evin girişinde eğildiği sırada
Yüksek kulenin kubbesi birden sallanıverdi.
Wrıjmeg çevik bir hareketle Eldar'ı kenara itti.
"Anlam veremiyorum hiç, iyiliksever konuğum
Ne oldu size böyle, neler oluyor?
Niçin kendi evime sokmuyorsun beni?"
"Bu kule yıkılabilirdi efendim baksanıza
Hemıts'ın size savurduğu korkunç lanetlerden"
Eldar kuleye, yukarılara doğru baktı.
Derin çatlakları görünce kulede,
Gözleri korkudan karardı, kül oldu benzi,
Wrıjmeg çekinmeden şunları dedi:
"Kızını benimle evlendirmeye razı olursan
Hemıts'ın bu lanetini hemen yok edebilirim."
Eldar Wasbi tartışmasız kabul etti.
Nart'ın verdiği sözü tutmasını istedi.
Wrıjmeg yüksek kuleye tırmandı korkusuzca, şen,
Büyük bir sopa dikti tam ortasına.
Derinden bir soluk alarak büyülü bir su döktü.
Sopa birden kökleşti, filiz vermeye başladı.
Kule yine eskisi gibi sağlam yerinde duruyordu.
Eldar da konuğu evine buyur etti.
Bir sofra kurulmasını emretti ev halkına.
Nefis şaşlıklar şişlerde cızırdıyordu.
Tatlı ve sert içkilerle şenlenmişti sofra.
Ulaklar gönderildi en kuytu yerlere kadar:
"Kederlerinizi unutup, düğüne hazırlanın!"
Tekmil halk onurlandırmıştı bu bol yiyecekli kuvdu.
Dans ettiler sürekli, türküler söylediler.
Rong kupalarını kaldırır kaldırmaz havaya
Yüzyıllık kule eğiliverdi bu kez.
Konuklar korku içinde dört bir yana kaçıştılar.
Wrıjmeg engel oldu, konukları yatıştırdı.

"Mutluluğumuza gölge düşürmeyin haydi!"
Kupaları yeniden havaya kaldırdılar.
Kule doğruluverdi yine eskisi gibi.
Çevredekilerden daha sağlam, heybetli.
Nart Wrıjmeg, Eldar ailesiyle vedalaşıp
Aynı gün karısıyla yola çıktı, öz yurduna.
Bu evliliği öğrenir öğrenmez bilge Satana
Öç almayı düşündü birden nedense,
Aynaya bakarken kızgın, öfkeli
Warıpp'ın azgın dalgalarını büyüledi.
İşte Wrıjmeg yaklaşıyordu ışık saçarak
Kucağında kızla büyük ırmağa doğru.
Fakat ırmağın orta yerine varır varmaz
Dipten apansızın bir uğultu koptu.
Her yanı azgın dalgalar kaplamıştı korkunç.
Kudurmuş ırmak yutuverdi iki sevgiliyi.
Bedenlerini kayalara çarpa çarpa
Dinmeyen, uğuldayan denize sürükledi.
Korkunç fırtınayı karşılarına almış bu sırada
Donbettırlar yüzüyorlardı denizde.
Wrıjmeg'i hemen yakalayıp kurtardılar.
Güzel kız yitip gitmişti denizin dalgalarında.
Boğulmakta olan Nart'ı kıyıya çıkardılar usulca.
Bir güzel temizleyip yaralarını sardılar.
Kızın cesedi bulundu kısa bir zaman sonra.
Kederler yaslar içinde kıyıya taşıdılar.
Çok kısa sürede zeppaz yapıp orada
Saygıyla, yaslarla gömdüler bahtsız kızı.
Wrıjmeg'se tövbe etti o zamandan sonra
Bir daha hiçbir kıza bakmayacaktı.
Tüm gücünü, aklını savaşlara verdi, uzun avlara.
Kendini Nartlar'ın koruyuculuğuna adadı.

HEMITS'IN BEYAZ DENİZE YOLCULUĞU

Günlerden bir gün Hemıts gün doğarken
Evinden ayrılarak beyaz denize yola çıktı.
Anasının kardeşi bir kadın yaşıyordu orada,
Deniz ülkesinin dibinde Hemıts'ı bekliyordu.
Fakat yaşlı kadının dövünmeleriyle,
Yatışmaz hıçkırıklarıyla Hemıts karşılaşınca şaşırdı.
Endişelendirmişti Nart'ı kadının kederli hali.
Saygıyla sordu: "Ah! Ne oldu ana?
Neden acılar çekiyorsun, bu hıçkırıklar niçin?
Ne diye boşuna akıtıyorsun kanlı gözyaşları?"
"Ah güneş parçam, ben ağlamayayım da kimler ağlasın!
Sevgili kardeşlerimden ayrı kaldıktan sonra,
Mutlu türkülerini, seslerini duyamadıktan,
Şen oyunlarını göremedikten sonra bir daha.
Senin öz ananın yedi erkek kardeşini
Acımasız bir el kandırarak götürdü.
Uzun seferlere çıktılar, sıkı fıkı oldular tehlikelerle.
O gün bu gündür dönmediler bir daha evlerine."
Çilli Hemıts'ın tüm bedenini bir titremedir aldı.
Denizin dibine indi korkunç öfkeyle.
Kuduran Warıpp'a vardı, bir balık gördü.
Koyu derinliklerde önünde duruyordu.
Balık birden dile geldi, şunları dedi:
"Amansız, güçlü bir Nart denemez sana
Kutsal söze değer vermezsen eğer.

Atalarının vasiyetini yerine getirseydin
İyi bir iş yapmış olurdun cesur çocuk.
Üç söz vardır, kulak ver beni dinle;
Kim ki mutluluğun peşinden koşar, yetişemez.
Onu rahat bırak, sakın gitme üstüne.
O zaman peşinden koşa koşa gelir.
İkincisi; kötü komşu her zaman hoş söz eder,
Sizi karşılar hep tatlı gülümsemeyle.
Fakat koynunda keskin bir bıçak gizler.
Üçüncüsü de şu; aklında tut, unutma!
Küçük, aile içinde babalarının borcunu öder.
Sevgili ananın yedi kardeşi
Tsız boğazındaki eski kalede.
Mutlaka yerine getirmelisin bu kutsal öğüdü.
Tutsaklıktan kurtarmalısın onları bir an önce.
Yolu göstereceğim sana, endişelenme!
Warıpp kapısından geçeceksin,
Bir ay dolaşacaksın engin denizde.
Camdan dağlara erişeceksin sonunda,
Kurbağa-balık göreceksin orada,
Uzun zamandır kapıda bekçilik eder.
İnan bu canavar kurbağa karşısında
Ejderhalar oyuncak gibi görünecekler sana.
Korkudan, dehşetten kaçmaman için
Çok cesur davranmalısın, anlaşıldı mı?
Çenesindeki üç kıl senin hazinen olacak.
Sakın unutma bunları, onunla baş etmen güç
Kılıcınla bu üç kılı uçuramadıktan sonra."
Endişesini yüreğinde gizleyerek Hemıts
Serin sulara bıraktı kendini, yüzüyordu
Geniş göğsüyle suları yara yara.
Bata çıka gidiyordu mavi dalgalar arasında.
Kocaman iki balık çıktı birden önüne.
Güneş altında neşeyle oynayıp zıplıyorlardı.
Üzerlerine sıçradı ata biner gibi.
Balıklar da duraksamadan ileri atıldılar
Mavi suların arasından Warıpp'a doğru.

İnanılmazdı doğrusu, bir aylık yolu
Tamı tamına iki günde alıvermişti iki balık.
Güneş ufkun üzerinde batarken
Deniz ülkesine varmışlardı nihayet.
Uğursuz Tsız'da, korkunç sessizlikte
Büyük bir kayanın altında durdular.
Nart Hemıts tek başına karaya çıktı.
Çevresini kollaya kollaya kumsala indi sessizce.
Başını koyar koymaz kumlara kendinden geçti
Tan yeri ağarmış, güneş görünmüştü.
Suya atladı yiğit Hemıts korkmadan.
Kaynayan uğuldayan denizin dibine indi.
Tsız boğazında durdu az dinlenmek için.
Çevreyi dikkatle gözetlemeye başladı.
Kaya yarıkları arasından, karanlığın içinden
Kapıların bekçisi ansızın çıkıverdi ortaya.
Öylesine kocamandı ki anlatması güç;
Göğsü karadaydı, kuyruğu denizde.
Ağzının içi dağ boğazı tıpkı, içi bir yangın yeri,
Sivri dişleri karla kaplı tepeler gibi.
Kurbağa canavar Hemıts'a yaklaştı.
Parlıyordu dişleri korkunç, ürkütücü.
Hemıts karşısında dikildi hiç çekinmeden.
Elinde ustaca tutuyordu keskin kılıcını.
Büyülü kıllarını koparmak için zaman geçirmeden
Kılıcıyla canavara usulca yaklaştı.
Yok etmenin korkunç tutkusuyla dolu
Amansızca birbirlerine saldırdılar.
Zaferi çılgıncasına istiyordu her iki taraf.
Üstün gelemiyorlardı birbirlerine bir türlü.
Yer gök sarsılıyordu korkunç darbeleriyle.
Cehennemde de yankılandı bu gümbürtü.
Balıklar deniz dibine gizlendiler korkudan.
Vahşi hayvanlar da inlerine çekildiler ormanda.
Ata yadigârı kılıcıyla var gücüyle Hemıts
Kesmeye çabalıyordu canavarın büyülü kıllarını.
Fakat kılıcıyla hafiften dokunmuştu ki,

Sinsi düşman ansızın dönerek Hemıts'ı altına aldı.
Bu eşit olmayan dövüşte birdenbire
Korkunç bir ateş yayıldı Nart'ın yüzüne.
Kızgın kor haline dönüverdi
Alev alev yanarak, canavara saldırdı.
Ama üstesinden gelemiyordu ne var ki.
Yeniden güç toplamak için Nartlar'ın Hemıts
Hızla bıraktı kendini denizin dalgalarına.
Kaybolmuştu suda ateşin parıltısı.
Suyla çeliklendikten sonra bedeni
Yeniden atıldı eşit olmayan kavgaya.
Kendini iyice dövüşe kaptıran Hemıts
Canavarın iki kılını kesmeyi başarmıştı.
Bu tek darbeyle yok etti sonsuza dek
Korkunç canavarın o büyülü gücünü.
Dar boğaza giriş yolu açılmıştı artık.
O kapıdan girdi Hemıts insan gözlerinden uzak
İnsanlar gördü orada gölge gibi ruhsuz,
İfadesiz yüzleriyle çalışıyorlardı biteviye.
Başları yerde yılgın bitkin taş kırıp ölesiye
Zavallılar harç hazırlıyorlardı ustalara.
İşkenceler içinde acılar çekerlerken
Güçlükle kaldırıyorlardı kollarını bacaklarını.
Yaşlısı, genci, sağlıklısı, hastası.
Neresiydi ülkesi bu çilekeş insanların?
Görünen oydu ki bu zavallıların
Yazgıları birdi, beraber çalışıyorlardı.
"İyi kalpli varlıklar" diye söze başladı Hemıts
"Mümkün mü yaşamak bu uğursuz Tsız'da;
Haksız hukuksuz, bu acınası yazgıya,
Bu acımasız baskıya kim katlanabilir?
Siz öz yurdunuzdan koparılmış kişiler,
Kendinize gelin hele, haydi dikilin karşımda!"
İçlerinden, düşe kalka ağır davranışlarla
Solukları güçsüz, iskelete dönmüş yedi ihtiyar
Hemıts'ın karşısında hareketsiz durdular:
"Tutsağız biz, irademiz dışında buradayız.

Bilsen ne acılar çekiyoruz canavarın elinden!
Ya sen hangi yüksekliklerden indin de geldin?
Neden buradasın bile bile ölümün kucağında?
Tutsaksan gir aramıza, yabancıysan durma git!"
"Hayır" dedi. "Ne gezginim, ne de tutsak,
Sizlere geldim ben özgürlük ateşiyle.
Gözü doymaz canavarın gücünü kırdım.
Mutlu an geldi sizler için, akrabanızım.
Çıkarmaya geldim sizi bu karanlık zindandan"
Konuşmasını bitirir bitirmez yüzü aydınlandı.
Yürekli Hemıts'ı tanımıştı yaşlılar.
Atıldılar üzerine, hasretle kucakladılar.
İçlerinden biri dönüp yeğenine şunları dedi:
"Bu yaratık karşısında tekmil Eldarlar
Boşuna salladılar havaya bulat kılıçlarını.
Karşı konulmaz gücüyle herkese üstün geldi.
Biz zavallı insanlara çok kötülükler etti.
Korkunç gücüyle kimse baş edemez dünyada
Bizimle eğlenmiyorsun değil mi yolcu?
Biz tutsakları rahat bıraksan daha iyi olmaz mı?"
"Hayır, inanın alay etmiyorum sizlerle,
Saklamıyorum sizden, çok zor oldu bu.
Ama canavarın üstesinden geldim sonunda"
Kalktılar hep birlikte, ağır ağır yürüdüler.
Yaratığın suskun yerde yatışını görmek için
Tsız kapısına çıkan yolu heyecanla geçtiler.
Yüzleri görülecek şeydi, sevinçle ışıyordu.
Hemıts yakınlarına döndü, şöyle dedi:
"Ee, şimdi ne diyeceksiniz bakalım?
Bu yaratığa ne yapacağız, karar verelim."
Yaşlılar bir ağızdan kararlarını açıkladılar:
"Yaratıktan kurtulduğumuza göre şimdi,
Madem bizler için artık tehlikesiz,
Yok olup gitsin gözümüzün önünden
Bizi rahat bıraksın huzur içinde yeter."
Hemıts onaylamadı bunu: "Kalbi kötülük dolu.
Bunca yıl sizleri zindanlarda çürüttü.

Boşu boşuna acılar, işkenceler çektirdi.
Bir daha hiç kimseye kötülük yapmasın diye
Cezasını mutlaka vermemiz gerek"
Üçüncü kılı kopardıktan sonra kılıcıyla
Hemıts gür sesiyle korkunç bir nara attı.
Yedi yaşlı Donbettır'ı böylece kurtararak
Warıpp'tan doğruca evlerine getirdi.
Yaşlı kadına seslendi: "Haydi aç kapıları!
Eşiğe gel bu aydınlık, mutlu günü karşıla"
Kapı eşiğinde beliriverdi yaşlı kadın
Sonu yoktu o sımsıcak okşayışların, sevincin.
Bu mutlu hayatı kendine sunan Hemıts'a
Büyülü dişini armağan etti Arkız'ın:
"Oğlum bahtın açık olur bu sihirli dişle
Herkes sana bakar, gözlerini alamaz
Kızları sevdalı etmek için kendine
Bu dişe bir bakış yeter de artar.
O kız sana 'hayır' diyemez hiçbir biçimde
Yılan olur sürünür tersini yaparsa eğer"
Büyük bir kuvd düzenlediler Donbettırlar.
Yürekleri sevinç dolu, Nartlar'ı çağırdılar.
Toy aralıksız sürdü tam yedi gün yedi gece.
Halka olup şimd oynadılar ustaca kayar gibi.
Kurbağalar balıklarla birlikte eğlendiler.
Hoplayıp sıçrıyorlardı deniz kızları.
Türküler çınladı denizde susmak bilmeden.
Böylece ünlü şu söz doğdu Nartlar'ın arasında:
"Bir toy düzenlerse hayırseverin biri
Şenliği tüm dünyayı sarar, sevince boğar."

KARA TİLKİNİN POSTU

Çevre az biraz aydınlandığında sabahleyin
Üç Nart erkenden yola koyuldu.
Cesur çil yüzlü Hemıts'ın kılavuzluğunda
Kara yağız Sahug, Nart yiğidi Wrıjmeg.
Arkalarından toz bulutları kalkıyordu ıssız ormanda.
Dağlarda yollarını dik bir uçurum kesmişti.
Fakat avcıların her zaman ışıyan keskin gözleri
Görmüyordu ne bir kuş, ne bir yaban hayvanı.
Ancak akşama doğru tam Hemıts'ın önünde
Belirir gibi oldu gümüşi bir tilki.
Üç Nart hiç ses çıkarmadan dikkatli
Okları peş peşe fırlatmaya başladı.
Tilki zaman bulamadı çalılıklara kaçmaya.
Uzanmış yere taş gibi kımıldamıyordu.
Tilkinin gümüşi postunu yanlarına alarak
Üç Nart şafakla birlikte yola çıktı
Kara dağlar arasındaki Nart köyüne.
Başladılar aralarında hararetli tartışmaya.
Kimse kaptırmak istemiyordu birbirine
Gümüşi tilkinin güzel postunu.
"İçinizde en büyük benim" dedi Wrıjmeg
"Yaşlının sözü geçer, dinlememek olmaz.
Yaka dikmem gerek bu posttan"
Kara yağız Sahug araya girdi, kızgındı:
"Konuğum ben, benim hakkım olmalı
Posttan kendime kolluk yapacağım"

Hemıts söze girdi, yüklendi yoldaşlarına:
"Hayır, küçük olarak hak benim olmalı
Başlık yapacağım, bu gerekli bana"
Wrıjmeg bu arada postu kucaklayıp
İtişip duran Nartlar'a şunları dedi:
"Yiğitler, boşuna tartışıyoruz burada,
Birbirimizle anlaşamayacağız anlaşılan.
Eve dönüp nıhasa çıkalım akşam olmadan.
Bizden daha iyi karar verir yaşlılar.
Halk söyler orada, kim haklı,
Kime gerek başlık ve yen"
Nıhasa giderken Sırdon'la karşılaştılar.
Aceleci görünce onları durdu, konuştu:
"Ne var, bu telaş da ne ünlü dostlarım?
Siz cesur Nartlar'a yardımcı olabilir miyim?"
"Aynı tilkiye ardı ardına oklar yağdırdık.
Postu için neredeyse dövüşmeye hazırız.
İçimizden kime kısmet olacak diye
Nıhasa gidiyoruz işte bu yüzden.
Bizden daha iyi karar verirler orada"
Kurnaz Sırdon gürültülü bir kahkaha attı:
"Ah.. çocuklardan daha aptalımdır ben!
Fakat siz, doğruyu söylüyorum çekinmeden
Benden de budalasınız anladığım kadarıyla.
İnanın adaletli olmak her şeyden güç.
Birileri başlayacak kıskanmaya, alay etmeye.
Diğerleri eğlenecekler, gülecekler budalaca.
Kızmaya sebep bulacaklar bir başkaları.
Kimileri öyle karıştıracak ki ortalığı
Nere ahır, nere oda anlayamayacaksın.
Ateş üzerine ant içerim ki, ne denizde, ne karada
Uzlaşmaya varmak imkânsız asla!
Bir tilki postu kavgaya neden oluyor bak!
Siz can yoldaşları kendiniz tanık oldunuz buna.
Daha iyi anlamanız için ettiğim sözleri
Küçük bir deneme yapmak istiyorum.
Öküz derisi götürelim Nartlar'ın nıhasına.

Sonra karar versinler orada bakalım
Bu derinin iyi mi, yoksa kötü mü olduğuna.
Ne kadar taban çıkabileceği konusunda
Halkın vereceği kararı ve orada olacakları
Siz kendi kulaklarınızla duyacaksınız"
Alttan alır bir tavırla başını eğdi Sırdon.
Öküz derisini güçlükle nıhasa sürükledi.
Çın çın öten sesiyle yaşlılara döndü:
"Sizlerden bir dileğimiz var, karar verin!
Bu iyi bir deri mi, on çift taban çıkabilir mi?"
Deriyi didiklemeye başladı herkes.
Orasını burasını çekiştirip duruyorlardı.
"Ne ayıp!" dedi yaşlının biri. "Bıraksanıza"
Biri araya girdi: "Bu sorunu çözmek bizim harcımız değil"
Bir üçüncüsü bağırdı: "Bu post ha.. güldürmeyin!"
"Bu eşek be!" dedi dördüncüsü homurdana homurdana:
"Bu deriden ancak üç çift biçebilir usta
O da canla başla uğraştıktan sonra"
Karşılıklı atışmaların sonu gelmiyordu bir türlü.
Kimi göklere çıkarıyor, kimi kötülüyordu.
Bazıları da gözlerini döndürerek avazı çıktığı kadar:
"Bir taban bile biçemezsin" diye bağırıyordu.
"Tanrı sağlık versin, hadi bakalım Nartlar!
Herkes öküz derisine geçsin!" dedi Sırdon
Kafasındaki hesapla için için gülerek.
Öküz derisine sığmıştı nıhasta bulunanlar.
"Dilimi yalanlara asla bulaştırmam
Ey Nartlar hak hukuk nerede hani?
Birileri daha demin söyleyip duruyordu
O zavallı, acınası keçi aklıyla:
"Bu deriden bir taban dahi biçemezsin" diye
İşte sonucu gördük birlikte, değil mi?
Üzerine hep beraber sığdığımız gibi
Üstelik konuklara da bayağı yer kaldı.
Kendiniz görüyorsunuz hayırlı dostlar,
Büyü yapmama gerek yok!
Eğer çözüm arasaydınız burada Nartlar,

Her zaman olduğu gibi kuşkular kemirecekti sizi.
Tartışmalar öfkeli konuşmalardan başka
Bir sonuca varamadınız, gördük şimdi.
En iyisi aranızdan güvenilir kişiler seçin
Uzun tartışmaların da sonu gelir böylece."
Tartışmalara kesin olarak son vermek için
Saygın, kocamış, üç bilge ihtiyarı
Alegate, Digo ve Diçenag Bitsenta'yı seçtiler.
Üç Nart yaşlılara döndü saygıyla:
"Aramızda anlaşamadık bir türlü
Kime ait bu tilki postu, kimin hakkı?
Üçümüz aynı anda ok fırlattık tilkiye.
Saygıyla karşılayacağız vereceğiniz kararı"
Yaşlılar hiç düşünmeden şu karara vardılar:
"Her biriniz başından geçen bir olayı anlatsın bize
O eski, kabınıza sığamadığınız günlerden kalan.
Kimin öyküsünü daha güzel bulursak
Tilki postu onun olacak anlaşıldı mı?"
Tartışmalar, dalaşmalar yatıştı böylece.
Karar yerindeydi, Nartlar itirazsız onayladılar
Ve başladılar anlatmaya başlarından geçenleri.

WRIJMEG'İN ÖYKÜSÜ

"Günün birinde sabahtan ava çıktım" diye
Başladı öyküsüne yiğit Wrıjmeg:
Bataklıkları, sarp kayalıkları dolandım durdum.
Bir uğursuzluk mu vardı ne, anlayamadım.
Avlanacak bir hayvan göremedim çevrede.
İç karartıcı karlarla kaplıydı toprağın üstü.
Bir mağara bulamadım gece konaklamaya.
Dolaşırken böyle amaçsız zifiri karanlıkta
Bir kaya aralığı buldum el yordamıyla.
Üzerinde ıssız ve kör bir kapı vardı.
Ah ölüme gittiğimi nereden bilirdim?
"Ey ev sahipleri!" diye seslendim.
"Bu karanlık gecenin geç vaktinde
Böyle küstahça huzurunuzu kaçırmam
Sizleri korkutmamış, şaşırtmamışsa
Açın kapınızı hadi bu acınası avcıya"
Güneş gibi parlayan bir kız çıktı kapıya,
Başıma gelecek kötülüklerin suçlusu.
Saygıyla eve soktu beni, masa başına oturttu.
Rong ve yemeklerden çöktü çökecekti sofra.
Uzun süre hizmet etti ev sahibesi bana.
Açlığımı, susuzluğumu gidermiştim.
Şükürler, dualar ettim genç kıza.
Masayı bir çırpıda topladıktan sonra
Yatak serdi geniş odaya, eliyle işaret etti.
Kendisi de sessiz öbür odaya girdi.

Yatağa uzanmıştım dinlenme hayaliyle
Uzun, çetin yolumu aklımdan geçire ede.
Parlak bir ışık çarptı yüzüme birden.
Düş müydü bu, gerçek mi bilemiyordum.
Ebemkuşakları gibi rengârenkti.
Parlak ışıkla kamaşmıştı gözlerim.
Işığa, bu inanılmaz olaya şaşıp kalmıştım.
Nereden geliyordu acaba o ışığın kaynağı?
Bekledim uzun zaman ve nihayet
Gördüm onu, ama inanamadım gözlerime.
Burada yanımda, bu mağaranın içinde
Anlatılmaz güzellikte, büyüleyici bir kız vardı.
Giysilerini çıkarıyordu taç yaprağı gibi.
Bir ışık demeti saçılıyordu bedeninden.
Tüm nesneler balkıyor, gümüşleniyordu.
Giysilerini üzerinden çıkarır çıkarmaz
Işık ve sıcaklığın kaynağı kesildi birden.
Gerçeküstü olaylarla karşılaştım çok.
Ama böylesi bir mucizeyi yaşamamıştım hiç,
Şimdiye dek görmemiştim böyle güzeli.
Işıl ışıl yanıyordu güzel gözleri.
Aydınlatıyordu dünyayı, tıpkı yıldızlar gibi.
Yanakları al aldı, dişleri inci gibi.
Kuzgun kanatlarına benziyordu kalkık kaşları.
Ya saç örgüleri, altından ışık demeti sanki
Topuklara kadar ebemkuşaklarına kesilen.
O tan yerinin güzelliği, ayın parlaklığıydı.
Bardwag sunmuştu bu güzelliği görünüşe göre.
Kavak gibiydi düzgün bedeni, göğsü baharın soluğu.
İnciden daha beyaz, eşsiz bir teni vardı.
Gözlerim birden karardı, belleğimi yitirmiştim.
Gittikçe bedenimden kanımın çekildiğini duydum.
Atıp duran kalbim fırlayacaktı göğsümden.
Ah.. nasıl dayanacaktım böylesi aşka.
Bu mutlu yazgıma boyun eğdim, bekledim.
Güzel kız birden beni kendine çekti.
Nasıl oldu anlamadım, yüreklendim birden.

Baştan aşağı titreyerek ona doğru atıldım.
Bu aşkın tutsağı olmuştum elde olmadan.
Fakat kız hoşnutsuz bakışlarla beni tarttı.
Şaşkınlığını gizlemeyerek konuşmaya başladı:
"Rezil olmaktan korkmuyor musun acaba
Saygıdeğer konuk, Nart'a benzersin ama
Şimdi her nedense kendinde değilsin"
Kovulmuştum, ama sersemliğim geçmemişti daha.
Kızgın uzaklaşarak yatağa devrildim.
Yüreğim bir türlü yatışma bilmiyordu.
Güzel kız gitmiyordu gözlerimin önünden.
Uyku girmedi gözüme, yatakta dönüp durdum.
Cendereye tutulmuş gibi sıkılmıştı yüreğim.
Sert Nart alışkanlığımı bir yana bırakarak
Yataktan kalktım, yeniden sokuldum kıza.
Örtüyü üzerinden attım, uzandım hiç çekinmeden.
Ah ağa düştüğümü nasıl da anlamadım;
Kız keçeden bir kamçı aldı eline.
Yanıp tutuşurken ben tutkudan bu sıra
Kamçıyla vurur vurmaz, ne korkunç!
Döndüm bir anda uyuz bir katıra.
Bu duruma getirirken yüzüme bakmıyordu.
Ama gözlerindeki kınamayı okumuştum bir ara
Ve gerçek utancı işte o zaman tattım.
Önümde yem duruyordu, neydi anlamı bunun?
Yeleme tüm güçleriyle birileri asılarak
Sabaha karşı ite kaka dışarı çıkardılar.
Ağır bir sepeti sıkıca sırtıma bağladılar.
Kule yapıyorlardı uzakta, bir dağın tepesinde.
Oraya acımasızca taş taşımaya sürdüler.
Bir seferinde öfkemden kendimi tutamayıp
Uçurumdan yuvarlamıştım yanımdaki sürücüyü.
Dövmeye başladılar beni uzun, ince bir kamçıyla.
Kaburga kemiklerimi kırdılar büyük bir kütükle.
O sihirli kamçıyla da bir köpeğe dönüştüm.
İğrenç bir yaşam başlamıştı dayanılmaz.
Yakın bir köye verildim cezamı ödemek için.

Burada hüküm süren korkunç Eldar'ın buyruğuyla
Koyun sürülerini beklemeye koyuldum.
Önümdeki kızılağaçtan yapılı yalağa
Çobanlar boşaltıyorlardı çirkef gibi bir suyu.
Her türlü zorluğu, sıkıntıyı yaşadığım halde
Bu çamurlu suyu bir türlü içemiyordum.
Yaşama iyiden iyiye küserken boş karınla
Öfkeden canavarlaşmıştım, tamamen değişmiştim.
Günün birinde gece yarısı aç kurtlar
Sürüye yanaştılar yiyecek umuduyla.
Açlıktan korkunç dişlerini gıcırdatarak
Uludular sesleri sürekli kulaklarımda:
"Nartlar'dan köle mi olur, ne hallere düşmüşsün?
Köpek yalağından kirli sular içersin
Kuzuları bırakman daha iyi olmaz mı?
Bizi eğer beslersen su bendinden içersin.
Wnjmeg açlıktan biteceksin yakında,
Ne diye hâlâ Eldar'ın sürülerini beklersin?"
Kurtları sürüye saldım hemen kinle öfkeyle.
Yarısını yiyip bitirdiler bir çırpıda zorlanmadan.
Çobanlar öfkeden kuduracaklardı neredeyse.
Karanlık çökene kadar dövdüler beni
Eldar'a götürdüler sonra gerisingeri.
Dul bir kadına verdi beni ücreti karşılığı.
On iki koyunu vardı zavallı ihtiyarın
Kurtlar bir gece gelip hepsini götürdüler.
Dul kadınsa bir şey olmamış gibi
Eldar'ın yanına vardı, diller döküp yalvardı.
Beni satın almak istiyordu, şaşırmıştım.
Bayat, yanık çörekler yerken kendisi
Beni nefis zıkkayla besliyordu oysa.
İnanılmaz ilgiyle uyumadan önce
Samandan döşek yaptı bana sıcacık.
Boynumu sıkan tasmayı çıkardı üzerimden
Ve huzurla dinlenmeye çekildi odasına.
Gecenin pusu indiğinde köyün üstüne
Yeniden ulumaya başlamıştı kurt sürüsü.

Açlıktan birbirine vuruyordu sivri dişleri:
"Bizi koyunların yanına bırak, sen de doyarsın"
"Hayır, olmaz!" diye karşılık verdim bu kez.
"Yanıma kimse sokulamaz, bir deneyin hadi!
Hayatını düşünen, hemen çekilip gitsin.
İyiliğe kötülükle karşılık vermem asla.
İyi kalpli dul kadından yararlanmam."
Açlık kudurtmuştu kurt sürüsünü ama
Tek tek yakalayıp o anda cezalarını verdim.
Çoğunu öldürmüştüm, fakat dişi kurdun biri
Benden ustalıkla kurtulmayı başardı.
Dikkatle sürdüm izini, sonunda yakaladım.
Kurt yalvarmaya başladı: "Ah.. öldürme beni!
Seninle hastalığımız aynı bilesin.
Anlaşmaya varmalıyız, bu gerekli bizlere.
Sen nasıl zavallı bir bekçi köpeğiysen
Bil ki ben de aynı şekilde bir kurdum.
Mutlu an geldi biz ikimiz için gerçekten,
Seninle karşılaşmamız inan boşuna değil.
Sakın eline düşmeden Eldar'a git hemen.
Yatak odasında, karyolanın altına gizlen!
Keçeden bir kamçı asılıdır baş ucunda.
Gün kararmadan aşırırsan kurtulmuş olacağız"
Ah, nasıl dinlemezdim bu dediklerini!
Fırladım konağa, karyolanın altına gizlendim.
Dul kadın gün doğar doğmaz erkenden
Evden dışarı çıktı koyunlarına bakmaya.
Yol üzerinde yatan kurt leşlerini görünce,
Aramaya başlamıştı beni endişeli gözlerle.
Fakat hiçbir yerde bulamayınca kaybından üzüntülü
Doğru acımasız Eldar'a gitti hıçkırıklarla:
"Zavallıyı cezalandırma gündüzün süsü ulu Eldar!
Öfkeni tut, sözlerime kulak ver ne olur!
Hayırlı bekçi köpeğin kurtlarla dövüşmüş.
Arandım durdum bulamadım, galiba kurtlar
Ormana çekerek sinsice onu parçaladılar.
Ne ödemeliyim sana bu köpek için?

Adaletlisindir sen, bir düşün koca Eldar."
Eldar şöyle dedi: "Sürünü buraya getir!
Bu hesap ancak böyle tamamlanmış olur"
Tüm gece ağlayıp durdu zavallı kadın.
Eldar'a teslim etti koyunlarının hepsini.
"Bir köpek başının değeri buymuş ne yapalım" diye
Kendi kendine söylendi durdu.
Ağlaya hıçkıra evinin yolunu tuttu.
Gecenin koyu karanlığı basmıştı her yanı.
Sessizliğe bürünmüştü Eldar'ın gürültülü evi.
Karısıyla beraber derin uykuya daldığında
Dişlerimin arasında büyülü kamçıyla
Yatağın altından süründüm karanlıkta.
Dokunur dokunmaz kamçıyla bir kez
Bir anda eski halime dönüverdim.
Uyuyan melun Eldar'a dokundum sonra
Döndü kaşla göz arasında uyuz bir katıra
Demir karyola kırıldı ağır yüküyle.
Karısı da ardından kapaklandı döşemeye.
Bekçi köpeğine döndürdüm kadını da.
Tüm Eldar sürüsünü yanıma katıp neşeyle
Zavallı dul kadının evine yürüdüm:
Eşikten seslendim: "Koyunlarına bak güzel ana!
Günbatımına kadar ağıla sür, ne duruyorsun hadi!"
Kadın dedi: "Benimle eğleniyor musun?
Etme oğul, zavallı bir dulla alay edilir mi?
Sürü olmadıktan sonra neyi süreceğim söyle!"
"Bırakmışsın kendini ana, avluya baksana!
Sürü kayıpsız eve döndü üstelik fazlasıyla.
Yaptığın onca iyiliğin karşılığı bu, kabul et!
Değersiz bir bekçi köpeğinin armağanını.
Hiçbir zaman kötülük görmedim senden.
Kaç kez son lokmayı benimle paylaştın.
Süründen de yoksun kaldın bu yüzden.
Köpek, bu iyiliğini unutmaz, böyle bilesin,
Eldar sürüsüyle ödüllendirir çekinmeden"
Dul dedi: "Yavrum beni zorda bırakma!

Ne acılar, sıkıntılar çektim bu hayatta.
Eldar'ın ne acımasız olduğunu biliyorsun,
Yoksulları soymaya hazır her zaman.
Sürüyü, yeni doğanlarla birlikte çabuk
Ne olur Eldar'a götür yalvarıyorum sana!"
Son kez karşılık verdim yüreğimdeki coşkuyla:
"Tüm yetimler, yoksullar için bu sürüyü.
Dzwar'ın adına kabul et ey sevgili ana!
İyilikle bitirmek istiyorum hesabımızı.
Ne dersen de, sürüyü geri götürmeyeceğim"
Böylece zengin oldu zavallı yaşlı kadın.
Dişi kurda kamçıyla dokunduğumda
Altın saçlı bir güzele dönüşüverdi.
Güneş gibi ışıyordu, kaşları kartal kanatları tıpkı
"Ey güzel kız, ne olmuştu sana peki?
Neden yaşamıştın uzun zaman bir kurt gibi?"
Korkunç bir öfkeyle kız karşılık verdi:
"Tanrılar bağışlamasın Eldar'ın karısını.
Beni kocasından kıskanmıştı nedense.
Beni yemeğe çağırdığı bir akşam
O büyülü kamçısıyla bana vurmuştu.
Kurt olarak yaşamaya başladım o günden beri"
Kendimi tutamadım o anda hışımla
Hızla köpeğe vurdum keçe kamçıyla.
Korkunç sesler çıkararak yere yapıştı.
Birden dişi bir katır haline geliverdi.
"İşte Eldar'ın karısı!" dedim dönerek kıza.
"Armağan olarak al bu katırı, götür yanında!
Çalışsınlar, neymiş anlasınlar böyle yaşamak.
Başına yine bir haller gelmesin diye
Sihirli kamçıyı yanımda götüreceğim."
İki eski dost gibi vedalaştık.
Şimdi de sizlerden ayrılmak istiyorum.
Wrıjmeg bitirmişti öyküsünü böylece.
Bu kez Sahug'u dinlemeye koyuldular.

SAHUG'UN ÖYKÜSÜ

Sahug derin bir soluk aldıktan sonra
"Ok ve yayımla bir gün" diye öyküsüne başladı:
İnsan elinin değmediği bir boğaza girdim.
Girişe yakın bir mağaranın dışında
Yırtıcı bir hayvanın izini gördüm.
Araştırdım durdum hayvanı bulamadım.
Başladım çıt çıkarmadan izi sürmeye.
Dağı dolandıktan sonra birden karşılaştım
Derin boşluğuyla karanlık bir mağaranın.
İri bir geyik sessiz sessiz yatıyordu içeride.
On iki geyik yavrusu almış çevresini
Hoplayıp zıplayarak oynuyorlardı.
Bilenmiş okumu doğrulttum yatan geyiğe.
Fakat elim varmadı bir türlü, yapamadım.
Yavru geyiklerin hali engellemişti beni.
Olacakları düşündüm, ya anasız kalırlarsa!
Hemen yayımı yere indirdim, durdum bekledim.
Fakat öylesine işlemişti ki açlık içime.
Yatıştıramıyordum bu duygumu bir türlü.
Geyiklerden birini vurmak zorundaydım.
Yayımı iyice gerdim bir ok fırlattım.
Vurulup yere devrildi yavru bir geyik.
Etini doğradım şaşlıklar hazırladım.
Fakat inanılmaz bir olay oldu birden nasılsa.
Günbatımının solgun ışıklarında ana geyik
Eşsiz bir kıza dönüştü yavrularıyla bütünleşerek.

Dağlar sarsılıyordu kızın kahkahalarından.
Gözleri şimşek şimşek parlıyor, yanıyordu.
Bu büyüleyici varlığı bir an evvel öpmek için
Karşı konulmaz bir tutkuyla içim yanıyordu.
Kime sunulmuştur ki böyle mutluluk?
Kim sahip olabilir böylesi bir güzele?
Tatlı tatlı konuşuyordu kara kaşlı güzel.
Taş kesilmiştim, tepeden tırnağa titriyordum.
"Evime gir" dedi. "Değerli konuğum ol!
Bil ki başkalarının içinden seni seçmişim"
Sevgi dolu çağrısını hemen kabul ettim.
İyi bir ağırlama bekliyordu beni mağarada.
Kurnaz bir gülümsemeyle döndü bana:
"Söyle neyi istersin yolcu,
Büyük, olağanüstü bir güçle
Dilediğin her şey gerçekleşirse?
Kimi gözüne kestirirsin, söyle!"
Haykırdım: "Bana bağlıysa, bu mutluluğu
Paylaşmak isterdim yalnızca seninle"
Yatağa uzandı tatlı bir gülümsemeyle.
Fakat tanrıların öfkesi miydi ne, anlamadım.
Güzel kız ölüvermişti sabaha karşı.
Dehşete düşmüştüm bu zamansız ölümle.
Az biraz kendime geldiğimde bir zaman sonra
Korkunç bir endişe kaplamıştı yüreğimin içini.
Nasıl gömecektim, bir mezar yoktu buralarda.
Sadece tek yanıt gelmişti aklıma o sırada:
"Bir başına burada bırakmak doğru olmaz
Bir sedye yapıp üstünü örterek sonra
Kendi yoluna götürürsün, ne yapabilirsin başka?"
Yola tam hazırlandığımda yılana dönüştü birden ölü.
Dona kalmış duruyordum öylece.
Yılan tıslayarak beni kavradı, ikiye böldü bedenimi.
Alt tarafımı kayalara fırlattı, bir taşa serdi üst yanımı.
Ne acılar, işkenceler çektim tam yedi gün!
Ne ölüydüm ne de canlı; her sesi duyuyordum.
Nart sayılabilir miydim bu halimle?

Kollarımı, bacaklarımı ne zaman kaldıracaktım?
Fakat tam dünya değiştireceğim sırada
Yılan yeniden kız haline geliverdi.
Üzüntüyle bana şöyle dedi; "Ee.. Sahug!
Şanlı Nart evladı, çok mu acı çektin?
Bırak endişe dolu günler geçip gitsin.
Ama bu günü her zaman anılarında koru!"
Yanıma yaklaştı ve gizemli bir güçle
İkiye bölünmüş bedenimi yeniden birleştirdi.
Bir sofra kurdu sevecen, barışçı.
İçinde bir hüzün şöyle dedi:
"Ruhumu sana açtım coşkulu bir istekle,
Ama sevgime kuşkuyla karşılık verdin.
Korunmasız bıraktın sevdiğinin ölüsünü.
Bir mezar yapamadın, kıvrandın durdun.
Şimdiyse ruhun huzur bulsun artık.
Git ve bu acılı yedi günü daima hatırla!
Gelecekte başka türlü davranırsan
Başarısız olmazsın bir daha asla!"
Böylece bitti öyküsü gün görmüş Sahug'un.
Çil yüzlü Hemıts'taydı şimdi de sıra.

HEMITS'IN ÖYKÜSÜ

Nart Hemıts'ın da öyküsü şöyleydi:
Kendime eş aramak için bir keresinde
Uzak diyarlara gitmiştim. Günler akıp gitti.
Bir aylık yol yaptım tam yedi günde.
Kibitler'in toprağına vardığım zaman
Birden aklım başıma geldi, yorgun bitkindim.
Biraz dinlenmek istedim bir ateşin yanında.
Attan indim, heybemi, eyerimi indirdim.
Atımı saldım dağ eteğinde otlamaya.
Samandan bir döşek hazırladıktan sonra
Başımın altına eyeri koydum, gözlerimi kapadım.
Dinlenmem gerekiyordu, çok yorulmuştum.
Ama bir türlü gözlerime girmiyordu uyku.
Birileri seslendi birden gece yarısına doğru:
"Yarın ufuk aydınlık olursa Tulon'a gideriz şafakla.
Ödüllü at yarışları düzenliyorlar orada.
Yarışmayı kazanacak olan talihli kişi
Eldar'ın üç güzel kızından biriyle
Yaşamını birleştirecek bir kahraman gibi."
Bu sözleri duyduğum gibi hiç düşünmeden
Uykuyu unutarak atımı eyerledim hemen.
Atı çatlatırcasına Tulon'a uçtum dörtnala.
Tulon Eldarı'nın küçük kızı bu sırada
Düşünceli, dalgın pencerede duruyordu.
Kızı kaçırıverdim bir fırsatını bularak.
Sevgili bir eş olarak yanıma alacaktım.

Eldar köpürdü, çok öfkelendi bu kaçırma işine.
Güçlü atlılarını gönderdi hemen peşimden.
Kara toz bulutları kalkıyordu arkamda.
İzliyorlardı beni dur durak bilmeden.
Atların toynakları zemini öyle bir sarsıyordu ki!
Ama ben de uçuyordum rüzgâr gibi.
Atlılar beni yakalamadan dönemezlerdi geriye.
Atları da yorulmuştu iyice, arayı kapatmıştım.
Kibitler'in diyarına en nihayet varmıştım.
Halk şenliği kutlanmaya başlamıştı burada.
Bir atlı ok gibi, hendekleri, bayırları aşarak
Birden atını zınk diye önümde durdurdu.
"Bu atlı da kimin nesi?" diye içimden geçirdim.
Ama her türlü tehlikeye hazırdım ben de.
Atlı uysal tavırlarla atından yere indi.
İçten, barışçıl havasını eksiltmeden yüzünde
Yavaşça yelmesini çözdü, göğsünü açtı.
Boz toprağa sapladı ustaca kalkanını:
"Bağışla beni, ey tanımadık kardeş!
Kutsal geleneklerimizi asla unutmadan
Babam sana gönderdi beni, konukluğa bekliyor"
Başından tolgasını çıkardı oldukça saygılıydı.
Altın sarısı saçlarından düşen perçemi görünce
Şaşkınlıktan küçük dilimi yutacaktım neredeyse.
Bir kadındı bu ulak, kırmam doğru olmazdı.
Çatladı çatlayacak atlarımızla rüzgâr gibi
Eldar evine, Tulon'a uçtuk birlikte.
Eldar soylu atımı çok beğenerek
Tüm atlardan daha çevik olduğunu onayladı.
En çok sevdiği kızını bana verdi.
Eve doğru yola çıktığımızda, nişanlım birden ölüverdi
Hüzünlü bir hişt düzenlediler bahtsız kıza.
Kısa zamanda inşa ettiler büyük bir mezar.
İlk gece mezarında nöbet beklerken
Bir karayılan geçti gözlerimin önünden.
Niyetinin ne olduğunu hemen anladım.
Tıslayarak sessizce mezara sürünüyordu.

Öfkemi tutamayarak birden saldırdım.
Hırsla üç parçaya böldüm karayılanı.
Fakat ağzından bir boncuk çıkararak
Bölünen parçalarını birleştirdi yeniden.
Bulat kılıcımla üzerine saldırınca
Taşların arasına gizlendi, kayboldu.
Karanlık çöktüğünde akşama doğru
Yılan yeniden kızın mezarına yaklaştı.
Bu kez güçlü elimle kavradığım gibi
Dört parçaya böldüm yılanı acımadan.
Boncuğu çıkararak hayvanın ağzından
Nişanlımı yaşama yeniden döndürdüm.
Canlanmıştı, ağır ağır kalkıyordu tabuttan.
Döndü sonra bana sevinçle gülümsedi:
"Yaşama döndüm senin sayende yiğit!
Söz verelim birbirimize, can yoldaşı olalım"
Onu eşim olarak göremedim bir türlü.
Kardeş saydım kızcağızı, can yakınım bildim
Ve gecenin karanlığında mezarı başında
Kutsal su ve toprak üzerine ant içtik,
Çok eski bir geleneğe uygun biçimde
Sonsuza dek birlikte kardeş olmaya.
Kızı köyüne götürdüm, sevinç doluydu içim.
Hayata döndürdüm boncuklu yılanı da.
Evine vardığımızda kız bana döndü:
"Her zaman mutlu yaşa, Yüce Hemıts!
Belalara uğramasın yiğit Nart halkı!"
Atıma atlayarak üzüntülü, süzgün
Hızla Nart yurduna yola çıktım.
İşte benim de sonu geldi öykümün.
"Söyleyin bakalım tilkinin postu kimin?"
Yaşlılar sevgiyle içten şöyle dediler:
"Çocuklar, üçünüzün de çok güzeldi öyküsü.
Karara varmamız kolay değil doğrusu"
Çil yüzlü Hemıts birden araya girdi:
"Sırdon'a verelim en iyisi bu postu
Derin zekâsı, kurnazlığı, bilgeliği için.

Kendine bundan güzel bir başlık diksin"
Eksiksiz herkes onaylamıştı bu isteği.
Sırdon postu alıp doğru Satana'ya koştu.
Başlık dikmesini istedi kısa sürede.
Böylece tilki postundan bir başlığı oldu.
Ne güçlü dili vardır onun, asla dolanmaz.
Güzel bir söz doğdu o günden sonra,
Hep söylenir oldu Nart halkı arasında:
"Eğer yargıçların gerçeğe inancı yoksa
Buna mahkeme de yanıt bulamaz."

NARTLAR'IN OYUNU

Günlerden bir gün sabahleyin erken
Çevreyi aydınlatmaya başladığında günün ışıkları,
Her bölgeden seçkin, yiğit delikanlılar
Yarışmaya koşup gelmişlerdi silahlarıyla.
Hoş anlar geçirteceklerdi Nart oyunlarıyla.
Oyun alanını hınca hınç doldurmuşlardı.
Sineg güreşi, taş fırlatma ve diğer oyunlar için
Yarışmacılar son hazırlıklarını tamamlamışlardı.
Dağın kayşa kısmına bitişik olan oyun alanında
Yarışmacılar atlarından inip vadiye yöneldiler.
Herkes hazır bekliyordu heyecanlı, telaşlı.
Koca Wrıjmeg duruyordu en önde.
Gün görmüş Sahug ve Bazuruk biraz geride
Daha geride de Karsa ve Wasanaz.
Bedzenag da ötekilerle birlikte yerini aldı şu anda.
Hemits'ın verdiği taşları Borsa ustalıkla
Yüksek tepeden fırlatıyordu şaşmadan.
İşte başlamıştı oyun orman açıklığında.
Gelip çatmıştı o büyük, coşkulu an.
Ülkenin uzak bölgelerinden büyük kalabalıkla
Akın akın gelmişlerdi Nartlar oyun alanına.
Herkes hayranlıkla seyrediyordu ünlü oyunları.
Yedi oğlunu da yanında getirmişti Burefernıg,
Sayneg Eldar Karadağ'dan dörtnala
Oyun alanına inmişti siyah Evsurg'uyla.
İri gövdeli despot Tar batıdan,

Hizoğlu Çelehserteg de doğudan gelmişlerdi.
Bardwagoğlu gürleyerek mavi göklerden
Uçup gelmişti Nartlar'a meşe tırmığıyla.
Efşati'nin oğlu da orman içlerinden
İri bir geyiğin boynuzları üzerinde.
Kutsal Wastırci de tahtını bırakıp
Göklerden Nartlar'ın oyun alanına inmişti.
Nart köylerinden ayağı sağlam herkes
Soluklarını tutmuş büyük ilgi ve heyecanla
Dağ yamacında sıralanmışlardı gururla
Seyrediyorlardı yüksekten Nart oyunlarını.
Gücünü göstermek için bu amansız yarışmada
İlk yarışmacı kayalık tepede yerini aldı.
İri bir kayayı güçlü kollarıyla kavrayıp
Tepeden aşağıya yuvarlamaya başladı.
Hoplayıp sıçrıyordu zaferinden emin.
Fakat Nartlar'ın Wrıjmeg tüm gücüyle
Tutuyordu havada elleriyle bir çırpıda
Peş peşe yuvarlanan kocaman kayaları.
Kardeşi Hemıts da taşları alarak çabuk,
Borsa'ya aktarıyordu hiç beklemeden.
Nasıl öfkelenmesindi ünlü Sayneg Eldar
Kindar gülüşüyle Hemıts'a döndü:
"Gözlerime inanamıyorum delikanlı, bu ne hal böyle?
Taş taşıyıcı olmuşsun aynı eşekler gibi"
Hemıts hemen ağzının payını verdi, gürledi:
"Kara kuzgun gibi oturmak erkeklik değil,
Cırlak cırlak öteceğine dövüşte, oyunda
Gücünü göstersen daha iyi edersin"
Sayneg Eldar taşları havada yakalamaya hazır
Büyük bir çalımla yamaçtan aşağıya indi.
Wrıjmeg de Hemıts'ı onurlandırmak için
Zaman geçirmeden yerini kardeşine bıraktı.
Borsa'nın yanına koştu, yerini aldı hemen.
Başladı dağ gibi kayalar elden ele geçmeye.
Oyun daha da canlanmıştı, kayalar uçuyordu,
Koca dağ yerinden kopacaktı neredeyse.

Dağlı büyük Sayneg Eldar kollarını uzattı.
Ayakları zangır zangır titriyor, önleyemiyordu.
Küt küt atıyordu kalbi göğsünden çıkacakmış gibi.
Taşları tutamıyor, düşürüyordu sürekli.
Yuvarlanan koca kayaların sarsıntısından
Durumu daha da kötüleşmişti Sayneg Eldar'ın.
Hemıts dirseğinin altına alıp taş yığınlarını
Un ufak edip toz haline getiriyordu.
Sert patikada taşları ustaca yakalayıp
Yukarıdan Eldar'a toz yağdırıyordu.
Atılacak taş kalmamıştı, bitmişti.
Uzakta bağlı duran atlarına göz atarak
Yarışmacılar ikişerli aşağıya indiler.
Yeni bir oyuna başlayacaklardı şimdi.
Oyuncular yerlerini alırlarken düzlükte
Sayneg Eldar Hemıts'a hışımla döndü:
"Güçlerimizi deneyelim seninle haydi!"
İçin için sevinerek "Olur" dedi Hemıts.
"Bu oyunla yarışmamız yeniden başlasın!"
Nartlar aralarında ikişerli ayrıldıklarında
Kanatlı atların iki binicisi yola koyuldu.
Siyah Evsurg'a binmişti Sayneg Eldar,
Nartlar'ın Hemıts da yemlıktaydı
Atlarını kamçıladılar, orman açıklığına vardılar.
Savaş alanında gibi burada çarpışacaklardı.
Delici bakışlarla tartıyorlardı birbirlerini.
Aç çaylakları andırıyordu her ikisi de.
Amansızca, acımasızca dövüşe başladılar.
Çılgınca koşturuyorlardı orman açıklığında.
Yer gök sarsılıyor, inliyordu adeta
Birbirine çarpan kalkanların sesinden.
Kılıçlar çınlıyordu kıvılcımlar saça saça.
Kayalık dağlar sarsılıyordu korkunç darbeleriyle.
Bir an dövüşten sıyrılan çevik Hemıts
Kılıcını bir köşeye fırlatıp Eldar'a yaklaştı.
Çıplak kollarıyla saldırdı bu kez düşmanına,
Kızıla kesmişti Nart bir alev gibi.

Sayneg Eldar'ı eyerinden düşürdü.
Yemlık köpükler içinde dumanlar saça saça
Yere devirdi Sayneg'in siyah Evsurg'unu.
Cesur Hemıts böylece kazanmıştı dövüşü.
Halkın önünde küçük düşen Sayneg Eldar
Atma atladı başı önde kızgın öfkeli.
Evine dönerken Hemıts'a şunları dedi:
"Nart kahramanı Hemıts, beni yendin.
Halkının gücü kuvveti tükenmemiş olsa bile
Çocuksuz, torunsuz kalacaksınız katırlar gibi"
Böyle söyledikten sonra atını kamçıladı.
Herkese, dünyaya öfke kusa kusa
Yurduna doğru doludizgin uzaklaştı.
Aklı karmakarışık, üzüntülü evine vardı.
Hemıts bu davranışını hiç mi hiç unutmadı.
Eldar'a tehditler savurdu, lanetler etti.
"Düğün gününü acıya boğacağım Sayneg.
İnan, kara yazgına lanet edeceksin"
Savaş kazanan bir kahraman gibi yine de
Evinin yolunu tuttu göğsünü gere gere.
Dövüşte yendiği Eldar'ın hakaretleri
Çok dokunmuştu şen Hemıts'a
Yakın, uzak köylerden gelen Nartlar
Toplandılar yeniden yarışmaları izlemeye
Halka olup şimd oynadılar hep birlikte.
Yer sarsılıyordu ayak vuruşlarından.
Uçurumun üstündeki kayalar kopacaktı neredeyse
Güneş batmış, hava da kararmıştı.
Oyunlar sona ermiş, danslar durmuştu.
Atlarını eyerleyerek şen türkülerle
Köylerine döndüler Nart kahramanları.

WRIJMEG'İN SATANA İLE EVLENMESİ

Yarışmadan eve döndüğünde Wrıjmeg
Yüzünden düşen bin parça, aklı karışık
Bir köşeye çöktü gözleri yerde suskun.
Bilge Satana mırıldandı; "Oh, Nart Wrıj!
Niçin susarsın? Neden keyifsizsin bugün?"
Wrıjmeg sıkıntılı karşılık verdi, şöyle dedi:
"Sayneg Eldar'ın hakaretlerini dinlerken
Yerin dibine battım nedeni bu.
Zaferimizden çılgına dönen Eldar'ın
Zehir saçan sözleri kanımı dondurdu:
"Senin Nartlar'a ne oldu? Yanıt ver!
Çözemiyorum aranızda evli olan neden az?
Bak hainlik olsun diye söylemiyorum,
Katırlar gibi kısır kalacaksınız"
"O haklı" diye söze başladı Satana:
"Sen her zaman evlenmekten kaçındın"
"Akıllı kızla karşılaşsaydım eğer
Yüreğimde bir yer bulurdum onun için.
Fendırımı çalardım candan gönülden.
Kimse mutlu olamazdı dünyada benden başka"
Tatlı bir gülümseyişle söze girdi Satana:
"Dinle Wrıj bir öğüt vereceğim sana.
Karanlık çöker çökmez akşamleyin
Doğru ırmağa git, orada bekle!
Yaşlı bir kadın göreceksin elinde gertasıyla.

Bu kuytu sessizlikte kadına yardım et!
Sana 'kimsin' derse 'bir tanıdık' diye yanıt ver.
'Akıllı bir kız arıyorum yalnızca' de.
Kadının göstereceği kişiye git uysalca sessiz"
Akşamın karanlığı indiğinde bilge Satana
Yaşlı bir kadının bedenine girdi birden.
Gertayı suyla doldurdu, bekledi.
Tek başına kaldıramıyordu sözümona.
Wrıjmeg bu sırada yaklaşarak kadına
Gertayı kaldırmasına yardımcı oldu sessiz.
Yaşlı kadın sevecen Nart'a döndü:
"Söyle kimsin sen, nereden düştün böyle?
Bu yaptığın iyiliği ödemeliyim neyle?"
Nart karşılık verdi, içten şunları dedi:
"Ne delikanlıyım anlamışsındır bunu.
Biz yiğitler öğütlerin karşılığını veririz.
Başkalarıyla zaman yitirmemem için
Evleneceğim kızın adını söyler misin bana?"
Yaşlı kadın karşılık verdi, şunları dedi:
"Sen içten, yürekli bir Nart çocuğusun belli,
Tez Boreler'e git, istekli bir damat gibi.
Satana'nın karşısına çık çekinmeden.
Fakat ilk yapacağın iş ava gitmen.
Bizde avsız kapı çalınmaz, biliyorsun"
Ormanın sık yerine avlanmaya gitti Wrıjmeg.
Taze avlarla çalacaktı kız evinin kapısını.
Karış karış dolaştı deli ormanı, dağları.
Av hayvanı bir türlü görünmüyordu çevrede.
Genç Satana da gülüşlerini gizleyerek
Su dolu gertayla evinin yolunu tuttu.
Geniş fıçıya suyu boşalttıktan sonra
Aynı yolları aşarak ırmak kıyısına döndü.
Gecenin mavi örtüsünde çevresine bakındı.
Ortalıkta görünmüyordu yiğit Wrıjmeg.
Sırdon'un başlığıyla uğraştı uzun süre Satana.
Ansızın bir oyun geldi aklına, kendi kendine güldü.
Gümüşi tilki kuyruğunu torbasından çıkarıp

Yedi kez başının üstünde dolaştırdı.
Altın sarısı bir tilkiye dönüştü bir anda.
Kuşlardan daha hızlı ormanın içine daldı.
Wrıjmeg'le karşılaştı bir süre sonra.
Kendine çekmeye başladı cilveler yapa yapa.
Şaşkın Wrıjmeg olanlardan habersiz
Dikkatle ardından izliyordu tilkiyi.
Bir an olsun gözünden kaçırmadan
Umutla, tutkuyla peşinden gidiyordu.
Bir yakalayabilse şu kurnaz tilkiyi,
Satana'nın önüne ah bir çıkarabilse!
Bu altın sarısı tilkiyi şimdiye dek
Ne görebilmişti hayatında hiç kimse
Ne de duymuşlardı bu kadar güzelini.
Sık ormana, dağ yoluna çekip peşinden.
Sürekli dolaştırıp durdu zavallı Nart'ı.
Ne hallere düşmüştü koca Wrıjmeg!
Tilki kurtuluş ararcasına birden köyüne yöneldi.
Bildik sokaklarda koşturmaya başladı.
Kuyruğunu nihasta gösterir göstermez
Herkes peşine takıldı, anlatılacak gibi değildi;
Çocuklar, ak saçlı ihtiyarlar, kadınlar,
Tekmil köy koşturuyordu evlerin arasından.
Yakalamak daha kolaydı dallar arasındaki gölgeyi.
Hiç kimse başaramıyordu ona yaklaşmayı.
Nartlar unutmuşlardı dinlenmeyi, rahatı.
Tilkiyse bildik yoldan kayıp, evin eşiğinde durdu.
İçeriye girer girmez kendini keçe yatağa attı.
Satana haline dönüverdi yeniden.
Tam bu sırada Wrıjmeg de eve dönmüştü
Dalgın, öfkeli oturuyordu ocak başında.
Çarçabuk sofrayı kurduktan sonra Satana
Soru yağmuruna başladı, şunları dedi:
"Ee, nerelerdeydin bakalım anlat her şeyi!
Görebildin mi su taşıyan yaşlı kadını.
Başından geçenleri eğer anlatmazsan
Vicdanın rahatsız olur, başla haydi!"

Önündeki yemeklere hiç bakmadan Wrıjmeg
Yaralı bir ayı gibi inliyordu yerinde.
Kül gibi yüzünden terler boşanıyordu.
Derdi bitecek gibi görünmüyordu zavallının.
Nihayet dili çözüldü bir süre geçtikten sonra
Ve başından geçenleri anlatmaya başladı:
"Bana öğütlediğin gibi bugün pınara gittim önce.
Dediğin gibi yaşlı bir kadın su dolduruyordu.
Ağır kovayı kaldırırken yardımcı oldum.
Ve evleneceğim kızı sordum merakla.
Ama yersiz bir yanıt duydum kadından.
İnan Satana, gelin olarak seni söyledi.
İyiden iyiye şaşırmış, aptallaşmıştım.
Sonra avlanmaya yolladı beni gelenek diye.
'Avsız kapı çalınmaz bilmelisin' dedi.
Sık ormana yürüdüm tutkuyla heyecanla
Düğüne taze av etleriyle gelebilmek için.
Ormanı, dağları karış karış dolaştım ama,
Bir uğursuzluk varmış gibi işin içinde,
Bir tek hayvan olsun göremedim çevrede.
Harika bir tilki belirdi birden önümde,
Düşlerde bile rastlanmayan güzellikteydi.
Beni ustaca çekti kendine cilveler yapa yapa.
Peşinden gidiyordum niyetini bilmeden.
Çekimine kapılmış sürükleniyordum ardından.
Dağ yolunda, ormanda dolandım durdum.
Ah, yüzümün halini bir görebilseydin Satana!
Sonunda köyün içine daldı, gözlerden yitti.
Yerin dibine geçmiş gibi buralarda bir yerlerde.
Ne yapmalıyım şimdi peki; yol göster bana ne olur!
Tilkiyi bulamadıktan sonra nasıl evlenirim, söyle!
Nartlar seslenecekler arkamdan 'Zavallı adam' diye.
Karşılaştığımızda sürekli alay edecekler benimle.
Savaşlara, avlara götürmeyecekler biliyorum.
Ne yapmalıyım, öz yurdumu bırakıp gideyim mi?"
"Ah, güneş parçam telaşlanma böyle fazla,
Altın sarısı tilki buralardaysa duyar, görürüz.

Nerelere gizlenirse gizlensin Wrıjmeg,
Bulup çıkarırsın bir yerlerden umudunu yitirme!
Yazgım çizilmişse seninle olmaya ebediyen
Kulak asmamak gerek ne alaylara, ne dedikodulara.
Başta Nartlar alay edecekler, bak bu doğru,
Ama sonra alışıp sevinecekler bile, güven bana!
Eğer inanmazsan bunun böyle olacağına
Yakında doğru olduğunu sana kanıtlayacağım.
Niyetim şu, iyice kulak ver, dinle beni;
Eşeğine atının eyerini vur yarın sabah,
Köyün Nartlar'ı önünde şöyle bir görünüver.
Halkı çok şaşırtmak için de eşeğin üzerine ters bin.
Altın sarısı tilkiyi ele geçirirsin o zaman.
O büyük mutluluğa da kavuşursun ardından"
Elinden başka ne gelebilirdi Wrıjmeg'in.
Güneş doğarken kahramanımız utana sıkıla
Boz eşeği eyerledi atının eyeriyle.
Üzerine ters bindi, köye doğru yöneldi.
Sürekli böyle gitti köyün bir ucuna kadar.
Nartlar dışarı çıkmış gülüyor, alay ediyorlardı.
Hiç oralı olmuyor, tınmıyordu Wrıjmeg.
Evlerin önünden geçiyordu aldırmaz, rahat.
Halka biraz tuhaf gelmişti bu anlamsız tavırları.
Köyü ikinci kez dolaştığında şaşkın Nartlar'ın
Alaylı sözleri duyulmuyordu artık,
Kimse bakmıyordu üçüncü geçişinde.
Altın sarısı tilki birden ortalıkta belirdi.
Herkesi ardında bırakarak kaçıyordu.
İnsan çığlıkları sarmıştı köyün her yanını.
Nart köyü dalgalanıyordu koşuşturmadan.
Köy tilkinin peşine takılmıştı yediden yetmişe.
Kuş gibi sokaklarda uçuyordu tilkiyse.
Wrıjmeg eşeğe ters oturmuş biçimde
İzlemede hiç de geri kalmıyordu tilkiden.
Yaşlı bir kadının kendisine yaklaştığını gördü.
"Aman yavaş ol sevgili delikanlı !"dedi.
"Bu güzel tilkiyi sakın ha öldürme!

Mutluluğuna duacı olurum ömür boyu.
Bilmediğin çok şey var, benim bildiğim.
Gerçek bir avcıysan eğer usta ellerinle
Tilkiyi yakala, ama bir yerini incitme!"
Böyle dedikten sonra bir köşeye gizlendi.
Bu yaşlı kadını nasıl hayırla anmazdı!
Altın sarısı tilki yine ortalıkta belirdi.
Sırnaşıyor, dönüp duruyor, sonra uzaklaşıyordu.
Fakat boz eşekten ürkerek geriledi, durdu.
Wrıjmeg de ellerini kullanarak ustaca
Yakalayıverdi zarar vermeden kurnaz tilkiyi.
Bu Nart zekâsına köylüler şaşırıp kalmışlardı.
Wrıjmeg'i hayran hayran seyrediyorlardı.
Kurnazlığını, becerisini görmüştü herkes.
Evet bilinçli ters binmişti boz eşeğe
Eşek önden yolu gözlemiş
Wrıj da geriye bakarken fırsatı kaçırmamış,
Yakalamıştı işte tilkiyi aklını kullanarak.
Altın sarısı tilkiyi eve getirdi Wrıjmeg.
Bilge Satana'ya gösterip övünmekti niyeti
Birden tilki Satana'nın bedenine giriverdi.
Wrıjmeg'e tatlı bir gülümseyişle döndü:
"İşte senin altın tilkin genç bir gelin oluverdi"
Sevindiler, kahkahalar attılar birlikte.
Ant içtiler sadık olmaya mezara kadar.
Mutlu bir yaşam başlamıştı iki ünlü Nart için.
Evleri konukla doldu, hiç yalnız kalmadılar.
Halkın yargısı da ardından şöyle oldu:
Onların canları ikiydi, ama akılları bir.
Boreler'in dilekleri her zaman gerçekleşir.
Gündüzün olsun, geceleyin olsun
Bir ata ya da basit bir eşeğe ters binmiş olsalar bile
Muratlarına her zaman başarıyla ererler.

SAYNEG ELDAR'IN DÜĞÜNÜ

Eski zaman kalesinden Sayneg Eldar
Nişanlısını görmeye yola çıktı.
Daha doğdukları günden kesilmişti sözleri.
Kız sabırsızca bekliyordu Sayneg Eldar'ı.
Damat konuksever eve girer girmez.
Hemen şen bir kuvd düzenlediler köyde.
Fendır çınlıyor, türküler kulakları okşuyordu.
Büyükler belirlediler düğün gününü,
Damadı saygıyla uğurladıktan sonra,
Hemen düğün için hazırlıklar başladı.
Bütün gün el değirmeninde un öğüttüler.
Pişirildi sonra doyasıya nefis çörekler.
Büyük bir canlılık yaşanıyordu kız evinde.
Begeni kaynattılar tam on beş günlük.
Esrik edici ünlü rongu ustalıkla yaptılar.
Tüm Nartlar biliyorlardı ki Sayneg Eldar
Düğüne çağıracaktı onları yakın zamanda
Ama Hemıts'ın düğünden haberi yoktu.
Ormanda, Karadağ ötesinde çıkmıştı avlanmaya
Sayneg Eldar, seçtiği saygıdeğer kişilerden
Bir kafile oluşturmuştu gelini getirmek için.
Bu sırada sabırsız bekliyordu konağında
Genç kızı, şen türkülerle güle oynaya
Zengin malikanesine getirmelerini.
Kafile at oynatarak yola koyuldu.
Türküler çınlıyor, koşumları parlıyordu.

Gelin evine vardılar bir süre sonra.
Her şey geleneklere uygun yapıldı.
Çıkardılar kutsal Wastırci'yi gelinin karşısına.
"Gökyüzü sakinidir bu" dedi içlerinden biri.
Gelin baktı, unutulacak gibi değildi beyaz yamçısı.
Fakat nedimi Wastırci'nin yüzünü görememişti.
Tüm hazırlıkları tamamlar tamamlamaz
Düğün alayı gelini alarak mutlu şen
Eldar konağına götürdüler türkülerle.
Büyük bir ziyafet sofrası kuruldu akşamüzeri
Bu sırada uzaklarda Nartlar'ın nıhasında
Hemıts bu hoş haberi nihayet öğrenmişti,
Kendine hakaret eden adamın evleneceğini.
Kimine keder, kimine sevinç!
Hiç aklından çıkarmamıştı Sayneg Eldar'ı.
Öcünü almak için yanıp tutuşuyordu çoktan,
Sürekli aynı düşü görüyordu geceleri;
Düşmanının başına bir şeyler geliyordu.
Bunu yağız atı da sezmişti içgüdüleriyle.
Sayneg Eldar'a götürüyordu sahibini.
Hemıts bir çobana rastladı yarı yolda.
Yaşlı adamın önünde eğilerek şunları dedi:
"Sürün artsın çoban, yüzlerce olsun!
Kaygıya, sıkıntıya hiçbir zaman düşmeyesin.
İyilik yapmayı seviyorsan altın uğruna gümüş ver.
Umutsuz bırakma beni ey bilge kişi!
Yırtık pırtık giysilerini bana ödünç ver.
Pek sıkıntıya düşeceğini sanmam bununla.
Uzun çoban değneğini de ver bana.
Bir de keçeden kuşağını, deri heybeni
Başlığın, poturun da eksik kalmasın.
Şundan gerekli hepsi gün görmüş kişi;
Eski giysileri kuşanıp gideceğim tez
Eldar'ın düğününde türküler söylemeye.
Kuvddan sana yiyecekler getireceğim
Bir de tulum dolusu köpüklü rong doyasıya"
Çoban az düşündü: Kötü bir anlaşma değildi bu.

İstediklerini aldı Hemıts yaşlı çobandan.
Atını ve eyerini gönülden teslim etti.
Yıpranmış kürkü de atarak omzuna
Gizleyerek alnını koyun postu başlıkla
Rengi solmuş eski püskü giysilerle
Kendinden emin köye doğru yöneldi.
Eldar'ın evine girdiğini hiç kimse sezmemişti.
Usulca bir köşeye sokuldu, sessiz oturdu,
Yoksul bir gezgin gibi elinde sopasıyla.
Kutsal Wastırci bu sırada nedim olarak
Çok eski geleneklerin sorumluluğuyla
Büyüklerin önünde saygıyla eğilmişti.
Yaşlılara dileğini bildirdi, şöyle dedi:
"Gelin odasına geçmem gerek sanırım.
Kardeşim geline bir şeyler demeliyim."
Büyükler saygıyla Wastırci'ye döndüler:
"Hayır dualarını esirgeme, akılda üstün kişi!
Kapıya kadar geçireceğiz hep birlikte seni.
Ama eşikte tanrıyı da anmamız gerek."
Wastırci önlerinde yerlere kadar eğildi
Başıyla onayladı yaşlıların sözlerini.
Konuşmasına başlamadan önce yavaşça
Beyaz yamçısını çıkarıp evin girişine bıraktı.
Bunu fırsat bilen Hemıts kimse görmeden
Evin girişine atılarak yamçıyı kaptı.
Yamçıya sarınıp göğün elçisi gibi
Kızın odasına daldı korkusuzca.
İki kız duruyordu gelinin yanında.
Niyetini gerçekleştirmek için kurnazca
Kızlara gülümseyip şunları dedi:
"Huzur içinde yaşayın birbirinden güzel kızlar!
Kardeşimle konuşmak için toydan önce
İzin verin bana şöyle baş başa.
Geline bunu yapmak kutsal görevim.
Size de armağanlar verilecek, takılar"
Kızlar yavaş yavaş odadan çekildiler.
Arkalarından kapandı ağır kapılar.

Hemıts kızı baştan aşağı süzdü, zamanı dardı.
Çıkardı, Arkız'ın sihirli dişini gösterdi.
Elçi olarak geldiğini bütün bütüne unutmuştu.
Yatağa birlikte uzandılar kocası gibi.
Uzun zaman geçti, olanlar olmuştu.
Zavallı gelini tülbentle örttükten sonra
Yatak odasından çıktı olanca dikkatiyle.
Sokuldu, yamçıyı çıkardı üzerinden.
Eşikte oturuyordu şimdi sıradan konuk gibi,
Çok çileler çekmiş bir zavallı gibi.
Önüne yiyecek attılar ev sahipleri.
Yiyecekler çok nefis geliyordu Hemıts'a.
Heybeyi tepeleme doldurduktan sonra
Bir kenara gizledi kimseye sezdirmeden.
Köpüklü ronga gelmişti şimdi de sıra.
Evsiz barksız gezginle alay ederek
Geniş tulumuna rong doldurdular.
Ziyafet geleneğini biliyordu Hemıts.
Dolu heybesi ve tulumuyla düğünden ayrıldı.
Yaşlı çobanı bulup neşeli şunları dedi:
"Damadın üstesinden geldim, ilginçti çok.
Al şu heybeyi dostum kızarmış etle dolu.
Nefis köpüklü rong da getirdim tulumda.
Yardımını hiçbir zaman unutmayacağım.
Yaşamın renkli olsun, iç, neşelen, beni hatırla!"
Toydan, başardığı işten hoşnut Nart Hemıts
Evine doğru yola koyuldu gece yarısı.
Yaslara bürünmüş Sayneg Eldar'ın karısı
Kanlı gözyaşları akıtıyordu ırmak gibi.
Bir türlü yatışmıyordu içindeki korkunç acı
Yaşam iğrenç görünüyordu zavallıya.
Geline gelen armağanlarla ilgilenen
Eldar'ın evlilikdışı karısı bu arada
Gelinin acılı halini birden fark etmiş,
Gizli kuşkular sarmıştı yüreğinin içini.
Dayanamayıp gelinin odasına girdi yavaşça.
Elinden geldiğince sevecen şunları dedi:

"Neden mutsuzsun gelin, ne oldu sana?
İnci gibi akıttığın bu gözyaşları niye?
Simsiyah ipek gibi o güzelim saçlarını
Neden kestin böyle acımasız, anlat bana!
Yanaklarını tırmalamışsın, sevinçten değil elbet!
O güzel gözlerindeki keder niçin?
Bana kızlık acılarının sırrını aç haydi?"
Daha çok haykırıyordu gelin şimdi.
Ne yapacağını bilmiyordu utancından.
Sonsuz acısını ona döktü, şunları dedi:
"Nedimim vicdansız çıktı, ah büyüğüm!
O beyaz giysiler içinde beni kirletti.
Namusumdan oldum onun yüzünden"
Kadın her şeyi anlamıştı kızın halinden.
Sayneg Eldar'a koştu dehşet içinde:
"Mutsuz haberler getirdim sana.
Wastırci gelinin yanma girmiş gizlice.
Namusunu kirleterek, hırsız gibi kaçıvermiş,
Korkunç bir rezalet bırakmış arkamızda"
Sayneg Eldar kudurmuştu, kinle haykırdı:
"Ne diye karalıyorsunuz suçsuz yere.
Tüm erkekler gibi bizimle oturuyordu.
Bir an bile ayrılmadı yanımızdan.
Araştırma yapsınlar en iyisi çabucak!
İzini ustaca saklayanı bul, ortaya çıkar!
Geline dikkatli davran, gönlünü hoş tut!
Rezaletimiz kimse tarafından bilinmesin!"
Yüreği yaralı gelinin yanma gitti kadın.
Her şeyin nasıl başladığını anlatmasını istedi.
Bahtsız gelin gözlerini yerden ayırmadan
Olanları anlattı en ince ayrıntısına kadar:
"Yüzsüz, acımasız, sıradan bir erkekti.
Sarı sakallı, çil yüzlü biriydi.
Üzerindeki giysiler yırtık pırtıktı.
İçindeki yelmesi gümüş gibi parlıyordu.
Ayaklarında da jengoyları vardı.
Arkız'ın dişi ölene dek düşlerime girecek"

Kadın duyduklarını bir bir Eldar'a anlattı.
Öfkeden kudurmuş, konuşamıyordu Eldar.
Gür kaşları çatıldı, gözleri donuklaştı.
Anlamıştı bu adamın Hemıts olduğunu.
Kadın sertçe bağırdı, şunları dedi:
"İyi tanıyorum bu adi caniyi, biliyorum bir de,
Yaptığı kötülüğü çevresine asla yaymaz.
Fakat siz iki kadın beni dinleyin dikkatle,
Hiç kimse duymayacak bu rezaleti tamam mı?"
Tüm insanlardan gizledi bu utancını
Nart'a karşı korkunç kini yüreğinde koca Eldar.
Kafile doyasıya eğlendi gece yarısına kadar.
Az dinledikten sonra, dansa kalktılar yine
Sabah olunca da gelini götüreceklerdi
Karadağ'ın doruğunda kayalar arasında
Bulutlara kadar yükselen bir kaleye.
Korkunç Sayneg Eldar'ın emri böyleydi.
Şen naralarıyla dağları sarsa sarsa
Mutlu türkülerle gelini götürdüler.
Önde ulak olarak görevlendirilen biri
Yağız atıyla doludizgin gidiyordu.
Karadağ ışıldıyordu çok uzaklardan
Eldar'ın kalesine varır varmaz ulak
Kılıcıyla kapıya vurdu, gür sesiyle haykırdı:
"Mutlu haberler getirdim sizlere,
Kapılar açılsın çabuk ardına kadar!"
Kapılar önünde hemen açılıverdi.
Yorgun yolcuyu bir güzel ağırladılar.
Gelin de kaleye vardı çok geçmeden.
Bir odaya çekildi hazırlanmış önceden.
Eğlence aralıksız sabaha değin sürdü.
Yorgun düşen konukların uykuları geldiğinde
Sofra dolusu yiyecekler gözleri okşuyordu hâlâ.
Ant içti Sayneg Eldar kendi kendine:
"Bir yıl bu kadına el sürersem eğer
Sakat, zavallı bir adama dönüşeyim"
Kendi odasına kapattılar zavallı kadını.

Yanına hiç kimseyi yaklaştırmadılar.
Hemıts'dan gebe kalmıştı gelin
Günbegün sararıp soldu, acılar çekti.
Eldar öbür karısına danışarak şunları dedi:
"Beni bu hale sokanlara bir oyun oynayacağım ki,
Bebeğe acımak yok, hemen ölmeli!
Bu dünyada tek güvendiğim sensin,
Bu sırrı saklayacaksın ölene kadar.
Bunu beceremez, dilini tutmazsan eğer
Bu dünyada yaşamak sana haram."
Geleceğin kahramanı bebek doğmuştu.
Güzel kocaman gözleri ateş gibiydi.
Bebeğe acımıştı korkunç Eldar'ın karısı.
Gizli bir yere götürdü Sayneg'i atlatarak.
"Sozır" diye seslenerek sevip okşadı.
Yıllar geçti, zamanla her şey unutuldu.
Sayneg kederli karısına sevecen davrandı yine de.
Ama ava tutkun bir avcı gibi tüm benliğiyle
Kendini bilmez Hemıts'ın peşindeydi sürekli.
Hiç duracağı yoktu, yılmıyordu ama
Hemıts tutulamıyordu yine eskisi gibi.

HEMITS'IN EVLENMESİ

Çok uzun bir yolculuğa bir yıl kadar
Çıkmak istemişti bir keresinde Hemıts.
Kardeşi Satana karşı koydu bu kez.
Öğütler verdi, direndi, ama boşunaydı.
Dinlemedi kardeşini kahramanımız.
Olacaklara razı dünyayı dolaşacaktı.
Düşmanının yola çıktığını öğrenir öğrenmez
Tehlike çanlarını çalmaya başlamıştı Eldar.
Sayneg tepeden tırnağa silahlarıyla
Dörtnala atıldı Hemıts'ı karşılamaya.
Dar bir boğazda karşılaştı iki ezeli düşman.
Amansız, kıyasıya bir dövüş başlayıverdi.
Yenilgiyle kim tanışacaktı, belli değildi.
Yüzleri kinle buruşmuştu iki düşmanın.
Bedeni alev gibi yanıyordu Hemıts'ın.
Bu sırada Satana, aynanın başına oturmuş
Dağları, denizleri izliyordu endişeyle.
Hemıts'ın başına bir kötülük gelmesin diye
Göklere yakarıyordu durmadan:
"Bir yıllık karlar yağsın göklerden!
Bir günde doldursun uçurumun dibini.
Korkunç soğuklar iğne gibi
O acımasız Eldar'ı soksun, bitirsin!
Ölümcül acılarla bu dar boğazda"
Gökyüzü kapandı birden kara bulutlarla.
Sürekli yağan kar buza dönüştü.

Korkunç ayaz başlamış, fırtına şiddetlenmişti.
Öyle çatırdıyordu ki yer kabuğu, olamaz!
Eldar'ı çok etkilemişti bu korkunç ayaz.
Her yanı titriyordu, konuşamıyordu bir türlü.
Güç bela soluk alırken kar örtüsü altında
Dövüşü bırakıp korkak tavşanlar gibi
Ardına bakmadan kaçtı, gözlerden gitti.
Soğuktan etkilenmiyordu çelik bedenli Hemıts.
Eldar'dan daha çok tav verilmişti bedenine.
Dünya kuruldu kurulalı hiçbir zaman
Böylesi kar, ayaz görülmemişti.
Karlarla kaplı dağlarda, bozkırlarda
Gündüz mü, karanlık mı seçilmiyordu.
Hemıts atını sürüyordu türküler söyleyerek.
Kar yığınlarını da uçuruyordu yel gibi.
Hızlı gidişini hiç de eksiltmiyordu.
Akar gibi gidiyordu atı tökezlemeden.
Karları erite erite sıcak soluklarıyla
Önlerindeki yolu açıyordu Hemıts'a.
Karanlıktan, kar fırtınasından birden sıyrılıp
Güneşli orman açıklığına giriverdiler.
Alanın çevresi karla kaplanmıştı dağ gibi.
Düzlükse hatırlatıyordu serin bir yaz gününü.
Doğanın hoş kokuları sarmıştı çevreyi.
Yabancı bir at gördü, düzlükte otlanıyordu.
Soluk alıp verdikçe karları eritiyordu.
Bir geyik gövdesi yatıyordu yanı başında.
Bir şaşkınlıktır aldı Hemıts'ı, korku düştü içine.
"Bir düş görüyorum belki de, bu geyik de ne ola?"
Sessizce dolandı açıklığın her yanını.
Bitirince araştırmasını, kararını verdi:
"Şu cansız yatan geyiği alıp keseyim.
Birazdan sahibi de ortalığa çıkınca
Kızarmış, yağlı leziz şaşlıklarla
Birlikte karnımızı doyururuz şöyle güzelce"
Kar tozu bulaşmış ellerini temizledi.
Bıçağını belinden çekip çıkardı.

Fakat geyiğe dokunur dokunmaz
Koyu gölgeler belirdi ağaçların üstünde.
"Ne bekliyor beni, kurtuluş mu, darbe mi?"
Bunlardı Nart'ın o anda aklına gelen.
Bir cüce ansızın yerden biter gibi
Geyiğin postu altından ortaya çıkıverdi.
Bitsenta Dıçenag'ı andırıyordu bu kişi.
Hemıts onu tanımıştı, düşman değildi.
Cüce, Nart'a yaklaştı çabuk adımlarıyla
"Kimsin, neredensin?" diye sordu, şaşkındı.
Hemıts anlatmaya başladı başına gelenleri:
Sayneg Eldar'la kavgasını, korkunç ayazı,
Kar fırtınası arasında bin bir güçlükle
Güneşli bu orman açıklığına gelişini,
Gönlünü rahatlatan bu sessizlikte,
Nasıl da yorgunluğunu unuttuğunu,
Yüreğinin sevincini, taze havayı,
Orman açıklığında gördüğü atı,
Sabahın sisi içinde geyik gövdesini,
Bir canlı dahi görmeyince düştüğü şaşkınlığı,
Ve sonunda kendi kendine vardığı sonucu,
"Şu cansız yatan geyiği bir keseyim.
Birazdan sahibi gelir, birlikte karnımızı doyururuz"
Sonra nasıl bir anda, bıçağı çıkardığında
Güleryüzlü bir kişinin önüne çıktığını.
Dıçenag tatlı bir gülümsemeyle söze girdi:
"Karşılaşmamız iyiye işaret yürekli dostum!
Geyikle ben ilgilenirim hiç merak etme,
Sen çalı çırpı toplamaya ormana git çabuk!"
Hemıts sık ormana daldı, zamanı dardı.
Ağaç dallarını koparıp geyiğin yanına taşıdı.
Birkaç sefer gidip geldikten sonra
Karanlık da yavaş yavaş çökmeye başlamıştı.
Geyik doğranmıştı, kızarmaya hazırdı,
Koca bir ateş yaktı güçlü Hemıts da.
Dıçenag Hemıts'a döndü, şöyle dedi:
"Şaşlıkları kızartamazsın bu kadar az ateşle.

Yazık daha fazla toplayamadın mı?"
Nart söylene söylene ormanın yolunu tuttu.
Bu kez ağaçları kökleriyle koparıp
Yaktığı koca ateşin üzerine fırlattı attı.
Alevler bulutlara kadar yükseliyordu şimdi.
Şaşlıklar cızır cızır kızarmaya başladığında
Bitsenta Dıçenag deriden sepetini çıkardı
Nakışlarla örülmüş; çevresi altın sırmalı.
Şaşkın bakışları altında Nart Hemıts'ın
Dört kişi sepetin içinden yere atlayıverdi.
Dıçenag'ın karısı, oğlu ve iki sevgili kızı.
Ateşin başına hep birlikte çöktüler.
Eşsiz bir sofra kurmuştu sevgili babaları.
Yedirdi, içirdi ailesini tıka basa.
Karanlık iyice çöker çökmez bir süre sonra
Ailesini yeniden sepetin içine soktu.
İki eşit parçaya böldü geriye kalan eti.
Bir parçasını ayırarak Hemıts'a uzattı.
Bir endişe sarmıştı kahramanın içini.
Eli gitmiyordu hiç mi hiç payına düşen ete.
Bu olağanüstü aileye duyduğu hayranlıkla
Büyülenmişçesine öyle duruyordu ayakta.
Nasıl bir aileydi öğrenmek istiyordu.
Söze nereden başlayacaktı? Kıvrandı durdu.
Dıçenag'sa oturduğu yerden memnun rahat
Hızlı soluk alışlarını izliyordu zavallı Nart'ın.
Hemıts'a duyduğu üzüntüyle döndü, şöyle dedi:
"Ne istiyorsun kardeşlik, de hadi!"
"Kızına âşık oldum, evlenmezsem onunla
Yüreğim huzur bulmaz bir daha asla.
Başka istediğim yok senden, sıkıntım bundan.
'Hayır' dersen eğer ölüp gideyim daha iyi."
Dıçenag sessiz sakin dinliyordu Hemıts'ı.
Bir an düşündü, sonra şunları dedi:
"İyice düşün, yoksa üzüntüye boğulursun.
Ailem alıngandır, az biraz da huysuz.
Hakarete dayanamaz benim kızlarım.

Öfkeli bir davranış yer bitirir onları.
Yumuşak davranmaz, itip kakarsan eğer
Daha ilk tartışmada kızım ölüverir gider"
Hemıts yemin etti inandığı her şey üzerine.
Diçenag'ın kızını hiçbir zaman kırmayacaktı.
Hep sessiz karşılayacaktı türlü huysuzluğunu.
Dıçenag altın sırmalı sepetini alarak
Olağanüstü ailesini tek tek dışarı çıkardı.
Büyük kızına dönerek kararlı şunları dedi:
"Gururlu Nartlar'ın gelinisin bundan böyle.
Bunu gönülden karşılarsın değil mi?"
Başladı kavalını çalmaya soluk soluğa.
Hemen karşılık verdiler bu gizemli çağrıya
Bir mus'un eğri boynuzlarında Efşati'nin oğlu
Rüzgâr gibi o yöne uçtu deli ormanı unutarak
Bardwagoğlu göklerden harika tırmığıyla yere indi.
Güneşin mızrak gibi uzun ışınlarına oturmuş
Güneşin küçük oğlu da birlikte geliyordu.
Ustaca altın kavallarını çalıyorlardı üçü birden.
Orman açıklığında başladılar dönmeye.
Vahşi hayvanlar, kuşlar hep birlikte.
İnsan seli aktı dünyanın her yanından.
Donbettırlar da geldiler armağanlarla.
Kıvrak Nart şimdini oynadılar insanlar.
Sabahtan akşama, akşamdan sabaha kadar
Şölen ateşi parladıkça parladı, hiç sönmedi.
Tan yeri ışıdığında ancak devrisi sabah
Yürekleri sevinç dolu evlerine döndüler.
Hemıts şafakla orman açıklığından ayrıldı.
Yanında Bitsenta'nın büyük kızı vardı.
Hiç kimse duymadı Nart kahramanları içinden
Cepte taşınan ufak bir evin varlığını.
Bilge Satana'ydı sadece bu evi bilen.

BATRAZ'IN DOĞUŞU

Bir gün kuvd düzenlenmişti Nart köyünde.
Bir canlılık sürüp gidiyordu akşamdan beri.
Sağlıklılar gelmişlerdi her zamanki gibi.
Düşkünleri elleriyle taşıyıp getirmişlerdi.
Nartlar'ın üç kabilesiydi şöleni düzenleyen.
Hayvanları da sürüler halinde yanlarındaydı.
Kıskançlıkla izliyorlardı dağlar, vadiler
Gürültülü, şen Nartlar'ın görkemli şölenini.
Başköşede yerlerini almışlardı kabile büyükleri.
Hizmet ediyordu gençler kızlı erkekli.
Kızarmış nefis şaşlıkların yoğun dumanı
Yüksek bulutlara değin yükseliyordu.
Güzelim rong kabarıyordu ışıltılarla.
Begenide ak köpükler parlıyor, taşıyordu.
Karadeniz dalgalarının Donbettırlar'ı da gelmişti.
Sarışın Erfendon'la Wırvehdon.
Yaşlı yüce Keftşer beyaz denizden,
Tekmil deniz balıklarının güçlü hâkimi.
Nart gençleriyle beraber onlardan da neşeli
Hemıts, kara yağız Sahug ve Kurnaz Sırdon
Oturmuşlar içiyorlardı daha sabahın sisinde.
Cebinde duruyordu Hemıts'ın karısı.
Karısı için et parçalarını etrafını kollayarak
Cebine atıyordu kimseye sezdirmeden.
Sırdon yakaladı bir rastlantı eseri Hemıts'ı.
Sinsi sinsi düşünüyordu bir anlam veremeden:

"Tüḧaf! Cepte bir ağız olmayacağına göre
Neden sokuşturup duruyor etleri öyle?"
Başladı Hemıts'ı dikkatle izlemeye.
Hemıts yanındakilere söz yetiştirirken
Bir yandan et parçalarını bırakıyordu cebine.
Sırdon bırakmıyordu, bu işe iyice ısınmıştı.
Ve her şeyi öğreniverdi çok geçmeden.
Konuşanları dinliyormuş gibi sözümona
Oturdu sessiz sinsi, Hemıts'ın yanına.
Keskin bir demir parçasını usulca cebine soktu.
Kadın cıyak cıyak bağırmaya başladı.
"Olacak şey değil!" diye haykırdı Sırdon:
"Bazı uyanıkların karılarını toya getirmeleri
Nasıl da küçük düşürdü gençlerimizi gördünüz.
Çalınmış etle karılarını besleyenlere
O zavallıcıklara çok acıyorum doğrusu"
Üzüntüden ağlamaya başladı Hemıts'ın karısı.
Bir yandan ısırıyordu sersemlemiş kocasını.
Hemıts ayağa fırladı "Ah bir bela ki kurtuluş yok!"
Yerin dibine geçmişti utanç içinde.
Kimseye sezdirmeden ayrıldı kuvddan.
Karısı öfkeden soluyordu, çıkıştı kocasına:
"Ne işe yaramaz adamsın; mahvettin beni!
Götür beni buradan uzaklara, denize"
Hemıts acılı yürüyordu, ne yapmalıydı şimdi?
Sürünerek cebinden çıkıverdi karısı
"Büyük utanç!" diye söylenip duruyordu.
"Sana bir çocuk doğuracağımdan haberin var mı?
Neme gerekti, neden kuvda götürdün?
Hamile dönmeyeceğim evime, kararım kesin.
İtiraz etme, çabuk sırtını dön şimdi!
Senin gibi güçlü, çevik bedenli bir oğul
Baba ocağında doğsun daha iyi!
Deniz suyuyla çeliklensin; güçlensin!
Bir şey istemiyorum, tek dileğim sadece bu!"
Hemıts gözünü açıp kapayıncaya kadar
Kadın bir anda çelik beşmeti yardı.

Mavi kıvılcımlar saçan dölünü
İki kürek kemiği arasına bırakıverdi.
Beşmeti dikkatle dikti, yelmeyi düğmeledi.
"Şimdi tez bilge Satana'ya koş!
Ara vermeden dikkatle günleri saysın.
Dokuzuncu ayda çocuğumuz dünyaya gelecek.
Ancak fazla acı çekmemen için Hemıts
Deniz kıyısına gideceksin Satana'yla birlikte.
Bıçağı alarak ağır sırtını orada yarsın.
İyice çeliklenmesi için deniz suyuyla
Doğan çocuğu uğuldayan girdaba bırakşın"
Vedalaşmaya fırsat bulamadan Hemıts
Karısı atıldığı gibi denizin dalgalarına
Suyun dibinde yitip gitti, sonsuza dek.
Hemıts gözleri yerde evinin yolunu tuttu.
Çocuğunu taşıyordu iki kürek kemiği arasında.
Göğsünü yakan ateşle evine doğru yürüdü.
Başını yerden yere vurmaya başladı.
Hemıts'ın içindeki fırtınayı sezen Satana
Endişe içinde yanına koştu, sevgi dolu:
"Ah, güneş parçam söyle" dedi " Niçin kederlisin,
Neden vurup duruyorsun başını duvarlara?"
Hemıts başına gelen felaketi, nihasta olanları
Bilge Satana'ya anlattı tüm ayrıntılarıyla.
O günden sonra Satana tüm zamanını telaşla
Günleri, ayları saymakla geçirdi durdu.
Cesur Hemıts'ın sırtı hızla şişiyordu.
Gelişiyordu bebek iki kürek kemiği arasında.
Doğum sancıları da başladı çok geçmeden.
Sırtı kamburlaşmıştı, kıvranıyordu acıyla.
Taşıyamaz duruma gelmişti altın yelmeyi.
Her zamanki çevik, canlı görünüşü gitmişti.
Hareketsiz, cansız geçiyordu günleri.
Evet, işkencenin sonu gelmişti artık
Kardeş Satana, Hemıts'a döndü, şöyle dedi:
"Ey güneş parçam, çocuğun vakti geldi.
Denizin uğuldayan kıyısına gidelim hemen.

Bıçağımla sırtını orada yaracağım.
Çelikleyeceğiz çocuğu deniz suyuyla"
Tez elden deniz kıyısına yürüdüler.
Hemıts uzandı yüzükoyun kumsala,
Satana eğildi, tüm hünerini göstererek
Hemıts'ın şişkin sırtını beline kadar yardı.
İçinden bir kor gibi ayakları dibine düştü Batraz.
Alev alev parlıyordu koca gözleri.
Satana güçlü kollarıyla çocuğu tuttuğu gibi
Denizin ak köpüklü dalgalarına bırakıverdi.
Koca deniz bir anda kurudu sıcaktan.
Çocuk hâlâ çeliklenememişti tümüyle.
Hemıts'la eve getirdiler bebek Batraz'ı.
Hemıts'ın yarılan sırtını onarsın diye
Tez haber saldılar demirci Kurdalegon'a.
Nartlar'ın dostu Kurdalegon oturmuş çekicine
Uçuyordu kuş gibi bulutlar arasından.
Süzüle süzüle sonra yeryüzüne indi.
Tüm bu uzun yolculuğunu zorlanmadan
Ağır örsü ve çekiciyle yapmıştı demirci tanrı.
Kocaman bir ateş yakarak, deniz gibi kuduran
Hemıts'ın sırtındaki yarığı güzelce kapattı
Ve çekicine oturduktan sonra hızla
Yüce Nartlar'dan evine doğru uçtu gitti.
Eski gücüne yeniden kavuşmuştu Hemıts.
Rahatlıkla taşıyordu göğsündeki yelmeyi.
Nartlar'la çıkıyordu artık bir yıl süren uzun yollara.

BATRAZ, WRAGOM VE BARDWAGOĞLU

Çelik göğüslü Batraz'ın doğduğu günden beri
Bir türlü çare bulamadılar karnını doyurmaya.
Bebeklerini emziren tüm Nart anaları
Batraz'a sütanneliği yapıyorlardı ama,
Doyurmak mümkün değildi bu çocuğu.
Süt yetiştiremiyorlardı bir türlü zorlu bebeğe.
Ama Batraz zayıflamaktan ölecekti neredeyse.
Sağlıkları da bozulmuştu emziren anaların,
Ta kanlarına kadar emiyordu sütlerini.
Sayneg Eldar'sa kışkırtarak durmadan
Birbirine düşürüyordu yardımsever Nartlar'ı
"Kanınızı emdikçe bu çocuk serpilip büyüyor ama
Sizleri de çok yakında yiyip bitirecek.
Dertlerinizi bırakıp onunla uğraşıyorsunuz.
Çok geçmeden kırılıp gidecek kabileleriniz.
Hiç mi endişelendirmiyor bu olanlar sizleri?
Başka bir yerde büyüse daha iyi değil mi?
Sizden çok uzakta, bilinmedik bir ülkede"
Herkes soluk soluğa bunu tartışıyordu nihasta.
Şu karara vardılar oy birliğiyle sonunda:
"Bebeğin suçu ne, öldürmek budalaca olur.
Kana kanla karşılık vermek doğru davranış değil.
En iyisi babası Hemıts onu alsın götürsün
İnsanın yaşamadığı Nart sınırlarından uzaklara
Bebeği bulmanın güç olacağı bir yere

Acımasız da olsa bıraksın, geri dönsün"
Hemıts da hiç konuşmadan, boynu bükük, çaresiz
Kucağında bebek çıktı bu acımasız, uzun yola.
Bilinmedik bir yolda gidiyordu acıyla.
Dağ silsileleri yerini ovalara bırakmıştı.
Güneş değil, utançtı yüreğini dağlayan.
Nıhasın buyruğunu çaresiz yerine getirecekti.
Oğlunu kollarına alarak korkunç üzüntülü
Buz kaplı dağ yarığına usulca bıraktı.
Derin düşüncelerle yüklü evine doğru yürüdü.
Göğsünü adeta ağır bir kaya sıkıştırıyordu.
Su neresiydi, kara nere bilemiyordu.
Yüreğinin sesini duymak istemiyordu.
Korkunç kin doluydu Sayneg Eldar'a karşı
Nart halkını kışkırttığı için o uğursuz sözlerle.
Fakat bu sırada, uzaklarda, çocuğu bıraktığı yerde
Akıl almaz bir olay gerçekleşiyordu buzlar içinde.
Batraz'ın göğsündeki korkunç sıcaklık
Asırlık buzları eritmeye başlamıştı bile.
Açlıktan soluk soluğa yalıyordu delice
İnsan eli değmemiş buzun suyunu.
Süt belleyerek içiyordu zavallı çocuk.
Donbettır'ın genç oğlu tam bu sırada
İnceden esen yeli karşısına almış
Denizde yüzüyor, oynuyordu tek başına.
Ailenin en sevilen oğluydu, adı Wragom'du.
Altın kavalını çıkarıp çalmaya başladı.
Geyik sürüleri koştular bu büyüleyici çağrıya.
Wragom'a, denizin ortasına yüzmeye başladılar.
Çocuk karaya çıktı ışıl ışıl gülümseyerek.
Geyikler de uysal uysal onu izlediler.
Elinden bırakmadan altın kavalını çala çala
Karada gezindi durdu akşama kadar.
Sonra evinin yolunu tuttu güneş batınca.
Toprak altın renklere kestiğinde sabahleyin
Wragom yeniden karaya çıktı sudan
Ve çalmaya başladı altın kavalını yanık yanık.

Geyik sürüsü bu çağrıyla yeniden toplanmıştı.
Sonra ortasına atlayarak buzlu suların
Yüzmeye başladı neşeyle kayaya doğru.
Gözleri birden buzullara doğru kaydı.
Büyük bir göl görünüyordu tam önünde.
Nart Batraz mavi gölde çılgıncasına
Buzul yığınlarını yalıyordu soluk almadan.
Gördüklerinden oldukça şaşkın Wragom
Buzlu dağlar arasından evine yüzdü.
Anasına babasına dönerek gördüklerini anlattı:
"Neler gördüm bir bilseniz buzlu dağlar arasında.
Bir çocuk oturuyordu kayalar arasında bir gölde
Buz emiyordu, daha doğrusu kemiriyordu biteviye.
Gidermesi güç mü güç bu korkunç susamışlığı.
Çocuğun bedeni bulat damarlarla kaplı.
Öyle bir gücü var ki, anlamak mümkün değil,
İri gözleri kor gibi ışıltılar saçıyor.
Güneş mi yarattı bu mucizeyi acaba?"
Durumu kavramışlardı yaşlı Donbettirlar,
Güçlü Batraz olduğunu hemen anladılar.
Tepeleme yiyecekler hazırlandıktan sonra
Wragom'u hemencecik boğaza gönderdiler.
Wragom yol aldı iri dalgalar arasında.
Buz gölüne varmıştı çok az süre içinde.
Tuhaf barınağına varır varmaz Batraz'ın
Hemen önüne koydu getirdiği yiyecekleri.
Doyurmak mümkün müydü Batraz'ı?
Azgın bir hayvan gibi yiyeceklere saldırdı,
Kaşla göz arasında silip süpürüverdi.
Yememiş gibi buzu emmeye başladı yine çılgınca.
Tam bu sırada korkunç bir sarsıntı koptu.
Koca göl yarılıverdi birden ve geniş yarıktan
Çelik doğan Batraz yuvarlanıverdi.
Wragom da indi hiç beklemeden peşinden.
Altın kavalını coşkuyla çalmaya başladı.
Dişi geyikler sürü halinde geliyordu ardından.
Dolu memelerinden sütler sızıyordu yerlere.

Çelik bedenli Batraz'a ulaştığında Wragom
Dişi geyikleri çocuğun yanına kadar getirdi.
Öylesine saldırdı ki süt dolu memelere
Dudaklarını ayırmaya güç mü yeterdi.
O zamandan sonra Wragom şafakla birlikte
Dişi geyik sürüsünü hep taşıdı Batraz'a.
Hiçbir zaman bırakmadı onu, oyunlar da oynadı.
Geyik sürüsüyle besledi sürekli, ara vermedi.
Günün birinde bu gizemli iki çocuğu
Gökyüzünden görmüştü Bardwag'ın oğlu.
O eşi olmayan ünlü tırmığı üzerinde
Onlara doğru yaklaştı kavalını çala çala.
İki arkadaşla başladı oyunlar oynamaya.
Hemen dost olmuşlardı yabancılık çekmeden.
Bir an olsun kesilmiyordu neşeli oyunları.
Wragom'a döndü Bardwagoğlu, şöyle dedi:
"Kim bu güçlü çocuk, kimin ocağından?"
"Yürekli bir Nart o" diye karşılık verdi Wragom.
"Fakat evini, Nart ocağını kaybetmiş
Öz yakınlarınca terk edilmiş, kovulmuş.
Fakat gururla taşıyor Batraz adını.
Bırakmışlar dondurucu, amansız buzullara
Doğduğu günden beri burada yaşıyor tek başına"
"Ey Wragom!"dedi Bardwag'ın oğlu
"Bu çocuğu ver bana kısa bir süre için
Tırmığımla gezdireyim, bir değişiklik olurdu"
Batraz'ı kavradığı gibi tırmığına bindirdi.
Geyiklerini kamçıladı elindeki dallarla.
Yeri göğü inlete inlete harika tırmığıyla
Birdenbire kayboldu mavi derin boşlukta.
Uçurup götürdü çocuğu bulutlar hâkimine
Wragom'sa şaşkınlık içinde, aklı karışık
Üzüntülü, öfkeli evine doğru yürüdü.

SOSLAN'IN DOĞUŞU

Nart Wrıjmeg sefere çıktı her zamanki gibi
İşte siyah Evsurg'un üzerinde dörtnala,
Savaşların olduğu Wartufen diyarına.
Kibit ülkesinin ardında boğazlarda geçti tüm günü.
Güneş batarken dağlara vardı.
Bir mağaranın önünde durdu Wrıjmeg.
Mızrağını toprağa sapladı, koşumları indirdi.
Atını mızrağa bağladıktan sonra
Çulu yere serdi. Biraz dinlenecekti.
Uzun yolun bitkinliğiyle yere uzandı.
Fakat gözünü kapamıştı ki birden
Bir ses çalındı kulağına ateşli mi ateşli:
"Acele etme ey yakışıklı delikanlı!
Döşeğin iki kişilik olsun, beni de al!"
Mağaraya göz attı Wrıjmeg şaşkın:
"Kim yatmayı istiyor benimle, seslenen kim?"
Çevresine bakındı, bir ışığın yandığını gördü.
Büyülenmişçesine yerinde çakıldı kaldı.
Karşısında yüzü sevinçle yanan
Mağaranın perisi bir kız duruyordu.
Eşsiz güzelliğiyle parlıyordu ışıl ışıl.
Sabah güneşi gibiydi anlatılmaz...
Yüzü hem güneşti, hem de ay...
Ayın kılıç hali gibiydi kıvrım kaşları.
Yıldızlar gibi parlıyordu güzel gözleri.
Gözlerini dikti, baştan aşağı süzdü Nart'ı.

İkinci döşeği bekliyordu suskun istekli.
Wrıjmeg kıza döndü, içten şunları dedi:
"Sonsuz güzelliğinle kim boy ölçüşebilir dünyada?
Güneşi ısıtır o tatlı gülümsemelerin.
Her baş önünde eğilir, gözlerini alamaz.
Yüzün aydan da güzel, hele o derin bakışların.
Ama yapamam, ne olur kınama beni!
Eşime candan bağlı bir kişiyim ben.
Hayatımı, canımı adadım ona,
Asla dönmem sözümden, yemin verdim."
Bu sözler üzerine güzel kızın öfkeli
Şimşek şimşek çaktı iri gözleri.
Altuni ışığı gözlerinden uzaklaştırdı ama,
Gözlerindeki ışık sönmedi, sürdü öylece.
Tüm dünyayı ısıtır gibiydi derin ve sıcak.
Düzgün kusursuz bedeniyle yere eğilip
Bir avuç toprak aldı ak elleriyle.
Lanetler okumaya başladı Nart Wrıjmeg'e:
"Buna layıksın, taşla düşüp kalk sen sadece
Tüm Nart neslin yok olup gitsin!
Savaşa giderken silahlarını unut!
Konukluğa giderken dolulara tutul!
Yaşlandığında hırsından ağla sürekli!
Göğsünü sıkıştırsın hep o taşıdığın yelme!
Uzun yolculuklara çıkama yoldaşlarınla!"
Yerden koca bir taş kaparak Wrıjmeg'e fırlattı.
Öfkeyle soluya soluya dönüp
Karanlıklar kızı gibi yitip gitti bir anda.
Aysız ve zifiri karanlıktı gece.
Doğa uykuya dalmış, korkunç sessizdi.
Bir türlü yumamadı gözlerini karanlıkta.
Kızın lanetlerinden endişeli rahatsız.
Kayaya çekiyordu onu gizemli bir güç.
Kayayı kadın gibi okşamaya başladı.
Kollarından bırakmadı bütün gece.
Geceyi onunla geçirdikten sonra
Ancak sabaha karşı uykuya dalabildi.

Altın sarısı ışıklarını saça saça
Güneş dağların üzerinde göründüğünde,
Wrıjmeg derin uykusundaydı hâlâ.
Güneş iyice yükselmiş, öğle olmuştu.
At kişneyerek yerleri dövmeye başlayınca
Wrıjmeg irkilerek uyandı, gözlerini açtı.
Güneşe baktı şaşkın şaşkın, bir anlam veremedi.
Gece başına gelenleri birden hatırlayınca
Atını eyerleyip dağ yoluna sürdü fırtına gibi.
Önündeki yol oldukça tuhaf ve kötüydü.
Bir bakıyordu karşısında iri kaya kütleleri,
Öte yandan uçurumlar aşılmaz, dibi görünmez.
İlerlemenin faydasız olduğunu görünce
Çaresiz geriye döndü başka yoldan.
Dolandı durdu, sonra yeniden döndü.
Dolambaçlı yoldan endişeli evine vardı.
Ocağın yanına çöktü, sıkıntılı bakındı.
Hemıts sordu "Wrıj kardeşim neyin var?
Ne diye yere bakarsın, bizi görmeden?"
Karşılık vermedi Wrıjmeg, öylece sustu.
Heykel gibi kımıldamadan duruyordu.
Bilge Satana belirdi birden önünde,
Telaşla araya girdi, şunları dedi:
"Oh Wrıj yanıt ver! Söyle ne oldu sana?
Onulmaz bir hastalığa mı yakalandın?
Bir hayvan gibisin yaralı, bitkin."
"Nasıl acılar çekmeyeyim Satanam
Nasıl eğmeyeyim başımı yerlere.
Başıma gelenlerle kederlenmeyeyim nasıl!
Çok uzun seferler, çok savaşlar gördüm,
Avlandım durdum, çok hayvan vurdum.
Fakat karşılaşmadım böyle bir dertle;
Tam bir yıl dolaştım, hiç durmadım,
Tarf mağarasına vardığımda gece olmuştu.
Bir türlü uyku girmedi gözüme, dönüp durdum.
Ansızın biri kulağıma fısıldadı tutkulu:
"Acele etme güzel delikanlım, döşeğin iki kişilik olsun!"

Bu sesin sahibi kimdi, göremiyordum.
Çevreye bakındım parlak bir ateş yanıyordu.
Harika, büyüleyici güzelliğiyle karşıma
Mağaranın hâkimi kız çıkıverdi.
Sabah güneşi gibiydi şavkıyan.
Öylece suskun önümde duruyordu.
İkinci döşeği bekliyordu istekli.
Cevap verdim ona: "Ne olur kınama beni!
Karıma yürekten sadık bir kişiyim ben
Asla dönemem sözümden, yemin verdim."
Bu sözler üzerine vahşi bir hayvan gibi,
Öfke kustu, sonsuza dek lanetledi beni.
Taşlar fırlattı üzerime, anlatılacak gibi değildi.
Yüreğimi yakıyordu savurduğu lanetler.
Aşağılanmış, kırgın, öfkeli ben koca Nart
Bir taşla uğraşıp durdum sabaha kadar.
Evime, yurduma utanç içinde dönerken
Tüm dağları yağdırıyordu adeta üzerime"
Satana Wrıjmeg'e döndü, acılı şöyle dedi:
"İçimdeki sıkıntı boşuna değilmiş?
Bu olanları sezmiştim daha önceden.
Ama güneş parçam yüreğin rahat olsun!
Biraz yemek ye, sonra da uyu!
Ve beyaz yumağı usul usul topladı.
İplik hesabına göre günleri, haftaları saydı.
Günler geçip dokuzuncu ay gelip çattığında
Satana Hemıts'a seslendi, şunları dedi:
"Nart Hemıts Tarf mağarasına, hadi gidelim!
Bebeği yemesinler diye yaban hayvanları
Doğru yavrumuza, hadi büyük mağaraya!"
Yolcular Tarf mağarasına varır varmaz
O müthiş mucizeyi gözleriyle gördüler.
Kaya korkunç bir çatırtıyla yarıldı,
Sanki bir canavarın hışmına uğramış gibi.
Bir alev yükseldi bulutlara doğru.
Duru gökyüzü dumanlarla kaplandı.
Yarılan kayanın içinden yıldırım gibi

Toprağa düşüverdi geleceğin kahramanı Soslan.
Kar gibi eridi kaya ateşe dönüşürken.
Orman alev alev yanmaya başlamıştı.
Gökyüzü karanlığa gömüldü dumanlardan.
Hemıts girdapla boğuşan Soslan'ı tuttu.
Kuru toprağın altında Tarf mağarasında
Kömür gibi kararmıştı büyük göl.
Çocuğu fırlattı hayat veren bu suya.
Tam bu sırada büyük gölün içinde
Wragom'un türküsü çınladı birden.
Soslan'ı göğsünde kuvvetlice sıkarak
Yüzüyordu iri dalgaları yara yara.
Hemıts hemen peşlerinden atıldı.
Bir süre boğuştu azgın dalgalarla.
Wragom'u bırakmak istemiyordu,
Yakaladı yakalayacaktı, ama olmadı.
Genç Donbettır uzaklaşıyordu balık gibi,
Warıpp geçidine daldı, gözlerden gitti.
Zavallı Hemıts ne yapacaktı şimdi?
Çocuksuz tek başına nasıl dönecekti eve?
Gölden çıktı çılgın gibi, kendini kaybetmişti.
Ne bir şeyi görüyor, ne de duyuyordu.
Kederli Satana ile evlerine döndü
Yitirdiği Soslan'ı sürekli düşünerek.

HEMITS'IN ÖLÜMÜ

Tan yeri ışır ışımaz Hemıts yola çıktı.
Yüreğindeki acı göğsünü yakıyordu.
Wrıjmeg'in oğlunu gözleriyle bir görsün
Atlamaya hazırdı uğuldayan girdaba.
Bilmediği, tanımadığı yollardan gidiyordu.
Kendini bilmez Wragom'la dövüşmeye.
Sayneg Eldar'ın evine tam bu sırada
İşbirlikçi bir yaşlı çıkageldi gizlice.
Eldar'ın önünde eğilerek şunları dedi:
"Hemıts yollarda yüreği kederle dolu,
Birine hınçlanmış, derdi seninle değil
Böylesi uygun anı bulamazsın efendim."
Dinler dinlemez bu sözleri Sayneg
Atına atlayarak gür sesiyle haykırdı:
"Ateş ve mavi gök üzerine and içerim ki
Kızıl sakallı zor kurtulur benden şimdi.
Cezasını kendi ellerimle veremezsem eğer
Yok olup gideyim bu dünyadan daha iyi"
Yok etmek için ezeli, melun düşmanını
Doludizgin atını sürdü Hemıts'ın karşısına.
Warıpp'a indi kısa bir süre sonra.
Kimine sevinç, kimine keder!
Dipsiz uçuruma iki adım uzaklıkta
Birbirine girişti kıyasıya iki düşman.
Bütün gün, bütün gece aralıksız dövüştüler
Eğrilmiş kılıçlarla, parçalanmış kalkanla.

Soğumamıştı hiç eski düşmanlıkları.
Yumruklara gelmişti şimdi de sıra.
Gözlerindeki kin iki can düşmanının
Güçlü yumruklarında toplanmıştı sanki.
Onların süreleri gelmemiş olacak ki
Üstün gelemiyorlardı birbirine bir türlü.
Kaderlerini zorlamayı bir başka güne bırakarak
Bu amansız dövüşe ara verdiler birden.
Sayneg, Hemıts'a döndü gözleri şimşek şimşek
"Dövüşümüz şafakla birlikte yeniden başlasın,
Yarın sabah buraya gelmezsen eğer
Ölene kadar pişman olursun anlaşıldı mı?"
Hemıts Eldar'ın sözünü kesti, gürledi:
"Önce sen söz ver geleceğine!
Başını bir yerlere sokmadan.
Aldatırsan beni, hiç mi hiç kurtulamazsın.
Boynuna bir darbeyle geberip gidersin!"
Sayneg Eldar evine döndü, sıkıntılıydı.
Derdini karısına döktü, endişeyle şöyle dedi:
"Düşmanımı öldürmek, öcümü almak isterim,
Ama Hemıts'a karşı kılıcım iş görmüyor."
Eldar'ın karısı karşılık verdi, şöyle dedi:
"Sadece kılıcınla onu öldürmen mümkün değil.
Kızgın korda tavlanmıştır çelik bedeni.
Her zaman korunur bulat kılıçlardan.
Fakat doğduktan sonra çeliklenirken
Buz gibi dalgalarda ağzını açmamıştı.
Ağzı bu yüzden çeliklenmemiştir onun.
Ağzına vuruş yapabilirsen yenebilirsin.
Kıyasıya dövüşürken bu özelliğini gizler.
Tek söz etmez, ağzını kapatır her zaman.
Atını arpa posasıyla besle, beni dinle!
O zaman kendini tutamaz konuşmaya başlar"
Sayneg Eldar hazırlıklarını bitirir bitirmez
Atını sürdü dörtnala savaş alanına.
Gün doğarken zamanında tepeye vardı.
Nart Hemıts da hazırdı kesin savaşa.

İşte karşı karşıyaydı yine ezeli iki düşman.
Eldar söze girdi, korkusuzca gürledi:
"Yazgımdan korkmuyorum, yüreğim rahat.
Seninle dövüşe bu son girişim"
Hemıts çevik atma bindi, kolanı çekti.
Bulat kılıcını kavrayarak bir kartal gibi
Sayneg Eldar'a saldırdı kinle, öfkeyle.
Bu arada kendini tutamayan Eldar'ın atı
Kirletiyordu yerleri sulu dışkısıyla.
Neşelenmişti Hemıts, dayanamadı.
"Ne hoş atın varmış" dedi.Tıpkı senin eşin.
Karnını doldurmuşsun arpa posasıyla.
Pis kokular yayarak toprağı kirletiyor.
Sense fendır dinler gibi, hiç oralı olmuyorsun.
Ey acınası, zavallı atlı bu pisliğinle
Geberip git sonsuza dek, tüm isteğim bu!"
Eldar bu andan yararlanmakta gecikmedi.
Elindeki kılıcını korkunç bir hızla
Nart'ın açık ağzına sokuverdi ansızın.
Atın boynuna düştü başı yiğit Hemıts'ın.
Bilincini yitirmişti korkunç acıdan
Sayneg Eldar'ın bu apansız darbesiyle.
Yaralının bir gözü kaşına fırlamıştı.
Yüzündeki sevinç donmuştu, korkunçtu acı.
Kalp atışları zayıfladı ve sonunda dindi.
Sevinçle evine döndü Eldar dövüşten bitkin.
Konağın çitine yaklaştığında tam önünde
Yabancı bir çocuğun dolaştığını gördü.
Hayretle karısına döndü, şöyle dedi:
"Kimin nesi bu oğlan, hayal mi görüyorum?
Konağımızda işi ne şu baldırı çıplak çocuğun?"
Kadın sersemlemişti, kapının yanında durdu.
Çocuğu hızla konuk odasına itti.
Yüzüne gölgeler indi Sayneg Eldar'ın
Karısının beşmetini parçaladı gürledi:
"Bu baş belası da ne oluyor? Konuş!
Bana gerçeği anlatmazsan doğrudan

Ateşlerde yanarsın bunu bil melun yılan!"
"Ne olur sinirlenme büyüğüm, bağışla!
Sözünü dinlemediğim için beni cezalandırma!
O çocuğu öldürmeye bir türlü kıyamadım.
Zavallı çocuğudur o çil yüzlü Hemıts'ın.
Tek başına büyüdü bir ailenin yanında
Sıkıntılarla, acılarla geçirdi hayatını"
Dolunay çıkıp gökyüzü aydınlandığında
Eldar uşağına tez ölüm emrini verdi.
Hiç kimse bilmesin diye olan biteni
Gizlice bir köşeye gömmesini söyledi.
Kocayı aldatmanın cezası verilmişti böylece.
Utancını çevreye yaymasın diye de
Suç ortağını sinsice Tulon kıyısına çekerek
Öldürdü kahpece hiç mi hiç acımadan.
Cesedi Tulon'un azgın dalgalarına fırlattı.
Kendi kendine konuşuyordu, rahatlamıştı:
"Hiçbir iz bırakmadığıma göre ardımda
Utancımı, çektiğim acıları unutacağım"
Ana belledi kadının öldürülüşünden habersiz
Nart Sozrıko bu sırada çıkageldi apansız.
Kararlaştırılan yerde evin kapısını vurdu,
Anasıyla gizlice görüşmekti niyeti.
Fakat çocuğu gözyaşları içinde
Korkunç Eldar'ın diğer karısı karşıladı.
Sozrıko'ya eğildi, yavaşça şunları dedi:
"Kanlara bulanmış bu acımasız kapıdan
Kaç ardına hiç bakmadan, ananı unut!
Bu evde anan diye biri yok artık, öldü!
Büyük tehlikeler içindesin bundan sonra.
Fakat kötülüklerden kurtulacaksın yakında.
Nartlar'ın yaşadığı yere git buralarda durmadan.
Eldar'ın karısının kız kardeşine ait
Basit bir kulübe göreceksin orada.
Tek barınağın olacak başını sokacağın.
Büyücü kadın Kulbadeg'in yanında
Bulamaz seni asla o kan düşmanın"

İçindeki endişeyi gizleyerek Sozrıko
Yollara düştü zavallı elinde torbasıyla.
Boğazları, ovaları, ormanları aştı.
Öz yurdunun sınırlarına sonunda ulaşmıştı.
Samandan bir kulübeye sokuldu karanlıkta.
Gözleri sevinçle yandı, şunları dedi:
"Sizin soyunuzdanım, adım Sozrıko.
Her şeyimi yitirdim, sizlere geldim.
Anamın ölümüne gözyaşları döktüm.
Paramparça erçilerimle aç susuz,
Çok yollar aştım, öz yurduma döndüm."

BATRAZ İLE TAROĞLU MUKARA

Bulutsuz ve ışıl ışıldı gökyüzü.
Nıhasta toplanmışlardı köyün gençleri.
Türküler söylüyor, şimd oynuyorlardı.
Eğlencelerle, oyunlarla geçip gidiyordu zaman.
Birden bir ulak çıkageldi dörtnala,
Güçlükle soluk alıyordu, heyecanlıydı;
Düşmanın büyük kuvvetlerle yaklaştığını bildirdi.
Çatladı çatlayacaktı üstündeki bitkin atı.
Köpükler içindeydi her yanı, sırsıklamdı haşası.
Atlı konuşmasını sürdürdü, şunları dedi:
"Barış, huzur sizinle olsun Nartlar!
Acı, kara haberlerle geldim sizlerin yanma,
Mukara'nın yeni ordusu iki sıralı saflarla
Ansızın bir saldırıya hazırlık halinde
Nart sınırının az gerisinde göründü bugün.
Sonra kuzeye yöneldiler gerisingeri.
Savaşçılarımızla dövüşmek için hızla
Wengur piyadeleriyle bizlere yaklaşıyor.
Sayıca o kadar çok ki yürüyen ordu,
Tek tek sayamazsınız, bilmiş olun!"
Ulağın sözlerini dinler dinlemez Nartlar
Tepeden tırnağa silahlarını kuşandılar.
Coşkun seller gibi ileri atıldılar korkusuzca,
Warıpp'a, korkunç Wengur'un karşısına.
Nartlar'ın en büyüğü güçlü Wrıjmeg'in
Kahramanlığı, cesurluğu coşturmuştu onları.

Zemin sarsılıyordu birliğin uğultusundan,
Toz bulutları bıraka bıraka arkalarında.
Nihayet soğuk, iç karartıcı bir sabahta
Wengur'un ordusuyla karşı karşıya geldiler.
Kanlı keskin kılıçlar havada parlıyor,
Birbirine çarpan çeliklerin sesi
Dağlarda yankılanarak, çınlıyordu.
Taroğlu'nun güçlü ordusu tam bu sırada
Ani bir saldırıya geçti Nartlar'ın üzerine.
Kurnaz sinsi Mukara daha önceden
Ulak göndermişti dostu Dzagko'ya
"Kardeşim, birazdan yakınından geçeceğim,
Seni görmem gerek mutlaka.
Sağlıklıysan, yatmıyorsan yatağında
Görüşmeye gel mutlaka yanıma.
Beraberinde senin gibi gözü pek, yiğit
Gençlerden kurulu birliğini de getir"
Dzagko vakit geçirmeden atına atlayıp
Taroğlu Mukara'ya doğru yola çıktı dörtnala.
Buluşur buluşmaz daha ilk anda telaşlı
"Ne diye yalnızsın?" diye çıkıştı Mukara.
"Gençlerin nerede, nereye kayboldular?
Her zaman yanında olurlardı bildiğim kadarıyla"
Dzagko karşılık verdi, saf saf şunları dedi:
"Ah dostum Taroğlu elimden ne gelirdi!
Delikanlılar yok, gelmeleri mümkün değil
Wengur'un ordusu şu anda Nartlar'a saldırıyor,
Düşmanı püskürtmek için bir an önce
Köyün gençleri hep birlikte koşturdular savaşa"
Taroğlu'nun beklediği buydu yalnızca.
Saldırı emri verdi hemen tekmil ordusuna.
Azgın seller gibi ileri atıldılar.
Nartlar'ın gerisine düşüp çok geçmeden
Köyü çepeçevre kuşatma altına aldılar.
Düşmanın zayıf olduğunu biliyordu Mukara.
Köye ulak gönderdi, emirlerini iletti:
"Haraç vermek zorundasınız duraksamadan.

Her haneden bir kız verilecek, anlaşıldı mı?
Eğer teslim etmezseniz sabaha kadar
O zaman zor kullanırım, böyle bilinsin!"
Yaşlılar boyun eğmediler Mukara'nın emrine.
Hep birlikte savundular köylerini umutsuzca.
Kadınlar da çarpışıyordu erkeklerin yanında.
Fakat çok üstündü Taroğlu'nun ordusu.
Köyü ateşe verdi, tek ev bırakmadı Mukara.
Ele geçirdiği tüm malı mülkü öküzlere yükledi.
Ormandan, sarp tepelerden sürdü hepsini.
Beraberinde götürüyordu yüze yakın Nart kızını,
Kazandığı zaferin ödülü oluyordu bu nasılsa.
Nart Wrıjmeg, onur savaşçısı bu sırada
Seçkin yiğit Nart delikanlılarıyla birlikte
Ünlü Warıpp vadisinde kan akıtıyordu.
Wengur kudurmuştu bu amansız direnişe.
Günbatımıyla birlikte akşamın pusu indiğinde
Herkes yorgunluktan bitmiş, savaş durmuştu.
Geceleyin Wengur'a bir ulak geldi dörtnala.
Sözlerini aktardı Taroğlu Mukara'nın:
"Düşman köyünü Wengur yerle bir ettik.
Tüm malını mülkünü yanımızda götürdük.
Saldırıyı sürdürmene gerek yok artık.
Bir tek canlı bile göremezsin Nart köyünde"
Ordusuyla geri çekildi Wengur aynı gece.
Yıldızlar gökyüzünde gittikçe soluklaşıp
Yeşil yamaçlara vurduğunda günün ışıkları
Nartlar silahlarıyla hemen toplanıp
Savaş alanında yeniden göründüler.
Fakat Wengur ordusunun izi yoktu.
İç karartıcı bir sessizlik sarmıştı her yanı.
Wrıjmeg donakalmıştı, sonra haykırdı:
"Nereye kayboldu baş belası düşman?
Bu sessizlik de ne demek? Ne canlı, ne ölü var.
Kara toprak mı yuttu onları yoksa?"
Aramaya başladılar düşmanı ovalarda, bayırlarda.
Peşlerinden izliyorlardı durmak bilmeden.

Bu sırada çift geyik koşulu tırmığıyla
Bardwagoğlu uçuyordu gökyüzünde,
Kaçırdığı genç Batraz'la birlikte güle eğlene.
Mavi gök dar geliyordu sanki onlara.
Şaşkın Nartlar'ın üzerinden uçarlarken
Türküler söylüyorlardı yeri göğü sarsa sarsa.
Birden Bardwagoğlu geyikleri durdurdu.
Seslere kulak verdi, pürdikkat dinledi
"Ne demek bu?" diye sordu Batraz:
"Neden durdun dostum, açıkla bana!"
"Ah, ne olduğunu görmüyor musun?
Duymuyor musun insan yakarışlarını?
Nartlar zor durumda, yardıma çağırıyorlar beni"
Dinler dinlemez bu sözleri güçlü Batraz
Taşkın bir öfkeyle bulutları yardı.
Yere doğru uçtu kıvılcımlar saça saça.
Bardwagoğlu yetişti Batraz'a, tuttu.
Bulut şekline girerek göz açıp kapayıncaya dek
Satana'nın avlusuna indi Nart'la birlikte.
Bıraktıktan sonra arkadaşını burada
Bulutlara doğru yükselerek uçup gitti.
Ateş gözlü Batraz Nartlar'a haykırdı,
Yeri göğü sarsarak bütün gücüyle:
"Hey, sağ kalan varsa burada, seslensin!"
Bilge Satana anlamıştı, Nart evladıydı bu:
"Nart olduğunu gözlerinden anlıyorum,
Gir içeri, nerelerden düştün anlat bize!
Hangi Nart kabilesindensin, de hadi!"
"Halkın yakarışları üzerine buraya geldim.
Başınıza gelenleri tek tek anlat bana.
Kim yaktı köyü, Nartlar'a saldıran kim?"
Satana karşılık verdi, kederliydi yüzü:
"Zalim Mukara saldırdı apansızın bizlere,
Korunmasız köyümüzü yerle bir etti.
Güzel kızlarımızı çekip götürdüler yanlarında.
Üstesinden gelemezsin öyle tek başına."
"Hayır! Beni yenemez, ben de güçlüyüm

Okumu da çok iyi kullanırım ayrıca.
Hadi ata silahlarından birini ver çabuk!"
Yüzü ışımıştı bu sözlerle Bilge Satana'nın.
Mahzen kapısına yürüdü yiğit Batraz'la,
Genç Nart sabırsızca kocaman bir kılıçla
Kalın ağır bir mızrağı kapıverdi hemen.
Silahları taşıyordu güçlük çekmeden.
Satana Batraz'ı uyardı, şunları dedi:
"Hemen toyluğunu gösterdin oğlum,
Seçe seçe ağır silahları aldın bak!
Zorlu, kıyasıya bir dövüşte işe yaramayabilir.
Hafif olanları seçseydin daha iyi ederdin"
Genç Nart savaşmak istiyordu bir an önce.
En hasını aldı Nart kılıçları içinden,
Beline kuşandıktan sonra Satana'ya döndü:
"Tez salıver beni savaş alanına,
Çevik bir at hazırla çarçabuk bana!
Yaya gitmem olmaz, öyle değil mi?"
Satana karşılık verdi, kırıktı sesi:
"Tüm atlarımızı sürüp götürdü acımasız düşman,
Wrıjmeg'in atı var doğrusu ama
Yaşlı, üstelik bir deri bir kemik kalmış.
Nart köyünün gerisinde otlanır durur.
Sanırım sabırsızca ölümünü bekliyor yakında"
Batraz cılız, işe yaramaz atı buldu.
Irmağa yürüdü silahlarını şangırdatarak
Dikenlerinden temizledi atı güzelce.
Yüzüne bakılır hale gelmişti at eskisi gibi.
Nart dalgalarda yıkandıktan sonra sudan çıktı
Kocaman elleriyle atı taşıyarak.
Kolanı iyice sıktı, eyeri vurdu.
Ağzına yerleştirdiği anda gemi
Gerçeküstü bir görüntüyle şaşırdı kaldı.
Atın açılan ağzında çelikten dişler ışıl ışıl parlıyordu.
Demir bir kıskaca benziyordu tıpkı.
Batraz geniş kalkanı elinde, atına bindi.
At sıradağlar üstünden yükseliyordu kuş gibi.

Doludizgin uçuyordu bulutlar arasından.
Evsurg uçuyor, endişeyle kişniyordu bir yandan.
Kılıç kınında duramıyordu dövüşe hazır.
Kılıca çarptıkça çın çın ötüyordu kalkanı
Gümüş gibi ışıl ışıl güneşte parlıyordu.
Tar kalesine varır varmaz Mukara'ya seslendi:
"Ey sözde güçlü Mukara dışarıya bak!
Cesaretin varsa çık avlunun önüne!"
Savaşa çağrı için bilenmiş okunu fırlattı.
Mukara haykırdı: "Karşımdaki de kim?
Neredensin söyle! Dövüşmek istiyorsun demek!
Yarın sabah cenge gel, bekliyorum seni."
Tan yeri ışır ışımaz Batraz atına bindi
Taroğlu Mukara'yla hesaplaşacağı tepeye,
Wardzaf'a yaklaştığını sezmemişti bile.
Düşmanıyla yapacağı çarpışma konusunda
Batraz konuşmaya başladı atıyla yolda:
"Bu korkunç zorlu çatışmada
Alevler içinde yanarsam eğer,
Nasıl yardım edeceksin bana, söyle!"
Nallarını çınlata çınlata at dile geldi:
"Ey yiğit atlı, güvenebilirsin bana.
Düşman inatla, hırsla saldırsa
Çiğner geçerim nallarımın altında.
Ama yine de üstün gelir
Kıskaçla boğmaya çabalarsa seni
Onu yok etmek için üzerine çöküp
Dişlerimle parçalarım tüm damarlarını."
Dağları, vadileri ışığa boğmuştu güneş.
Batraz yüksek tepeye atıldı doludizgin.
Kendini bilmez Mukara'ya saldırdı.
Önce mızraklarını denedi iki düşman.
Sonra amansızca kılıçlarına davrandılar.
Güneş dağların ardına sokulduğunda
Bu kez göğüs göğüse dövüşe gelmişti sıra.
Öldüresiye saldırıyorlardı birbirlerine.
Bir sıcaklık duydu çelik bedenli Batraz

Birden yere doğru kapaklanırken
At bağlarını çözerek usta bir hareketle
Zor durumdan kurtardı yiğit Batraz'ı.
Yelmesini parçaladı despot Mukara'nın
Atı hiç dikkate almamıştı Taroğlu.
Yerlerde sürüne sürüne silahlarını şangırdatırken
At arka ayaklarıyla korkunç bir çifte atıp
İki kaburgasını kırdı melun düşmanın.
Mukara oldukça deneyimliydi anlaşılan
Ne bir acı duymuştu, ne de yılmıştı.
Güçlü at dövüşe hazır karşısında durdu.
Düşmanı yakalayarak yerden ayaklarını kesti.
Kor gibi yanıp tutuşan genç Nart can havliyle
Azgın dalgalara attı kendini soğumak için.
Karadeniz'in dibine çöküyordu ok gibi.
Dalgalar çelik bedenli Batraz'ı yutarak
Mavi girdabın derinliklerine çektiler.
Mukara yere düştüğü gibi birden kalktı.
Atına atlayıp ardına bakmadan uzaklaştı.
Ölgün ve bitkindi Melikler'e sığındığında.
Korundu burada, can konukları oldu.
Başından geçenleri bütün ayrıntılarıyla anlattı.
Melikler'in önderi söze girdi, şunları dedi:
"Nart Batraz çelikten yaratılmıştır.
Hiçbir güç yenemez, korkutamaz onu
Hileyle üstesinden gelinebilir ancak.
İzini sürecek senin inatla şimdi.
Yakında kalemize mutlaka gelir.
Derin bir çukur açalım duvar dibinde.
İnatçı Nart kaleye yanaştığında
Tuzağa düşecek beklemediği anda.
Üzerine taş yağdıracağız, boğacağız onu"
Halkını bir araya topladı Melikler'in önderi.
Kısa sürede çukur kazılmasını emretti.
Tekmil Melik halkı bu buyrukla toplandı.
Kürekleri kazmaları yanlarında getirip
Derin bir çukur açtılar kale kapısı önünde.

Taze dallarla örttüler hendeğin üzerini.
Batraz bu sırada dağları, koyakları aşarak
Siyah atıyla uçuyordu rüzgâr gibi.
Kara toz bulutları kalkıyordu ardında.
Düşmanın kapısına yaklaşmıştı işte.
Atından atlayarak korkusuzca ilerledi.
Kanatlara omuzuyla yüklenip tüm gücüyle
Sekiz parçaya böldü sağlam kapıyı.
Öne bir adım attığı gibi kendini
Hendeğin içinde buldu birden.
Büyük kalabalıkla toplanan Melik halkı
Sürükleyerek getirdikleri koca kayaları
Fırlatmaya başladılar Batraz'ın üzerine.
Nart keskin kılıcını sıyırıp kınından
Başı üstünde kaldırdı, öylece tuttu.
Yağan kayalar parçalanıyordu peş peşe.
Dağların bu sert, kırılmaz taşları
Toz halinde dökülüyordu Batraz'ın ayaklarına.
Tekmil Melik halkı dehşete düşmüştü.
Sürüklerken sapkın kayaları umutsuzca
Bir yandan çalıyorlardı tehlike çanlarını.
Batraz karşı koyuyordu inanılmaz dirençle
Tozlar, taş kırıkları hendeği doldurarak
Yukarılara kaldırıyordu güçlü savaşçıyı.
Soluğu alev alevdi çelik bedenli Batraz'ın.
Bir ışık demeti gibi çukurun içinden
Ata yadigârı kılıcın ucu görünür görünmez,
Korkunç çığlıklar atıp birbirini eze eze
Melikler korkudan kaçışmaya başladı.
Büyük kargaşa çıkmıştı, göz gözü görmüyordu.
Bulamıyorlardı bir türlü önlerindeki yolu.
Batraz çömeldi, güç aldıktan sonra
Bir ok gibi fırlayıp yukarıya çıktı.
Kovalamaya başladı önünde hızla
Taroğlu'nu, Melik yığınlarını hışımla.
Yaşamları tehlikedeydi, kurtuluş yoktu.
Kulenin tepesine çıktılar son bir umutla

Burada da rahat bırakmadı Batraz düşmanı.
Kuleyi yerle bir etti çelik gücüyle.
Yıkıp, parçaladı kapıları bir omuz darbesiyle.
Paramparça etmişti tam yedi kapıyı.
Yedinci, son kapı ardında keskin kılıcını
Melik önderine, Mukara'ya yöneltti.
Kinle ve hınçla direniyorlardı hâlâ.
Bulat kılıçlar çınladı durdu uzun süre
Altuni kıvılcımlar döke döke her bir yana.
Çatışmayı kaybedeceğini anlayan Melikler
Canlarını kurtarmanın yolunu aradılar.
Tüm bedenlerini sarmıştı ölüm korkusu.
Diz üstü yere çöktüler Batraz'ın önünde
Çelik bedenli Nart dehşetle haykırdı:
"İki yol var önünde siz yenilenlerin:
İşaretlenmek ya da ölümü seçmek"
Düşman karşılık verdi korkudan titreyerek:
"Acı bize ey yiğit! Dövüşmeyi bıraktık.
En iyisi işaretle, tutsak köylüleri de al götür!"
Batraz keskin kılıcını eline alarak
Özel işaretini koydu iki düşmanın yüzüne.
Böylece bu amansız ve büyük savaşta
Yendi despot Mukara'yı ve Melikler'i.
Kurtardı tutsaklıktan ağır şartlarda yaşayan köleleri,
Nart dağlarının boğazlarına beraberinde götürdü.
Melik önderi ve Mukara o günden sonra
Akıttıkları Nart kanlarının karşılığı için
Yüklü bir vergi ödediler yetimlere, dullara.

BATRAZ'IN ÇELİKLENMESİ

Tan yeri ışır ışımaz Batraz kalktı.
Siyah kayalığın altındaki pınarda
Yüzünü yıkadı inci gibi sularla.
Güneşin mızrak gibi uzanan ışıklarında
Mavi gökyüzüne yükseldi ok gibi.
Atıldı doğru demirci Kurdalegon'a.
Eşiğinde durdu, heyecanlı şunları dedi:
"Uzak yollardan sana geldim, göklerin demircisi!
Dışarı çık dünya konuğunu karşılamaya!
Bunu senden istiyorum yalvarırcasına"
Bu çağrıya karşılık verdi Kurdalegon
"Kimsin, nereden geldin?" diye sordu merakla.
"Farn olsun sağ kolunun gücü!
Tavlanmak istiyorum, bu gerekli bana.
Çeliklenmek senin o sönmez ateşinde"
Bir an düşündü demirci Kurdalegon:
"Eğer tav verirsem böyle bir güce
Rahat yüzü göstermez kimseye"
Başladı söze başka türlü, şöyle dedi:
"Her gün çalışırım, yılmadan inatla,
Ama şölen günlerinde hiç çalışmam.
Ayrıca kolay olacağını pek sanma!
Yedekte de hiç kömür olmayınca.
Sen de bilirsin ki sağlam bir tav için
Bir yığın kömür ister, öyle yonga değil.
Tam bu zamanda gelirsen bir yıl sonra

Bu zahmetli işe koyulacağım tamam mı?
Hadi üzülme öyle, yiğit delikanlı!
Gir içeri, öfkeni bir kenara bırak!
Yemeklerim çok lezzetlidir, tadına bak!
Çoktandır konuk beklerdim Nartlar'dan"
Nart, demirciye karşılık verdi:
"Bu ince davetin için sağ ol ama,
Tez dönmek zorundayım geriye
Evime, güneş batmadan önce"
Küçük Batraz yola koyuldu sıkıntılı.
Yüreğindeki ateş göğsünü yakıyordu.
Güneş ışınlarından yeryüzüne indi.
Düştüğü başarısızlığı Satana'ya anlattı:
"Kurdalegon'dan geliyorum elim boş
Tav edilmemi istemiyor bir türlü demirci."
Batraz'ı dinledikten sonra Bilge Satana
İndi aşağı altın yüzüğü sakladığı yere.
Az sonra döndü, gün ışığına çıkardı
Altın yüzük birden güneş gibi parladı.
Batraz'a öğütler verdi, şunları dedi:
"Dünyada daha güzeli yoktur yiğidim
Ata yadigârı bu yüzükten başka.
Göğe çık onunla zaman geçirmeden.
Gök merdivenin basamakları önünde
Işıl ışıl aydınlanacak güneş gibi.
Önce merdivenden çık fırtınalar tanrısına
Yıldırımlar yaratacak maviliklerde
Fırtınayla kolayca ateşi körükleyecek,
Alev alev yanacak mavi gökyüzü.
Sonra ateş tanrısına da uğrayacaksın.
Ateşle, kömürle ödüllendirecek seni.
Bulutlar tanrısına hazırlan ardından,
Yağmurlar yağdıracak yeryüzüne.
Kabaracak, taşacak göller, denizler.
Daha sağlam çelikleneceksin yavrum,
Daha fazla artacak o çelik gücün."
Evden ayrılır ayrılmaz küçük Batraz

Önce yıldırımlar tanrısına uğradı gökte.
Bardwag verdi ona göklerin kıvılcımını.
Yolculuğu çok kısa sürdü fırtınalar tanrısına.
Ulu Bardwag fırtınayı arttırdı.
Ateş tanrısından da aldı ateş ve kömürü.
Bulut tanrısından donduran seli
Ve sonra gitti demirci Kurdalegon'a.
Yerinde duramıyordu bulutlara girince.
İzinsiz demirci ocağına gizleniverdi.
Küllerin içine fendırıyla oturdu.
Körüklüyordu fırtınalar tanrısı ocaktaki ateşi.
Ateş tanrısı da ardından kocaman ateşleri
Bir bir bırakıyordu demircinin ocağına.
Bir yandan da kömür koyuyordu sürekli.
Ocak harıl harıl yanmaya başlamıştı.
Her yandan alevler yükseliyordu göz alan.
Batraz gizlendiği köşeden
Türküler söylüyordu fendır çalarak.
Ocağın harıl harıl yandığını görünce
Hepten şaşırmıştı demirci Kurdalegon.
Şaşkınlığı daha da arttı demirhaneye girince;
"Olağandışı olaylarla karşılaştım çok
Ama hiçbir zaman tanık olmadım böylesine.
Ocağımda bu fendırı çalan da kim?
Bir konuğumuz var güzel de, göremiyorum."
Ocağın içinden Batraz karşılık verdi:
"Ey demirci, ateşi iyice körükle!
Yoksa donup gideceğim soğuktan."
Cesur Batraz'ı tanımıştı demirci Kurdalegon;
"Verdiğim sözü bozacağım peki
Ama yalnız senin için tamam mı?"
Duvarda asılı duran küreği aldı.
Ocağa kömürleri boşaltmaya başladı.
Batraz'ın bedeni kızıyordu gittikçe.
Güçlü göğsü ısıdan başladı genişlemeye.
Nart ellerine aldı fendırını yeniden
Tellerine dokunurken büyük ustalıkla,

Demirci de coşkuyla vuruyordu çekici.
Örsün uğultusu, koca çekicin sesi
Türküye karışarak duru mavi gökte,
Yeryüzünde ayağa kaldırmıştı tüm varlıkları.
On iki araba kömür atmasına karşın
Kurdalegon çalışmasını sürdürüyordu hâlâ.
Güçten, kuvvetten kesilmişti demirci.
Nart Batraz'ın keyfine diyecek yoktu.
Fendırı çalmayı sürdürüyordu neşeli:
"Ey ulu demirci, yerin göğün ustası!
Çabuk tav et beni bu kocaman ateşle!"
Zor da olsa işin üstesinden gelmişti Kurdalegon.
Batraz'ı maden gibi tav etmeyi başarmıştı.
Yarattığı çelik bedenden doyasıya memnun
Bardwag'a seslendi, sıra ondaydı bu kez:
"Armağanını ver bu büyük kahraman için.
Batraz sonsuza dek çelik olarak kalsın.
At onu uğuldayan, kaynayan girdabına!
Bedeni buz gibi sularda soğusun da soğusun"
Derin bir soluk aldı ulu Bardwag.
Havaya kaldırdı çekicini beklemeden.
Denizin dalgalarına fırlattı çelik Batraz'ı
Bir anda kayboldu kuduran dalgalarda.
Ak köpükler kapladı her bir yanını.
Aşırı sıcaktan uğuldayan deniz kurumuştu.
Suyun dostu Donbettırlar olanca şaşkınlıkla
Birden kendilerini kuru toprakta buldular.
Ardından Bardwag gönderdi azgın sularını.
İnceden esen yelin türkü söyleyen sesinde
Denize daldılar Donbettırlar, balıklar.
Dalgaların serin sularına yeniden kavuştular
Kıyılar denizler yine sularla doldu.
Balıklar yeniden tutulmaya başlandı.
Küçük Batraz da denizi terk edip
Gururla yurduna döndü, Nart ülkesine.
Sonsuza dek çeliklenmiş biçimde su ve ateşle..

BATRAZ İLE HEFTENGUR

Nart Batraz evine varır varmaz sordu:
"Neler oldu, kim bu toprakları kana buladı?"
Kederle başlarını eğmiş yaşlı Nartlar
Başlarına gelenleri heyecanla anlatmaya başladılar:
"Sinsi melun cani bize doğudan geldi.
Wengur'dur o, kan dökücü korkunç.
Karşısına savaşçılarımızdan kurulu ordumuzu çıkardık
Kuşatmak, yok etmek için sözümona
Sınır ötesinde girdik amansızca savaşa.
Savaş sürdü durmadan akşama kadar.
Kahramanca çarpıştık Wengur ordusuyla.
Fakat geceyi fırsat bilerek kaçıp gittiler."
Batraz saygıyla yaşlılara döndü, şöyle dedi:
"Öyle bir darbe indireceğim ki şu Wengur canisine.
Adım atamayacak topraklarımıza bir daha"
Sözünü bitirir bitirmez atına atladı Batraz,
Ardında toz bulutları kaldırarak köyden ayrıldı.
Bir yığın delikanlı da peşinden geliyordu.
"Biz de savaşmak istiyoruz seninle
Al bizleri yanına Batraz, geride koma!
Dövüşebilmeyi iyice öğrenmek için
Cesaretimiz pekişsin diye amansız savaşlarda."
Batraz kırmadı bu yiğit delikanlıları.
Köylerinden ayrıldılar korku duymadan.
Dörtnala gidiyorlardı azgın seller gibi
Wengur'la savaşmaya düşman topraklarına doğru.

Siyah Evsurg'uyla delikanlıların önünde
Batraz uçuyordu göğsündeki ateşle.
Gözleri korkunç kıvılcımlar döke döke
Atını sürüyordu yel gibi, sürmüyor uçuyordu.
Atın toynakları her bastığı zeminde
Derin çukurlar açıyordu, kaldırıyordu toprağı.
Düşman köyüne iyice yaklaştıklarında
Çağrı oku göndererek beklemeye başladılar.
Okçu-ulak kısa bir süre sonra geriye döndü.
Duyulur duyulmaz bir sesle şöyle dedi:
"Düşman kahpece sırtımdan vurdu!"
Atından yere kapaklandı sözünü bitiremeden.
At nallarıyla toprağı dövüyordu.
Wengur ortalıkta görünmüyordu bu sıra.
Kardeşi Heftengur gelmişti savaş alanına.
Sayıca güçlü ordusunu saldırı düzenine soktu.
Çelik kılıcını çılgınca havada sallıyordu.
Batraz da karşılık olarak korkunç öfkeli
Kınından çekti tavlanmış kılıcını.
Çelik Batraz düşmanına yakalaşırken
Nart birliği de ardından savaşa girdi.
Mızraklarla saldırıyorlardı birbirlerine
Çarpışmanın coşkusuyla acı duymadan.
Dövüştüler bütün gün ara vermeden.
Akşamın koyu gölgeleri indiğinde çevreye
Yorgun Heftengur kalkanını indirdi.
Ordusunu hemen geri çekmeye başladı.
Bu sırada kardeşi Wengur aynı gece
Uzun bir seferden sonra eve dönerken
Köyünde yaşlı insanların mezarlığa
Taşıdıklarını görünce ölü bedenleri,
Kül yüzüyle yaşlılara dönüp heyecanlı sordu:
"Kim savaş alanını cesetlerle doldurdu?"
Çok öfkeliydi topluluk, karşılık verdi:
"Bozguna uğradığımız için böyle perişan
Lanetleneceksin sen ömür boyu.
Canavarlığın, kan dökücülüğün Wengur

Bize çekti Nartlar'ın öfkesini.
Ölen kahramanlarımızı getiremezsin geri.
Gücümüz de kalmadı düşmanla çarpışmaya.
Ama yarın savaş alanında olsan iyi edersin.
Wengur'un eve döndüğünü öğrenince Batraz
Haber saldı ona, savaşa bekliyordu.
Wengur ordusuna seslendi, şunları dedi:
"Biz zayıf kaldık şimdi, düşmansa güçlü,
Kan karşılığı haraç ödeyelim en iyisi Nartlar'a.
Yaşarız endişelerden uzak güven içinde.
Barış kalkanı hazırlansın, durmayın hadi"
Sofralar kuruldu, koca öküzler kesildi.
Nartlar çağrıldı şölene, barış istiyorlardı.
Savaşlarda can vermiş onca yiğidin
Geride kalanlarına, kederli eşlerine
Akan kanlarının karşılığı olarak
Değerli mallar, hayvanlar, mülkler verildi.

BUREFERNIG'IN KUVDU

Kahramanca çarpıştıktan sonra Batraz'ın birliği,
Yaşlılar, yetimler, zavallı dullar için
Düşmandan elde ettiği koyun sürüleriyle
Nart köyüne şen türkülerle dönerlerken
Bir çeteyle karşılaştılar eski kalenin yakınında.
Burefernig'ın büyük oğluydu çetenin başı.
Yollarını kesip Nartlar'a küstahça haykırdı:
"Ey siz süt kuzuları! Nerede barınırsınız?
Belli ki yolunuz uzaklara, nereye gidersiniz?
Önce şu dudaklarınızdaki sütü silin.
Sizleri zorlamıyorum, iyilikle söylerim.
Sürünüzden pay vermeniz gerek bize"
Güçlü Batraz çok öfkelendi gürledi:
"Bir kılıç darbesi en iyi pay olmaz mı ne dersin?
Bir deri bir kemik yaşlılarımız için
Kan pahasına aldığımız bu değerli sürüyü
Karşımıza ilk çıkana kaptıracağımızı mı sandın?"
Fernig oğlu kendinden emin, birden doğruldu.
Yayını çekip sivri okunu fırlattı.
Batraz oku eliyle yakaladığı gibi
Kılıcına davranıp düşmanına saldırdı.
Cansız boylu boyunca yerde yatıyordu zavallı.
Bulat kılıcını toprağa batırdıktan sonra
Koparıp meşe dallarından bir sedye yaptı.
Batraz kırık bir sesle "bağışlayın!" dedi.
Bu bahtsız sedyeyi alıp götürün!

Sizlere bırakıyorum son göreviniz için"
Nartlar çevik atlarına atladıkları gibi
Ormanı savaş türküleriyle çınlata çınlata
Evlerine, Nart yurduna doğru yola çıktılar.
Darlıkla karşılaşmasınlar, rahat yaşasınlar diye
Tüm sürü dağıtıldı yetimlere, dullara, çaresiz yaşlılara.
Bilge Satana'ya gitti işi bitince Batraz.
Üzerinden çıkardı savaş giysilerini, silahları,
Giydi yıpranmış kürkünü, erçilerini.
Harman yerinde şiltede uyudu bir ölü gibi.
Toy düzenlemişti bu sırada Burefernıg.
Gençler de onurlandırmıştı bu görkemli şöleni.
Kendisi de başköşede yerini almıştı.
Büyüklerin, Sayneg Eldar'ın yanında.
İçki kupalarını havaya kaldırır kaldırmaz
Ağır kapılar sarsılıverdi birdenbire.
Bir ulak kapı eşiğinde belirdi, endişeliydi.
Eşiği bir iki adım geçtikten sonra
Sol eliyle kamçıyı sıkarak -kayıp işaretiydi bu-
Doru atını ağır ağır büyük avluya soktu.
Bir at daha vardı, ardından çekiyordu.
Eyeri üzerindeydi, fakat koşumları yoktu.
Her şeyi anlamışlardı toyda olanlar.
Bahtsız sedye ortaya çıkmıştı işte.
Üzeri örtülüydü kara bir yamçıyla.
Burefernıg'ın konukları ölüyü tanımışlardı.
Eldar'ın neşeli toyu sona ermiş,
Acılı bir hişt'e dönüşmüştü bir anda.
Mezarını hazırlayarak kısa sürede.
Hıçkırıklarla, ağıtlarla, naaşı gömdüler.
Babası sabahleyin ulağı çağırdı, sordu:
"Söyle kim öldürdü oğlumu?"
"Katil Bore kabilesinden" dedi ulak.
"Mert birine benziyordu görünüşünden.
Gözleri elek gibi iri mi iriydi.
Yumrukları, demirden bir çekiç sanki.
Ağzındaki diş değil kerpetendi tıpkı.

Çelik tepelerden daha sağlamdı omuzları.
Türküler söyleye söyleye evine gidiyordu
Kimseye sataşmadan kendi kendine.
Oğlun yolunu kesti sebepsiz yere.
Kaba sözler etti, sürüsüne göz koydu"
Sayneg ev sahibine döndü, şunları dedi:
"Hayır bu düşmanı okla öldüremezsin.
Zehirlemek işe yarayabilir belki
Güney yamaçlarda sürünen yılanlarla"
Yüreği kin dolu Burefernıg adamlarını çağırdı.
Yılan toplamaya gönderdi güney yamacına.
Sepetleri tepeleme doldurmuşlardı.
Ağır yükleriyle döndüler, kaygan, zehirli.
Burefernıg haber saldı dört bir yana,
Gidilecekti en kuytu köşelere kadar.
"Yas tutmayı kaldırdım bu günden sonra
Büyük şölene çağırıyorum dostu, düşmanı
Bir eşi olmayacak bu toyun yeryüzünde"
Sel gibi akın etti tekmil Nart halkı
Sağlıklılar, yaralılar, hastalar
Melikler de gelmişti uzak ülkelerinden.
Çok güzel düzenlenen ziyafet şöleninde
Bir tek çelik Batraz yoktu nedense.
Yanıp tutuşan Burefernıg öç tutkusuyla
Ulak gönderdi Nart köyüne tez elden.
Kesin gelmesini sağlamak için de
Genç güzel bir kızdı görevlendirdiği.
Kadınları kırmak yakışmazdı Nartlar'a.
Burefernıg beklerken kinle öfkeyle
Batraz kızla birlikte konağa çıkageldi.
Konuğa yapmacık bir gülümsemeyle
Çevresi işlemeli bir kupadan içki sundu:
"İç Nart hepsini dostluğumuz adına!"
Nart kupayı aldı, dudaklarına götürdü.
Yılanlara dokundu bıyıklarının ucuyla.
Sert bıyıkları batınca yılanlar ürktüler.
Dibe sokulup, bir köşeye çöreklendiler.

Korkusuz Nart bir dikişte bitirdi içkiyi.
Burefernıg'a tepeden bakarak şunları dedi:
"Sunduğun içkiye sağ ol değerli dostum!
Nefis rongunu içtim büyük zevkle.
Hey sen, ev sahibi, korkmadan şimdi,
Bir de sen iç şu kupadan görelim hadi!"
Eldar yerin dibine geçmişti herkesin önünde
Nart'sa güle oynaya, türkülerle evine döndü.
O zamandan sonra Nart halkı arasında
Hemen güzel anlamlı bir söz yaratılıverdi
Tasarlanan bir kötülüğün suya düşmesi üzerine.
"Kötü niyet suya düşüverdi
Burefernıg'ın şölenindeki gibi."

SOSLAN'IN NARTLAR'A DÖNÜŞÜ

Burefernıg'ın şöleninden döner dönmez
Batraz can derdiyle otlağa koştu.
"Konuk ister misin çoban? Çok uzaktan geldim.
Koyun sütü tatmam gerek hemen.
Zehirli rong içtim bir caninin elinden.
Yılan zehiriydi o, süt gerekli bana"
Konuksever biriydi koyun çobanı.
Sütünü esirgemedi, sundu konuğa.
Yaşıtların bir araya gelmesiyle eğlenmeleri
Çok eski Nart geleneklerinden biriydi.
Türküler söylediler, tartıştılar birbirini kırmadan
Mavi denizin kıyısına yürüdüler sonra.
Yalçın kayaların dalgaları kestiği yerde,
Gece barınağına sürüp koyunlarını
Samandan döşek hazırladılar kendilerine.
Güzel bir uyku çekmek istiyorlardı.
Gençler gözlerini henüz kapatmışlardı ki,
Gökyüzünde apansızın bir fırtına koptu.
Deniz kabardı, taştı ak köpükleriyle.
Birden engin denizde dalgalar arasından
Ateş gözlü bir çocuk çıkıverdi ortaya.
Peşinde de biri iri dalgalarda yüzüyordu.
Ateş gözlü Soslan'dı denizde yüzen çocuk.
Dalgaların taşıdığı yanındaki oğlan da
Tüm yaşamını deniz dibinde oynamakla geçiren
Kwendon oğlu genç Wragom'du.

Zıplayarak, kahkahalar atarak kıyıya çıktılar.
Sesleri dar boğazda yankılar yapıyordu.
"Ey yiğit çobanlar kalkın çabucak
Alın şu patlangacı, bir de kavalı"
Çoban, Batraz'a dönerek şöyle dedi:
"Donbettırlar'a gidelim yorgun değilsen.
Öteden beri bilirim oynadıkları oyunları.
İyi vakit geçiririz orada, hadi kalk dostum!"
Çocukların yanına gelerek oyunlara başladılar.
Türkülerle, oyunlarla geçirdiler tüm akşamı.
Coşkuyla, duyarak çalıyorlardı kavalı.
Türkülere, şen oyunlara kulak veren ay
Oğlunu yeryüzüne gönderdi gönülden.
Geyik boynuzları üzerinde tam bu sırada
Ormandan geliyordu Efşati'nin oğlu.
Bergun'un oğlu uçtu geldi ok gibi.
Engin denizi bakışlarıyla şöyle bir tarttı.
Başladı kavalını uzun uzun çalmaya.
Diğerlerinden hiç de kötü değildi çalışı.
Yankıları yayıldı, erişti her bir yana.
Şen, afacan Felvera'nın oğlu gökten inerek
Hemen aşık kemiği oynamaya başladı yaşıtlarıyla.
Bakıyordu yıldızlı dağlardan Wasilla'nın oğlu
İndi deniz kıyısına baş döndürücü doruklardan.
O da söylemeye başladı gençlerle birlikte.
Delikanlılar bir araya gelince böyle
Keyfe geldi neşelendi mavi gökyüzü de.
Yaban hayvanları uyandılar, kuşlar indiler.
Döne döne hep birlikte dansa başladılar.
Ardından kumlar, kayalar ve deniz
Bu hızlı dansa katıldılar balıklarla birlikte,
Türkülerin eşliğinde eğlendiler bütün gece.
Dostlukları yitmedi, sürdü de sürdü.
Sık sık geliyorlardı her buluştuklarında kıyıya.
Şen oyunların ardı arkası hiç kesilmedi.
Ezgiler çınladı da çınladı denizin kıyısında.
Yayıldı ünü en uzak Nart köylerine kadar.

Gençler akın etmeye başladılar ormana
Yedi günde bir kez her mahalleden.
Ken, aşık, bad oynadılar sürekli.
Yüreklere sevinç kattı canlı, kıvrak oyunlar.
Üç kişi sivrilmişti gençlerin arasında
Yiğitlikte, kıvraklıkta, beceride.
Çoban, Batraz ve Soslan'ın
Kimse yaklaşamıyordu ustalıklarına.
Ok atma yarışı düzenlemişlerdi günün birinde.
Gençlere dönerek Batraz şunları dedi:
"Başlıklarımızı, erçilerimizi koyalım şu kayaya,
Okla delebilecek misiniz bakalım?
Bizden iyi olduğunuzu gösterin hadi!"
Yarışma başlamıştı, oklar vınlıyordu peş peşe
Bir türlü vuramıyorlardı gençler hedefi.
Sanki büyü yapılmış gibi zavallıların oklarına;
Biri hedefine varmadan otlara düşüyor,
Diğeri hedefleri aşarak uzaklara gidiyordu.
Sıra üç afacana gelmişti şimdi.
Başlıkları, erçileri delik deşik ettiler.
Gençler başları açık utanç içinde.
Evlerinin yolunu tuttular biraz da kızgın.
Şaşkın şaşkın dolaşırken köyün sokaklarında
Sırdon yollarını keserek merakla sordu:
"Ne oldu sizlere, neden alık alık bakınırsınız?
Yetim kalmış gibisiniz başlıksız halinizle"
Kumsalda oynarlarken üç kahramanla
Başlarına gelenleri bir bir anlattılar.
"Üzülmeyin çocuklar" dedi kurnaz Sırdon:
"Beterin de beteri vardır bu dünyada.
Şimdi bir güzel uyuyun, dinlenmeniz gerek.
Sabahleyin de doğruca Satana'ya gidin!
Her düğümü çabuk çözer fazla düşünmeden.
Başarıya giden yolu da gösterir hemencecik"
Gençler Sırdon'u dinleyip Satana'ya gittiler:
"Ey Nart analarının en güzeli Bilge Satana!
Bir istekle geldik senin yanına, dinle!

Ne yapmamız gerektiğini, bize anlat ne olur!
Bardwaglar'ın oyunlarına kaç kez gidip geldik.
Ama dün tarladan evimize utançla döndük.
Üç kahraman bizimle yarışmaya girdi kıyıda.
Oklarıyla başlıklarımız kevgire döndü.
Paramparça oldu yepyeni erçilerimiz.
Bir çocuk çıktı denizden, tıpkı bir güneş gibi,
Hiç kimse baş edemez asla onunla.
Düştüğümüz bu utancı temizlemek için
Bize yol göster, yalvarıyoruz sana!"
Bilge Satana gülümsedi, şöyle dedi:
"O çocuk Nart'tır, bizim hamurumuzdan"
"Öyleyse beklemeden gidip cesur Soslan'a
Yaşamasını söyleyelim Nartlar'ın arasında.
Ata toprağına döndürelim olmaz mı ana?"
"Hayır, yurt bellediği yeri, denizi
Asla terk etmez sevgili çocuklarım.
Sonsuza dek denizde yaşamak zorunda.
Karayolları kapalıdır her zaman ona.
Ancak kurnaz, akıllı Wrıjmeg'imiz
Sabahleyin sizinle beraber yola çıkarsa
Belki getirebilir yiğit Soslan'ı bize.
Başlık ve ayakkabılarınızı pek dert etmeyin.
Bir ustura bileyin, şöyle keskince olsun!
Deniz kıyısına varır varmaz da,
Sessizce ve tartışmadan aranızda
Usturanın keskin olmayan tarafıyla
Ve sol elle Wrıjmeg'i tıraş edin.
Soslan dayanamaz bu tuhaflığa
Donbettırlar'ı, suyu terk eder hemen.
Tıraş etmeyi öğrenmek için sizden
Sudan çıkar rüzgâr hızıyla hiç düşünmeden.
Ansızın üzerine çöküp kartal gibi
Hafifçe yaralarsanız başını usturayla
Deniz bütün bütüne belleğinden silinecek,
Karadan Nart evine dönmek zorunda kalacak"
Satana'nın öğüdünü dinledikten sonra gençler,

Sabahın titreten serinliğinde yola çıktılar.
Oğluyla ilgili haberi alan Nart Wrıjmeg de
Mavi denizin dalgalarına gidiyordu gençlerle.
Bildik yoldan geçip deniz kıyısına vardılar.
Usturanın kesmeyen küt tarafıyla
Wrıjmeg'i tıraşa başladılar ıkına sıkına
Koca Nart'ı tıraş ederlerken sırayla
Denizin dalgalarına bakıyorlardı bir yandan.
Birden deniz dalgalandı kabardı.
Soslan çıktı ortaya ateş saçan gözlerle.
Dik dik bakarak gençlere haykırdı;
"Ey yabancılar, kim eğitti sizleri?
Bu zavallı kişi size ne yaptı ki acılar çektirirsiniz?
Tıraş olan hiç mi görmediniz hayatınızda?
Şimdiye dek hiç mi elinize ustura almadınız?"
Gençler karşılık verdiler için için gülerek:
"Akıl akıldan üstündür, biz acemiyiz bu işte
Beceremiyoruz madem, hadi öğret öyleyse!"
İkinci bir davet beklemeden denizden çıkıp
Toy tıraşçıları utandırmak için bir an önce
Hızla Wrıjmeg'e yaklaştı yiğit Soslan.
Usturaya uzanmıştı ki başından bir yara aldı.
Bu yara engel olmuştu girdaba dalmasına.
Kayadan doğan küçük Soslan'ı böylece
Öz yurduna, Nart köyüne götürdüler.
Bir daha da hiç dönmedi denize.
Halk onda Nart'lığı bulsun, tanısın diye
Bore ailesi tüm bireyleriyle Soslan'a
Unutulmayan görkemli bir kuvd düzenlediler.
Tüm köy bu kuvda çağrıldı.
Köyle birlikte haber salındı gökte yaşayanlara.
Bardwaglar pürneşe hep beraber
Bol zengin armağanlarla şölene geldiler,
Karasabanla geldi Wasilla'nın oğlu
Arpayla buğday serpti önlerine dağ gibi.
Rüzgâra karşı kullanmaya Donbettırlar
Değirmen taşları getirdiler yanlarında.

Felvera geldi kızarmış öküz gövdeleriyle.
Oğlu da çekiyordu ardından soylu atları.
Yol gösterici Wastırci çelik bir yelmeyle,
Kılıç ve zırhla demirci Kurdalegon,
Bulutlar tanrısı boz renkli yamçıyla,
Şimşek tanrısında ok ve yay,
Bardwagoğlu meşe tırmığıyla
Nart'ın yeni yaşamını kutsadılar.
Armağanlara boğdular güçlü Soslan'ı
Herkesten daha mutlu Satana'ydı elbette.

WAZOĞLU ATSEMEZ

Varılmaz Kara dağlar arasında sarayında
Agunde adlı güzel bir kız yaşıyordu.
Eldarlar'ın en güçlüsü ünlü Sayneg
Gözü gibi bakardı gururlu kızına.
Bakır güğümü elinde pınara gider,
Yüzerdi sihirli gölde bir kuğu gibi.
Korkunç güzelliği halkı büyülemişti.
Karadağ denilen bu yere Nart delikanlıları
Agunde'yi görmek için dağ yollarını aşarak
Nasıl akın akın gelirlerdi yığınlarla.
Fakat dünya güzeli gururlu Agunde
Dönüp bakmazdı bile yiğit Nartlar'a.
Eski püskü keçe ayakkabılarıyla
Yoksul delikanlılar da eksik olmazdı.
Eldar'ın kızıyla evlenebilmek için
Boşuna geçirirlerdi zamanlarını burada.
Ünlü Waz'ın oğlu Atsemez de
Agunde'ye vurulmuştu ilk gördüğü andan beri.
Kendinden geçerek tam yedi gün
Çaldı altın kavalını, dur durak bilmedi.
Dağın karanlık dorukları üstünde
Gökyüzü aydınlanırdı kavalın sesinden.
Her keresinde anardı çalarken;
Babası Waz'ın o acı, zamansız ölümünü,
Ona karşı beslediği kutsal sevgiyi.
Sonra güneş gibi ışıyan altın kavala

Sonsuza dek sahip olabilmek için,
İki kardeşine tüm toprakları, sürüyü
Nasıl da tartışmasız bıraktığını gönülden.
Çakmaktaş kayalıklarına giderek o zamandan beri
Altın kavalını sürekli çalardı yorulmadan.
İşte böyle bir günde sarp kayalıklarda
Başladı hiç kimsenin çalamayacağı şekilde
Öttürmeye altın kavalını yanık yanık.
Issız orman kuş cıvıltılarıyla doldu.
Dikerek uzun boynuzlarını yukarıya
Herkesten önce geyikler başladı oynamaya.
Ardından ürkek yaban keçileri sürülerle
Hoplayıp zıplamaya başladılar kayalıklar üstünde.
Kara keçiler terk ederek çam ormanını
İndiler doruklardan keskin boynuzlu turların yanına.
Başladılar kıvrak, hızlı şimd oynamaya.
Daha hızlısı yapılamazdı hiçbir yerde.
Tavşanlar da, tilkiler de dayanamadılar,
Açıklıkta başladılar sıçrayıp oynamaya,
Taze çimenlerde anlatılmaz coşkuyla.
Tüm doğa büyülenmişti kavalın sesiyle.
Altın kavalın sesi karanlık dağları aşıp
Tembel ayıları da uyandırmıştı sıcak inlerindeki.
Kaba, biçimsiz şimdlerini oynarlarken
Diğerlerinden de geri kalmıyorlardı doğrusu.
Nadide çiçekler el değmemiş çanaklarını
Doğan güneşe açmışlardı sabahleyin erkenden.
Uzaklardaki kovanlardan bal arıları
Çiçeklere uçuştular vızıldayarak,
Tatlı özlerini yiyerek kelebekler
Çiçekten çiçeğe konuyorlardı döne döne.
Bu büyüleyici sese kulak veren bulutlar
Ilık gözyaşlarını akıttılar toprağın üzerine.
Yalçın kayalık dağlar, ardından deniz
Karşılık verdiler hemen bu harika seslere.
Tüm canlıların sesi kavala karışarak
Doruklardaki buzullara kadar erişmişti.

Isınan buzul boşandı azgın seller gibi.
Kavalın sesiyle büyülenen güzel Agunde
Örgüsünü bırakmış, kutsal öğüdü unutmuş
Atsemez'in yanına geldi kavalı dinlemeye.
Delikanlı söyleniyordu kendi kendine:
"Ne oldu acaba, yüreğindeki kıpırdayış neden?
Güpegündüz ansızın yakınıma gelip
Kavalımı dinliyor öyle tek başına"
Agunde dedi: "Ey yakışıklı delikanlı
Tüm ruhunu vermişsin bu büyüleyici ezgiye
Ananın sevinciyle yaşa!
Gözlerinin sonsuz ışığı ol!
Ey sen, yalçın kayalıklar üzerinde dikilen!
Yatıştır beni çabuk altın kavalınla!
Ona sahip olursam sonsuza dek
Herkesten çok mutlu olacağım o zaman"
Kıza karşılık vermedi sevdalı Nart
Taşlara vurdu kırdı kavalını öfkeyle.
Kaval dokunaklı bir sesle çınladı.
Parçaları her bir yana dağıldı
Sevgili kavalını yitirmenin acısıyla
Kendinden geçmiş ağır ağır Wazoğlu
Başı önde kederli evinin yolunu tuttu.
Gururlu güzel Agunde inip kayalardan
Zavallı Atsemez'in kutsal kavalından kalan
Parçaları bir bir topladı titizlikle.
Keçe kamçısıyla dokunur dokunmaz
Kaşla göz arasında parçalar birleşiverdi.
Sayneg'in güzel kızı Agunde böylece
Tek sahibi olmuştu bu sihirli kavalın.
Bir ipek parçasına sararak sabahleyin
Gizledi bir çekmeceye sedeften,
Yüreği kederle dolu Wazoğlu Atsemez,
Baba ocağına, Nart köyüne giderken
Yolda Wastırci'yle Safa'ya rastladı.
Delikanlı sevindi onları tanıyınca.
Göz kamaştıran bir ışık saçıyordu atları.

Bir şölen beklentisi, umudu içinde iki atlı
Yeryüzünü gözlüyorlardı gülüşleriyle.
Karlı doruklarıyla sol yanda Beştaw
İleride geniş ova alabildiğine uzanan.
Atsemez'i görünce, yakın dost gibi
Birden durdurdular Evsurg'larını.
Gülümseyerek bağrıştılar uzaktan;
"Nerelere yürürsün ünlü Atsemez?
Neden böyle kederlisin, hadi anlat gizlemeden
Sihirli kavalına ne oldu, kaybettin mi yoksa?"
"Namınız sonsuza dek sürsün sizlerin
Ey Nartlar'ın umudu, can dostu kutsal Jedler!
Ah! Bu dağ yamaçlarını kim aşar da gider
Benim için Sayneg Eldar'dan kız istemeye?
Onaylar mısın sen söyle, nedimim olmayı Wastırci!
Sen de Safa nedimim olman onurlandırır beni.
Gökyüzünün Jedler'i olursa nedimlerim
Asla tasalanmazdım, unuturdum kederlerimi!"
İkisi birden karşılık verdi delikanlıya:
"Gereken neyse yapacağız tasalanma!
Sana yardımcı olacağımızı sevgili delikanlı
Durma git arkadaşlarına bildiriver"
Söylenenleri yerine getirdi ünlü Atsemez.
Yüreğinde endişe, yedi gün geçtikten sonra
Arkadaşlarıyla çıktı uzak zorlu yollara.
Atsemez'in yanında Erfen'in üzerinde
Fırıl fırıl gözleriyle Sozrıko gidiyordu.
Kendilerine yakın bildikleri tüm kutsal kişileri
Yakında olacak düğüne çağırmak için
Atlarını topukluyorlardı korkunç sabırsızlıkla.
Varılmaz yerlerdeydi evleri; sevgili Safa Wazay'da,
Adayhoh'da, ormanların hâkimi Efşati,
Hayvanların koruyucusu Felvera, Kariw dağı ardında.
Her zaman beyaz yamçısıyla dolaşan
Kutsal Wastırci de Warıpp'taydı.
Tek tek uğradılar saygılarını göstererek
Bulutların, ürünlerin tanrılarına.

Gözlerini doğrultmadan üzerlerine
Ölçülü sözlerle şöyle dediler:
"Atsemez'in düğününe gelin hep birlikte
Bizleri ne olur kederlere düşürmeyin"
Kızı istemeye yola çıktılar melekler, ölümlüler.
Kolay değil Kara dağların hâkimine gidiyorlardı.
Bolluk, bereket dolu Sayneg Eldar'ın evine.
Büyükleri olarak ak sakallı Safa yürüyordu en önde.
En küçükleri soylu Efşati'ydi, bu yüzden
Altuni ışıklar saça saça geriden geliyordu.
Tartışmaya başladılar yolda giderken;
"Ya Sayneg Eldar inatla direnir de
Kaçamak ya da doğrudan, olumsuz yanıt verirse
Boyun eğip bu yazgımızmış diyerek
Kızı almadan mı döneceğiz geriye?"
Kutsal Wastırci araya girdi, şunları dedi:
"Ben ünlü Wazoğlu'nun nedimi,
Şöyle davranalım derim doğrudan;
Eldar dileğimizi geri çevirmezse iyi.
Ama direnir, karşı durur, olmaz derse
Hiç kızına danışmadan kendi başına.
Dinlemeyiz, kulak asmayız sözlerine biz de,
Peki bizden söylemesi der, kaçırırız kızı o zaman"
"Ya peki kayalıklar" dedi Efşati endişeyle
"Öyle sarp ki, çıkmaya gücümüz yetmeyebilir.
Kaçıramayız güzel Agunde'yi babasından,
Kaleye yanaşmalıyız da, hangi uçtan?"
Safa bulutlar hâkimine döndü, şunları dedi:
"Senden istiyorum, fazla değil
Bir bulut ver bana şöyle irice.
Kim daha güçlü görürüz o zaman.
Sayneg Eldar mı, yoksa ben mi?
Sarp, çelik kayalar mı, gücüm mü?
Boşuna söz savurmam havalara.
Götüreceğim Eldar'ın kızını, o kadar!"
Ayağı tez Efşati, ormanların hâkimi
İçi içine sığmıyordu, yerinde duramıyordu:

"Yürekli davranmak gerek her zaman.
Çekip alacağım sürüden geyikleri,
Koşacağım gümüşten dört tekerlekli arabaya.
Hızlı bir kaçış için uygun olacak bu"
"Ben de" dedi iyi yürekli tarlaların Jed'i
"Endişenizi unutturmak için sizlerin
Uçacağım en önden rüzgâr hızıyla
Size kılavuzluk yapacağım merak etmeyin!
Şöyle bitirdi konuşmayı bilge Felvera da:
"Kullanıma vereceğim ben de sürülerimi"
Günlerin nasıl geçtiğini pek anlayamadan
Çelik gibi sert kayalara yaklaşmışlardı işte.
Hep birlikte atlarından indiler sevinçle.
Kara bir armudun altında, sık dallar arasında
Asılmıştı bile kar beyazı yamçılar.
Ituılı otlar üzerine uzanmıştı herkes.
Ak sakalları rüzgârla dalgalanıyordu.
Saygın konukları selamlamak üzere
İki kişi çıktı yaşlı Eldar'ın konağından.
Ev sahibi konukları eşikte karşıladı.
Saygılıydı fakat ölçülü ve sertti tavırları.
İnce bedenli, geniş omuzluydu.
Değerli yünden yapılı güzel kürkü üzerinde,
Elinde de gümüş bir asa tutuyordu:
"Buyurun lütfen, hiçbir şey esirgemem sizler için.
Uzun çetin yolunuz çok yormuştur sizleri"
Konuk odasına götürdü sonra hepsini.
Tüm konuklar gibi, Wastırci ve Safa da
Fildişinden geniş bir divana oturdular.
Konuya girdiler evirip çevirmeden;
"Sen ey her şeyi anlayabilen koca Eldar!
Kiminin yüreği zengin, kiminin düşünceleri derin.
Dünürcüyüz, dünya güzeli kızın Agunde'yi
Şu yakışıklı delikanlıya istemeye geldik
Ünlü Waz'ın oğlu Atsemez'e.
Dünürcülerin işi kolay değil elbette.
İçten sözlerdedir kutsal gerçek.

Nart oğlu için öz yurdumuzda
Kötü bir söz söyleyemez hiç kimse.
Waz yiğit, korkusuz bir Nart'tı.
Oğluysa gençler arasında en soylusu, merti.
Herkesten güzel çalar eşsiz kavalını.
Sürülerini korur ölüm pahasına da olsa.
Öz kardeş gibidir aramızda iyi kalpli, candan.
Büyük bir iyilik yaparsın Eldar
Dileğimizi geri çevirmezsen eğer"
"Soylular, ey değerli konuklar!
Bugünün en iyi gün olduğunu söylemek için
Geçmişime şöyle bir bakmak yeter de artar bile.
Hiçbir şey gölge düşüremez asla!
İstediğiniz gibi davranmakta serbestsiniz.
Nasıl yanıt vereceğim doğru sözlerinize?
Fakat anlayın beni kutsallık adına,
Bu hasta yaşlı adama bir bakmanızı isterim.
Eskisi gibi değilim güçten, kuvvetten kesildim.
Mezara gireceğim günler sayılı, yakın.
Bu yıl kara kış kırdı geçirdi beni.
Kemiklerim yumuşadı, belleğim yerinde değil,
Günlerim sayılı, karanlık mezar yakın.
Beni güneş gibi ısıtan sadece o biricik kızım,
Onsuz ne yapabilirim, güneşim o.
Gerçeği doğru olarak söyleyin dünürcüler!
Kızını nasıl terk edebilir bu zavallı baba?
Evliliği, kocayı düşünecek yaşta da değil."
Karşılık vermediler hiçbir biçimde Eldar'a.
Yola hazırlanmaya başladılar yeniden.
Sayneg'in sözlerini beğenmemelerine karşın
Pek sızlanmadan suskun ayrıldılar kaleden.
Kaşları yay gibi fidan boylu Agunde
Babasının olumsuz yanıt verdiğini öğrenince,
Tüm dünyası kararmıştı güzel kızın bir anda.
Hıçkıra hıçkıra ağlayarak odadan çıktı.
Azgın bir kaplan gibi dolaştığını görünce
Kızına dönerek Eldar şunları dedi:

"Ne inatçı bir kızmışsın bilmiyordum.
İyice sevdalandın bu gence sanırım
Zavallı babanı birden unuttuğuna göre.
Ebediyen tutsak olmuşsun sihirli kavalına.
Şimdi daha çok seviyorsun bu ozanı anlaşılan.
Yanık yanık çınlaması altın kavalın
Boşuna değilmiş kızım yere düşerken.
Çeyiz sandığında bir kutuya gizledin
Korumak için kem gözlerden, ellerden"
Agunde'yi istemeye geldiklerinde ikinci kez
Atsemez için, can kardeşleri için
Eldar direnmeyi bırakıp kızını verdi.
Ulaklar gönderildi Nart köylerine.
Delikanlılar, ak saçlı ihtiyarlar çağrıldı.
Rong kupalarını sabırsızca yudumlamak için
Konuklar yerlerini almışlardı sofrada.
Mutlu şölenin başı seçildi ak sakallı bilge Safa.
Sudan fazla içki vardı masaların üstünde.
Yemek çeşitleriyse saymakla bitmez.
Tur boynuzu kadehleriydi elden ele dolaşan.
Braga içiyorlardı ara vermeden.
Fınglar parçalanacaktı neredeyse
Koca geyik gövdelerinin ağırlığıyla.
Yemeğe vermişti herkes kendini.
Türküler, eğlenceler başlamamıştı hâlâ.
Tabak bıçak sesleri duyuluyordu sadece
Yüreği türkü istiyordu karnı doyanın.
Eldarlar'ın en güçlüsü Sayneg bir ara
Atsemez'e dönerek şunları dedi:
"Kızımı birden kendine tutsak eden
O büyüleyici eşsiz kavalını
Sevgili damat çalmıyorsun, neden?"
Göğsünü yakan bir acıyla karşılık verdi Atsemez;
"Çok oldu unutmuşum sesini, altın kavalı çalışımı.
O uğursuz gün fırlattım kırdım kayalarda.
Paramparça olmuştu altın kavalım."
İçin için gülen dünya güzeli Agunde

Hemen getirdi kavalı coşkun sevinçle.
Türkü sesleri sardı çevreyi yeniden
Dilleri çözüldü tekmil suskunların.
Nart köylerinde sık sık düzenlenen
Şen, büyük toylarda olduğu gibi
Yuvarlak fınglarda etler yenirken
Konuklar zaferle ellerini çırptılar.
Küçüklerden biri çıktı, başladı dansa.
Özel bir danstı içki kupasıyla oynanan.
Avluya sermişlerdi desenli bir halı.
Herkes çok ustaydı dansta, oyunda.
Tam iki gün sürdü kesilmeden gece gündüz.
Şölen bitip, dağlara doğru yola çıkarlarken
İnsan seli oluşmuştu yolun her iki yanında.
Atsemez'in tüm yakınları, dostları
Elmaslar, altınlar taktılar güzel geline.
Gümüşle kaplı bir araba yedi geyik koşulu.
Kendi sarayından getirmişti ulu Efşati.
Sonra bizonların çektiği yedi araba,
Gelinin çeyizleriydi bu tepeleme dolu.
Dar boğazlardan, yalçın tepelerden taşıdılar.
Nedimi kutsal Wastırci'ydi Atsemez'in.
Nart Wrıjmeg yaşına göre ikinci.
Güneşle şavkıyan ak sakallı bilge Safa
Uçuyordu en önde, bayraktardı.
Sonra kanatlı atıyla bulutlar tanrısı.
Gök gürültüsünü andırıyordu nalların sesi,
Yıldırımdı sanki ölüm saçan kargılarda parlayan,
Sürülü tarla tıpkı at toynaklarından geriye kalan.
Yiğitler Nart diyarına götürdüler gelini.
Eve varır varmaz gururlu güzel Agunde
Bilge Satana'nın önünde sessiz eğildi.
Nartlar da düzenlediler görkemli bir kuvd
Şölen gibi kutladılar bu mutlu günü.

BATRAZ'IN BABASININ KATİLİNİ ÖĞRENMESİ

Sislerle kaplı Watsa doruklarından
Bir tehlike çağrısı duyuldu sabahleyin erken.
Geçit vermez dağlarda, sarp kayalıklarda
Yanıyordu işaret ateşleri dumanları tüte tüte.
Bulutlara yükseliyordu kocaman alevleri.
Sefer hazırlıklarını bitirir bitirmez tez,
Batraz azgın atıyla fırladı doludizgin.
Dik, yalçın yamaçlara az sonra vardı.
Belinden sarkan tavlı savaş kılıcı
Otları yarıyordu yolun kenarındaki.
Nasıl bir karasaban yarar da durur
Kuru toprak tabakasını derince,
Çimenleri öyle çiziyordu ağır kılıcı.
Göz gezdirdi aşağılara doğru, vadiye.
Kald adlı eski zamandan kalma kalenin yakınında
Savaş patlamıştı, uzaktan görüyordu.
Nartlar'ın ezeli düşmanı Wengur'un
Sayıca güçlü ordusu kaleye yaklaşmıştı.
Eski kaleyi kuşattılar dört bir yandan.
Dövüyorlardı duvarlarını, yıkıldı yıkılacaktı.
Çelik bedenli Batraz kılıcını kavradı.
Üzerine çöktü düşmanın bir kartal gibi.
Çoğu serilmişti boylu boyunca toprağa.
Gökyüzü de kulak vermişti kaynayan savaşa.
Tsırıng oğlu diklendi, Nart'a şunları dedi:

"Sırttan doğmuş ey Nart yiğidi,
Niçin sormazsın baban kim? Nartlar bilirler.
Özene bezene sularsın başkalarının toprağını,
Kendi yaban otlarını gözlerin görmez,
Her gün karşılaşırsın baba katiliyle
Nart kuvdlarında, şölenlerde, toylarda
Masa başında birlikte oturur, şarap sunarsın.
Göğsündeki güç gerçek olsaydı
Babanın öcünü alırdın beklemeden."
Düşmanın öfke dolu sözlerini bağışlamadı Batraz,
Başını o anda gövdesinden ayırıverdi.
Sonra sertçe atını döndürerek geriye
Başladı yeniden çılgınca dövüşmeye.
Dağılmış, kırılmıştı Wengur ordusu.
Sağ kalanlar kaçıyorlardı arkalarına bakmadan.
Tsırıng oğlu huzur bırakmamıştı yüreğinin içinde.
Atını sürüyordu dörtnala intikam ateşiyle.
Cani öğrenecekti kılıcının ne keskin olduğunu.
Yurduna vardığında yüreği kinle dolu
Evine uğramadan doğru nıhasa gitti.
Sertçe sordu teker teker saygıdeğer yaşlılara:
"Babam kim, kim öldürdü onu?
Neden 'sırttan doğan' diyorlar bana?
Ne diye yüzüme vururlar düşmanlarım acımasızca?"
Yaşlılar aralarında görüştükten sonra
Kederle başlarını yere eğip, şöyle dediler:
"Hemıts'dı senin baban, onurlu bir Nart'tı.
Ama katili bulunamadı bir türlü"
"Nereye kaybolabilir ki o kan dökücü?
Burada, aramızda, Nart insanlarının içinde
Yer, içer, eğlenir toylarımızda bizler gibi.
Bilin ki, ünlü Tsırıng'ın oğlu savaş alanında
Aşağıladı, rezil etti beni babam konusunda.
Kuşkusuz başıyla ödedi bunu o anda.
Babamın öcünü alamazsam eğer
Nasıl yaşarım söyleyin sizlerin arasında?"
"Neden öldürdün kendini bilmez, alaycı düşmanını?

Kan düşmanın kim diye niçin sormadın?
Şimdi biraz düşün ve ne yapacağına karar ver!
Acına ortak olamayacağız yazık ki"
"Kan düşmanımı söylemiyorsunuz madem
Babamın kanı için şunları istiyorum sizden;
Babamın değerli ipek giysilerini
Çizmelerini, çelik tolgasını alın!
Tez götürün hepsini kara geçide.
İnce dallardan bir ateş yakın şöyle büyükçe.
İpek giysileri yakın bu kocaman ateşte!
Küllerini toplayıp bir tane bile bırakmadan
Çizmeleri, çelik tolgayı doldurun tepeleme"
Elinden ne gelirdi yaşlı Nartlar'ın?
Gittiler çaresiz yükleriyle dağlara.
Tolgayı, çizmeleri, eski ipek giysileri
Karadağ'a taşıdılar, ateşi hazırladılar.
Batraz'ın soluksuz istediği gibi
İpekleri tutuşturdular kuru ince dallarla.
Nartlar'ın ezeli düşmanları –Wengur, Melik önderi
Sayneg Eldar ve despot Mukara
Rüzgâr dilediler fırtına tanrısından:
"Geri çevirme dileğimizi fırtınalar tanrısı!
İstersen dağıtırsın kül bulutlarını tez elden
Engellemek için eylemini Nart canisinin"
Korkunç bir fırtına koptu apansızın
Dağıttı, silip süpürdü kül bulutlarını.
Yaşlılar korkulu gözlerle, üzüntülü
Topladılar külden geri kalanları titizce.
Hemıts'ın çelik tolgasını doldurabildiler ancak.
Bir avuç bile çıkmadı çizmeler için.
Batraz'ın yanma vardılar boyunları bükük:
"Ödeyemedik borcumuzu ne yazık!
Uğursuz bir rüzgâr çıktı, alıp götürdü külleri.
Çizmelere yetmedi, çok üzgünüz yiğidim"
"Dert etmeyin" diye karşılık verdi Batraz:
"Bazı şeyler istiyorum bu kez sizlerden
Çok sağlam bir ağaçtan kiriş,

Direk ve asa Watsım ağacından,
Sedir kerestesi de bulun bana,
Bir de kapı söveleri için kara meşe.
Tam yedi gün süre size yaşlılar"
Geçilmez, deli ormana girdiler yorgun bitkin
Çelik Batraz'ın istediklerini toplamaya.
Ağaçları bulamadılar tüm aramalara karşın.
İzi dahi görülmüyordu girdikleri ormanda.
İşi başaramamak çok dokunmuştu yaşlılara.
Wajır uzun zamandır köyde değildi.
Dolaşıp durmuştu dünyanın her yerini.
O gün sakat, yaşlı atıyla mutlu dönmüştü.
Zavallı yaşlıları nihasta yakaladı.
Konuşmak istedi güler yüzle yanaşarak.
Kederle çevrelenmiş yüzleriyle sustular.
Bu suskunluk şaşırtmıştı çoban Wajır'ı.
"Neniz var?" diye merakla sordu:
"Neden bakarsınız kederli gözlerle?"
Wajır'a anlattılar bir bir olan biteni.
Böylesi bir acıya neyin sürüklediğini.
Batraz belirdi yanlarında birden.
Yaşlılara dönerek kızgın, şunları dedi:
"Akıl erdiremiyorum bir türlü büyüklerim
Neden ödeyemediniz babamın borcunu?
Suskun otururusunuz dişi bıldırcınlar gibi.
Başarısızlığa mı uğradınız, konuşun hadi!"
Wajır araya girdi, kızgın, şöyle dedi:
"Neden boş yere suçsuz insanlara
Böyle eziyetler çektirirsin Batraz?
Kan düşmanını kendin bulsana"
"Başvurdum sizlere yalvardım ama,
Adını vermediniz kan düşmanımın.
Üzüntümün karşılığını ödemelisiniz."
Batraz'ın sözünü kesti Wajır, sinirli.
Kaşlarını çatarak tane tane şunları dedi:
"Seni böylesine endişelendiren sorunu
Kimseler çözemiyor, bu belli.

Öfkelenmen boşuna, git Satana'ya danış!
Ne yapacağını söyler, öğütler verir"
Batraz çıktı gitti, eline bir kürek aldı.
Kızdırdı iyice kor bir ateşin içinde.
Boreler'in evine sürdü atını doludizgin.
Kor küreği Satana'nın göğsüne dayadı.
"Söyle çabuk babamı kim öldürdü?
Yoksa hayatından olursun, anlaşıldı mı?"
Bilge Satana karşılık verdi irkilerek:
"Tanrılar cezalandırsın kan düşmanını!
Tez atını eyerle ey güneş parçam!
İğrenç, melun katilden intikamını al!
Sayneg Eldar öldürdü senin babanı.
Yanma keskin kılıcını, kalkanını al çabuk!"
Kan düşmanını öğrenir öğrenmez endişeyle
Atını sürdü doludizgin doğru Wardzaf'a.
Wardzaf'ın yalçın kayalıklarına varınca
Taşların üzerine attı kendini,
Uzun zaman öylece yattı.

BATRAZ'IN BABASINI ÖLDÜRENDEN ÖCÜNÜ ALMASI

Artık hazırdı, intikam anı gelmişti.
Çelik bedenli Batraz Satana'ya gitti:
"Öğütlerin değişmez yasa oldu benim için.
Kurdalegon'da çeliklendim, yenilmez oldum.
Amansız, acımasız uçacağım kan düşmanıma
Babamın öcünü almaya Sayneg Eldar'a.
Biliyorum sende saklı, bunu esirgeme benden
Ulu Hemıts'ın soylu kılıcı, sihirli atı"
"Doğru, at orada duruyor, mağarada
Sıkıntılı, yılgın kayaları kemirir durur,
Kulaklarına kadar fışkılara bulaşmış.
Gün ışığı görmemiştir kör gibi,
Eyeri, dizginleri başının üstünde.
Bulat kılıç da yukarı mazgalda saklı"
Çelik Batraz kuş gibi yerinden fırladı.
Sevinme sırası ona gelmişti şimdi.
Girişi kapatan kayayı fırlattı attı.
Gelmekte direnen Hemıts'ın atını
İki kulağından çeke çeke çukurdan çıkardı.
Sürdü sonra denizin mavi dalgalarına.
Evsurg'u baştan aşağı bir güzel yıkadı.
Gümüşi bir renk aldı Evsurg'un derisi.
Güzelleşmişti, eşsiz bir görünüşü vardı.
Çelik Batraz atı eyerledi, kolanı çekti.
Ata yadigârı silahları da donanınca
Sayneg Eldar'la dövüşmeye artık hazırdı.

Satana soğutmaya çabaladı yüreğindeki ateşi.
Nart'a öğütler veriyordu sabrını yitirmeden:
"Kan düşmanın Sayneg biraz beklesin hele.
Sozrıko'yu eğiten Kulbadeg'e git önce.
İşe girişmeden önce öğütlerini dinle!
Açıklar kısaca savaşın tüm seyrini.
Eldar'ın derin su hendeklerini açar önünde"
Sürdü atını doludizgin büyücü Kulbadeg'e.
Kulübeye varınca bir süre sonra
Girişe yakın yere mızrağını sapladı.
Attan bir adım uzaklaşıp büyücüye seslendi:
"Size emanet ediyorum mızrağımı
Tüm yolları önümde açan bu silahı"
Yaşlı kadın hemen kapıya fırladı.
Hemıts'ın atını, bulat kılıcını görünce
Sersemledi bir an, sonra sevinçle bağırdı:
"Sevgili Batraz, harika çocuk sensin bu!
Nereden çıktın? Beklemiyordum seni.
Buraya gelmezdin ya, nedir mesele?"
"Ah sevgili, her şeyi bilen kutsal ana!
Kutsal yeminimi yerine getirmek için tez,
Senin yardımına koştum da geldim.
Duymak istiyorum vereceğin son öğüdü"
"Kutsal ateşi koru oğlum!
Senden umutluyum, böyle bilesin!
Önündeki yol gündüz gibi aydınlık,
Ama savaşmayı biraz ertele, bekle!
Akılla yenmek gerek Sayneg Eldar'ı.
Kan düşmanının namı yiğitlikte değil,
Farklı bir özelliği vardır dikkatle dinle!
Başkasının kılıcıyla asla öldürülemez.
Kendi kılıcıyla yok edebilirsin yalnız.
Beni dinle yavrum umudunu yitirme!
Elbiseler giyin, eski püskü olsun!
Yıpranmış yırtık bir çul ser atın üstüne,
Kan düşmanın yoksul sansın seni.
Nart olduğunu hiç mi hiç anlamasın!

Seni önemsiz, sıradan gösterecek
Paslı, ucu küt bir kılıç al yanma!
Tam gece yarısı yola hazırlan!
Aman dur yola çıkmadan önce
Atın her yanını gübre ile sıva!
Bırak kabuk bağlasın sakın unutma!
Düşman tanıyamaz böylece Hemıts'ın atını.
Kara kayalıklara doğru yolunu çevir.
Sayneg Eldar da beraberinde getirecek
İki siyah Evsurg, çağlayanın yanına.
Karşılaştığınızda çok saygılı ol!
Şöyle de: "Ey hayatımızı şenlendiren kişi!
Nartlar'la atıştım geçenlerde nıhasta
Her Nart kendi kılıcını övüp duruyordu.
Ben kılıcımı övmeye başlamışken
Güçten kuvvetten kesildim birden.
Herkes kılıcımı, beni alaya aldı.
Bu da kılıç mı dostum dediler.
Kılıç dediğin Sayneg'inki gibi olur.
Tüm dünyaya meydan okuması
Boşuna değildir gürlemesi.
Kendime benzerini yaptırmak için
İzin ver göz atayım o soylu kılıcına."
Bir çalımla kılıcın ucunu sana uzatacak.
Bırak atın ürksün kişnesin o an.
Atın bu davranışı için şunu de;
"Parlak ışık gördü mü atım ürker,
Daha fazla korkuya kapılmaması için
En iyisi kılıcın kabzasını uzat!"
Kabzayı uzattıktan sonra tuttur bu kez
"Yönleri bir türlü seçemem" diye.
"Ah bir yardımcı olsan bu konuda;
Batı neresi, doğu neresi."
Başıyla doğuyu işaret ettiği anda
Kopar kellesini güçlü kollarınla!"
Nart dinledikten sonra bilici Kulbadeg'i
Paslı kılıcı, yıpranmış giysileriyle

Şafak söker sökmez ırmağa gitti.
Sayneg Eldar, azılı kan düşmanı bu sırada
Siyah Evsurglar'ıyla çağlayana gelmişti.
Ateş gözlü Batraz bir süre sonra
Acımasız can düşmanının karşısına çıktı.
"Günün aydın olsun herkesten daha bilge,
Herkesten daha güçlü Ulu Eldar!"
Eldar söze girdi, alaylı şunları dedi:
"Atıyla karşıma dikilen yoksul kişi
Seni yel mi attı buralara, derdin nedir?
Yoksa benimle dövüşmek mi istersin?"
Yapmacıktan başını eğerek Batraz karşılık verdi:
"Ah bizlere güzel yaşamlar sunan Eldar,
Nartlar'la atışmıştım bir gün nihasta.
Her Nart bulat kılıcını övüp duruyordu.
Ben kaldırarak kılıcımı övecek oldum
Güçten, takattan kesildi nasılsa.
Herkes kılıcımı alaya aldı, güldü.
Bana, zavallı yoksula şöyle dediler;
"Dünyada en iyi kılıç Sayneg'indir
Yıldırım bile hiç kalır önünde"
İzin ver bakayım şu soylu kılıcına,
Bir benzerini yaptırmak isterim
Ustalıkla yapar demirci Kurdalegon,
Olmaz dersen üzüntüyle iç çeker
Hiç olmazsa avunurum bu güzel kılıcı gördüm diye"
Eldar aşağılar gibi Batraz'ı süzdü.
"Bir göreyim bakalım"dedi "Şu yaman kılıcını"
Batraz ıkına sıkına paslı kılıcını çıkardı,
Sayneg'e uzattı ağır davranışlarla.
Eldar kılıcı alınca kahkahayı bastı:
"Boşuna alaya almamışlar seni
Nihasta övünürken bu tuhaf kılıcınla"
Paslı, küt kılıcı bir köşeye fırlattı.
Işıl ışıl parlayan güzel kılıcını
Kınından çıkararak gururla gösterdi
Ve ucunu uzattı yiğit Batraz'a

At ansızın ürktü, gürültülü kişnedi.
Hızla geriledi kılıçtan kaçar gibi.
"Atım kılıcından ürktü, öyle parlıyor ki!
En iyisi kabzasını uzatsanız bana"
Olacaklardan habersiz Sayneg Eldar
Kabza tarafından kılıcını uzattı.
Batraz kılıcı aldı boynunu eğerek.
Şimdiye dek görmemişti sözümona.
Büyülenmiş gibi davranıyordu yapmacıktan.
Düşünceli göz gezdirdikten sonra uzaklara,
Eldar'a göz ucuyla bakarak şöyle dedi:
"Mükemmel bir kılıç ama bir eksiği var,
Ucu çentik çentik olmuş yazık ki!
Sayneg Eldar haykırdı: "Hemıts yaptı bunu.
Rahat, huzur bulmasın mezarında.
Öldürürken onu dövüş sırasında
Dişleriyle kılıcımı köreltti lanet olası!"
Bu aşağılayıcı sözlere zor dayanan Batraz
Kül olmuş yüzüyle döndü, şunları dedi:
"Ünün büyük halk arasında bilirim.
Bense güneş nereden doğar kestiremem.
Doğu neresi, batı neresi bakar durur,
Bilemem bir türlü, karıştırırım"
Alaysı kahkahaları durmak bilmiyordu Eldar'ın.
Nart Batraz'a doğu yönünü gösterdi
Sayneg Eldar omzunu çevirdiği gibi.
Batraz kılıcı tüm gücüyle savurarak
Kellesini bedeninden ayırıverdi bir anda.
İri gövdesi yere devrildi, zemin sarsıldı.
Kendi kendine konuşuyordu sevinç içinde:
"Cani cezasını buldu kendi kılıcıyla
Kulbadeg gerçekten doğru söylemiş"
Eldar'ın sağ kolunu ve kulağını kesti.
Nıhasa varıp Nartlar'a gösterecekti.
Babasının öcünü almanın sevinciyle
Can düşmanından aldığı ganimetle
Hızla atını sürdü Nart köyüne doğru.

Bilge Satana'nın karşısına çıktı önceden.
"Öcümü aldığımın işaretlerine bak çabucak!
İşte cansız bir kol, bu da kulak!"
Konuşmasını kesti Satana kırık sesle:
"Söyle hangi çobanı öldürdün?" dedi.
"Ünlü düşmanın ölümsüzdür, bilinir
Batraz'ın Sayneg Eldar'ı öldürdüğüne
Bu yalanlara kim inanır sevgili çocuk?"
"Sözlerimi henüz bitirmedim, az dinle!
Kendi kılıcıyla öldürdüm düşmanımı"
Nasıl olduğunu anlatmaya çabaladı durdu ama,
Satana'nın dinlemeye hiç mi hiç niyeti yoktu.
Az düşündükten sonra, gülmeye başladı.
Eğildi Batraz'a doğru, yavaşça şöyle dedi:
"Yarın sabah güneşin ışıkları
Dökülürse üzerimize kızıl renklerle,
Rüzgâr ansızın köye doğru eser de,
Kanlı gözyaşlarıyla birlikte yolunmuş ak saçlarını
Taşırsa bize Eldar'ın kız kardeşinin,
İnanırız o zaman anlı şanlı Batraz'ın
Baba katili Sayneg'i öldürdüğüne"
Gerçekten sabah olduğunda güneş
Kan rengi ışıklarını yeryüzüne döktü.
Şiddetli bir yel getirdi köyün üstüne
Kanlı gözyaşlarıyla birlikte ak saçları.
Bilge Satana döndü, Batraz'a çıkıştı;
"Savaş alanında ölen düşman kutsaldır.
Çok eski Nart geleneğidir bu, bilmez misin?
Kolsuz, kulaksız ölüyü gömmek olmaz"
Satana'nın buyruğunu yerine getirdi Batraz.
Gün ışır ışımaz yola koyuldu hemen.
Çok geçmeden savaş alanına vardı.
Mavi gökyüzüne baktı içini çeke çeke.
Yere saplı mızrağının yanında durdu.
Atını da mızrağına bağlayarak bekledi.
Günbatımının altuni renkleri dağları sardığında
Heybesinden çıkarıp kanlı kulağı, kolu

Üzüntülü yakınlarına verdi büyük saygıyla.
Düşman karşı saldırıya hazır tetikte bekliyordu.
Savaşlarda iyice pişmiş delikanlılar
Öç duygusuyla yanıp tutuşuyorlardı.
Şanlı bir iş olacaktı Eldarlar'ı için.
Cesur gençlere yaklaştı yaşlı adamın biri
Tez davranmamaları için onları uyardı;
"Batraz'ın yere saplı mızrağına" dedi.
"Düşünmeden körlemesine gideceğinize
Akıllıca davransanız daha iyi olur bence.
Mızrağı topraktan çekip çıkaracak kişi
Onu öldürmeyi başarabilir sadece.
Mızrak hep böyle saplı kalırsa eğer
Kanlı öcünüzü unutun sonsuza dek!
Ne kadar çabalasanız, direnseniz bile
Teke tek dövüşte yenemezsiniz Batraz'ı"
Delikanlılar heyecanlarını gizlemeden
Nart'ın ünlü mızrağı başında toplandılar.
Hep birlikte asılmalarına karşın var güçleriyle
Mızrağı yerinden oynatamadılar.
Zaman gece yarısını çoktan geçtiğinde,
Ağır çelik mızrağa lanetler savura ede
Başları yerde, utanç içinde evlerine yürüdüler.
Köyüne döndü çelik bedenli Batraz da.
Nartlar sabırsızca bekliyorlardı onu.
Toylardan, her zamanki oyunlardan sonra
Batraz çıktı yoldaşlarıyla bir yıllık seferlere.
Sayneg Eldar'ın akrabaları da arkalarından
Tanrıların gazabını dilediler cesur Nartlar'a.
Korkunç çığlıklarına, kulak veren Jedler
Mavi göklerden yeryüzüne indiler.
Sayneg Eldar'ı dost görerek kendilerine
Bu apansız ölümünü korkuyla karşıladılar.
Jedler'in gazabıyla güneşin ardından
İkinci bir güneş doğdu, kızıldı ışıkları
Ölümün işaretiydi bu Nart Batraz için
Kan rengi ışıklara boğdu çevreyi.

SIRDON AİLESİNİN ÖLDÜRÜLMESİ

İnsan yüreklerini bir dehşettir aldı.
Ansızın iki güneş belirmişti gökyüzünde.
İki kat toz bulutları kalkıyordu kavrulan topraktan.
Irmaklar, kaynaklar kuruyor da kuruyordu.
Hiç var olmamışçasına su yeryüzünde.
Nartlar'ın nıhasında kederler, acılar içinde
Gülmeyi, eğlenmeyi unutmuştu insanlar.
Bir kenara bırakılmıştı tüm silahlar,
Şanlı savaşlar, seferler ve dost şölenleri.
Çilekeş, zavallı, yoksul halkın
Neyi var neyi yoksa tükenmişti elinde.
Bir tek koyun olsun göremezdin köylerde.
Boşalmış, ıssızlaşmıştı insan barınakları.
Asırlık buzulların gümbürdediği dağlarda
Bir at sürüsü kalmıştı yalnızca geriye.
Wrıjmeg'in kara ineği atlarla birlikte
Otluyordu bu dik sarp uçurumlarda.
Ünlü Nart kahramanı ateş gözlü Sozrıko
Dik kayalıklar arasında bir gölgede
Bekçiliğini yapıyordu bu tek ineğin.
Köyün kenar evlerinin birinde toplanmış,
Bu öldüren açlıkla yılmış birkaç delikanlı
Konuşup tartışıyordu aralarında sıkıntılı:
"Kim engel olabilir bu ineği çalmamıza?"
"Oo, aklınla bin yaşa, şanlı bir iş olur!"

"Ama yürek ister, bu kolay değil.
Sozrıko aptal mı görmüyor musun?
Nasıl da çıngıraklarla donatmış çevresini.
Kanım üzerine ant içerim ki dert değil ama
Ya ineğin ayaklarındaki halkalar!
Uyanık Sozrıko'yu ancak geceleyin
Derin uykusuna dalınca atlatabiliriz"
Sırdon dinliyordu bu konuşmaları yakından.
Hırsız gibi nıhastan ayrıldı kimseye sezdirmeden.
Niyetini gerçekleştirmek için bir an önce
Dağ yolundan sessizce yürüyordu.
Nedenini yalnızca kendinin bildiği
Bir katırı da yanında götürüyordu.
Mağaraya ses çıkarmadan yaklaştı.
Sozrıko'nun gizli çıngıraklarını bulup
İçlerini tümüyle çamurla kapadı.
Her şey istediği gibi olmuştu rahat.
Bir köşeye gizlendi, karanlığı bekledi.
Geceleyin konaklamaya gelen Sozrıko
Her gün yaptığı gibi atları mağaraya sürdü.
Samandan bir döşek hazırladı kendine.
Derin ölü uykusuna daldığında ateş gözlü,
Sırdon kendinden emin ortaya çıktı.
Sağlıklı derin uykusundan uyandırmadan
Wrıjmeg'in ineğini çözdü sessizce.
İçleri saman döşeli çarıkları sonra
İneğin ayaklarına taktı ustalıkla.
Yanında çeke çeke getirdiği katırı da
Uyuyan Sozrıko'nun ayağına bağladı.
Tüm dağ yamacını sessizce dolanarak
Kimseye sezdirmeden köyüne vardı.
Gece karanlığından yararlanıp gizlice
Aşırdığı ineği kesti, yüzdü güzelce.
Tıka basa midesini dolduracağının hayaliyle
Ateşe koydu tutkulu, etleri sıra sıra.
Kahramanlığı, yiğitliği çoktan unutmuş
Aç delikanlı yığını tam bu sırada,

Tasarladıkları hırsızlığı gerçekleştirmek için
Mağaraya sokulmuşlardı gecenin sessizliğinde.
Her köşeyi kokluyorlardı yaban hayvanları gibi.
Taş duvara ardını dayayarak bu sırada
Kaşınıyordu bizim uzun kulaklı katır.
İnek sandıkları katırı yavaşça çözdüler.
Hırsızları korur gibisine nasılsa
Ses gelmedi çıngıraklardan bir parça olsun.
Bitirir bitirmez işlerini gece hırsızları
Geçilmez ormana daldılar zaman geçirmeden.
İşte yaktıkları ateşin kızıl korunda
Hazırdılar ziyafetlerine sabah olmadan.
Fakat her şey anlaşıldı gün ışıyınca.
İnek yerine katır kaçırmanın utancıyla
Ne yapacaklarını bilemeyip korkunç öfkeyle,
Gecenin bu kötü şakasına lanetler savura ede
Sırdon'un zavallı katırını benzettiler iyice.
Aç susuz köylerine yürüyüp utanç içinde
Kızgın, üzüntülü nihasta oturdular.
Uzun zaman tartıştılar bu uğursuz girişimlerini.
Birden Sozriko göründü, kan ter içindeydi.
Soluk soluğa nihasa vardı, gürledi:
"Ah dostlarım, ineği uçurmuşlar dün gece.
Bunu koca Wrijmeg'e nasıl söylerim?
Şanımı, onurumu kurtaracağım nasıl?"
Kurnaz Sırdon söze girdi, şöyle dedi:
"Geceleyin ineği çalan şu genci
Nasıl da çok kıskanıyorum doğrusu.
İneği kaçırıp götüren kişi kendine
Ne şaşlıklar yapmıştır tadına varılmaz.
Oturmuş şimdi kuytu bir köşede
Yağlı bıyıklarını buruyordur mutlaka"
Sinsi Sırdon sözlerini bitirir bitirmez
Bir kuşku çökmüştü çobanın yüreğine.
Kokudan, ellerindeki yağlardan,
Kurnazca sözlerinden, gözlerindeki ateşten
Uyanmıştı Sozriko, anlamıştı her şeyi.

Sırdon'du hırsızlığı yapan, başkası olamazdı.
Kül rengine döndü yüzü, öfkeyle yanıyordu.
Görevini yapamayışın utancıyla acılı
Sırdon'un evine saldırmayı düşündü.
Kurnaz mı kurnazdı, bilirdi işini.
Ortada kanıt bırakmazdı, Sırdon'du bu.
Sozrıko dağ yollarında dolaştı bir süre.
Kafası karmakarışık çılgın öfkeli.
Yaralı kaplan gibi dolanırken böyle,
Birden önünde Sırdon'un köpeğini gördü.
Ön ayaklarıyla sıkıca yapışmış soluk soluğa
Bir kemik parçasını yalıyordu zevkle.
Ateş gözlünün beklediği an gelip çatmıştı işte.
Kemendiyle yakalayıp kaşla göz arasında
Köpeğin ayaklarını kıskıvrak bağladı.
Başladı vurmaya keçe bir kamçıyla.
Köpek kaçmaya çabaladı hırlayarak
Yerlerde sürüne sürüne bağlı ayaklarıyla.
Sozrıko ısrarla peşinden gidiyordu.
Nihayet Sırdon'un evi gözükmüştü uzaktan.
Köpek sahibinin evini tanır tanımaz
Gürültülü havlamaya başladı kudurmuş gibi.
Evin eşiğine uzandı hemen korurcasına.
Nart hırsla yayını çekti, oku fırlattı.
Ok köpeğe değer değmez
Acı acı havlayarak avluya kapaklandı.
Sozrıko eve sokuldu çıt çıkarmadan
Olan biten neydi araştırmak için.
Yedikleri etlerle kendinden geçmiş
Sırdon'un üç oğlu uyuyordu içeride.
Basit bir masa duruyordu çocukların önünde.
Üzerinde yarısı boşalmış bir tencere vardı.
Sozrıko arkasından kapıyı örttü.
Tencereden etleri bir çırpıda çıkardı.
Bahtsız Sırdon'un üç çocuğunu
Doğradı kılıcıyla hiç acımadan.
Parçaladığı gövdeleri torbaya doldurdu tepeleme

Torbanın ucunu bağladıktan sonra sıkı
Umursamazca bir köşeye fırlatıp attı.
Öküz derisine sararak tenceredeki eti
Kanlara bulanmış evi terk edip gitti.
Ustaca gerçekleştirdiği eyleminden memnun
Evine doğru yürüyordu kurnaz Sırdon.
Köpeğinin acı havlayışlarını duydu uzaklardan.
İster gündüz olsun, ister gece her zaman
İnsana endişe verirdi havlayışları.
Eski dağ yolu karşısındaydı, yaklaşmıştı.
Yuvasına süzülen yaban hayvanı gibi
Evine doğru atıldı ürkek, telaşlı.
Kendini bir anda kapıda buldu.
Korku sarmıştı içini, kapıda duraksadı.
Bir geyik gibi oynaşan çocuklarının
Ne gürültüleri duyuluyordu, ne de türküleri.
Kendi kendine söylendi durdu öfkeli:
"Hey yaramazlar nerelere girdiniz böyle?
Bu karışıklık, düzensizlik de neyin nesi?"
Eve girdi, aradı durdu çocukları boşuna.
Karnı acıkınca da bir süre sonra
Uzun fıdişi aldı, tencereye daldırdı.
Yazık ki bir kemik olsun yoktu içinde.
Ocak zincirinin üzerinden yükselen buhar
Rahatsız etmişti onu, kızgın söylendi:
"Evsiz barksız kalasıcalar sizi
Koca bir ineği nasıl yiyip bitirdiniz böyle?"
Birden köşeye takılınca gözleri
Taş gibi donakaldı, kül oldu yüzü.
Gördüğü kanlı, kıpkırmızı torbayla
Bahtsız Sırdon anlamıştı her şeyi.
Fıdiş gevşeyen parmaklarından yere düştü.
Yüzünün şekli değişti, korkunç acıyla kasıldı.
Üç ölü bedenden kalan parçaları tek tek toplayıp
Ve son kez bakarak sonsuz kederle
Ocak taşının altına çocuklarını gömdü.
Ölüme mahkûm etmişti çocuklarını.

Yaşamı boyunca çekecekti acısını.
Çocuklarından birinin sağ kolunu
Omuz kemiğinden ta bileğe kadar,
Suskun, yüreği sevgi dolu eline aldı.
Dirseğinden büktüğü oğlunun koluna
Ölmüş analarının saç örgüsünden
On iki saç teli döşeyerek tek tek zahmetli
Büyüleyici fendırı yarattı böylece.
Gövdesi öz oğullarının kemiklerinden,
Telleri analarının ak saçlarından.
Nartlar'ın efsanevi çalgısı doğmuştu artık
Ve fendır ilk kez bu koca dünyada
Ölüler üzerine çalındı dayanmaya yürek yetmez.
Bahtsız bir babanın acılarıyla dolu
Dokunaklı ezgiler döküldükçe çalgıdan
Hüzünlendi tekmil Nart canları.
Dinledikçe kederlendi boşandı.
Ölçüsüz acısını tüm derinliğiyle
Verdi rüzgâra, yurdunun toprağına.
Yaban hayvanları da inlerinden çıkarak
Bu olayda yerini aldı, acılarını paylaştı.
Nasıl bir hişt düzenleyecekti bilmiyordu.
Ezgilerle kutlamaktı tek düşündüğü
Ve gözyaşları içinde yana yakıla
Evini terk edip doğru nıhasa gitti.
Hüzünle başladı fendırını çalmaya.
Hiç duyulmamıştı dünyada bugüne dek
Yürek yarası tatmamış kişi
Nereden anlayabilirdi bu korkunç acıyı?
Dinledi, duydu, tekmil yeryüzü.
Mavi gök de gözyaşlarını akıttı.
Kederlerinden sustular dallarda kuşlar.
Arılar konmadı çiçeklerin özüne.
Kederlendiler, ağladılar hep birlikte unutarak
Erkekler, kadınlar, gençler, çocuklar
Çektikleri onca acılarla sıkıntıları.
Bu acı deneyimi geçirdikten sonra

Nart halkı Sırdon'a varıp şunları dedi:
"Can evimizden vurdu bizi boğuk feryatların
Kanımızdan, canımızdan ey Sırdon!
Barış mutluluk getirsin tüm dünyaya
Kutsal fendırın bizimle ebedi olsun!
Acılardan doğan fendırı yarattın sen!
Kulak versin dünya bu büyüleyici sese!
Sen halkımızı acılarınla sarstın.
Hep aramızda yaşa, umudumuz ol!
Çektiğimiz sıkıntılar üzer, kemirirdi seni
Kapılarımız her zaman sana açık bilesin!"
Halkın belleğinden hiç silinmedi Sırdon adı
O zamandan bilinir oldu fendırı, ünlü çalışı.

SOZRIKO İLE KARADZAW

Bu korkunç kara kışta Nart halkı
Az dayanmadı her türlü sıkıntılara.
Silip süpüren fırtınalar koptu gecelerce.
Düzlükler derin karlarla kaplandı.
Bu kış da Nartlar'ın gururlu soylu atlarına
Kendi gübrelerini yemek düştü açlıktan.
Büyükbaş hayvanlar da kırıldı çok geçmeden.
Zengin at sürülerindeydi şimdi de sıra.
Her gün nıhasta Nartlar kederle
Halkın uğradığı felaketi tartışıyorlardı:
"Açlıktan kırıldı hayvanlarımız.
Sıra zavallı atlarımıza geldi şimdi.
Atsız nasıl yaparız uzun yolları?"
Sırdon sinsice düşünüyordu bu sırada.
Yine bir oyunun peşindeydi, bir şeyler kuruyordu
Dik kayalıklar arasında, bir yerlerde
Sıcak kaynak yanında fesal bulmuştu.
Büyük bir demet koparmıştı göstermek için.
Tören havası içinde nıhasa gelmişti.
Alaycı bir tavırla Sırdon Nartlar'a döndü:
"Ne o Nartlar'ın bilinçleri mi karardı?
Atlarımız kırılıp gider, kılınız kıpırdamaz.
Dinleyin, büyük otlağın hemen yanında,
Geniş uçsuz bucaksız bozkırın başladığı
Warıpp ötesinde her yan fesalla kaplı.
Başka otlar da vardır mutlaka orada.

Nerede at çobanınız, şaşırıyorum doğrusu?
Aslında bunda şaşılacak bir şey yok,
At çobanları yabancı diyarlardan korkarlar"
Sozrıko'yaydı bu söz, gücüne gitmişti.
Bu işaret üzerine zaman geçirmeden
Bir bir dolaştı evleri, tek kapı bırakmadı:
"At işinden çok iyi anlayan biri
Sürsün atları otlağa yürekle!
Katsın sürümüze çabucak!"
Nart halkı çok sevinmişti bu inanılmaz habere.
Bulup çıkardılar bir deri bir kemik atlarını.
Nartlar'ın derdini coşkuyla kabullenen Sozrıko
Bir araya toplayıp at sürüsünü
Warıpp ardına hareket etti tek başına.
Gözleri kamaşıyordu bembeyaz kürtünlerde.
Cılız atları sürerek bin bir güçlükle
Bir otlak arıyordu aramasına ama,
Tek ot olsun görünmüyordu yazık ki.
Her yan buzul ve karla kaplıydı gökyüzü gibi.
Nart Sozrıko üşümüştü, açtı, yorgundu.
Hileyle dağlara sürüklendiğini çok geçmeden anladı.
Fakat utançtı, yüzkarasıydı geriye dönmek.
Açlıktan ölüme mahkûm sürüyü topladı.
Karları eşeledi, Sırdon'a lanetler etti.
Kar altında bulduğu küçük bir yaprağı
Kendi atma verdi, ne yapabilirdi başka?
Kurnaz Nart Sırdon bu sırada
Dev cüsseli Karadzaw'a uçuyordu yel gibi.
Çok kişiden duymuştu gücünü, kuvvetini.
Sarp dağ yamacından bir atlının hızla
Yaklaştığını görünce dev cüsseli Karadzaw
Yolcuyu karşılamaya evden dışarı çıktı.
Güler yüzle karşıladı Sırdon'u, bir koç kesti
Hemen leziz şaşlıklar hazırladı konuğa.
Kurnaz Sırdon bu güzel yemek davetine
Karşılık vermedi nedense, girmedi eve.
Karadzaw mırıldandı: "Neyin var dostum?

Sofram çok mu fakir kahramanımız için?
Yoksa bir felaket mi geldi başına?
Bak ellerin bile kupaya gitmiyor"
Yüreği yaralı Sırdon kırık bir sesle:
"Sozrıko'nun bana ettiklerinden sonra"dedi.
"Ne yemek keyif verir, ne rong düşünebilirim şimdi.
Sozrıko'dan güçlüysen eğer, varıp atların içinden
Tez giden sağlam birini seçerek hemen
Sozrıko'ya yetişip güneş batmadan önce,
Kellesini uçurursan o vakit ödüllendiririm seni"
Sözünü bitirir bitirmez Sırdon
Yaban hayvanı gibi aç ve öfkeli,
Kapıya bakmadan doludizgin uzaklaştı.
Karadzaw da atına atladı ardından.
Sozrıko'ya uçuyordu teke tek dövüşmeye.
Nart direncini kırmak, yok etmek istiyordu.
Yiğit Sozrıko'yu tanımıyordu ama,
Çok şeyler duymuştu yine de hakkında.
İlk dağ yamacını dolandı hızla.
Meşe ağaçlarıyla kaplıydı çevre.
Warıpp ötesi yolun sonuydu.
İşte kar tozlarını kaldıra kaldıra ardında
Dev bir kütle yaklaşıyordu dağ gibi.
Ağaçları eziyor, dalları parçalıyordu.
Sozrıko görünce uzaktan Karadzaw'ı
Bir ürpertidir aldı içini atları düşünerek.
Yok eden bir yaratıktı karşısındaki.
"Açlıktan gözleri kararmış nasıl da geliyor.
Tüm sürüyle beraber yer bitirir beni"
Korkudan ağacın tepesine tırmandı.
Gürleyen ormanı izliyordu ses çıkarmadan
Korkulu gözlerle ağacın tepesinden.
Dehşet salan kılıcın ışıltısını gördü.
Bir kasırga koptu birden dağların üzerinde.
Deviriyordu ağaçları teker teker kökleriyle.
Kocaman bir ağızdı fırtınayı yaratan,
Açıkça görülüyordu, Karadzaw'ın soluğuydu.

Sarsar, ürpertirdi insanları korkudan.
Dev güç en nihayet durdu yerinde.
Sağına bakındı, sonra soluna.
Sürü buradaydı ama çobanı yoktu.
Bir yanıt almak isteğiyle haykırdı:
"Hey, seslen dostum, karşılık ver!
Yaşıyorsan, korkma önüme çık!"
Nasıl davranacağını bilemiyordu Sozrıko.
Ama onur kırıcıydı sessiz oturmak.
Bir yiğide yakışmazdı, karşılık verdi:
"Hırsız uğursuz değilsen peki
Ölüler diyarından mı düştün buralara?
Cılız zavallı sürümü de ürküttün bak!
Az kahırlarını çekmedim oysa
Kar yığınları arasında ot ararken"
Karadzaw gülmeye başladı, öfke duymadan:
"İn bakalım dostum" dedi, "ağaçtan çabuk!
Kimin çobanısın, bu zavallı atlar kimin?"
"Yazgısına lanet okunmuş bir at çobanı,
Nart sürülerini korur bildim bileli.
Ya sen kimsin peki? görünüşe göre bir yiğit.
Nerelere koşturursun bu kara günde?"
Karadzaw karşılık verdi gururla:
"Sozrıko'ya uçarım dağlardan doğru,
Kapışmaya geldim, budur niyetim.
Anlat bana, de hadi, bu yiğit nasıl biri?
Çok mu güçlü, kiminle eşit?
Usta mı yoksa basit mi dövüşür?"
Yapmacık bir korkuyla yanıt verdi Sozrıko:
"Daha güçlüsü yoktur yeryüzünde.
Tıpkı kuşa dönersin karşısında korkudan.
Kimin tüyleri ürpermez ki önünde"
"Ne kadar güçlü olursa olsun vız gelir.
Peki gücünün kaynağı nedir, haydi söyle!
Benden daha mı cesur, daha mı yiğit?
Gücünü neye yöneltir, neyle gösterir cesaretini?"
"Öyle bir güç vardır ki Sozrıko'da

Zafer yollarını anında keser.
Karşısına çıkan her yiğidin kılıcını alarak
Gözü kara başının uçurulmasını ister"
Karadzaw kahkahalarla karşılık verdi:
"Hadi bakalım, işte omzum çoban!
Bir an için yiğit olduğunu düşün!
Kılıcınla bir dene göreyim hadi!"
Nart kılıcı kınından sıyırırken
Karadzaw kendinden emin şöyle dedi:
"Dikkatli ol ha, kılıçla vurayım derken
Bir yerlerini sakatlama sakın"
Sozrıko keskin kılıcını eline aldı.
Azmanın ensesine var gücüyle vurdu.
Fakat Karadzaw bir şey olmamış gibi başını kaldırdı
"Seni saydım, dinledim ey çoban!
'Sozrıko hiç de güçlü değilmiş' demekten başka
Söyleyeceğin söz yoktur artık umarım."
Sozır Karadzaw'ın gücüne hayran olmuştu.
Bir an düşündükten sonra, şöyle dedi:
"Sık sık ağzını açarak Sozrıko
Yiğitlere haykırır korkusuzca:
'Okları yağdırın ağzıma ey savaşçılar!
Fırlatın çelik tavlı oklarınızı.'
İnan dostum, sayısız tavlı oklardan
Sıyrık bile göremezsin ağzında"
Karadzaw az düşündü, sonra gürledi:
"Senden istiyorum, tembellik etme çoban!
Hesabını tutmayacağım okların
Doğruca ağzıma korkusuzca fırlat!"
Sayısız ok fırlattı ağzına, ne var ki,
Bir sıyrık dahi göremedi ağzında.
Oklar kırılarak hendeğe düştü.
Karadzaw alaylı, Nart'a sordu:
"De çoban, şimdi doğruyu söyle!
İki büyük sınavı geçtim, gördün işte!
Göklere çıkardığınız sizin savaşçı
Hâlâ daha mı ünlü, daha mı yiğit?"

Cevap verdi Sozrıko şaşkınlığını gizleyerek:
"Güçlü, sağlam bedeniyle övünür de övünür
Öyle dayanıklıdır ki inanılmaz.
Yalçın, sarp kayalıklarda durarak
Amansız acımasız korkunç devlere
Kaya fırlatmalarını söyler sırtına
Ve sonra hiçbir şey olmamış gibi
Öyle sessiz, yerinde kımıldamadan durur.
İşte böylesine güçlüdür ünlü Sozrıko,
Nartlar'ın gururu, yenilmez savaşçısı"
"İşte şenlik!" diye söze girdi Karadzaw:
"Ee, ne var bunda çoban dostum?
Şu yakınımızdaki boğazı görüyor musun?
Sarp kayalıklarda ben de duracağım
Gücün yerindeyse yamacı tırman çabuk!
Dağın tepesinden kayaları fırlat
Kopan kayalara sırtımı vereceğim."
Karadzaw koştu, atın yelesinden tuttu.
Büyük bir ağaca bağladıktan sonra
Korkunç kahkahalar atarak boğaza indi.
Tepede yerini almıştı Sozrıko da.
Kocaman kaya kütlelerini bütün gücüyle
Yerinden kopardıktan sonra zor da olsa,
Peş peşe fırlatmaya başladı Karadzaw'ın sırtına.
Kopan iri kayalar yeri göğü sarsa sarsa
Korkunç çatırdamayla aşağı yuvarlanıyordu.
Toz bulutu kaplamıştı dar boğazın üstünü.
Dağdan kopup gelen kaya yağmuruna
Koca sırtını vermiş dev Karadzaw
Boğuk kahkahalar atıyordu alaylı:
"Anlat çocuk, neresi güçlü bu Nart'ın?
Daha hangi yeteneğini göstereceksin?
Olağanüstülüğünü, diğer mucizelerini hadi!"
Sozrıko ürktü: "Bu ne korkunç şey?
Bu amansız gücün kaynağı ne ki?"
Sözünü döndürdü dolaştırdı şöyle dedi:
"Hayır senden güçlü, bin kez güçlü ve cesur.

Dönüp duran, derinleşen su girdabına
Ormandan topladığı çalı çırpıyı yığar.
Sonra üstündekileri soyunarak göle girer.
Tüm geceyi orada geçirir şafağa kadar.
Su buz tabakasıyla kaplandığında
Güçlü omuzlarıyla yüklenerek buza
Kırar parçalar, bir çırpıda su yüzüne çıkar.
Dallar üzerinde oynaşan sürüyle balıkları
Şaşkın bakışlar altında, Nartlar'ın önüne silkeler.
Buzları, çalı çırpıyı da doğruca göle"
Karadzaw hemen ormana koştu.
Ağaçları kökünden koparmaya başladı.
İçinden büyük dalları özenle ayıklayarak
Gölün üzerine yığmaya başladı.
Çukura dalar gibi suyun içine
Kendini bıraktı çenesine kadar.
İki düşman gözlerini gökyüzüne diktiler:
"Ey tanrılar tanrısı, yerin göğün hâkimi!
Biz zavallılara kulak ver, dinle!
Tüm kış ayazını topla, yığ üzerimize!
Her yan don olsun ve bu gece
Çevreyi amansız soğuklar kaplasın!
Göl örtülsün kalın buzullarla!"
Nereden ve nasıl geldiği anlaşılmadan
Bu olağanüstü olay gerçekleşti gece yarısı.
Don başladı olanca dehşetiyle.
Çelik gibi buzlarla kaplandı gölün üstü.
Atların hemen hemen hepsi donarken
Aralarından çok azı kurtulmayı başardı.
Doğudan patlar patlamaz günün ışıkları
Karadzaw buza yüklenmeye başladı.
Güçlü omuzlarının baskısı, şiddetiyle
Zemin sarsıldı, sis bulutları dağıldı.
İki yanda buzlar çatırdadığı halde
Bir parça olsun kopmuyordu yerinden.
Sozrıko gülerek onu seyrediyordu.
Suda boğuşan Karadzaw'a seslendi:

"Ee, ne oldu yiğit, dilini mi yuttun?
Ne diye zorlanıyorsun o kadar güçlüysen?
Hadi gücünü gösterip su yüzüne çıksana!
Yoksa eğlenmek için mi soğuk sulara girdin?
Nartlar'a geldiğinde neler ummuştun!
Evine dönecek misin bakalım şimdi?"
Oyuna geldiğini anlamıştı Karadzaw.
Sozrıko'yu tanıdı, namını unutmuştu.
Gücü kuvveti bitmişti, donuyordu.
Kurtulmayı bırakmış soğukla savaşıyordu.
Çaresizce çırpınıyordu buzun içinde.
Sozrıko kavradı ünlü kılıcını,
Karadzaw'ın gırtlağına hızla dayadı.
Fakat kılıç kesmedi, kütleşmişti sanki.
Ensesine kadar uzanan saçlarından bir tel bile
Koparamadı tüm gücüyle vurduğu halde.
Karadzaw kükredi vahşi hayvanlar gibi:
"Ancak kendi kılıcımla öldürebilirsin beni.
Boş yere çabalama, kılıcımı al çabuk!
Akılda güçlüsün, ancak güçte zayıf.
Eğer benim gücüm sana geçerse
O zaman yenilmez olursun sonsuza dek.
Beni öldürürken tez davranma yalnız!
Omuriliğimi çıkarıp kuşak olarak beline bağla!
Tüm gücüm sonsuza dek sana geçer, böyle isterim"
Sozrıko kavradı Karadzaw'ın kılıcını
Havada sallayarak kellesini uçurdu.
Karadzaw yüzükoyun buza kapaklandı.
Omuriliğini çıkardı uzun bir uğraşıdan sonra.
Topluyordu ağır ağır kuşak yapmak için.
Bir an düşündü "Aceleye ne gerek!
Düşmanın bir hilesi, oyunu belki de bu"
Olacakları anlamak için, iliği meşe ağacına doladı.
Ağaç bir anda iki parçaya bölündü.
Korkunç bir gümbürtüyle yere devrildi.
Bir an duraksadıktan sonra ötekine yöneldi.
Bu gövde de paramparça olunca

Uzun süre uğraşıp bir sadak yaptı kendine.
İçine ok yerine Karadzaw'ın iliğini yerleştirdi.
Değerli bir anı olsun, belleklerde yaşansın diye
Varıp dik kumsala kılıcını sapladı.
Üzerine geçirdi düşmanın kellesini
Karlar eridiğinde ceset bulunsun diye.
Karadzaw'ın atıyla yüreği sevinç dolu
Geriye kalan sağ atları yanında götürerek
Şen ıslıklarla evine uçtu yel gibi.
At avlunun önünde kişneyip dururken
Şen türküleri bütün gece kesilmedi, sürdü.

SOZRIKO VE ALBEG'İN OĞLU TOTRAZ

Albeg ailesi çocuk bekliyordu uzun zamandır.
Zavallı yaşlı karı kocanın yıllar boyu
Bir erkek çocuktu hayallerini süsleyen.
Ne var ki tanrı vermemişti bir oğul.
Nartlar'ı şaşırtan olay sonunda gerçekleşti.
Albeg mutluluktan uçuyordu, baba olmuştu.
Herkes şaşırmıştı şaşırmasına ama,
Yine de köy sevinmişti bu güzel habere.
Kuvd düzenlediler tam yedi gün ara vermeden.
Herkes görmek istiyordu doğan bebeği.
Totraz adı verildi türküler söylenerek.
Uzun bir seferden yorgun dönen Sozrıko
Köye girer girmez haberi duydu.
Şu yargıya vardı az düşündükten sonra:
"Hayır, bu çocuk yaşlı Albeg'in olamaz.
Kadın da ne kadar yaşlı, bu mümkün mü?
Kimin çocuğuna bunlar oğul dediler?
Yaşlı Albeg'in bir oyunu öyle sanırım.
Evet, yok etmek istiyor beni sinsice.
Dövüşte benimle hiç baş edemeyince
Bir rakip büyütecek herhalde şimdi"
Hemen işe koyuldu ateş gözlü Sozrıko.
Bir yarışma düzenlensin isteyerek yakında
Tez ulak gönderdi Nart köylerinin hepsine.
Tek tek Nart halkına şöyle duyurdu:

"Yedi gün sonra, gün doğar doğmaz,
Nartlar toplansın gelsin yarış alanına
Birer birer her evden silahlarıyla
İyice beslenip güçlendikten sonra.
Dövüşçüsünü göndermeyen her kimse
Ödemek zorunda kalacak bebeğiyle"
Nartlar bu tuhaf çağrıyı alır almaz,
Yedi gün geçtikten sonra şafak vaktinde
Şölen alanını doldurdular büyük kalabalıkla.
Dövüşçüler kendinden emin gururla
Sozrıko'yu bekliyorlardı saflarla.
İşte cins atıyla geliyordu doludizgin.
Nartlar'ı uzaktan bakışlarıyla şöyle bir tarttı.
Bildik bir görüntüydü karşısındaki.
Tüm halk evlerinden akın akın gelmişti.
Tepeden tırnağa kadar silahlarıyla.
İlk bahar güneşi tolgalarda parlıyordu.
Kılıçlar parlıyor, ışıltılar saçıyordu.
Sozrıko oyun alanını hızla dolandı.
Nartlar'ı şöyle bir gözleriyle süzdü.
Albegler'in çocuğu görünmüyordu çevrede.
Albeg artık yoktu, yitirmişti yaşamını.
Korkunç yaslar içindeydi zavallı karısı.
On beş günlük bebeği Totraz
Sepet beşikte yatarken başucunda,
Yaşlı kadın akıtıyordu kanlı gözyaşları.
Beşikten ayırmıyordu bir türlü bakışlarını.
Gizleyemiyordu umutsuzluğunu, hüznünü.
Çocuk birden doğruldu dile geldi:
"Işığı sönmüş gözlerindeki bu acı neden?
Niçin paylaşmıyorsun ana benimle acını?"
"Ah, canına kurban olayım sevgili oğul!
Birer birer her haneden dövüşçüler
Güçlerini topladıktan sonra silahlarıyla
Bugün oyun alanında hazır olmaları gerek.
Yarışlara zamanında gelmeyen kişi
Yerine kendi çocuğunu getirmek zorunda.

Hiç sorgusuz sualsiz zavallı çocuk
Oklara hedef olacak böyle acımasızca"
Bebek anasına yalvardı:
"Ey anaların anası, ağlama!
Soyuna asla leke sürdürmeyeceğim"
Oğluna hıçkırıklar içinde karşılık verdi:
"Ah keşke benim güzel bebeğim
Bir delikanlı olsaydın güçlü kuvvetli.
Bu felaket gelmezdi belki başımıza
Karşında ağlamazdım böyle acıyla"
Birden küçük Totraz tek koluyla
Paramparça etti sağlam beşiği.
Gıcırtı sesi dahi duyulmadı tahtalardan.
Ayağa kalktı, anasına şöyle dedi:
"Yiğit babam hiç silah taşımaz mıydı?
Hiç atı yok muydu, söyle ana!
Beni bu çetin anda kurtarırdı oysa"
Yaşlı kadın karşılık verdi telaşlı:
"Kaç kez savaşlara katıldı senin baban.
Çok silahımız vardır yedekte durur.
Mağarada da cins bir at saklı.
Bulunduğu yere in, hadi göz nurum benim,
Seni endişelendirmesin hiçbir şey!
Babanın sefer silahları da odada.
Ne var, ne yoksa al hepsini yavrum"
Önce evin altına indi Totraz.
Cins atı burnundan çekip çıkardı.
Sonra kayalar arasında gürleyen ırmağa koştu.
Atı bir güzel yıkadı dalgalar arasında.
Baba silahlarını çıkarıp kuşandığında
Tam bir savaşçı olup çıkmıştı şimdi.
Totraz hazırlıklarını bitirir bitirmez
Sevgili anası karşısına dikildi endişeli.
"Ey yüreğimin ışığı canım oğul!
Dikkatli ol, küçücük bir çocuksun daha!"
Totraz karşılık verdi, şöyle dedi:
"Herkesten güçlü, yiğit babam

Kan terlere bulanmış yağız atıyla
Yarışlarda, oyunlarda üstün gelmişse
Ödlek davranmak utanç verir oğluna"
Ve Totraz atını ustaca kamçılayarak
Doludizgin sürdü gökteki bulutlara.
Havada dört bir yanını kuşlar almıştı.
Bir süre dolaştıktan sonra yere indi.
Şaşkınlıktan küçük dilini yutacaktı anası.
Totraz gururla anasına yaklaştı.
"Gördün mü ana binicinin ustalığını?"
"Sevgili oğul, artık gidebilirsin,
Dövüşler için yaratılmışsın belli.
Becerini gördüm, onaylıyorum.
Babanın atına değersin, iyi kullanıyorsun.
Zaferle evine dönesin diye yavrum
Yüce Wastırci daima seninle olsun!"
Atını sürdü yine bulutlara doğru.
Uçtu tarlalar üzerinden mavi ufuklara.
Nartlar Albeg'in atını tanımıştı uzaktan.
Ancak kimse görmemişti üzerindekini.
Bağırıştılar hep birlikte: "Bu atlı da kim?"
Herkes bakınırken birbirine şaşkın
Totraz yamaçtan aşağı indi.
Tepeden tırnağa donanmış silahlarıyla,
Alaycı, neşeli ve coşku doluydu.
Gözleri kamaştırıyordu parlayan silahları.
Sozrıko'nun karşısına çıktı, korkusuzca sordu:
"Sen Sozrıko musun ünlü yiğit,
Düşmanını her zaman savaşlarda yenen?"
"Evet, ben Sozrıko'yum, ateş gözlü"
"Albeg'in oğlu duruyor karşında,
Buraya, sana gelişim sebepsiz değil.
Ailemiz içinde başka erkek kalmadı,
Karşına çıkışım işte bu yüzden"
Sozrıko ilgilenmeden arkadaşlarına döndü:
"Şimdi aramızda" dedi "eşleşme yapılacak.
Tez davranın yiğitler, bekliyorum haydi!"

Sadece Totraz katılmadı eşleşmeye.
Sozrıko'ya döndü, korkusuzca şöyle dedi:
"Ey kahraman seninle eşleşmek isterim"
Ateş gözlü Sozrıko birden parladı:
"Benimle eğleniyor musun süt kuzusu?
Sen değil miydin daha dün gözyaşları döken?
Ana kucağından eksik olma çocuk, yürü git!
Hâlâ unutmamışsındır bebek ağlayışını"
Totraz haykırdı: "Dövüşe başlayalım hadi!"
Kırmayı başaramayınca çocuğun inadını
Bu cesurca isteği yerine getirdi Sozrıko.
Karşı karşıya geldiler, birbirlerini süzdüler.
Dövüş hemen başladı gittikçe şiddetlenerek.
Totraz birden Sozrıko'ya saldırdı.
Yelmesinin bir kenarından deldi mızrağıyla.
Toplanmayı başaramadı yiğit Nart,
Rakibinin mızrağında asılı kaldı.
Gün dayanılmaz acılarla böylece geçti.
Sozrıko'dan bir çıt dahi çıkmıyordu.
Hasmının üstünlüğünü sonunda tanıyarak
Birden şu sözleri kaçırdı ağzından:
"Çabuk yere indir beni ve sonra da
Pes etmiş rakibin için takdirini kullan,
Tanrılar adına çocuk bir iyilik yap!
Bırak da soluk alayım, kendime geleyim biraz!"
Sozrıko'yu yere indirdi Albegoğlu Totraz,
Keskin mızrağını yere saplayıp rakibine döndü:
"Şimdi de kılıçla deneyelim güçlerimizi haydi!"
"Mızrakta asılı bıraktın, bütün gün beni.
Kuşkusuz çok kolay olur senin için
Kılıçla doğraman yorgun bitkin rakibini.
Yedi gün süre ver dinlenmem için,
Döneceğim hemen, söz veriyorum.
Yedi gün sonra karşılaşalım yeniden.
Girişelim dehşetli, kıyasıya bir dövüşe"
Totraz razı oldu, dövüş ertelendi.
Bu teke tek dövüş böylece sona erdi.
Atlarına atlayarak alandan uzaklaştılar.

Yitiverdiler bir anda engin bozkırda.
Düştüğü bu utanç verici durum karşısında
Tüm dünyası kararmıştı Sozrıko'nun.
Evde yüzünün halini görünce Bilge Satana
Sozrıko'ya yaklaştı, merakla sordu:
"Hangi düşmanla karşılaştın kuzum?
Niçin benzin kül gibi soluk böyle?
Nasıl da değişmişsin tanınmayacak biçimde!
Tek tek anlat bana, hangi acıyla yanar için?"
"Her şeyi anlatacağım, düştüğüm utancı;
Yarışma başlamamışken dağların ötesinden
Çıktı geldi Albeg'in süt kuzusu yavrusu.
Gücüyle, gururuyla şaşkına düşürdü yiğitleri,
Mızrağıyla havaya kaldırdı beni.
Mızrakta gün boyu asılı kaldım.
Sonra yalvarmaya başladım rezilce.
Rıza gösterdi de dövüş ertelendi.
Dinlenip toparlanmam için de,
Yine karşılaşmak için aynı yerde
Yedi gün süre verdi benim gibi adama."
Bilge Satana gülerek karşılık verdi:
"Oh, derdinin sebebi bu mu yiğidim?
Böylesi rakip görmemişsindir bu zamana dek,
Albegoğlu Totraz'ın atı şeytan işidir.
Kurt postundan ölesiye korkar,
Ödü kopar ayrıca çıngırak seslerinden.
İyice dinlenip gitmeye hazır olduğun zaman
Atının üzerine kurt postu geçir!
Donat atın etrafını çıngıraklarla!
Yarış alanına git, pusuya yat!
Düşman yaklaşsa bile karşılık verme!
Totraz'ın hep ardında olmaya bak!
Ona ne olacağını gözlerinle göreceksin,
O senin anlı şanlı cesur hasmına"
Kararlaştırılan günde Sozrıko yola çıktı.
Erkenden yarış alanına vardı, gizlendi.
Hasmını sabırla pusuda bekliyordu.
Totraz sonunda gözükmüştü.

"Ey Sozrıko!" diye haykırdı."Nerelere gizlendin?
Hadi çık ortaya, bir göreyim yüzünü
Teke tek dövüşten korkuyor musun yoksa?
Belirlenen sürede gelmediysen eğer
Ne onur, ne namus kalmıştır sende.
Vicdanını yitirenleri tanrılar lanetlesin!"
Sesini çıkarmadı bu haykırışa Sozrıko.
"Yırtınıp dursun hele şu süt kuzusu"
Düşman pusudan ileri çıkar çıkmaz,
Sozrıko atına atladı ve sessizce
Totraz'ı ardından izlemeye başladı.
Yeşil çimenler arasında yol alırken
Totraz'ın atı birden çıngırak seslerini duydu.
Kurt postunun kokusunu da alır almaz
Doludizgin kaçmaya başladı vahşi hırıltılarla.
Şaha kalktı, kişniyordu çılgınca.
Götürüyordu çocuğu kuşlardan daha hızlı.
Atın gemi kopmuştu, zapt edemiyordu bir türlü.
Totraz kuvvetten kesilmişken ustaca
Güçlü kollarıyla yapıştı atın kulaklarına.
Tüm gücünü kullanıyordu düşmemek için.
Sozrıko da inatla, ustalıkla
Çelik oklar fırlatıyordu ardından.
Zavallının başı atın boynuna düştü.
Oklarla delik deşikti sırtının her yanı.
At uçuyordu dörtnala çıldırmış gibi,
Evine kadar sürükledi ölü Totraz'ı.
Kapının önünde durdu, acı acı kişnedi.
Kişnemeleri duyduğunda bahtsız ana
Ağlayıp, dövünmeye başladı, anlamıştı her şeyi:
"Kanın aktı, ölüp gittin yetim oğlum"
Çılgın atın kişnemesi hiç dinmiyordu.
Zemin sarsılıyordu nal seslerinden.
Sözler yetmezdi çektiği acıları anlatmaya.
Hemen bir mezar hazırladı biricik oğluna.
Korkunç acılarla, kanlı gözyaşlarıyla
Bir başına oğlunu kara toprağa verdi.

SOZRIKO İLE ÇELEHSERTEG

Uzun toy düzenlemişlerdi günün birinde;
Şaşlıklar yeniyor, ronglar içiliyordu.
Yaşlılar yerlerini almıştı başköşede.
Yabancı bir konuk gelmişti uzaklardan.
Hizoğlu Çelehserteg'di bu onurlu savaşçı.
Şen, gözü pek, boylu poslu.
Sırdon'suz toy olur muydu kuşkusuz?
İçki sunucu bugün kurnaz Sırdon'du.
Cömert ev sahibesi kilerden sürekli
Bol yiyeceklerle birlikte içki yolluyordu;
İnsanı esrik eden begeniler, ronglar.
Masalar doluydu nefis yiyeceklerle;
Koyun kuyrukları, öküz gövdeleri.
Yedi gün kesilmeden sürdü ziyafet.
Hızlı kıvrak oyunlarla sarsılıyordu zemin.
Sevinç içindeydi doğa şen türkülerle.
Kuşlar ötüyor, arılar vızıldıyordu.
Kulakları okşuyordu meşe dallarının sesi.
Bir ezgiydi sanki gümbürdeyen çağlayan.
Kabaran, yükselen azgın dalgalarıyla
Engin mavi gökyüzünü kucaklar gibi
Deniz de coşmuştu Nart oyunlarıyla.
Deniz dibinden çıkan Donbettırlar da
Nart oyunlarını izliyorlardı uzaktan.
Kavalın sesiyle büyülenmişlerdi.
Oyunları hayran hayran seyrederek

Altınî rengiyle güneş çıktı top gibi.
Dünya yanıyordu sanki kızıl gelinciklerle.
Bardwagoğlu, ata biner gibi gökyüzünde
Meşe tırmığı üzerinde uçuyordu,
Avuç avuç kıvılcımlar saça saça
Duru gökyüzünde, Nartlar'ın üstünde
Dolaştı durdu yorulmak bilmeden.
Göklerin demircisi koca Kurdalegon da
Uçup gelmişti çekici üzerinde.
Kocaman çekicini örse vurdukça
Tiz yankılar yapıyordu uzaklarda.
Sonra kutsal Wastırci geldi yanlarına
Yoğun bulutları dağıta dağıta.
Nart dansları ve ezgileri eşliğinde
Fırtına gibi uçuyordu gökyüzünde.
Jedler de hayran kalmışlardı Nart oyunlarına
Ve tatlı gülüşler gönderdiler gökyüzünden.
Cesur Nartlar'ın arkadaşları kızların
Güzelliğine hayran olup alkış tuttular.
Kızlar izliyorlardı oğlanları sadece,
Söyleyen, oynayan delikanlılardı nedense.
Yaşlılar da hoşnuttular şölenden.
Yağdan parlayan bıyıklarını burarak
İçki kupalarını kaldırıyorlardı sürekli.
Sıra koca Wrıjmeg'deydi şimdi.
Fendırı eline aldı, ağırdan söylemeye başladı:
"Cesaret örneği gösterin bize gençler,
Kim ki mızrağıyla güzel dans eder,
Kim ki bizim Sozrıko'yu yener burada,
Başarıya giden yolu açık olsun!"
Hizoğlu Çelehserteg söze girdi:
"Şunu söylemek isterim Nartlar'a açıkça:
Ünlü Sozrıko'yu yeneceğim sanırım,
Dansa çağırıyorum, yarışmaya haydi!"
Sozrıko gülümsemesini gizlemeden
Masa gerisinden karşılık verdi:
"Nart konuğu Hizoğlu Çelehserteg!

Haydi başlayalım dansa yaşlıların hatırı için,
Gücümüzü ustalığımızı gösterelim.
Kim usta dans eder, kim daha kıvrak
Kim daha güçlü ikimizden,
Yaşlılar, gençler karar versinler.
Kesin uyalım vardıkları sonuca.
Nart ülkesinde çalışıyla ünlüdür
Fendırı alsın eline Wrıjmeg'imiz
Gençler de hiç beklemeden el çırpsın.
Ancak söyle önceden Hizoğlu, kazanırsam
Bana vereceğin ödülü hiç düşündün mü?"
"Kazanırsan sen ateş gözlü
Mutlu bir hayat dileyerek sizlere,
Kız kardeşim Beduha'yı sana vereceğim.
Artık yalnız başına yaşamayacaksın"
"Tamam benim için uygun" dedi Sozrıko.
"İnanıyorum senin dansın güzeldir.
Daha iyi ve kıvrak dans ettiğine
Karar verirlerse Nart büyüklerimiz
Kazandığın başarıya gölge düşürmeden
Ben de silah takımlarımı vereceğim sana.
Bides'in tolgası ve Tserek'in yelmesi.
Kuşanırsın onları dostunu anarak"
"Ateş gözlü Nart, öyle olsun!
Nartlar'ı aldatmak şanımıza yakışmaz
Buna şerefimle kefilim, sözümden dönmem"
Masanın gerisinden ayağa kalktı Hizoğlu.
Yenilmez Sozrıko'nun güveni arttı.
Kollarını sıvadıktan sonra yukarı
Çelehserteg'e doğru bir iki adım attı.
Karşı karşıya gelip durdular.
Kemerlerini ayarladılar, iyice sıktılar.
Sadakları da omuzlarında asılıydı.
Birbirleriyle adeta dövüşe hazırlanıyorlardı.
Çalışıyla tüm dünyayı büyülemek için
Wrıjmeg kutsal çalgısını eline aldı.
Tellerini güzelce ayarladıktan sonra

Bir bakış attı Hizoğlu Çelehserteg'e.
Bir delikanlı da ardından ellerini çırptı.
Ateşli Sozrıko başladı dansa
Coşkun gülümseyişiyle gururlanarak.
Ayağındaki jengoylarıyla atladı masaya
Parmakları ucunda kalkarak başladı oynamaya.
Halk izliyordu dansı hayran hayran.
Gözler kamaşıyordu çevik hareketlerden.
Süzüldü içki kupalarının kenarından bir kuğu gibi.
Yaşlıların şaşkın bakışları arasında
Bir ekmek kırıntısı dahi dökmedi masadan
Ne de bir damla rong kadehlerinden.
Bitirince dansını fendır eşliğinde
Yavaşça, sessiz masadan indi.
Bu kez Çelehserteg başladı dansa.
Defalarca birincilik alan Hizoğlu
Öylesine ustaca dönüyordu ki jengoyları üzerinde,
Kıvrak hareketlerinden herkes büyülenmişti.
Gururla dansını sürdürüyordu yorulmadan.
Bir akar gibi giderek geniş daireler çiziyor,
Bir fırlıyordu yaydan çıkan ok gibi havalara.
Sanki olağandışı bir güçle sürükleniyordu.
Bedenini bükerek havaya yükseliyor,
Yaralı kuşlar gibi çırpınıyordu.
Bir yüzükoyun yere kapanıyor,
Bir kalkarak dönüyordu topaç gibi.
Sonra masaya atlayarak şaşkın bakışlar altında
İğ gibi dönmeye başladı fırıl fırıl.
Masadan bir gıcırtı sesi gelmediği gibi,
Ne de bir kırıntı düşmüştü yere.
Bu sırada delikanlılar soluklarını tutarak
Kılıçlarını kınından çekip çıkardılar.
Kılıçların üzerinde dansını sürdürdü.
Işıklar saçılıyordu gözlerinin içinden.
Nartlar Hizoğlu'nu durdurup hemen
Yeniden oturttular masa başına.
Yaşlılar kararı nihasta vereceklerdi.

Doğrusu ikisi de birbirinden üstündü.
Farklı düşünceler doğdu yaşlılar arasında,
Kim üstündü, bir türlü karar veremediler.
Uzun tartışmalardan sonra ev sahibesinden
Nartamonge istediler büyükler.
Eski atalarımızca çok iyi bilinen
İçki kupasının adıydı nartamonge.
Her şeyi bilirdi, kavrardı dünyayı.
O gösterirdi gerçeği Nartlar'a,
İçen kişi gerçeği konuşursa,
Denizin dalgaları örneği,
Rongla kabarır köpürürdü içi.
Yalan, içten olmayan sözlerle
İçindeki içki durulur, ağırlaşır
Ve kurumaya başlardı sonra.
Kurnaz Sırdon bu özelliği biliyordu.
Kuvddan önce telaşını gizleyerek
Rongla birlikte kupanın içine yarıya kadar
Kurbağa, kertenkele ve yılan atmıştı.
Ve tilki kurnazlığıyla kupayı
Yaşlıların önüne koydu çekildi geri.
Sinsi Sırdon dansçılara döndü, şöyle dedi:
"Başının üzerinde nartamongeyle
Bir tek damla bile yere dökmeden
Kim ustalıkla dansı sürdürürse
Birinci olacak büyüklerin huzurunda,
Tüm tartışmaların da sonu gelecek o zaman"
İlk dans hakkını Sozrıko'ya verdiler.
Kendinden oldukça emin kupayı aldı.
Çevik ayaklarıyla masaya sıçradı.
Akar gibi inceden, dönmeye başladı topaç gibi,
Dansını tam bitirmek üzereydi ki
Bir iki damla rong döktü masaya.
Oyunu biter bitmez yere indi.
Bu kez Çelehserteg başladı oynamaya,
Defalarca birinci olmuş Hizoğlu.
Yeniden Nartlar'ın hayranlığını kazandı.

Sonra herkesin şaşkın bakışları arasında
Masanın bir kenarında yılanı çıkardı.
Korkusuzca Sozrıko'ya doğru fırlattı.
Kaygan kurbağayı ustalıkla yakalayıp
Bu kez göğsüne yapıştırdı Sozrıko'nun.
Ardından kertenkeleyi fırlattı gülerek.
Sozrıko'nun doğruca alnını buldu.
Nartlar şaşkınlıktan donakaldılar.
Çelehserteg dansını bitirmişti fakat
Bir tek damla bile dökmemişti yere.
"Söyleyin, karar verin yaşlılar" dedi.
"Kim daha iyi yaptı bu dansı?
Bu kez Sozrıko'dan korkarsanız yine
Ona saygınızı gösterme uğruna
Gerçeği bildirmezseniz gözüken
Nart kabilesi yok olsun güpegündüz!"
Yaşlılar Çelehserteg'i yatıştırdılar:
"Ünlü Hizoğlu bayramını kutla!
Birincilik senin hakkın kuşkusuz,
Senin dansın en iyiydi, onaylıyoruz"
Çelehserteg'e döndü Sozrıko, kızgındı:
"Pekâlâ"dedi "Verdiğim sözü tutarak
Eve gidip silah takımını getireceğim sana
Tserek'in yelmesini vereceğim hiç üzülmeden"
"Olur, getir" dedi Hizoğlu Çelehserteg.
Sozrıko evine doğru yürüdü hızlı adımlarla.
Silah takımlarıyla çıkageldi az sonra.
Çarpışma için getirmiş gibi öylesine
Hizoğlu'nun ayaklarına fırlattı.
Ama böyle bir niyeti yoktu anlaşılan,
Bir dost gibi gülümsüyordu Hizoğlu'na.
"Yelmeyi bulsun bakalım" dedi içinden.
Zorlu rakibine dönerek şöyle seslendi:
"İşte silah takımlarımın hepsi burada
Bana eğlence olsun diye kendin bul!"
Silahları incelemeye başladı Hizoğlu.
Evirip çeviriyordu her yelmeyi ama

Tserek'in yelmesini bir türlü bulamıyordu.
Ne yapacağını bilemeden öylece durdu.
Birden alev gibi parladı, morardı yüzü
Öç ateşiyle yanan Sırdon bu andan yararlanıp
Hizoğlu'na dönerek yavaşça şunları dedi:
"Namus, onur nedir bilmez Sozrıko.
Seni aldatarak eğleniyor aklı sıra.
Silah takımını kimselere vermez asla!
Sen en iyisi kulaklarını aç, beni dinle:
Evsurg'una eyeri vur gün ağarırken
Günü şu savaş çağrısıyla başlat!
"Ey yelme, silah arkadaşım ol!
Atım şahlandı, savaşa gideceğim
Seni çok değerli biri kuşanmaya geldi"
Yelme sesini duyar duymaz uysalca
Bir dost gibi uçup gelecek yanma.
Nasıl kuşlar için gökyüzü varsa
Yelmeye de savaş gerek Hizoğlu.
İşte bu yüzden çağrına koşar gelir"
Çelehserteg ezberlemeye çalışıyordu
Söylediklerini tek tek sinsi Sırdon'un.
Tan yeri ışır ışımaz alana gitti.
Başını kaldırdı, gür sesiyle haykırdı:
"Savaşa gideceğim yelme, karşımda belir!
Sadık yoldaşım, dostum ol!"
Çevreye alevli kıvılcımlar saça saça
Tserek'in yelmesi kımıldamaya başladı;
Ses veren dostuna doğru geliyordu ışıldayarak
Çelehserteg mızrağını yaklaştırdığı gibi
Yelme kuş gibi mızrağa yapışıverdi.
Hizoğlu atına binip dörtnala uzaklaştı.
Bilenmiş oklar fırlatarak peş peşe
Ardından Sozrıko geliyordu çılgınca.
Hizoğlu oklardan kurtulup gözlerden yitti.

HİZ KALESİ'NİN ZAPTI

Dünyasını unutan Çelehserteg sevinçle
Kale kapısından içeri daldı fırtına gibi.
Sozrıko köyüne döndüğünde gerisingeri
Nartlar'ın karşısına çıktı, gürledi:
"Doludizgin gitti kalesine Hizoğlu
Amansız, acımasız savaşa hazırlanın hadi!"
Nartlar'dan bir karşılık gelmedi bu çağrıya.
Nart gençlerinin çoğu bu sırada
Warıpp ötelerinde evlerinden uzak
Sefer halinde bulunuyorlardı zira.
Köyde kalan gençleri çağırdı yardımına.
Aralarından en savaşçı Sawa ve Arehsu yiğitleri
Uzun zamandır hazırdılar savaşa.
Tekmil delikanlılar inançla korkusuzca
Yürüyorlardı genç Cih'in önderliğinde.
Sozrıko gençlere seslendi, şunları dedi;
"Kahpe Hizoğlu'yla çarpışırken savaşta
Yol göstericiniz Nart kahramanlığı olsun!
Tek bir yol var önümüzde, dikkatli olmak gerek
Çelehserteg'i canlı yakalamak zorundayız
Tserek'in yelmesini üzerinde taşıdıkça
Canını almak imkânsız ona göre"
"Sen hiç meraklanma!" dedi Sawa
"Onu kendi duvarlarında tutsak edeceğiz."
Kahramanlar yola koyuldular bu sözlerin ardından
Hiz kalesine doğru savaş türküleriyle.

Yiğit Sawa yoldaşlarına seslendi.
Sarp dağların doruğuna tırmandı.
Cih'le Archsu da bu çağrıyla ırmağa inip
Kıyıda sık fundalıklar arasına yerleştiler.
İnci tanesi gibi ışıyan suyun kenarında
Sozrıko da yerini almıştı gizlenerek.
Tan yeri ışıkları sabahleyin erken
Kale üstündeki sis bulutlarını dağıttığında
Nartlar saldırıya geçti amansızca.
Kahramanca dövüşüyorlardı düşmanla.
Dev gibi kayaları fırlatıyorlardı dağlardan.
Kale dayanıyordu her türlü saldırıya.
Yaşlı Wrıjmeg Nartlar'a dönerek şöyle dedi:
"Kaleyi ele geçirmemiz oldukça güç.
Aklımızı gücümüzle birleştirirsek eğer
Düşmanı mezara göndeririz işte o zaman."
Sozrıko onayladı Wrıjmeg'i, şöyle seslendi:
"Yanıltmak için düşmanım Çelehserteg'i,
Ölü gibi göstereceğim şimdi kendimi.
Siz de korkusuzca saldırıya geçeceksiniz.
Zafer bizim olacak, hiç kuşkum yok bundan!"
Bu sözle atıldılar Nart savaşçıları ileri
Kuşatma altına aldıkları Hiz kalesine.
Kaya kütlelerini yağdırarak yağmur gibi,
Soluk almalarına fırsat bırakmadan tek tek
Öldürüyorlardı savaşçılarını Çelehserteg'in.
Var güçleriyle saldırıyorlardı kaleyi almak için.
Yavaş yavaş eriyordu düşman ordusu.
Genç güzel Beduha tam bu sıra odasından
Köşe bucak saklanmaktan yılmış, usanmış
Korkulu gözlerle çevreyi gözlüyordu.
Az uzakta sık çimenlerde ölü gibi
Genç bir savaşçının yattığını gördü.
Mızrağı eğri olarak saplanmıştı zemine.
Bir kenarda yatıyordu çıplak kılıcı öksüz.
Biraz ötede yana yatmış kalkanı duruyordu,
Suya gömülmüştü kara tolgası.

Kardeşine seslendi tüm gücüyle bağırdı:
"Türküler söyle, oyna, sevgili kardeşim!
Melun düşmanın cansız yatıyor bak!"
Çelehserteg kardeşine döndü sevinçle:
"Acılarımızın sonu geldi Beduha
Yelmeyi ele geçirmek istiyordu zorla,
Sonunda kendi canından oldu bu yüzden.
Hayırlı işaret bu kardeşim tanrıdan gelen,
Düşman cansız düşmüş kapımızın yanında.
Amansız ünlü Sozrıko bir ölü şimdi.
Ordusu da yok olacak aynı onun gibi.
Ama her zaman uyanıktır böyle savaşçılar,
Kendini ölü gibi gösteriyor belki de.
Bizi kandırıyor olabilir, dikkatli olmak gerek.
Uzunca demir bir şiş kızdırın çabuk!
İki yiğit delikanlı seçin aranızdan.
Ölünün ayaklarına batırsınlar kızgın şişi.
Getirip koyarlarsa önüme bir de iliğini,
Anlarız o zaman hiç kuşkuya düşmeden
Sonsuz uykusuna çekilip çekilmediğini"
Hizoğlu'nun iki savaşçısı Sozrıko'ya yaklaştı
Zangır zangır titreyen elleriyle eğilip,
Acımasız buyruktan biraz da sıkkın
Kızdırılmış şişi ayaklarına batırdılar.
Sozrıko'dan bir çıt dahi çıkmadı.
Yiğitçe göğüslemişti korkunç acıyı.
Bir kas bile seğirmedi yüzünde.
Oysa kirpikleri arasından Sozrıko gizlice
Gözlüyordu üzerine eğilen insan yüzlerini.
Bu korkunç eğlencesine Çelehserteg'in
Kahkahalarla karşılık veriyordu içinden.
Öldüğünün canlı örneği iliği, kızgın şişi
Çelehserteg'in önüne getirdiler yavaşça.
Hizoğlu iliğe göz atar atmaz bedenini
Bir ürpertidir aldı, başladı titremeye,
Balmumu gibi sararmıştı yüzü.
Korkusunu yenmeye çalışarak haykırdı:

"Bizleri aldatmış sinsi düşman.
Canlı kişide olur ancak böyle bir ilik.
Düşman hâlâ sağ eminim bundan"
Güzel Beduha kardeşinin sözünü kesti;
"Savaşçı değilsin sen, kocadın herhalde.
Ailemizde bir ödleğin olması ne utanç verici!
Hareketsiz bir bedenden bile korkar oldun.
Sozriko'yu her gördüğünde, darılma ama
Hep kaçtın ondan gündüz, gece.
Kızgın şişi batırdılar, gözlerimizle gördük
Peşinden kanlı iliğini çekip çıkardılar.
Nart hâlâ yatıyordu oysa taş gibi, suskun.
Bir düşün, düşmanın sağ olsaydı
Hiç mi kımıldamaz, kasılmazdı, sözlerin şaşılası,
Kulaklarıma inanamıyorum, nasıl olabilir hâlâ canlı?
Beklemen yersiz kahraman, korkaklık etme!
Kale kapılarını açmak gerek bir an önce
Anlamsız acılara boğma bizleri!
Sürüleri kaynağa salıver çabuk!
Atlarını, hayvanlarını açlıktan kurtar!
Zalim kan dökücünün cansız bedenini de
Duraksamadan getirsinler buraya savaşçıların.
Bides'in tolgasını hemen başına geçir!
Onun keskin kılıcını da aldıktan sonra
Senden güçlüsü olmayacak yeryüzünde,
Onurdan eksik kalmayacaksın asla!"
Kız kardeşinin sözlerini dinledi Hizoğlu.
Tez kapıların açılmasını buyurdu savaşçılarına.
İnsanları, sürüyü dışarı çıkardıktan sonra.
Sürdü atını doludizgin Hizoğlu
Düşmanının yattığı kaynağa doğru.
Cesede dokunmak için bir an önce
Sürekli kamçılıyordu atının sağrısını
Yaklaştı ölüye yüreği kuşku dolu,
Batırmak istedi mızrağını öylesine
Cansız gövde ansızın kalkıverdi, gülümsedi.
Dehşet içinde sendeledi zorlu Hizoğlu.

Kadın budalalığına lanetler savura savura
Atıldı bir korkak gibi kaleye doğru.
Kinini unutmuştu, sersemlemişti.
Silahını elinden yere düşürdü.
Yetişti yetişecekti kale kapısına,
Ardından ok gibi fırlayan Sozrıko
Bulat kılıcını havada sallaya sallaya
Varıp düşmanına, kapıya yakın yetişti.
Bir omuz kalmıştı ki kapılara ulaşmaya,
Nart'ın ata yadigârı ünlü kılıcıyla
Başından ağır bir yara aldı Hizoğlu.
Kaleye sığınmayı başardı yine de.
Gıcırdadı ağır kapıların sürgüleri.
Hizoğlu haykırıyordu korkunç acıyla.
Karlı dağlar gibi bembeyazdı yüzü.
"Senin yüzünden ölüyorum kardeşim.
Bağışlanacak gibi değil bana ettiğin.
Nart'a yardımınla başımdan oldum."
Zorlukla soluk alıyor, korkunç direniyordu.
Yazgısıyla teke tek savaşa girmişti sanki.
Yere devrilirken acıdan inleye inleye,
Bir ulak gönderdi tez Kurdalegon'a
Göklerin demircisi, yüce ustaya.
İş işten geçmeden, bir an önce
Parçalanan kafatasını onarmasını istedi.
Demirci üzülmüştü Hizoğlu için.
Hazırlanıp zaman geçirmeden yola koyuldu.
Çok sevindirmişti Hizoğlu'nu bu davranışı:
"Ey altın elli Kurdalegon'um!" dedi.
"Büyük kurtarıcımız, en iyi usta!
Kafatasım ayrıldı iki parçaya.
Hünerini göster, birleştir kızıl bakırla.
Yeniden atılmam için zaferlere, dövüşe
Güçlü Çelehserteg'in ebedi olsun!"
Şöyle karşılık verdi koca Kurdalegon:
"Kafatasını onarmak pek zor değil
Parçalanmış bir başı yeniden toparlamak.

Çivileri sağlamca çakarım güzel de,
Kafatasını aynı hizaya getirip birleştirmek için
Kim yardım edecek içeriden peki?
Nasıl olur bu cancağızım? Tanrıdan kork!"
"Endişelenme dostum!" dedi Hizoğlu:
"Bu konuda güvenebilirsin bana,
Sen yeter ki zaman geçirmeden başla!"
Çelehserteg yardımcılarına seslendi.
Birbiri ardından koşup gelen adamları
Kara kömür taşıdılar Hizoğlu için.
On iki büyük balya istemişti Kurdalegon.
Kara kömürleri ateşledi demirci
Kocaman demirci ocağının en dibindeki.
Körüğü yöneltti sonra diğer kömürlere.
İşine kaptırmıştı kendini tüm benliğiyle.
Körüğü elinden bırakıp kısa bir süre için,
Paramparça olmuş beyni çekip çıkardı.
Kuzu beyinleriyle doldurdu kafatasını.
Küllüğü yanaştırdıktan sonra, bağırdı:
"Şimdi tam sırası, hadi başla çabucak!
Körüğü dostum, tüm gücünle üfle!"
İstenileni yaptı Hizoğlu Çelehserteg.
Kızıl bakırla perçine başladı Kurdalegon.
Kocaman çekicini indirir indirmez
Hizoğlu başladı gürültülü öksürmeye.
Böylece kafatasındaki büyük bir çivi
Bükülüverdi içeriden bu öksürükle.
Göklerin demircisi yılmadan, usanmadan
Parçalanmış kafatasını perçinlemeyi sürdürdü.
İşini gereği gibi çok iyi yapmıştı ama
Sonuncu perçine yetişmemişti bakır.
Artık ürkmeyecekti Nartlar'dan Hizoğlu.
Savaş alanına baktı kimsecikler yoktu.
Nartlar'ın istedikleri an gelip çatmıştı işte.
Hizoğlu'nu dışarı çekmeyi başarmışlardı kaleden.
Şavkıyan silahlarıyla kaleden çıktı,
Savaşlarda deneyimli bir kahraman gibi

Nartlar'la girdi güç dengesi olmayan savaşa.
İyice kaptırmıştı kendini dövüşün çekiciliğine.
Atıyla saldırıyordu korkusuzca.
Savaşlarda yoğrulmuş Nart safları tekmil
Karşısında gerilediler beklenmeden.
Hızla uzaklaştılar öz yurtlarının otlaklarına.
Hizoğlu'nun tüm ordusu rüzgâr gibi
Peşlerine takıldı tarlalardan, bayırlardan.
Güneş iyice yükseldiğinde öğlene doğru
Nartlar'ın geri çekilme yolu kesilmişti.
Yeniden patladı kıyasıya bir savaş
Kavuran güneşin altında korkunç mu korkunç.
Alevli sıcağa dayanamadı Hizoğlu'nun başı.
Son kez duyulduğunda çeliğin çınlaması
Hizoğlu kuru toprağa devrildi boylu boyunca.
Güzel Beduha'yı düşüne düşüne Sozrıko
Yöneldi üzerinde Tserek'in yelmesiyle,
Savaşın dehşetinden uzak Hiz kalesine.
Kızı tutup kucağına aldığı gibi
Tez giden atıyla uçtu doludizgin,
Götürdü Beduha'yı uzaklara, öz yurduna.
Yaşamını birleştirdi düşmanının kardeşiyle
İçi içine sığmıyordu mutluydu çok.

SOZRIKO VE GÜNEŞ KIZI ASIRUHŞ

Günün birinde tepelerden, bataklıklardan
Avlanmaya gitmişti Nart Sozrıko.
Gölgeler gidip geliyordu ormanın sık yerinde.
Geyik gölgeleriydi bunlar iri mi iri.
Şimdiye dek görmemişti böylesini.
Altın gibi ışıl ışıl parlıyordu derisi.
Huzurla yere uzandı, yolup durdu çimenleri.
Ok yerleştirerek yayına, kirişini çekti.
Yitip gitti sık ormanda iz bırakmadan.
Öldüren kılıcını kınından çekip çıkardı.
Geyiğe doğru akıyordu gönlü tutkuyla,
İleriye atıldı, kendi kendine söyleniyordu:
"Postu altından, boynuzlu geyik!
Hiç mi benden korkmazsın
Senin gibi güzelini asla görmedim"
Geyik ayağa dikildi ürkek telaşlı.
Dağ yolunu hızla tırmanmaya başladı
Yanına varılmaz yalçın kayalıklara.
Kayalar üzerinde, tıpkı kömür gibi
Kapkara bir saray yükseliyordu göğe doğru.
Geyik saraya attı kendini korkulu.
Avcı nereden bilirdi ki önündekinin
Altın renkli güneşin kızı olduğunu.
Kızın ışıklar halinde yere indiğini
Ve yedi gözü pek güneş ışınının
Kızın korunmasına verildiğini.

Ürkek geyik ışıltılar saçarak
Dünya güzeli bir kıza dönüştü birden.
Dağın tepesine tırmandı ünlü Sozrıko.
Gözlerini alamıyordu kızın üzerinden.
Açık kapıdan odasına girdi bir konuk gibi,
Fendırı eline alarak kıza döndü.
Tellerine vurarak söylemeye başladı;
"Ben Nart Sozrıko-ateş gözlü;
Şölenleri, amansız savaşları severim"
Silahlı yedi kardeş çıkıverdi önüne.
Birbirleri üstüne devrildiler o anda.
Sozrıko'yu haklamak öyle kolay değildi.
Dövüş alanından eve döndüler üzgün, bitkin.
Kız kardeşlerinin karşısına çıktılar;
"Nasıl yeneriz onu, Sozrıko bizden güçlü"
Karşılık verdi güneş kızı, şöyle dedi:
"Kader eş olarak karşıma çıkarmış onu.
Dostça görüşmelisiniz, gürültüyü bırakın!
Başlık istemeyi de unutmayın ayrıca!"
Sozrıko'yu selamladılar, yerlere eğildiler:
"Başlık vermek zorundasın kardeşimiz için,
Bize ödemelisin sen hemen.
Geyik, dağ keçisi ve daha bir sürü hayvan
Ve ovanın ortasına ilkbaharda
Kurmalısın çelikten bir saray.
Cömertliğinin bir işareti olarak getirmelisin
Yeryüzünde bulunmayan nadide aza çiçekleri de"
Bu istekleri endişelendirmişti Sozrıko'yu.
Kimseye sezdirmedi içindeki kaygıyı.
Evinin yolunu tuttu düşünceli dalgın.
Köye varır varmaz gün doğarken
Heyecanla Satana'ya koştu, şöyle dedi:
"Evlenme mutluluğuna eriyorum güneş kızıyla.
Güneşi Nartlar'a karşı sanırdım,
Ama bir mesele koydular ki önüme çözümü zor.
Başarım bir anda döndü başarısızlığa.
Öyle başlık istediler ki benden yedi kardeşi,

Galiba evlenemeyeceğim güneş kızıyla"
İsteklerini tek tek sıraladı yedi kardeşin
"Ah güneş parçam!"dedi Bilge Satana:
"İstediklerini bulacağım hiç merak etme!
Fakat aza çiçekleri bir bela ki sorma!
Yetişmez, bulamazsın asla yeryüzünde.
Ne koyaklarda, ne dağlarda göremezsin!
Yalnızca ölüler ülkesinde yetişir bu çiçekler.
Korkmadan bu uzun yola tez hazırlanmalısın!
Orada sevgili eşinin yanına var!
Ölünceye kadar seni sevmiş kadına Beduha'ya.
Anlat ona her şeyi hiç çekinmeden
Çiçekler için büyük umutla ona geldiğini.
Karşı koymaz, olmaz demez Barastır da.
Beduha'nın dileğini hemen yerine getirir.
Sana gereken bu çiçekleri de böylece
Sevgili karın kendi elleriyle sunmuş olur, tamam mı?"

SOZRIKO ÖLÜLER ÜLKESİNDE

Günün birinde sabahleyin erken
Ölüler ülkesine gitti ateş gözlü Nart.
Bu ülkenin bekçisi Aminon kapıda
Sozrıko'yu durdurarak şunları dedi:
"Kuralı, yasası var bu işin
Ey cesur savaşçı, ateş gözlü Nart!
Herkesin bir sınırı var, herkesin bir müddeti.
Dön gerisingeri ışıklı ülkene!
Senin yiğit savaşçı, sıran gelmedi daha
Sonu gelmeyenlerin yeri burası değil"
Sozrıko öfkelendi, demir kapılara vurdu.
Atını cehenneme sürdü dinlemeden.
Ölüler ülkesini dolaşmaya başladı.
Bir öküz derisi üzerine serilmiş
Yılgın yitik bir çift gördü önünde.
Deriye uzanmışlardı kaşları çatık.
Öküz derisi çok geniş olmasına karşın
Onlara dar geliyordu ne var ki.
Birbirlerini gözlüyorlardı somurtarak
Postu nasıl paylaşacaklarının hesabıyla.
Onlardan iki adım ötede, bir tavşan kürkünde
Genç bir çift gördü bizim yolcu.
Küçük posta sevgiyle sarınmışlar
Yatıyorlardı birlikte sessiz, sevgi dolu.
İlerledi, işte karşısında varlığı belli belirsiz bir kadın
Dağların yarıklarını dikiyordu biteviye.

Sel gibi terler boşanıyordu alnından.
Kocaman bir iğne vardı elinde.
İç karartıcı biçimde parlıyordu.
Bir başka kadın gördü yolu üstünde,
Üzerinde bir değirmen taşı vardı kocaman.
Değirmen un değil, kaya öğütüyordu yalnızca.
Bir başka görüntü belirdi önünde;
Süt sağıyordu yaşlı bir kadın peynir için.
Fıçı tepeleme doluydu, üstelik de büyüktü.
Kadın tüm çabasını bu işe verdiği halde
Peynir bir arpa boyu gitmiyordu.
Bir başkası ise küçücük bir kaşığa
Bir yudum kadar süt sağdığı halde
Peynirden beyaz bir dağ oluşmuştu önünde.
Biraz daha yürüdü, bir tümseğin altında
Bir çift oturmuştu geniş bir sofraya.
Leziz, çeşitli yiyeceklerle doluydu,
Boşalmıyordu bir türlü önlerindeki masa.
Sozriko ilerlerken, kırma taş ve kum taşıyan
Çok yaşlı bir adam gördü karşısında.
Gece ve gündüz hiç ara vermeden
Delik deşik bir çuvalla taşıyordu taşları.
Sızlanmadan çalışıyordu kaderine razı.
Nart Sozriko şaşkın yoluna devam etti.
Güneşte derisi parlayan bir öküz
Yayılmış yeşil çimenler üzerine,
Kırlaşmış bir bıyığı çiğneyip duruyordu biteviye
Sulu, yeşil çimenlere hiç imrenmeden.
Şaşkınlıktan ağzı açık kalan Sozriko
Döndü, bir önceki yoldan sürdü atını.
Karşısına bekçi yeri gibi bir ada çıktı,
Kıldan bir köprü vardı üzerinde ustura gibi.
Bu adada yumurta kabuğu içinde
Yaşlı bir adam yaşıyordu tek başına.
Önünde görüyordu, işte birisi eğilmiş,
Ak sakallarını kesmeye uğraşıyordu yaşlıların.
Ne yapsa, ne etse beceremiyordu.

Bir kıl dahi düşüremiyordu kurbanlarından.
İleride yaşlı bir köpek yere uzanmış
İçinden bir şeylerin çıkmasını bekliyordu suskun.
On iki enik bağırtısı duyuldu birden.
Rahimden çıkmak için çabalıyorlardı.
O da ne! Yarışa koyulmuşlardı çarıkla çizme.
Sozrıko bir an düşündü "Ne demekti bu?
Ateş gözlü Nartlar'ın yarışları gibiydi.
Peki koşucuların süresini kim belirleyecek?"
Çizme arayı açmış önden gidiyordu.
Zafer ona gülümseyecekti kesin.
Fakat çarık birden yetişip öne geçti
Nart çevikliğini hatırlatırcasına.
Uzun yoluna devam etti Sozrıko.
Üç ayaklı bir masa duruyordu ovanın ortasında.
Yemeklerden, içeceklerden çöktü çökecek gibiydi.
Şanlı atalarını gördü masanın çevresinde.
Kuvdun o alışılmış görüntüsünü seyre koyuldu.
Fakat birden irkildi "Bu tuhaf şey de neydi?"
Leziz yiyecekler arasında bir kapta
Kızarmış kedi ve köpek duruyordu.
Nart iyice sersemlemişti bu görüntüden.
Atalarına dönerek yürekten şunları dedi:
"Ey Nartlar'ın ataları, anlatın bana
Sizlerin ülkesinde bunca felaket neden?
Ölüler ülkesini dolaştım uzun süre;
Öküz derisi üzerinde yılgın ve bitkin
Serilmiş bir çift gördüm kaşları çatık.
Birbirlerine hırlayacakmış gibi oturuyorlardı deride.
Öküz derisi kocaman olduğu halde
Dar geliyordu her nasılsa onlara.
Birbirlerini süzüyorlardı somurtarak,
Postu paylaşmayı bilemeyerek"
Birlikte karşılık verdiler Sozır'ın ataları:
"Bu acılı görünüşleri sevgili çocuk!
Bu korkunç yazgıları şundan;
Kavgasız geçmezdi günleri hiçbir zaman"

"Onlardan iki adım ötede, tavşan postunda
Bir başka çift gördüm gözleri ışıl ışıl.
Sarınmışlar sevgiyle küçük bir posta
Sakin sessiz yatıyorlardı birlikte"
"Kinsiz, öfkesiz yaşamlarının sonuna kadar
Birbirlerini candan sevmiş çiftti onlar
Hayata sarıldılar, acı tatlı günlerinde,
Asla terk etmediler birbirlerini"
"Sonra kan terler içinde, acınası
Dağ yarıklarını diken bir kadın gördüm.
Alnından seller gibi ter boşanıyordu.
Elinde tuttuğu kocaman iğnesi
İç karartıcı bir biçimde parlıyordu.
"Bu ise dostum, günahkâr bir kadındı,
Düşünde görsen bile felaket!
Dostuna çamaşır dikmişti özene bezene
Kocasına ise kaba, işte onun günahı"
"Ölüler ülkesinde yol alırken yine
Bir başka kadın gördüm önümde.
Üzerinde bir değirmen taşı vardı.
Koskoca değirmen un yerine
Taş parçalarından toz atıyordu yalnızca."
"Bu da şu anlama gelir dostum:
Bu kadının tüm yaşamı hırsızlıkla geçmişti.
Un, tohum çalmıştı başkalarına ait.
İşte borcunu ödüyor bu şekilde
Göğsünde ağır değirmen taşını tutarak"
"Sonra daha ötelere gittim.
İnek sağan yaşlı bir kadın gördüm.
İri, kocaman bir fıçıya sağıyordu sütünü.
Sütler kenardan taşıyordu, öylesine çoktu.
Tüm gücüyle uğraşıp durduğu halde
Peynir bir arpa boyu bile gitmiyordu"
"Cimri bir ev sahibesiydi bu kadın,
Köpekten farkı yoktu komşularının yanında.
Yüzden çok besili ineği vardı.
Her zaman aynı yanıtı verirdi,

Komşuları bir parça süt istediklerinde;
'Bir damla bile sütüm yok bugün,
İneği sağamadım yorgundum biraz.
Süt yine ekşidi ne yazık!' der dururdu.
Şimdi çektiği cezayı da gözlerinle gördün"
"Diğer bir kadınsa küçücük bir kaşığa
Bir yudum süt sağdığı halde
Hem leziz, hem koskoca peynir
Önünde beyaz bir dağ gibi yükseliyordu"
"Bu, evinin cömert kadınıydı.
Tek ineğiyle bile yoksul insanların
İsteklerini geri çevirmezdi asla."
"Yolda giderken, bir tümseğin altında
Bir çift gördüm sofra başında.
Leziz yiyeceklerle dopdoluydu,
Masada yiyecekler boşalmıyordu nasılsa.
Köpüklü rong içiyorlardı sadece."
"Onlar hakkında söyleyebileceğimiz;
Bu çift sık sık ziyafet verirlerdi
Ve konuksuz başlamazlardı yemeğe"
"Yolda yaşlı bir adam gördüm
Kırık taş ve kum taşıyordu biteviye
Delik deşik Teşk'le ıkına sıkına.
Fakat kimseden aman dilenmiyordu,
Çalışmadan olsa gerek, iç çekiyordu yalnızca.
Seller gibi ter boşanıyordu yüzünden"
"Zorla ele geçirdi yoksulların toprağını.
Acımasız, vicdansız adamın biriydi,
Çalmayla çırpmayla, geçirdi tüm ömrünü.
Her şeye sahip olmak için yapmadığını bırakmadı,
Ama varlıklı olamadı hiçbir zaman"
"Bekçi yeri gibi bir ada gördüm
Üzerinde kıldan bir köprü vardı ince, keskin.
Karşımda birdenbire beliren bu adada
Yaşlı bir adam oturuyordu yumurta kabuğunda"
"Bu ise, güneş parçam, yabanıl bir kişiydi,
Her zaman kayıtsız davrandı dostlarına.

Ne bir yakını, ne dertleşecek dostu vardı.
Bir kez olsun konuk çağırmazdı sofrasına"
"Yeşil otlar üzerinde güneşle parlayan
Bir öküz gördüm çok tuhafıma gitti.
Kırlaşmış bir bıyık çiğniyordu canla başla
Fakat taze, yeşil otlara imrenmiyordu."
"Kader tüm cimrileri sertçe cezalandırır.
Her cimrinin alın yazısıdır bu oğlum.
Tanıdıklarıyla, dostlarıyla çift sürerken
Öküzlerinin önüne kuru ot koyar,
Itırlı otlarla beslerdi oysa kendi öküzünü.
Hep böyle davrandı yaşamında her zaman"
"Yaşlı bir köpek gördüm yere uzanmış,
Bir şeylerin çıkışını bekliyordu karnından.
On iki eniğin bağırtısını duydum sonra.
Rahimden çıkmak için itişip duruyorlardı."
"Bu ise şu anlama gelir; zaman gelecek,
Doğan yeni kuşak kendisini çekinmeden
Herkesten daha iyi ve akıllı görecek,
Akıl, fikir vermek isteyecek yaşlılara."
"Sonra çarıkla çizmenin yarışını gördüm.
Ne anlama geldiğini çıkaramadım.
Çizme arayı açmıştı, öndeydi bir ara.
Zafer ondan yana gibiydi kesin,
Fakat çarık bir anda atağa kalktı
Nart çevikliğini hatırlatırcasına."
"Bu mu güneş parçam? Anlamı şu:
Yoksulların geleceği için hiç kuşkuya gerek yok
Ama zenginleri geçebilirler yine de"
"Buz tutmuş yaşlılar gördüm acınası.
Küt bir usturayla ak sakallarını
Kesmeye çabalıyorlardı ne var ki,
Bir kıl bile düşmüyordu sakallarından."
"Bunu bilirsin sanırım, ama yine de dinle,
Kötü, adaletsiz yargıçların sonu bu;
Zenginlerin suçunu rüşvetle bağışlarlar.
Suçsuz yoksulları mahkûm ederler oysa."

"Ey ünlü atalarım, toplanmışsınız burada kuvda.
Açıklayın bana peki bu tuhaf, anlaşılmaz şeyi
Bildiğimiz bu nefis yiyecekler ortasında
Kızarmış kedi ve köpek neyin nesi?"
"Ey ünlü beklenen konuğumuz, anlamı da şu:
Bilge Satana bize bildirmişti önceden:
Sozrıko yakında ölüler ülkesine gelecek,
Yiğit, gururlu atalarını görecek orada,
Eve gerisingeri döndüğü zaman
Yürekli Nartlar'a gördüklerini anlatacak;
Şu sofradaki kızarmış köpeği ve kediyi.
Kısa süre kaldığı halde ölüler ülkesinde,
Sizi gördüğünü, sizinle konuştuğunu
Sadece bununla Nartlar'a kanıtlayacak"
Yanıt Sozrıko'nun hoşuna gitmişti
Doyasıya sohbet etti ünlü atalarıyla.
Sonuna doğru heyecanını gizlemeden
Geliş amacını anlatmaya başladı:
"Güneş kızına vuruldum tüm kalbimle,
Fakat vermek zorundayım ona başlık olarak
Geyikler, yaban keçisi, bir sürü hayvan
Ve vadide kurmam gerek çelikten bir saray,
Büyüleyici ve tüm görkemiyle ışıyan.
Sarayın çevresini kızın isteğine göre
Nadide aza çiçekleriyle donatmak zorundayım.
Her çeşit hayvan sağlayabilirim kolay,
Bana söz verdi bilgeliğiyle ünlü Satana.
Cömert Efşati'den isteyeceğim onları.
Peki nasıl kuracağım bu görkemli sarayı?
Nadide çiçekleri nereden bulacağım?
Ender bulunur bu çiçekler, sevgili atalarım!"
Atalar Nart kahramanına gülümseyerek döndüler:
"Sevgili eşin Beduha'nın altın bileziğini al!
Çelik sarayı el değmeden kuracaksın.
Bilezikle sadece çevresini çizmen yeter!
Issız ovada gözlerinin önünde ışıl ışıl
Çelikten saray tüm görkemiyle yükselecek.

Dünyada ender bulunan o çiçekler
Yalnızca ölüler hâkimi Barastır'da bulunur.
Bahtsız Beduha istesin senin için,
Eski bir gelenek vardır ülkemizde bilirsin
Kadınlarımızı reddetmek olmaz!"
Beduha'yı geri çevirmedi yüce Barastır.
Nadide aza çiçeklerini kopardı onun için.
Beduha, Barastır'dan ayrılır ayrılmaz
Bilezikle çiçekleri doğruca Sozır'a getirdi.
Sozıko saygıyla eğildi şanlı atalarının önünde.
Bir an önce dönmek istiyordu yeryüzüne.
Fakat bekçi Aminon'un öfkesi burnundaydı,
Sozıko'yu geçirmek istemedi kapıdan:
"Yasaları uygulamak zorundayım" dedi.
Sozıko'nun yolunu kesti, çıkışı kapatmıştı,
"Çıkmana izin vermem çok güç ama
Atının nallarını, ters nallarsan eğer,
Işıklı ülkene o zaman dönebilirsin belki.
Ölüler arkanda, bir işaretle üstüne çullanacaklar"
Sozıko atını nalladı çok kısa bir sürede.
Hazırlıklarını bitirdikten sonra kapıya yöneldi.
Nart'ı pürdikkat izleyen ölüler
Aminon'a yaklaşıp yalvarıp yakardılar:
"Yukarı çıkmamıza izin ver ardından!
Görüyorsun nasıl titriyoruz soğuktan.
Suyun, ekmeğin hepten tadını unuttuk.
Güneş hiç mi hiç ısıtmıyor bizleri"
Aminon'un yanıtı tekti zavallılara:
"Kaderin önüne geçilmez, bu gerçek!
Ölüler ülkesinden dönüş olamaz
Atın izine baksanıza dikkatli.
İçeri gidiyor, yeryüzüne değil"
Nart'ın hilesini kimse anlayamamıştı.
Ölüler bekçi Aminon'a inanarak
Yeniden geriye döndüler çaresizce.
Daha önceden kararlaştırdıkları yerde
Yılgın üzüntülü birbirinden ayrıldılar.

Yiğit Nart dünyaya döner dönmez
Bilezikle bir çember çizdi ve baktı.
Karşısında korkunç güzellikte ışıl ışıl
Kaya gibi çelikten bir saray yükseldi.
Barastır'ın sevdiği nadide çiçekleri
Dört bir köşesine dikti titizlikle.
Bilge Satana da Efşati'den aldığı kavalı
Söz verdiği gibi getirdi, Nart'a armağan etti.
İşte çalmaya başladı Sozrıko kavalı.
Tüm vahşi hayvanlar sürüler halinde
Koşup geldiler her bir yandan Nart'ın yanma.
Bu çağrıya büyülenmiş gibi kendiliğinden
Dağ keçileri de, geyikler de katıldılar.
Ünlü Sozrıko'yu can yoldaşı bilip
Yedi kardeş evliliği tartışmasız onayladı.
Nart köyüne gönderdiler güneş kızını
Ve sevinçle düğünde coşup eğlendiler.

KAZİLER'İN SAHTE SATANA'SI

Kazi kabilesi yaşardı dağların doruklarında.
Nartlar'la araları hiç de iyi değildi.
Becerilerini, güçlerini göstermek için
Nartlar'a yine de uğrarlardı gençleri.
Nartlar kinsiz, öfkesiz arkalarından:
"*Odun kafalılar* konukluğa gelmişler aramıza" diye
Aralarında konuşur, eğlenirlerdi yalnızca.
Kazi gençleri toplanarak günün birinde,
Eski zaman geleneğini kutlamak için
Nart köyüne gelmişlerdi eğlenmeye.
Oynayıp coşacaklardı genç kızlarla birlikte.
En önde delişmen, dert sıkıntı bilmeyen
Çene çalarak çetesiyle güle oynaya
Çopur yüzlü Çarpık Ağız yürüyordu.
"Nart yiğitliği solmuş bitmiş, baksanıza,
Sıkılmamak için tekdüze oyunlarla
Kendimizce oynayacağız Nart şimdini."
Nart topraklarına vardıktan sonra,
Kaba isteklerine engel olmayıp
Nart kızlarına sataşmaya başladılar.
Kimi çimdikliyor, kimi itip dürtüyor,
Kimi de bilerek yapmamış gibi,
Çelmeler takıyordu zavallı kızlara.
Birden yiğit Soslan çıktı ortaya.
Kızlar sızlanmaya başladılar kahramanı görünce:

"Rahat, huzur yok bizlere Çarpık Ağız'dan.
Dürtüp duruyor çetesi her bir yerimizi.
Acıtıncaya dek çimdikliyorlar şimd oynarken.
Türlü tuhaflıklar yapıyorlar can sıkıntısından.
Aslında niyetleri bizimle oynamak değil.
Ne işkenceler çektiriyorlar bize bir bilsen!"
"Onları bana bırakın" dedi Soslan öfkeyle.
Oyun alanına doğru yürüdü hışımla,
Kopan bir fırtınayı andırıyordu.
Yumrukları sıkılı, Kaziler'e yaklaştı.
Taşkınlıkları hâlâ sürüyordu kavgacıların.
Çekiştirip duruyorlardı kızların her bir yerini.
Biri Soslan'a döndü kahkahalar atarak:
"Erken yatar, geç kalkarsın oldum olası,
Ne de dans edersin Nart baldırı çıplağı,
İlk kez mi görüyorsun bu dansı ha!"
Soslan da böyle bir davranış bekliyordu zaten.
Değişmez gelenekti Nartlar arasında,
Konuğa sataşmak hoş karşılanmazdı ama
Konuk neden olmuştu kendini bilmez sözleriyle.
Soslan da karşılığını sertçe verecekti elbette.
Söz kapışması başlamış, iyice kızışmıştı.
Atışmanın ardından kılıçlar havaya kalktı.
Öldürücü bir darbe aldı kendini bilmez konuk,
Yüzükoyun yere kapaklandı kanlar içinde.
Kaşı bile oynamamıştı gözü kara Nart'ın.
Elde ettiği zaferin gururuyla Soslan
Doğruca evine yürüdü oyun alanından.
Olağan işlerden sayarak bu başarılı günü
Kılıcını kızgın külle temizledi, parlattı.
Bu aldıkları dersten sonra uysal uysal bir köşede
Dururlar mıydı Kaziler'in tekmil erkekleri?
Yanıp tutuşuyorlardı intikam ateşiyle.
Nart köyüne ulak gönderdiler tez elden:
"Yeniden bir çatışma çıkmaması için
Söyleyin akan kanı neyle ödeyeceksiniz?"
Yaşlılar toplandılar görüşmek niyetiyle,

Ulağa sordular; "Ne istiyorsunuz peki?"
Elçi beklenmedik biçimde şöyle karşılık verdi:
"Satana'yı yanımızda götürmek isteriz.
Yerine getirirseniz bu koşulu onurunuzla,
Kana kanla karşılık verilmeyecek o zaman"
Nihasta bu isteği uzun süre tartıştılar.
Zor da olsa anlaşmaya varmışlardı sonunda:
"Gerçi koşulunuz oldukça tuhaf ama
Yakında vereceğiz Satana'yı sizlere.
Anlaşma gereğince içtenlikle, dürüstçe
Devrisi gün şafak söker sökmez
Gelin size gönderilecek, endişelenmeyin!
Sizin olacak bundan böyle ev sahibesi Satana"
Barış kupalarını kaldırdılar havaya,
Uyanık Nartlar'ın bilmeden niyetini
Ulaklar yola çıktılar başarılarından sevinçli.
"Demek Satana bizim olacak öyle mi?
Altın dokuma giysiler dikecek bizlere"
Nartlar'ın uysalca boyun eğişlerinden hoşnut
Evlerinin yolunu tuttular güle eğlene.
Nartlar'sa boş durmuyorlardı kuşkusuz.
Tuzağı çoktan hazırlamışlardı budala Kaziler'e.
Büyücü Kulbadeg'in varıp yanına
Olanları anlattılar tek tek kadına:
"Satana'yı kendilerine isteyecek kadar
İyice azıttılar şu kendini bilmez Kaziler.
Bilgeliğini duymuşlardı Satana'nın fakat
Yüzünü şimdiye dek görmemişlerdi hiç.
Büyük kızını Satana'nın yerine
Gelin olarak gönderelim çabucak,
Kaziler'in -odun kafalıların- yanında
Bolluk bereket içinde yaşar bir ömür boyu"
Biraz düşündükten sonra dul kadın
Zorlanmadan kızını vermeyi onayladı.
İşte yola koyulmuştu sahte Satana
Bol armağanları yanında götürerek,
Aptal, odun kafalıların arasında darlık çekmeden

Ömür boyu ev sahibesi olarak yaşamak için.
Dul kadınsa bir kuvd düzenledi Nartlar'a
Varlık içinde yaşamaya başladı yoksulluktan kurtularak.

KAZİLER'İN KEHS'İ

Beklenen gün gelmişti Kaziler için.
Bir oğlan doğurmuştu sahte Satana.
Eğleniyordu herkes taşkın sevinçle.
Çok konuk çağrılmıştı doğum günü şölenine.
Mutluluktan uçan ana babaya Kazi halkı
Değerli armağanlar göndermişti gönülden.
Halk hoşnut kalsın diye şölenden
Besili hayvanlarını yolladılar çobanlar.
Büyük bir kuvd düzenlendi konuklara,
Ağırladılar herkesi candan gönülden.
Oğlan nihayet altı aylık olduğunda
Kehsgenen şöleni kutlanmaya hazırdı.
Fakat sahte Satana ayaklarından hasta
Yatağa düşmüştü, kalkamıyordu.
Kehs şölenine gitmeye derman yoktu.
Biraz düşündükten sonra zavallı kadın
Köyün en uyanık kızlarını yanına çağırıp
Onlardan yardım istedi, şöyle dedi:
"Tez Kehs şöleni için akrabalarıma gidin!
Armağanlar versinler benim için.
Dayımın atını da getirin unutmadan!"
Güle oynaya, türkülerle genç kızlar
Bereketli Nart topraklarına vardılar.
Boreler'in geniş avlusuna girer girmez
Büyük konukseverlikle karşılaştılar;
Ağırladılar, ilgilendiler, yalnız bırakmadılar.

Yerlerinde hiç oturmadan kızlar neşeyle
Sürdürdüler oyunları şafak sökenc kadar.
Güneşin ışıklarıyla şimd sona erdiğinde
Konuklara bol armağanlar hazırlanmıştı
Ve ayrılırken içten duygularla
Değerli bir kehs sundular kızlara.
Konukların atlarını eyerledikten sonra
Kızlara dönerek şöyle dediler:
"Ee, kızlar, sizleri tanıdık, yüreğimiz sevinç doldu.
Önünüzdeki yolunuz daima açık olsun,
Eşlik etsin size Nartlar'ın mutluluğu!"
Konuklar dönemeçte gözden kaybolmuşlardı.
Nart köyünün en tanınmış gözde kızları
Eşlik ediyorlardı Kaziler'e yol boyunca.
Oyunlarla, türkülerle yürüyorlardı.
Zaman geçip gidiyordu fark edilmeden.
Yarı yol geçildiğinde ayrılık anı gelmişti.
Birbirlerinin ellerini kuvvetlice sıkıp
"İyi yolculuklar" dileyerek son kez
Evlerine yöneldiler dönüş yolundan.
Fakat bir mağaranın önüne gelmişlerdi ki
Kazi gençleriyle karşılaştılar birden.
Alaylı tavırlarıyla her zamanki gibi en önde
Çopur yüzlü Çarpık Ağız yürüyordu.
Arkasında küfürbaz arkadaşı vardı
Kaba türküler söyleyerek ardı sıra yürüyordu.
Niyetlerini hiç gizlemeden kızlara yanaştılar.
Etrafını çevirip, mağaraya sürüklediler zorla.
Aşağılık davranışları tüm gece sürdü.
Çok acılar çektiler sabaha kadar.
Ancak tan yeri ağardığında serbest kaldılar.
Kızlarla alay ederlerken utanmadan
Kin dolu gülüşlerle şöyle dediler:
"Hadi babalarınızın evine gidin şimdi!
Hiç aklınızdan çıkarmayın bu yiğit delikanlıları"
Kızlar köylerine doğru yola çıktılar.
Hıçkıra hıçkıra boğazlardan, dağlardan.

Bu uzak yola gönderdikleri için de
Satana'ya, büyüklerine lanetler savurdular.
Görünüşlerinden her şeyi anlamıştı Satana.
Yine de öğrenmek istedi başlarına gelenleri:
"Niçin ağlıyorsunuz, ne oldu sizlere?
Neye, kime bu kadar öfkelisiniz böyle?
Bereketim sizinle olsun güzel kızlar!
Yalnız derdinizi gizlemeyin, anlatın hadi"
Zavallıların hıçkırıkları daha da artmıştı.
O utanç verici olayı anlatmaya başladılar:
"Nasıl ağlamayalım, nasıl acılar çekmeyelim?
Namusumuz elimizden alındıktan sonra.
Tüm gece bir mağarada Kazi gençleri
Bize yapmadıklarını bırakmadılar.
Yorulmadan sabaha dek aşağıladılar bizi.
Ancak gün ağarırken eve saldılar
Korkunç alaylarla, kaba sözlerle"
Satana ayrıntılara girdi, kimdi zorba?
Ölüp gidesice saldırganların başı kimdi,
Önce kim başlatmıştı bu rezaleti,
Kim cüret etmişti Nartlar'ı lekelemeye.
Kızlar utana sıkıla karşılık verdiler:
"Satana ana, Çarpık Ağız'dı pis, utanmaz.
Yanakları delik deşik aşağılık,
Bir de yaşıtı bir arkadaşı vardı yanında.
Kendi kanlarında boğulsunlar!
Kara vebadan kurtulmasınlar ömür boyu!"
Sustu, düşüncelere daldı Bilge Satana.
Sonra zavallılara sevecen şunları dedi:
"Acınızı unutun daha neşeli olun hatta.
Yalnız dilinizi sıkı tutun oldu mu?
Bu korkunç davranışları için çok yakında
Gereken cezayı görürler Nart yiğitlerinden
Bu kendini bilmez yüzsüz gençler"
Satana duraksamadan kızların ardından
Cesur Batraz'ı çağırdı yanına.
Hemen konuya girdi, şunları dedi:

"Güneş parçam, tez davran git!
Çağır bana Bajıg'la Sozrıko'yu!
Hemen görmek istiyorum onları.
Uzun bir yola çıkmanız gerekecek"
Her şeyi anlamıştı çelik bedenli Batraz
Ulaklar gönderdi iki kahramana,
Sozrıko'ya, yaşlı Wajır'ın oğlu Bajıg'a.
Sefer hazırlığına başladı Batraz da,
En güzel yelmesini giydi, çelik mızrağını kavradı.
Tez giden atına atlayarak doludizgin yola çıktı.
Haber geldi ulaklarından bir süre sonra;
Sozrıko ve Bajıg köyde değillerdi.
Issız ormanda avlanıyorlardı birlikte.
Çelik Batraz atını topuklayarak
Yoldaşlarını bulmak için sık ormana daldı.
Bu sırada Kaziler mağaradan çıkmış
Aralarında konuşa görüşe yürüyorlardı.
Birden Sozrıko ve Bajıg'la karşılaşınca yolda
Sesleri, solukları kesilmişti korkudan.
Endişeli yüzlerle birbirine baktılar:
"Pusuya düşürüp öldürmek istiyorlar bizi,
Böyle bir niyetleri olmasaydı bu adamların
Sabahın bu erken vaktinde silah alımazlardı yanlarına"
Sozrıko'yla Bajıg düşmanca duygular beslemeden
Yollarına devam ettiler hiç sataşmadan.
Kaziler Nartlar'ın karşısına dikilerek ansızın
Kollarını, bacaklarını kıskıvrak bağladılar.
Yara da almışlardı kısa süren boğuşmada.
Yerlerde sürükleyerek ite kaka
Köylerine getirdiler Nart tutsaklarını.
Gerçeği saptırdılar, kıvırdılar ustaca;
Nartlar öldürmek istemişlerdi onları
Saldırılarını kahramanca savuşturup
Zorbaları köye getirmişlerdi sözümona.
Eski taş kulenin odalarından birinde
Korkusuz düşmanlarını duvara dayadılar.
Daha çok acı çektirmek için acımasızca

Yelmelerinin halkalarıyla zincirlediler sıkıca.
Olanlardan habersiz sahte Satana
Kuvda çağırmıştı tüm Kaziler'i bu sırada.
Sozrıko da görünmüyordu uzun zamandır.
Nart köyüne dönmeliydi bu günlerde.
Vaktinde köye düşmeyince Sozrıko
Bir şaşkınlıktır almıştı Nart halkını.
Ormanlarda, bataklıklarda aramaya başladılar.
Ne canlı, ne ölü izine rastladılar.
Güneş kızıyla çelik bedenli Batraz çoktandır
İki kardeş gibiydiler halkın gözünde.
Çelik Batraz gökyüzüne atıldı fırtına gibi.
Güneş kızının sarayı önünde durdu.
Kapı penceresinden içeriye seslendi:
"Ey ev sahipleri, güneşin çocukları!
Avluya inin bir konuğunuz var oldukça yorgun!"
Güneş kızı yolcuyu sesinden tanımıştı.
Kristal sarayı terk edip konuğa yaklaştı:
"Neden üzgünsün böyle? Hadi anlat derdini!
Hiç görmemiştim senin bu kederli halini"
"Sorma kardeşim" dedi çelik bedenli Batraz.
"İki kişi kayıp delikanlı Nartlar'dan.
Rahat, huzur bırakmadı bizlerin yüreğinde.
Canlı bir iz aradık uzun süre onlardan.
Tek umudumuz sensin şimdi, söyle bana.
Aynanda hiç gördün mü onları?"
Diğer mucizelerinin yanı sıra güneş kızının
Sihirli bir aynası vardı olan biteni gören.
Evren avuçları içinde gibi görünürdü.
Sıkıntıyla aynasına baktı güneş kızı.
Batraz'a döndü, bir an içini çekti:
"Çelik bedenli Batraz, can kardeşim!
Görüyorum her şeyi sanki önümde.
Kötü Kaziler'in kule odalarının birinde
Yelmelerinin halkalarıyla duvara zincirlenmiş
Korkusuz Nart kahramanlarını görüyorum.
Yüzsüz Kaziler de utanma nedir bilmeden

Alay edip duruyorlar, eğleniyorlar sürekli.
Çektikleri işkencelerden canları çıkmış,
Aç susuz bırakmışlar üstelik aşağılık yaratıklar."
Vedalaşmaya bile zaman bulamadı Batraz.
Geriye dönmek istiyordu bir an önce.
Wajır'la karşılaştı yeryüzüne indiğinde.
Batraz'ı selamladıktan sonra içten sözlerle
Wajır beklemeden şunları dedi:
"Ünü büyük Nart, oğlum Bajıg kayboldu.
Bir yerde gördün mü, hiç karşılaştın mı?
Görmediysen oğlum, ne yapmalıyım peki?"
Batraz aceleyle karşılık verdi:
"Aradım, tüm dünyayı baştan başa dolaştım.
Fakat tasalanma Wajır, güven bana!
Günbatımına kadar oğlun yanında olmazsa
Bana ünü büyük Nart deme sakın!
Boreler'e git tez, beni orada bekle!"
Köpüren atını kamçıladı ve dörtnala
Atıldı aşağılık Kaziler'e doğru.
Kulenin kapılarını tümüyle parçalayarak
Darmadağın etti kibirli Kaziler'i.
Sozrıko'yu zincirlerden kurtardı.
Zincirlerden kurtulduğunda Bajıg'sa
Güçlükle soluk alıyordu, ölü gibiydi tıpkı.
Kaziler'in tüm hayvanlarını sürüp evlerine
Kendi elleriyle dağıttılar yetimlere, yoksullara.

KAZİLER'İN ÖLDÜRÜLMESİ

Nartlar'ın ünlü çobanıydı Wajır
Severdi çocukluğundan beri çoban dünyasını.
Tar topraklarına girdi günün birinde.
Uzaklara, ufka kadar dayanıyordu orman.
Zorbalığı, haydutluğu yiğitlik sayan
Bir çetenin saldırısına uğradı.
Kibirli Kazi sürüsüydü baskını yapan
Düpedüz söylenirse *odun kafalılar*.
Çobanı kıskıvrak bağladılar haydutlar.
Kırbaçlamaya başladılar keçe bir kamçıyla.
Bükülüp yere düşmüştü zavallı çoban.
Çarpık Ağız acımasız dayağı sürdürüyordu.
İşkence bittikten sonra bu kez
Meşe ağacına bağladılar güle eğlene.
Wajır sızlanıp duruyordu acılar içinde:
"Aşağıladınız, alay ettiniz bırakın beni artık!"
Karşılığı kaba sözler, küfürler oldu.
Sürüyü yanlarına alıp uzaklaştılar.
Dağ yolundan geliyordu bu sırada
Çoban Wajır'ın oğlu genç Bajıg.
Babasını arıyordu yana yakıla.
Ormanı dolaştığı halde boydan boya
Hiçbir yerde bulamadı Wajır'ı.
Güçten kuvvetten kesilmişti üstelik,
Gitmiş olabilirdi sürüsüyle ötelere
İzleri sürmeliydi zaman geçirmeden.

Başladı sürmeye sabırsız, olanca dikkatiyle.
İz götürdü Bajıg'ı uzak köylere.
Kaziler'in köyünde, çit gerisinde
Birden gözüne çarptı, bu çalınmış sürüydü.
Hızla geriye döndü, evine vardı.
Herkesi ayağa kaldırdı, endişeyle haykırdı:
"Ey Nartlar başımızda bir bela var ki sormayın!
Yüreğiniz ateşli, yiğitliğiniz gerçekse
Sıcak döşeklerinizden kalkın çabucak!
Odun kafalılar sürüyü sürüp götürmüş.
Hayvanları bir an önce geri almamız gerek"
Nartlar nıhasta toplandılar hemen.
Herkes yola çıkmaya hazırdı sakınmadan.
Birden Wrıjmeg belirdi önlerinde
Savaş çağrılarıyla Nartlar'a seslendi:
"Ey gençler, kartal yavruları ileri!
Nart korkusuzluğunu unutmadınız, değil mi?
Eski amansız savaşlarda olduğu gibi
Uslanmaz düşmana haddini bildirin yine.
Geçmişin öcünü almak hakkınız.
Barış içinde yaşamayı beceremiyorlar Kaziler.
Canavarca saldırıp sonunu düşünmeden
Masum kızlarımıza leke sürüyorlar her fırsatta.
Hakaretlerinden, zorbalıklarından az çekmedik.
Bugün de sürümüz yok oldu işte.
Korkunç intikam anı geldi de geçti.
Haydi ileri, ellerde silah, ayaklarda üzengi!"
Gözü pek kahramanlar karşılık verdi:
"Savaşmaya hazırız hep birlikte
Oklarımız hedefi bulur, atlarımız hızlı.
Nartlar'ın onuruyla oynayanlara ölüm!"
Bir anda geriden çevrilip Kazi köyü
Kuşatma altına alındı Nart birliğince
Kaziler'e seslendiler Nartlar uzaktan:
"Bugün ödeşmeye geldik sizlerle"
Hiç oralı olmadılar aşağılık Kaziler.
Nartlar'a meydan okuyup, şöyle dediler:

"Tanımayız sizleri, hiç de korkmayız.
Hevesli de değiliz sizlerle görüşmeye"
Nartlar karşılığını verdiler beklemeden:
"Ordugâhınızda bilinsin, yarın güneş doğup da
Dağların dorukları kızıla kestiğinde,
Ölüm anınız da gelmiş olacak, böylece bilin!"
Ve güneş kendini gösterir göstermez sabahleyin
Nart birliği ilkbahar seli gibi boşanıp
Tüm gücüyle kuşatma altındaki köye saldırdı.
Yerle bir edildi düşman barınakları.
Yine bir zafer kazanılmıştı böylece.
Bir özdeyiş yaşar halk arasında o zamandan beri
Geçmiş dönemlerde söylendiği gibi değiştirilmeden:
"Uçuruma düş güpegündüz
Cehennemi boyla Kaziler gibi."

TEK GÖZLÜ DEVİN OĞLU

Sıcağın esen yelle yatıştığı yerde,
Bozkırdaydı Nartlar'ın oyun alanı Zilahar.
Şimd oynuyorlardı Nartlar kızlı erkekli
Türkülerle, oyunlarla güzelce eğleniyorlardı.
Tek gözlü devin oğlu duymuştu
Alandan erişen Nart kahkahalarını.
Kızların, delikanlıların çiftler halinde
Dans ettiklerini görünce uzaktan,
Hayran hayran izledi uzun bir süre.
Bir kıskançlık sarmıştı tek gözlü devin içini.
Sıkıntılı evine girdi, içi içine sığmıyordu.
Babasına yaklaştı, "Sevgili babam!"dedi:
"Bedenimi bir titremedir alıyor, kıskanıyorum
Dağdan Nart gençlerini seyrettiğim her defasında.
Zilahar'a gitmeme ne olur izin ver!
Ateşli delikanlılar arasında dans etmeye.
Nartlar'ın da ezip suyunu çıkarırım aynı zamanda"
"Oğul kendini tut, böyle konuşma!
Kötü Kaziler'in sonunu hatırlasana!
Bilirsin, güçlü Nart gençleriyle uyuşmak güçtür.
Damarları da oldukça sağlamdır üstelik
Tanımadığın insanlara neden gitmek istersin?
Evde otursan daha iyi olmaz mı?"
Oğlan uysal uysal babasını dinledi.
Sürekli boyun eğmekten, susmaktan yılmıştı.
Günün birinde Nartlar atlarını eyerleyip

Yedi günlük yola çıkmışlardı komşu ülkeye.
İçlerinden bazıları evde kalmıştı.
Kendini oyunlara iyice kaptıran devin oğlu
Az düşündükten sonra sabrını yitirerek
Dağdan iniverdi Nart ezgilerini dinlemeye.
Dans etti gençlerle, çok hoşuna gitmişti.
Ancak gün batarken dönebildi evine.
Hemen babasının yanına çıktı, şöyle dedi:
"Sağlam damarlıların yanındaydım bugün,
Çok güçlü olduklarını söylemiştin bana.
Oysa gerçeği söylüyorum dinle baba!
Benden hiç de güçlü değiller, eminim bundan."
"Ah, sevgili oğul! Asla böyle konuşma!
Senden daha iyi tanırım bu Nartlar'ı.
Güçlüleri zaten savaş alanında şimdi.
Alanda oynayanlar yeni yetme yalnızca.
Böbürlenmeyi bir kenara bırak oğul!
Savaşçı olacak çağda değilsin ayrıca."
"Benim için endişelenme sevgili baba!"
Sade çorbayla dolu tencereyi önüne koydu.
Koca ekmek parçalarıyla beraber
Dolu tencereyi gövdesine indirdi tek yudumda.
Yeniden dans etmeye gitti Zilahar'a.
Şimdin tam ortasında duruyordu.
Dirseğinin altına aldı kızın birini.
Dans edenleri itip duruyordu sıkılmadan.
Çelmeler atıyordu hırsla, öfkeyle.
Ansızın çelik Batraz çıktı ortaya.
Nart gençlerine dönerek şöyle dedi:
"Hep birlikte halka olun şimdi!
Zorlu şimde başlayalım daha iyisi"
Halka olup başladılar şimd oynamaya
Tüm çevreyi türkü sesleri sardı.
Zemin sarsıldı ayakları altında.
Kazara olmuş gibi Batraz önce,
Devin ayağına bastı kuvvetlice,
Sonra devin koluna girip döndürdü.

Kolu çıktığı halde bir şey olmamış gibi
Dansı sürdürüyordu tüm çabasıyla.
Şimdden kaçmak utançtı, biliyordu.
Batraz yeniden kendine çekti devi.
Acıtıncaya kadar sağ kolunu sıktı.
Hepten sakatlamıştı biçareyi şimdi.
Şimdden zor attı kendini dışarı.
Acı tüm benliğini köreltmişti tek gözlünün.
Kan izlerini ardında bırakarak böğüre böğüre
Doruklara tırmanıyordu düşe kalka.
Oğlundan endişelenmeye başlamıştı baba.
Oyun alanını gözlüyordu doruklardan.
Geç kaldığını görünce, endişesi daha da arttı.
"Oğlumu sonsuza dek göremeyecek miyim yoksa?"
Oğlunu karşısında bulunca sertçe çıkıştı:
"Ah, kaç kez uyarmıştım seni oğlum
Bulunduğun doruklardan inme diye!
Söylemiştim bağışlamaz diye gururlu Nartlar
Kadınlarına kötü davrananları asla.
Nart oyunlarına gitmemeni ısrarla
İşte bu yüzden istemiştim oğul!"

WRIJMEG'İN ADSIZ OĞLUNUN ÖLÜMÜ

Halkın belleğinde unutulmadan kaldı,
Felaketlerle, acılarla dolu bu korkunç yıl.
Kırıp geçirmişti halkı açlık, yoksulluk.
Yüreğinde korkunç acı, günün birinde
Evine geldi Nartlar'ın Wrıjmeg.
Ne ölümcül kederini gizleyebiliyordu,
Ne de halka duyduğu sonsuz acımayı.
Satana söze girdi üzüntüyle, şöyle dedi:
"Wrıjmeg'im, çoktandır böyle görmedim seni.
Çok acı çekiyorsun, duyuyorum içimde.
Karın değil miyim, her şeyi anlat bana!"
Kederle karşılık verdi yaşlı Wrıjmeg:
"Satanam huzur bulamıyorum bir türlü.
Kıtlıktan, dondan yılmış usanmış toprak
Gökyüzüne dikmiş gözlerini yakarıyor.
Herkesi doyuracak gücüm olsaydı eğer
Yeryüzünün en mutlu insanı ben olurdum!"
Satana karşılık verdi: "Rahatla biraz!
Aç, bitkin Nartlar için endişelenmen boşuna!
Can yoldaşım bil ki kilerimizde şimdi
Çeşit çeşit kümes hayvanları bulunur
Doyasıya yediğimiz o eski toylardan kalma.
Her defasında sezdirmeden bir pay ayırdım.
Çörek kuruttum, bir köşeye koydum.
Adsız oğlumuzu her zaman hatırlayarak

Balık kuruturken ortasından aldım.
Bu parçayı sakladım oğlumuz için.
Eski Nart geleneklerine saygı duyarak
Bir kürek kadar tahıl aldım üründen
Ve işte derin mahzende şimdi
Tepeleme dolu yiyeceğimiz var.
Ünlü Nartlar'ı ağırlayalım bunlarla.
Açlıktan halkımızdan kimse ölmesin.
Şimdi Wrıj, tüm mahalleleri dolaş,
Buraya çağır aç ve bitkin insanları!"
Çoktandır türkü seslerinin duyulmadığı
Köye yöneldi yaşlı Wrıjmeg.
Şöyle duyurdu Nartlar'a, sağlıklısına, hastasına:
"Ey saygıdeğer halk, bu çetin zamanda
Büyük kuvda çağırıyorum sizleri!
Yürüyebilecek durumda olan herkesi
Yiyip içmeye getirin zaman yitirmeden!
Yaşlıları, hastaları unutmayın sakın,
Sedyeyle taşıyın onları bir tek kişi bırakmadan!"
Boreler'e, büyük kuvda halk akın etti yığınlarla.
Büyük Bore avlusunda şafakla birlikte
Kazanlar kaynamaya başlamıştı bile.
Öküz butları, koyun kuyrukları pişirildi.
Yaşlılar gençlerle kaynaşmışlardı.
Koşuşup duruyorlardı her bir yana.
Kimi un eliyor, kimi hamur hazırlıyordu.
Welibeh kızartıyorlardı yağlarda,
Kızgın külde pişiyordu nefis ekmekler.
Bu arada koca Wrıjmeg canla başla
Has tahıl dağıtıyordu yığın yığın her Nart'a.
Nartlar'ın yüce ziyafeti nihayet başlamıştı.
Hiç kesilmiyordu şen kahkahalar, türküler.
Buharı tüten şaşlıklardan, ronglardan
Başlar dönmeye başlamıştı gittikçe.
Tam bir ay sürdü bu büyük ziyafet.
Ağır, sıkıntılı günler unutulmuştu birden.
Fakat yüreklerini nasır bağlamıştı Nartlar'ın.

Kendi ocaklarını titizlikle korurlarken
Değerini bilmediler ortak ocağın.
Wrıjmeg sertleşerek halkı uyardı;
"Bu ortak ocağımızı unutmayın sakın!
Ateşini söndürmeyin benden söylemesi"
Fakat boşunaydı Wrıjmeg'in sözleri.
Hiç kimse dinlemiyordu yaşlı Nart'ı.
Herkes düşünüyordu yalnızca payını.
Kimsenin aldırmadığını görünce,
Endişelerden yorgun, bitkin, öfkeli,
Ormanın yolunu tuttu Wrıjmeg.
Bir parça dinlenmekti niyeti.
Sık ormanda dolaşırken dalgın dalgın
Gökten iri bir kartalın süzüldüğünü gördü.
Kısa bir süre dolandı Nart'ın üstünde,
Sonra kavrayarak ansızın havaya kaldırdı.
Karlı dorukların üstünde, bulutların arasından
Hızla uçuyordu yukarılara doğru.
Sıradağlar yitip gitmişti gözler önünden.
Altın sarısı deniz üstünde uçuyordu şimdi.
Nart Wrıjmeg'in dikkatli, keskin bakışları
Uzaklarda bir adaya takıldı birden.
İri kartal gökyüzünden hızla alçalıp
Kayalık adaya indirdi Wrıjmeg'i.
Kayalar üzerine bıraktıktan sonra
Yitip gitti kartal duru, mavi gökyüzünde.
Wrıjmeg de şaşkın şaşkın bakındı çevresine.
Sivri kayalar arasında kuru, cılız bitkilerden başka
Bir tek olsun canlı izi görünmüyordu adada.
Ne yapacaktı peki bu ıssızlıkta tek başına?
Birden müthiş bir görüntüyle yerinde çakıldı kaldı.
Bir duman yayılıyordu uçurumdan zümrüt rengi,
Bu büyüleyici dumanı şaşkın şaşkın izlerken
Ateşi neredeydi bulamıyordu çevrede.
Kayalık boğazı aştıktan hemen sonra
Denizin derin sularına indi bir anda.
Bir sarayla karşılaştı, kapısını çaldı.

İki genç kız belirdi birden eşikte.
Sevinçlerinin sonu yoktu, uçuyorlardı havaya.
Nart'ı sarayın avlusuna getirdiler sessizce,
Sofraya buyur ettiler büyük bir saygıyla.
Çok güler yüzlü, candandılar konuğa karşı.
Nart'la baş başa bırakıp sevgili kızlarını,
Konuksever ev sahibesi anaları beklemeden
Direnen bir kuzu getirdi sürükleyerek.
Sağa sola telaşla koşturup duruyorlardı.
Çatı altından fıng taşıdılar avluya.
Çevrede her nasılsa hiç erkek görünmüyordu.
Kuzuyu kesti yaşlı Wrıjmeg.
Sessizlikte, ipek gibi çimenlerin üzerinde
Şaşlıkları hazırladı, kurt gibi açtı.
Fakat yemeğe girişmeden önce
Dua etmesi gerekiyordu sofra önünde.
Duayı bitirdikten sonra, yaşlı Nart mırıldandı:
"Bir delikanlı tatmalı bu şaşlıktan mutlaka.
Bunsuz başlayamaz kimse yemeğe
Ne ünlü bir savaşçı, ne de yoksul dilenci"
Zavallı yaşlı kadın heyecanlanmıştı.
Erkekleri de evde değildi, şaşırıp kalmışlardı.
Yalnızca bir oğlan vardı, çok küçüktü o da.
Oğlan da derin bir uykudaydı tam bu sırada üstelik.
Yemeğe başlamadı Wrıjmeg, ısrarla bekliyordu.
Geleneğin bozulmasını hiç de istemiyordu.
Mutlaka çağırmak gerekiyordu çocuğu,
İki kız koşa koşa uyandırmaya gittiler.
Çocuk masaya yaklaştı, zor duruyordu ayakta.
Henüz üzerinden atamarnıştı ki uykuyu
Zavallı zaman bulamadı şaşlıktan tatmaya.
Şöyle bir yerinde hafifçe sendeledi
Ve sivri hançerin üzerine düşüverdi.
Bedeni sarsıldı, kalp atışları durdu.
Taş kesilmişti yaşlı kadın tepeden tırnağa.
Hareketsiz bedeni ellerine alıp dehşet içinde
Gözyaşları akıttılar kızlar hıçkıra öle.

Öldürdüğü çocuğun önünde duran Wrıjmeg
Öfkeli gözlerini gökyüzüne dikmişti.
Dik kayalıklara tırmandı göğsündeki acıyla.
Tan yerinin ışıkları belirir belirmez doğudan
Kartal yine gözüktü duru mavi gökyüzünde.
Süzüldü ağır ağır yaşlı Nart'a doğru.
Sivri tırnaklarıyla sırtından kavrayıp
Kaldırdı yukarıya, bulutların üstüne.
Bulutlar arasından götürüyordu uzaklara,
Sevgili Nartlar'ına, öz yurduna doğru.
İlk kaçırdığı ormanlık alana indirdi.
Bir parça odun topladıktan sonra Wrıjmeg.
Sık ormanı terk ederek evine yürüdü ağır.
Ocağı yaktı, ses çıkarmadan bir köşeye çöktü.
Ziyafeti sürdürenleri süzüyordu üzüntülü gözlerle.
Konuklarsa birbirlerine ikramda geri kalmadan
Yiyip içiyorlardı Wrıjmeg'e aldırmadan.
Yaşlı Nart halka döndü, şunları dedi;
"Karnınız tok, sırtınız pek; bu son olmasın!
Yalnız kısa öyküme bir kulak verin, dinleyin!
Nartlar'a, can yoldaşlarıma adadım bu öykümü.
Yol gösterici olsun birçoğunuza"
Kara kartalı anlattı, denizi, göğü,
Onulmaz acısını döktü dillere.
Satana dinleyince öykünün sonunu
Taş kesildi yerinde, hıçkırmaya başladı:
"Ey değerli konuklar, kardeşlerim!
Her şeyi anlatmalıyım sizlere tamı tamına
Uzun zamandır Nart Wrıjmeg'in,
Yüce cesaretiyle ünlü kocamın
Kötü bir kadının laneti gezinir üzerinde
Korkusuzca reddettiği için bu kadını.
Çok acılar çektik yaşamımız boyunca.
Çocuklarımız daha küçükken ölüp gittiler.
Tam on yedi oğlumuz olmuştu.
Ancak üç gün yaşayabildi her birisi.
Ölmesin, yaşasın diye sonuncusunu

Donbettırlar'a kaçırmıştım sizlerden gizleyerek.
Şimdi öğreniyorum ki o zavallının ölümü
Öz babasının elinden olmuş yıllar sonra.
Ne yapmalıyım şimdi bu koca dünyada?
Var mıdır çeken bu acıdan fazlasını?
Ölüm kurtuluş diyorduk her keresinde.
Şimdi daha da yakınız arzuladığımız ölüme!
Daha dün ne kadar mutluydum aranızda
Bugünse kalbim döndü bir kara taşa"
Tesellisiz gözyaşlarıyla karşılık verdi halk.
Sessizce kuvddan ayrıldılar başlarını eğerek.

WRIJMEG'İN ADSIZ OĞLU İLE YOLCULUĞU

Barastır'a yaklaştı günün birinde bir oğlan:
"Yeraltı dünyasından ayrılmama izin ver!
Tanrı dünyasında olmayı çok istiyorum"
"Ey cesur çocuk!" diye karşılık verdi Barastır:
"Bırakırsam seni, hemen arkandan
Tüm ölüler de gelmek ister, olur mu?"
Bu olumsuz yanıt pek şaşırtmadı çocuğu.
Barastır'a dönerek şunları dedi:
"Ey Barastır, sen sadece izin ver yeter!
Ölüleri kurnazca atlatırım hiç merak etme!
Atın nallarını çıkarıp ters çakarım olur biter.
Ölüler ülkesine yeni bir yolcu girdi sanıp
Ölüler de teselli bulur böylelikle."
Gürültülü bir kahkaha savurdu Barastır.
Bir gün süre verdi kurnaz çocuğa.
Yeniden evinde olacaktı, sevinçle doldu içi.
Gerektiği gibi atın nallarını çaktı.
Kapıları ardına kadar açtı bekçi Aminon.
Dönemecin gerisinde gizlendi oğlan.
Ölüler toplanarak büyük kalabalıkla
Bekçi Aminon'a yaklaştılar umutla:
"Bizi de bırak!" diye seslendiler kederli.
Fakat Aminon gülerek karşılık verdi:
"Nal izleri gördüğünüz gibi aşınmış değil,
Yönü de ölüler ülkesine doğru"

Günleri saymaktan yorgun düşen ölüler
Boyunları bükük yeraltına döndüler.
Çocuk yola koyuldu karanlık çöker çökmez,
Nart topraklarına doğru dörtnala.
Avluda karşılaştığı babası Wrıjmeg'e
Yerlere kadar eğilerek şunları dedi:
"Savaşlarda çelikleşmiş, ey yüce Nart!
Yaşamı şan ve şerefle dolu koca Wrıjmeg,
Seninle çıkmak isterim zorlu bir sefere"
Onurunu yaralardı bir delikanlıyla yola çıkmak,
Ama ayıptı bir dileği de geri çevirmek.
Bıyık altından gülerek karşılık verdi:
"Nereye gitmeli ki, doğrusu bilemiyorum.
Dünyayı dolaştım, çok şeyler gördüm"
Çocuk ısrarlı sözünü kesti, şöyle dedi:
"Sabahleyin yolu göstereceğim sana.
Bugünlük dinlenmelisin biraz"
Çocuk atına binip uzaklaştı, gitti.
Wrıjmeg de sıkıntılı evine döndü.
Sandalyeye çöktü, kendinde değildi.
Satana ona yaklaştı yüzündeki endişeyle;
"Ne oldu sana, yüzün ateş gibi yanıyor"
"Nasıl kızmayayım Satanam, bir oğlan,
Oğlan bile denemez bir süt kuzusu,
Eyeri üzerinde dikilerek küstahça,
Ah, hatırlamak bile utanç verici,
Benimle denkmiş gibi şöyle dedi;
'Şanlı bir sefere var mısın benimle?'
Onunla gitsem, herkes alaya alır beni.
Ama isteğini geri çevirsem yüreğim izin vermez"
"Endişelenmeyi bırak, için rahat olsun Wrıjmeg!
İşleri yoluna koyacağım merak etme"
Sabahleyin erken Satana özenle
Üç ballı börek pişirdi Wrıjmeg'e.
Börekleri kuleye götürdü usulca.
Başını göğe kaldırıp duaya başladı;
"Ey engin gökyüzü, yalvarıyorum sana,

Karlar yağsın, buz bağlasın her yanı!"
Gökyüzü ansızın kara bulutlarla kaplandı.
Buzlar parlıyordu her yerde elmas gibi.
Wrıj'a dönerek endişeyle şöyle dedi:
"Evine takılıp kaldın işte koca adam,
Uzak yollara gitmeye hiç niyetlenme!
Wrıjmeg gülerek karşılık verdi:
"Eğlenmek için bakınıyorum da
Nerelere sıvıştı acaba şu korkusuz oğlan?"
Merdivenlerden ağır ağır kuleye çıktı.
Gözlemeye başladı sonsuz bozkırı.
Yaman çocuk atın eyerini almış,
Başının altına yerleştirmiş güzelce,
Tüylü yamçısını da üzerine örtmüş,
Sakin sakin yatıyordu yerde.
Olacak şey değildi, kar da yoktu,
Yeşil çimenler içinde tatlı tatlı uyuyordu.
Yüzyıldır uyumamış gibi derin.
Yüksek kuleden indi çabucak.
Bilge Satana'ya döndü, şaşırmıştı;
"Bu korkusuz, yaman çocuk benim için
Çok uygun bir yol arkadaşı olur"
Kır atını eyerledi ve yola atıldı doludizgin.
Bir tek şeyi düşünüyordu yalnızca:
"Çocukla görünürsem yolculukta
Bu dedikodulara neden olur halk arasında.
Nartlar'ın benimle alay etmelerini istemem,
Bulat kılıcımla bitireyim en iyisi işini"
Delikanlının yanına varır varmaz,
Parlayan tavlı kılıcını kınından sıyırdı.
Kötü niyetini hiç eksiltmeden içinde
Delikanlının gırtlağına tüm gücüyle savurdu.
Afsunlanmıştı sanki çocuk, inanılmazdı doğrusu,
Bir şey olmamış gibi sapa sağlam duruyordu.
Wrıjmeg'e döndü tatlı bir gülümsemeyle:
"Geldin bana" dedi. "Sözünde durdun,
Beni aldatmadığın için sonsuz teşekkür!"

Oğlan atını topukladı, atıldı ileriye.
Yaşlı Nart'la birlikte uzun yollarına çıktılar.
Üzüntülü Wrıjmeg iç çekiyordu sadece.
Kar kürtünlerinde bata çıka gidiyordu atı.
Yaman çocuk sevecen şöyle dedi:
"Sıkılıyorum ama, siz saygıya layıksınız,
Beni önden gönderseydiniz eğer
Dağıtır temizlerdim tüm kürtünleri"
"Dünyada her şey olur" dedi yaşlı Nart.
Çocuğun ileri gitmesine izin verdi.
Kendi de sakin, uysal ardından izliyordu.
Oğlanın cins atı sıcak soluğuyla
Kar kürtünlerini eritiyordu önlerindeki.
Yanına yaklaşan Wrıjmeg'e seslendi:
"Utanç nedir hiç bilmemiş koca Nart!
Hangi topraklara doğru yol alalım seninle?
Ayağını basmadığın yer kaldı mı söyle?"
"Her yerde bulundum, kara kayalıklardan
Zümrüt pınarlarına kadar oğul.
Terk-Turklar'ın topraklarına hiç girmedim.
Buralara düşmek de akıl işi değil ya!
Kurt sürüleri gezinir sık ormanın içinde.
Canlı, cansız ne görseler gövdeye indirirler.
Kaya gibi koca ala doğanlar...
Zehirli dişleriyle korkunç yılanlar...
Güçlü çobanların korunması altında
Dünyanın en besili sürüleri otlar.
Bunu anlatmanın bir anlamı yok, boşuna
Ele geçiremez bu sürüyü hiç kimse"
"O kadar da zor değil" dedi çocuk.
"Sürüyü ele geçirmeme izin ver yeter!"
Bozkırlar açılmıştı önlerinde yeniden.
Gittiler de gittiler gece gündüz dinlenmeden.
Yemyeşil bir düzlüğün üzerinde nihayet
Terk-Turklar'ın sürüsü önlerine çıkmıştı.
Nartlar hemen sürüyü önlerine kattılar.
Çobanlar da boş durmadılar, hemen yetişip

Nartlar'la kıyasıya bir kavgaya girdiler.
Yaman oğlan oldu kavganın kahramanı.
Kızgın çobanların işini bitirdikten sonra
Mantar gibi kulaklarını tek tek topladı.
Geniş cebine attı korkusuzca, şen.
Atmacalar apansız oğlana saldırdılar.
Yaman oğlanı haklamayı başaramadılar.
Koca cebine girmişti atmaca başları da.
Önüne çıkan her şeyi temizleyip amansızca,
Savunmasız sürüyü ele geçirmişti çocuk.
Wrıjmeg'e dönerek az öteden seslendi:
"Yavaş adımla eve götür şu boynuzlu sürüyü!
Hayvanlarını ele geçirdiğimizi korkmadan
Varıp bildireceğim zengin Terk-Turklar'a.
Ya saklanırlar, ya da dövüşe girerler benimle"
Wrıjmeg hayvanları evine doğru sürdü.
Yaman oğlan da döndü Terk-Turklar'a.
Köye girer girmez korkusuzca haykırdı:
"Başınızda bir dert var ki sormayın,
Sürüp götürmüşler besili hayvanlarınızı"
"Hey, bakın bir gezgin bekliyor kapıda,
Karnını doyurmak, biraz içmek umuduyla.
Ne çıkar, ünlü bir konuğumuz olsun,
Bol yiyecekli bir sofrada ziyafet kurulsun!
Sürüyü ise, güçlü çobanlarımıza güvenimiz sonsuz,
Yitirdiklerini asla düşünemeyiz, gülünç.."
"Sürünüz ele geçirildi inanmıyor musunuz?
Kanıt mı istiyorsunuz, alın öyleyse!
İşte güvendiğiniz cesur çobanlarınızın kulakları,
İşte yırtıcı atmacalardan sürüyle kelle,
Sürülerin daimi koruyucuları ha! Güleyim bari"
Ağdan balık çıkarır gibi çoban kulaklarını,
Atmaca kafalarını tek tek çıkardı cebinden,
"Hesabım böyle" dedi bir kenara fırlattı.
Tam yola çıkmaya hazırlanmıştı ki
Yaşlı dul bir kadın onu durdurdu.
"Kurbanın olayım" diye yakarmaya başladı:

"Üç genç oğlum vardı bir zamanlar
Hepsi de birbirinden kahraman.
Savaşa en önde giderlerdi her zaman.
İkisi can verdi, üçüncüsü yaşıyor.
Ölümü seferde bulmasın diye
Yalvarıyorum sana güzel oğlum
Hafiften bir yara aç bedeninde,
Al götür bir yerlere, kaçır ne olur!"
Terk-Turklar bu arada kendilerine geldiler.
Yaylarını kavradılar, yamçılarını açtılar.
Koşturmaya başladı dul kadının oğlu da.
Yaman oğlan engelledi onu, sertçe haykırdı:
"Dur, bana emanet etti annen seni,
Evine dön, yoksa zor kullanacağım"
Delikanlı dinlemiyor, atını sürüyordu.
Sürüye yetişti kısa bir zaman sonra.
Başka bir yol kalmamıştı yaman oğlan için.
Delikanlıyı yakalayarak hafiften yaraladı,
Yol kenarındaki sık otlara yatırdı yavaşça.
Kovaladı diğerlerini, birçoğunu öldürdü.
İleriye salmadı, bırakmadı kimseyi.
Sağ kalanlar da devam edemedi yoluna.
Sertçe cezalandırdıktan sonra düşmanlarını
Atını döndürdü doğru Wrıjmeg'e.
Tüm sürüyü önlerine kattılar şen türkülerle.
Önlerinde tarlalar yeniden görünmüştü.
İşte köyün dışına yaklaşmışlardı.
Bildik yoldan eve varıp, atlarından indiler.
Malı bir an önce bölüşmek istiyorlardı.
Ak bir tosun ayırdı kendine oğlan,
Kementini doladı boynuzlarına.
Üç eşit parçaya böldü geriye kalanları.
Wrıjmeg'se bu bölüşmeyi dikkatle izlerken
Sıkıntılı içini çekiyordu doğal olmadan:
"Herhalde iki parçayı kendisine alacak,
Yazık ki bana da kalacak yalnızca biri.
Tek pay aslında o çocuğa düşmeli.

Nartlar'ın karşısına nasıl çıkarım böyle?
Götürürler mi ki beni uzun seferlere?"
Yaman oğlan gururla Nart'a seslendi;
"Hakkın neyse payını seç, bekliyorum hadi!"
"Hayır, olmaz önce payı çocuk seçmeli.
Ünlü atalarımızın buyruğunu bilmez misin?"
"Ne önemi var?" diye mırıldandı oğlan.
"Öyleyse beni dinle yaşlı Wrıjmeg!
İşte büyüğün payı, o atalarımızın buyruğu!
Küçüğün payı da işte ikincisi!
Onu sana veriyorum armağan olsun diye,
Yürekten kabul etmeni istiyorum bu payı.
Bir hişt düzenlemek için evinde
Ak tosunu da al bahtsız oğlun için
Adsız kalması sebepsiz değil."
"Dur, kimsin sen?" diye haykırdı Wrıjmeg.
"Senin adsız oğlunum, acılı bir günde
Beni öldürmüştün sivri hançerinle.
Denizde olmuştu bu, cesur Donbettırlar'da.
Benim için hişt düzenlemedin o günden beri.
Bu dünyanızla vedalaşmak için ben de
Barastır'dan izin alıp sizlere geldim"
Sözünü bitirir bitirmez ardına bakmadan
Ölüler dünyasına uçtu, gözlerden uzaklaştı.
Katıla katıla ağlıyordu yaşlı Wrıjmeg.
Ardından bağırıyordu derin kederler içinde:
"Son kez bak bana, ne olur oğlum!"
Fakat azgın at gözlerden yitip gitmişti
Boynuzlu sürünün hepsini Nartlar'a dağıttı.
Özlemler içinde Satana'ya koştu.
Avluya girerken Wrıjmeg heyecanlı:
"Biliyor musun?" diye acıyla haykırdı.
"Kim gelip geçti buradan Satanam?
Sevinçleriyle acılarıyla yaşadığın biri,
Kader karşılaştırdı bizleri öz oğlumuzla.
Terk-Turklar'a amansız akınlar yaptık,
Ama ölüler ülkesine gidiyor oğlumuz yine"

Dayanılmaz bir acıyla sarsıldı Satana.
Oğlunun ardından bilinçsizce atıldı.
"Ey oğul! Hiç kimsenin bakışı çekmez beni,
Ne de sesi kulaklarımı okşar!
Acı bana oğul, atını durdur!
Bir kez olsun o güzel yüzünü göster bana!"
Çocuk endişeliydi, zamanı doluyordu.
Altın sarısı güneş soluklaşmıştı çoktan.
Anasına seslendi üzüntüyle uzaktan:
"Sürem sona eriyor, acele etmem gerek"
Kül gibi olmuştu benzi, her şeyi anlamıştı.
Gözlerini göğe çevirerek sessiz yakardı:
"Ana yüreğinden anlıyorsan eğer
Yalvarırım güneşin son ışıklarını geri çevir!"
Ansızın koca dağların ardından
Solgun küçücük bir ışık patlayıverdi.
Ölüler ülkesinin kapısından tam girerken.
Çocuk döndü, geriye baktı
Satana birden ışıyan yüzünü gördü.
Yüzüğünü sevinçle oğluna fırlattı:
"Bu yüzüğü adsız parmağına tak canım oğul!"
Adsız oğul ölüler ülkesine böylece
Yalnız geldiği gibi, yalnız dönmüştü.
Hişt töreni çok dokunaklı oldu.
Ak tosunu da kestiler derin anısına.

WRIJMEG İLE TEK GÖZLÜ DEV

Aşağı mahallenin tüm gençleri bir gün,
Nıhasta türkü söyleyip oynuyorlardı.
Sıcak bir tartışma çıkmıştı oyundan sonra.
Kahramanlardan söz açıldığı zaman;
Kim daha cesurdu erkekler arasında,
Kimin karısı daha güzel ve akıllıydı.
Anlaşmaya bir türlü varamıyorlardı.
Herkes sevgili karısının adını anıyordu.
"Neden tartışıp duruyoruz?" dedi Wajıg.
"Yukarı Nart mahallesine gidin!
Bilici Kulbadeg'e sorun orada.
Bilge kadın yanılmaz hiçbir biçimde.
Kararını verir, erkeklerden kim daha cesur,
Kimin karısı daha güzel ve akıllı"
Hemen Kulbadeg'e gittiler doludizgin.
"Evde kim var, avluya baksın hele!"
Yaşlı kadın telaşla kulübeden çıktı;
"Görülmüş, duyulmuş mu dünyada?
Ne getirdi sizleri bu basit kulübeme?"
"Ey bilici kadın, öz anamız ol bizler için!
Senden öğrenmek istiyoruz gerçeği,
Bugün hep tartıştık aramızda;
Nart erkekleri içinde kim daha cesur,
Kimin karısı daha güzel ve akıllı?"
Verdiği karşılık şöyleydi bilici kadının:
"Nart kadınları içinde en akıllısı Satana'dır.

En yürekli erkekse Wrıjmeg.
Ey güneş parçalarım, herkes biliyor bunu"
Bu sözleri dinler dinlemez Nartlar
Yaşlı kadının üzerine yürüdüler öfkeyle.
Böyle karşılık vermesin diye bir daha
Zavallı Kulbadeg'i benzettiler iyice.
Bu olayı öğrenince Bilge Satana
Öfke kustu kendini bilmez Nartlar'a.
Bu üzücü tatsız olaydan habersiz,
Uzun, çetin bir seferden bu sırada
Köyüne dönmüştü yaşlı Wrıjmeg.
Satana saygıyla karşıladı, şöyle dedi:
"Namın uzun süre yaşasın koca Nart!
Yaşamın sıkıntısız geçsin her zaman!
Zarara uğramadan uzak yollardan
Zamanında evine varman ne güzel!
Şimdi gelelim asıl konumuza;
Doğru sözleri hiçbir zaman sevmeyen
Kibirli yiğitlerin kahramanlığını bil!
Kaburgalarını kırdılar kinle, öfkeyle
Basit, iyiliksever yaşlı Kulbadeg'in
Köyümüzde en iyi Nart çiftinin
İkimiz olduğunu söyledi diye"
Öfkeden kudurmuştu yaşlı Wrıjmeg
"Nasıl döverler bir kadını böyle acımasızca?
Ah, bu kadar alçalmak olabilir mi?
Bu utançla yaşamaktansa, doğmamak daha iyi!
Ünlü Nartlar arasında çok enderdir
Böylesi tatsız bir olayın başa gelmesi.
Kadın dövmek, ata vasiyetini bozmak demek!"
Köhne kulübeye yöneldi zaman geçirmeden.
Zavallı Kulbadeg'in yanına vardı:
"Neden ağlarsın, derdin ne?"
"Nasıl ağlamayayım ünlü Wrıjmeg.
Öylesine korkunç davrandılar ki bana!
Hiç beklemediğim halde birden nasılsa
Genç Nartlar geldi evime, çok sevinmiştim.

Aralarında tartışıp fikir yürütüyorlardı;
Nart erkeklerinden kim daha cesur,
Kimin karısı daha akıllı, güzel,
Benden söylememi ısrarla istediler.
Söyler söylemez, dövdüler beni.
Gerçek uğruna kaburgalarımdan oldum.
Yanıyorum kaç gündür ateşler içinde.
Şimdi o yenilgi bilmez özelliğinle
Git kibirli gençlere, yoldan çıkmışlara
Gerçek cesaretin ne olduğunu göster!"
Yürüdü hışımla aşağı mahalleye doğru.
Nıhasa vardı, Nartlar'a şunları dedi;
"Ey çok düşman görmüş delikanlılar!
Ne diye leş gibi yatarsınız ocak başında?
Yıllık sefere atılsanız daha iyi değil mi?"
Öneriyi onayladılar gençler hep birlikte.
İtirazsız hemen hazırlanıp yola çıktılar.
Bir yıllık bilinen o uzun, çetin seferlere.
Duaya başladı bilici Kulbadeg de:
"Gökyüzü göndersindi buzulları, karları.
Yolcuları karlar öylesine örtsün ki,
Dirençlerini sınamak kolay olsun!"
Kar yağmaya başladı, korkunçtu tipi.
Dağlarda yakalamıştı tüm yolcuları.
Bir mağaraya sığındılar Nartlar korkudan.
Soğuktan, açlıktan inleye inleye
Yedi gün geçirdiler lanetler arasında.
Yine de merhametini esirgemedi gökyüzü.
Yedinci günün sonunda güneş gözüktü.
Hemen yakınlarındaki dağa hükmeden
Tek gözlü korkunç yaratık tam bu sırada
Koyunlarını sürüyordu dağ eteklerinden.
Kardan temizlenmişti yer devamlı esen yelle.
Herkes biliyordu ki tek gözlü devin
Öküz iriliğinde kocaman koyunları vardı.
Bir yaşında olanları deve kadardı neredeyse.
Gençlere döndü Wrıjmeg şöyle dedi:

"Kemiklerimizin çürüyüp kalmaması için
İnsanın kanını donduran bu uğursuz yerde,
Kim en cesursa, bir adım öne çıksın!"
Çoğu karşılık verdi koca Nart'ın çağrısına,
Yiğitliklerini göstermek istemişlerdi ama
Bir adım attıkları gibi kapandılar yere.
Yaşlı Wrıjmeg onlara örnek olsun diye,
Her yanı buz tutmuş mağaradan çıktı.
İri bir koçu ele geçirme sevdasıyla
Devin sürüsüne doğru ağır ağır ilerledi.
Karanlık bastırınca da ağıla sokuldu.
Koçu yakaladı ama dondan eli yapışıverdi.
İliklerine kadar işlemişti korkunç soğuk.
Koçtan kurtaramıyordu bir türlü elini.
Ürken koç can havliyle sürükledi Nart'ı
Devin sakince uyumakta olduğu eve doğru.
Dev ansızın uyanıverdi, düşmanını görmüştü,
Kavrayıp koca elleriyle, geçirdi şişe.
Eline şişi aldı, başladı konuşmaya:
"Kızart bana Nart'ı akşam yemeği için!
Ben biraz uzanıp kestireceğim, yoruldum."
İri bir kayayı tüy gibi rahatça kaldırıp
Mağara girişini güzelce kapadı.
Mağarada sert taş döşeme üzerinde
Derin bir uykuya daldı, ölü gibiydi.
Fakat çelik şiş işlememişti Nart'a.
Şişten kurtulacaktı, derin bir soluk aldı.
Kılıcını kullanarak demir şişi çıkardı.
Kor oluncaya kadar kızdırdıktan sonra
Devin gözüne ansızın sokuverdi.
Yeri göğü sarsıyordu dev korkunç acıyla:
"Yazgını kıskanmıyorum hilekâr düşman.
Tanrılar lanetlesin seni, geberip gidesin!
Sonsuza kadar sönsün ocağın!
Yakınlarının ağlayışlarını şimdiden duyuyorum.
Ellerimden kaçamazsın ölene dek peşindeyim!"
Günün ilk ışıkları görünür görünmez

Dev hışımla kalktı, mağara çıkışında durdu.
Ayaklarını genişçe iki yana açıp
Hayvanları teker teker geçirmeye başladı.
Elini dokundurıyordu her birine,
Wrıjmeg'i arıyordu el yordamıyla.
Nart'sa iri bir keçinin karın kısmına
Kendini gizlemiş ustaca bağlamıştı.
Devin altından kolayca geçti keçi,
Beraberinde de Wrıjmeg'i taşıyordu.
Dev hem karanlığa, hem ışığa lanetler ede ede
Keçisine eğildi yavaşça şöyle dedi:
"Sana bırakıyorum sürüyü otlatmayı
Kendini bilmez Nart'ı mutlaka yemeliyim"
Wrıjmeg gülerek şöyle karşılık verdi:
"Sonsuz başarılar diliyorum sana.
O kadar yürek varsa sende tek gözlü,
Diğerlerini de yersin benden başka"
Korkunç devin soluğu büsbütün kesilmişti.
Öfkeden kudurarak boylu boyunca yere devrildi.
Wrıjmeg de tekmil sürüyü aldı götürdü.
Yiğitliğinin cesaretinin ödülü ganimetle
Şanlı Nartlar'ı tıka basa yedirdi.
Eski neşelerine yeniden kavuşmuşlardı gençler.
Türkülerle oyunlarla yurtlarına döndüler
Ele geçirdikleri sürüyü iki parçaya böldüler.
Biri armağan edildi bilici Kulbadeg'e.
Zengin olmuştu bir anda zavallı kadın.
Geri kalan sürüyle de Nart köyü için
Kuvdlar düzenlendi birbiri ardından.
Herkes anlamıştı kim en cesurdu, kim kahraman.
En fazla Satana sevinmişti elbette
Uzun zamandır beklediği kocası dönmüştü eve.

SATANA'NIN AYARTILMASI

Yıllık yolculuğa çıkıyordu Wrıjmeg.
Sevgili karısı Satana'yla vedalaştı:
"Uzak, bilinmez yollara gidiyorum,
Evin anahtarlarını koru, yitirme!
Olağanüstü güçleri olan sivri bizi
Sana bırakıyorum her ihtimale karşı.
Ona titizlikle bak, gözün gibi sakla!
Zamanı geldiğinde avucuna batır.
Kan akarsa ince şerit halinde
Wrıjmeg dönmeyecek demektir eve.
Süt boşanırsa avucundan
Köpüğü dağılarak genişçe,
Sağ salim döneceğim o zaman köye
Hiç gecikmeksizin sana, sevgili karıma"
Dünyevi işleri arasında Tutır
Nart'ın sefere çıktığını
Satana'nın da yalnız kaldığını öğrenince
Tez giden atına atlayıp fırladı ileriye.
"Nart Satana" diye düşünüyordu yolda:
"Ustaca bir tuzağa hiçbir zaman düşmedi.
Erkeklerin yanaşmasına asla izin vermedi,
Bozdu bütün oyunlarını zamanında.
Nart ev kadınını sınamak için
Bir gece geçirmeliyim onun yanında"
Köye doğru uçtu bulutlar arasından.
Atını sürdüğünde Wrıjmeg'in avlusuna

Ortalık iyice kararmış, akşam olmuştu.
Satana kapıya çıktı yolcuyu karşılamaya:
"Eski geleneklerimiz izin veriyor bana
Evde erkek olmasa bile, seni kabul etmeye"
Saygıyla eve soktu Tutır'ı.
Çevresinde dönüp duruyordu ilgiyle.
Konuğa saygının en büyük işareti olan
Besili bir koçu sürükleyip içeri getirdi.
"Kocam gittiğine göre" diye mırıldandı,
"Konuk kesmeli bu koçu, doğru değil mi?"
Sofrayı Tutır'a açtı ev sahibesi Satana.
Bir güzel ağırladı değerli konuğunu.
Tutır söze başladı hiç utanmadan:
"Geliş amacımı saklamıyorum senden.
Sana geldim, hiç yakınmadan içeri aldın.
Seni yalnızca görmek değil niyetim.
Bir koca gibi yatmak istiyorum seninle.
Yatağı iki kişilik hazırlarsan sevinirim!"
Satana sarardı, kül oldu benzi.
Bir titremedir aldı tüm bedenini.
Tutır'a hizmet etmeyi bıraktı, geriledi.
Dönerek yüzüne sertçe haykırdı:
"Buraya beni ayartmak için geldiysen
Koca bir budalasın sen, bir eşek gibi!
Hiç utanma nedir bilmez misin?
Nasıl cesaret edersin beni küçültmeye?
Yaşımın bu akşam güneşinde hayasızca
Üstüme böyle bir utancı alacağını mı sandın?
Oh olamaz, yanlış mı işittim yoksa?"
Öfkeli Satana gecenin karanlığında
Yüzsüz Tutır'ın üzerine öfkeyle yürüdü.
Bir daha böyle bir niyet beslemesin diye
Ateş kancasıyla vura vura evden kovdu.
Dünyası başına yıkılmıştı Tutır'ın.
Çaresiz evine döndü kızgın, öfkeli.
Altın işlemeler ustası Safa da
Tutır'ın başına gelenleri öğrenince

Mırıldanmaya başladı kendi kendine:
"Tutır sarhoş olmuş içki içmeden,
Yara bere içinde ayrılmış oradan,
Satana'ya giden yolu hepten kapanmış.
Fakat yeniden girişirse böyle bir işe
Kurnazca hareket etmeliyim ben de.
Bana başka türlü davranır, eminim bundan.
Sert olmamalıyım karşılaştığımızda"
Nasıl davranacağının ince hesabıyla
Nart Satana'ya doğru yola çıktı Safa.
Başkaları öğrenmesinler diye gizlice
Özellikleri olağanüstü olan harika çelikten
Açılır kapanır bıçak yaptı eşsiz güzellikte.
Sahibi istediğinde kaşla göz arasında
Çelik çakı dönüşüyordu önünde
Kıpır kıpır bir kızla oğlana.
Yol boyunca hizmet ederek sahibine
Yalnızca onun için yaşıyorlardı dünyada.
Onları dinlendirmek gerektiği zaman da
Döndürüyordu yeniden çelik çakıya.
Rüzgârdan yağmurdan koruyordu.
Sürekli cebinde taşıyordu büyük dikkatle.
Çakı değil, seyri doyumsuz hazineydi tıpkı.
Nart köyüne yaklaşmıştı ak sakallı Safa.
Bir an önce varmak istiyordu Satana'ya.
Vardı, kapısında yüksek sesle haykırdı:
"Oo, iyi akşamlar Nart kadını Satana!
İçeri al beni, herkesin can konuğu Safa'yı"
Alacakaranlık çökmüş, akşam olmuştu.
Satana yolcuyu karşılamaya çıktı:
"Geleneklerimiz bu hakkı veriyor bana
Evde erkek olmasa bile, kabul etmeyi"
Sessizce, sakin eve girdi bilge Safa.
Hayırlı bir konuk gibi bir köşeye yerleşti.
Ev sahibesi Satana çıktı, kapıda durdu.
Avucuna batırdı çabucak Wrıjmeg'in bizini
Köpürerek süt çıktı yaradan

Derin bir soluk aldı, sevinçle haykırdı:
"Oh ne mutluluk, yaşıyorsun Wrıjmeg!
Tanrıların himayesindeyiz hepimiz.
Dertlere, belalara uğramamış yolcumuz"
Konuğun yanma döndü, gözleri ışıyordu:
"Seni yalnız bıraktım, bağışla beni bu yüzden
Wrıjmeg'im dünyayı dolaşmaya çıktı da.
Geceleyin döner mi haber alamamıştım.
Çok heyecanlandım, öğrendim şimdi.
Sevdiğim dönecek evine şafak vaktinde"
Sözlerini bitirdikten sonra avluya çıktı.
Besili bir koçu sürükleyerek getirdi.
"Saygıdeğer konuk, evde erkek yok,
Süregelen geleneklerimizi bozma!
İçinden belki gelmeyebilir ama
Bu görevi yerine getirmelisin yine de"
Altın işlemeler ustası çıkardı gizli cebinden
Göz nuru döktüğü olağanüstü çakıyı.
Hünerini göstererek şaşkın bakışlar altında
Kız ve oğlana döndürdü bir anda.
Oğlan koçu devirdi, kesmeye başladı.
Satana çocuklara bakıyordu şaşkınlıkla.
Çok kısa zamanda hazırlamıştı her şeyi.
Dört dönerek sahiplerini ağırladılar.
Satana "mucize bu" diye geçirdi içinden.
"Göklerde bile rastlayamazsın böylesine"
Şaşlıklar da kızarmıştı bu arada.
Şaşılası çocuklar kaşla göz arasında
Safa'nın önünde sofrayı kurmuşlardı.
Kaşını bile oynatmamıştı ak sakallı Safa.
Yemeğini bitirdiği zaman yalnızca
Eliyle şöyle bir işaret etti genç uşaklara.
Satana saygıyla Safa'ya döndü, şöyle dedi:
"Yat, uzan biraz beklenmeyen konuğum.
Baş odada yerin hazır, yatabilirsin"
Konuşmasını bitirir bitirmez birden
Kızla oğlan sahiplerine koştukları gibi

İki taraflı çakıya dönüştüler yeniden.
Özenle temizledikten sonra cebine koydu sessizce
Satana'yı yavaş yavaş etkilemeye başlamıştı.
Kim sahip olmak istemezdi böyle çakıya.
Yorgun konuk odasında yatarken
Satana Safa'ya yaklaştı, şunları dedi;
"Ey saygıdeğer, kutsal konuk!
O harika cep çakını vermedikçe bana
Asla huzur bulamayacağım dünyada.
Sat bana, seni altınlara boğayım.
Değeri ne olursa olsun iki katını iste"
Yapmacık tavırla karşılık verdi usta:
"Oh tanrılar kurtarın beni!
Beni besleyen bu harika nesneden
Nasıl yoksun kalırım, hiç olur mu?"
Yatışmak bilmiyordu Satana bir türlü.
Konuğa yalvarmayı sürdürdükçe sürdürdü.
Mutlaka satmalıydı bu olağanüstü çakıyı.
Konuk uzun zaman suskunluğunu korudu.
Nihayet konuşmaya başladı gözleri ışıl ışıl
"Çocuklar kadar değerlidir bu nesne,
Dünyada satmam, olamaz asla!
Fakat takas etmek gerekirse, bu mümkün,
Ancak bir kadınla değişebilirim onu"
"Ne söyleyeyim" diye mırıldandı Satana.
"Kimse beni ayartamadı bu zamana dek,
Şimdi eğer bu duruma düşersem
Günah olur, ama küçük sayılır.
Kimse kınamaz beni öyle değil mi?
Böylece hiç yummadılar gözlerini şafağa kadar.
Safa sabahleyin kalktı, oldukça sevinçliydi.
Eşsiz çakıyı Satana'ya armağan etti.
Güneşin ilk ışıklarıyla tarlalarla ovalar
Altın sarısı renklerle kaplandığında,
Nart halkının ünlü yol göstericisi yaşlı Wrıjmeg
Dağlar ötesinden uzak yollardan
Ele geçirdiği at sürüsüyle çıkageldi köyüne.

Kapıya yaklaşarak seslendi:
"Tüm diyarı baştan başa dolaştım.
Neredesin ev sahibem, dışarı çık haydi!
Yüzünü göster, kalbim sevinçle dolsun!
Çok sayıda hayvanla döndüm evime"
Kocası Wrıjmeg'in sesini duyar duymaz
Ağlayıp, dövünmeye başladı Satana:
"Kanlı yağmurlar geçmiş üzerimden,
Zavallı, talihsiz başım üstünden.
Korkunç kötü günahlara girdim bu yaşımda.
Namusumu sonsuza dek yitirdim.
Ne yapmalıyım ben, çektiğim acı sonsuz?
Şimdi açabilir miyim ona evin kapılarını?
İçeriye girer de yabancıyı bulursa,
Hakkından gelecek belki de korkunç kinle.
Benim utancım dilden dile dolaşacak
Hayır hayır, asla dayanamam buna"
İşkenceler çekerken böyle Satana
Yaşlı Wrıjmeg'in de yüreğini kuşku sarmıştı.
Tedirgin az daha sokuldu evin kapısına.
Birden içeriden tanımadık bir ses duyunca,
Suskunluğun nedenini hemen anladı;
"Satana'ya yaklaşmaya kim cüret etmiş ben yokken?"
Wrıjmeg mıhlanmış gibi yerinde çakılı kaldı.
Korkunç bir acı saplanmıştı göğsünün ortasına.
Kıvılcımlar dökülüyordu sanki gözlerinin içinden.
Tek bir düşünce vardı kafasında, tutsak olmuştu:
"O yabancıyı ve Satana'yı birlikte öldürmek!"
Kinden başı dönüyordu, kapıya yaklaştı.
Kendine gelerek birden durdu:
"Ey gökyüzü, Nartlarımız ne diyecekler peki?
Nasıl kabullenirim bu günahı, utancı?
Öldürmek kolay, onlardan kurtulmak demek.
Kim koşup gelecek çığlıklara, inleyişlere?
Aklanmak için ne diyeceğim onlara?
Bu korkunç ayıbım yayılacak
Yurdumdan en uzak dağlara kadar.

Korkak Nartlar gelecekler buraya.
Ne yapmalıyım, kaçayım mı yoksa?
Köyden ayrılıp gidersem uzaklara,
Şaşkın aralarında şöyle fısıldaşacaklar:
"Bir yıl olmadı düştü evine koca Nart,
Sonra da karısından kaçtı her nasılsa"
Wrıjmeg bir süre duraksadıktan sonra
Kararını verdi, doğrusu buydu:
"Hiç dönmemek üzere ayrılmalıyım
Geçen tüm yılları yaşanmamış sayarak"
Eyerledi çevik atını yeniden.
Bir gezgin gibi dolaşmaya gündüz gece
Yabancı diyarlara, uzaklara çekip gitti.
Rahat bir soluk aldı Safa bunu öğrenince.
Eşsiz çakısını Satana'ya verdikten sonra
Gülerek yola çıktı sabahleyin erkenden.
Satana'nın aklı başına gelmişti.
"Ah, böyle bir arzuya nasıl kapıldım?
Nartlar yakında bunu öğrenirlerse
Bu günahla karşılarına nasıl çıkarım?
Aralarına beni hiç alırlar mı ki?
Ayrılayım en iyisi onlardan ebediyen,
İhanetimin cezası olarak uzaklarda öleyim"
Derin kederler içinde, umudunu yitirmiş,
Erkek giysilerine bürünerek
Evinden ayrıldı bir gezgin gibi,
Uzak, bilinmedik diyarlara doğru.
O uğursuz çakıyı da yanında taşıyordu.
Söylenip duruyordu yolda kendi kendine:
"Yabancı diyarlarda yok olup git, doğrusu bu!"
Sürgüne gidiyordu Nart kadını Satana.
Bozkırlardan yürüyordu, deli ormandan.
Hendekleri, uçurumları dolanmıyor,
Aşıyordu dağları, ırmakları doğruca.
Uyku girmiyordu gözüne, yürüyordu acıdan.
Yorgunluk duymuyordu, sadece yürüyordu.
Bir diyar bitiyor, diğeri başlıyordu.

Hangi yoldu, neresiydi bilemiyordu.
Yer yarılıp içine düşmüştü sanki,
Hiçbir yerde yoktu Nart Wrıjmeg.
Acaba hangi ülkelerde yitip gitmişti izi?
Karanlık ve uzun gecenin birinde
Issız bir vadide yürüyordu Satana.
Düşe kalka yürüyordu zifiri karanlıkta,
Yine de inatla sürdürüyordu yolunu.
Güneş de sonunda doğmuştu işte
Doğa canlanmış, renklenmişti her şey.
Dinlenmesi gerekti, yorulmuştu iyice.
Daha önünde uzun bir yolu vardı.
Küçük bir tümsek görünce oraya yöneldi.
Hemen yeşil çimenlere attı kendini.
Uyku tüm bedenini sarmıştı yorgunluktan.
Güneş iyice yükseldiğinde gözlerini açtı.
Güneşin parlak ışıkları ısıtmıştı toprağı.
Elini gözlerine siper ederek geniş bozkıra baktı.
Alabildiğine uzanan yemyeşil tarlalar, çiçekli ova,
Uzaklarda dağlar, karlı dorukları...
Hayvan sürüsü gördü güneşli bir vadide.
Belli belirsiz bir umutla gözlerini dikti:
"Madem tüm vadi koyunla dolu,
Yakınlarda çobanı da vardır mutlaka.
Akşam olmasını bekleyeyim en iyisi"
Güneş dağların gerisine sokulmuştu işte.
İnceden esiyordu akşamın serinliği.
Sürü toplanmaya başlamıştı yavaş yavaş.
Bilge Satana çobanı uzaktan gördü.
Kendini işine kaptırmış çalışıyordu.
At üstünde dönüyordu çimenler arasında.
Geniş omuzlu, ateş gözlü bir ihtiyardı.
Koyun sürüsü çevresini almıştı.
Kamçısıyla hayvanlara hafifçe dokunarak
Barınaklarına sokuyordu birer birer.
Yine otlatmaya götürecekti sabahleyin erkenden.
Barınağa soktuktan sonra, kayıp olmasın diye

Tahta perdeleri yerine taktı iyice.
Sonra serin kulübesine yöneldi çoban.
Bir güzel dinlenip karnını doyuracaktı.
Satana gecenin karanlığında bir köşede
Kulübeden biraz ötede suskun oturuyordu.
Bir süre bekledikten sonra çobana seslendi:
"Konuğa aç kapılarını, bekletme hadi!
Az yol yapmadı yorgun mu yorgun"
Çoban duraksamadan bu çağrıya koştu.
Gezgini barındırmaya hazırdı;
"Gir içeri, uzun süre beklediğim konuğum ol!
Buraya diyar diyar gezinenler alınır."
Bu sesi duyar duymaz Satana sersemledi.
Birden tanıdı, Wrıjmeg'di bu çoban.
Kocasını, sevgili yoldaşını tanımıştı.
Yitirmişti, fakat karşılaşmışlardı yeniden.
Tepeden tırnağa titriyordu sevinçten.
Güçlükle hâkim olabildi kendine.
Az kaldı açık edecekti her şeyi.
Wrıjmeg'se aklına getirmedi bile
Konuksever basit kulübesine giren
Beklenmedik bu karşısındaki konuğun
Bir zamanlar birlikte yaşadığı karısı olduğunu.
Erkek giysilerine bürünmüş biriydi önündeki.
Wrıjmeg sürükleye sürükleye bir koç getirdi.
Bıçağını bilemeye başladı çakmak taşında.
Satana hemen elini cebine atıp
Sevgili çakısını çıkardı, sessiz bekledi.
O olağanüstü nesne dönüverdi kızla, oğlana.
Oğlan Wrıjmeg'in elinden koçu alarak
Nart'ın şaşkın bakışları altında kesiverdi.
Ağzı bir karış açık bakıyordu çocuklara.
Aklını başından almıştı bu inanılmaz mucize:
"Oh tanrım! Mutlu bir gün verdin bana.
Karış karış gezdim dünyayı, çok yerler gördüm,
Defalarca mucizelere tanık oldum ama,
Böylesiyle hayatımda hiç karşılaşmadım"

Sade yemeğini bitirip karnını doyurduktan sonra
Sahte gezgin Satana çocuklara işaret etti.
Kızla oğlan sahibine koştular beklemeden.
Bir anda çakı haline geldiler yeniden.
Bıçağı özenle temizleyip cebine koydu usulca.
Yıldırım çarpmışa dönen Wrıjmeg
Durdu, gezgine şunları dedi:
"Sözlerime sakın kızıma, az dinle beni!
Sat bana gezgin bu harika çakıyı,
Dünyada hiçbir şeyi esirgemezdim.
Gözün gördüğü ne varsa verirdim düşünmeden.
Bu yaptığın iyiliği de unutmazdım asla"
Satana gülümseyerek karşılık verdi;
"Evet, kuşkusuz, çok insan görmeme karşın
Senin gibisiyle hiç karşılaşmadım hayatımda.
İyiliğin karşılığını mutlaka vermeliyim.
Her şeyi isteyebilirsin bunun için.
Fakat bu çakıyı canım gibi severim.
Kızma, kendi gözlerinle gördün az önce.
Asla hiçbir şeye değişmem onu.
Hizmet ederler bana gündüz, gece.
En değerli varlığım, ekmek kapım bu çakı.
Eğer hayra değişmeyi düşünürsem
Bir kadınla olur sadece bu.
Başka hiçbir şey de istemem."
Wrıjmeg söze girdi beklemeden:
"Bu dileği yerine getirirdim hemen
Kadın olarak dünyaya gelseydim eğer.
Sadakat yeminimi bozardım hiç çekinmeden,
Böylesi bir çekiciliğe dayanamazdım asla"
Kendini açığa vurmanın tam sırasıydı işte.
Satana masum bir tavırla Wrıjmeg'e döndü;
"Şimdi, Wrıj, kahraman erkeğim!
Anlıyorsun değil mi, yeminimi bozup da
Bu olağanüstü, eşsiz nesneye
Nasıl ruhumu sattığımı elde olmadan."
Wrıjmeg Satana'yı özlemle kucakladı.

Barışmanın ilk adımı atılmıştı böylece.
Hemen yola koyulmaya karar verdiler
Dönmeye yurtlarına, ateş gözlü Nartlar'a.
Köylüler unutmamışlardı ünlü karı kocayı.
Yaşlı Wrıjmeg'i, Bilge Satana'yı hiçbir zaman.
Sık sık bir araya geldiklerinde nıhasta
Sır olanlardan haber bekliyorlardı endişeyle:
"Bir yıllık seferin süresi geldi de geçti.
İki yıl oldu, Wrıjmeg'den eser yok,
Şu ana dek ayak basmadı Nart köyüne.
Bir yerlerde ölüp gitti herhalde.
Birlikte geçirdikleri güzel yaşamları
Acılı bir sonla bitiverdi.
Kocasının ardından karısı da sır oldu"
Kurnaz Sırdon söze karıştı, şunları dedi:
"Ölümden söz etmenizin bir anlamı yok!
İnanın onlar sağ ve sağlıklılar bizler gibi!
Mutlaka köye döneceklerdir yakında
Üstelik bir sürü hayvanla yanlarında.
Yoksulları sevindireceklerdir, göreceksiniz"
Sırdon'un önsezisi gerçekleşmişti.
Şafağın ışıkları ufku sardığında boydan boya
Mutlu haber yayılmıştı tüm köye.
Değerli Nart ailesi dönmüştü evlerine
Yolculuktan, yazgılarından hoşnut
Beraberlerinde sürüyle hayvan getirerek.
Halk onları karşıladı bir konuk gibi.
Sürekli akıl danıştıkları can yakınlarının
Bir şölen gibi kutlandı yuvaya dönüşleri.
Yaşlılar ellerini kuvvetlice sıktılar.
Türküler söylediler, oynadılar gençler de.
Öylesine mutlu olmuşlardı ki Nart kahramanları,
İkinci bir güneş doğmuştu sanki üzerlerine.
Eski neşesine yeniden kavuşmuştu Wrıjmeg.
Nartlar'a dönerek şöyle buyurdu:
"Çabucak ulaklar gönderilsin tüm köylere,
Kimse kalmasın; zengin, yoksul çağrılsın!

Nartlarımızın sürekli dans edip oynadıkları
Oyun alanı taşsın insan seliyle"
Tüm halk akın etmişti bu çağrıyla birlikte.
Herkes oyun alanında toplandığı zaman
Satana yere bıraktı usulca
Eşsiz olağanüstü çelik çakıyı.
Nartlar'ın şaşkın bakışları arasında
Çakı kızla oğlana dönüşüverdi
Ve çalışmaya koyuldular canla başla.
Sürünün çevresinde bir dalgalanma oldu birden.
Şaşkınlıktan donup kalmışlardı Nartlar.
Böyle bir mucizeyi köy hiç görmemişti.
Sürüyü saymaya yardımcı oldu Wrıjmeg.
Büyük pay yoksullara düştü her zamanki gibi
Wrıj uşaklara seslendi, şunları dedi:
"Ak bir tosun ayırın benim için şimdilik.
Geriye kalanları da dikkatle, titizlikle
Nart evlerine bölüştürün eşit olarak"
Buyruğu yerine getirdiler uşaklar
Büyük bir onurla tez davranmadan.
Ak tosunu bulup sürüden ayırdılar.
Her Nart almıştı kendine düşen payı.
Satana'yla Wrıjmeg'e tekmil Nart halkı
Şükranlarını iletti büyük saygı göstererek.
Neşeyle evlerine dağıldılar armağanlarla.
Wrıjmeg ve Satana da ak tosunla birlikte
Evlerine gittiler yürekleri sevinç dolu.
Düzenleyecekleri kuvdu görüştüler.
Hemen kollarını sıvadı Bilge Satana,
İçkiler, yiyecekler hazırladı yorulmadan.
İşleri bitirdikten sonra çağırdığı ulağa:
"Tüm mahalleleri dolaş" dedi, "Sesien Nartlar'a.
Büyük kuvda toplansınlar çabucak!
Toyu düzenleyen ünlü Wrıjmegimiz.
Bu görkemli kuvd tüm dünya için
Esenliğin, mutluluğun bir anısı olacak"
Satana'nın emrini yerine getirdi ulak.

Yüksek kuleye çıkıp Nartlar'a seslendi:
"Şimdi söyleyeceklerimi dinleyin
Hoş haberim vardır sizlere;
Yaşlısından en küçüğüne kadar
Koşun gelin Wrıjmeg'e çabucak"
Yaşlılar, kadınlar, çoluk çocuk herkes,
Dünyada daha iyisi olmayan Nart erkekleri,
Toplandılar yaşlı Wrıjmeg'in büyük evinde.
Türkülerle, oyunlarla eğlendiler coşkuyla.
Toy yedi gün kesilmeden sürdü.
Sonra bol yiyecekli masalardan kalktılar.
Şükranlarını bildirdikten sonra ev sahibelerine,
Herkes evlerine dağıldı büyük sevinçle.
Wrıjmeg ve güzel karısı birlikte
Yeniden dirlik düzenlik içinde yaşamaya başladılar.

WRIJMEG'İN DEMİR TABUTTA YOLCULUĞU

İyice kocayan halk kahramanı Wrıjmeg
Büyük seferler için ağırlaşmıştı artık.
"Bir zamanlar gerçekten gençtin Wrıj" diye
Halk önünden geçerken takılıyordu bazen.
Kahramanlıkla dolu geçmişini halkın unutması
Derinden etkilemişti yaşlı Nart'ı:
"Nartlar için gereksiz biri mi oldum yoksa?
Yararlı değil miyim artık amansız seferler için?"
Nıhasa uğradı bir gün, çok düşünceliydi.
Her zamanki yerine sessizce oturdu.
Nartlar'a dönerek üzüntülü şöyle dedi:
"Dirlik düzenlik içinde yaşıyoruz ezelden beri.
Ev sahibi gibidir evimize giren yolcu.
Düşman az kaçmadı Wrıjmeg'in önünden.
Ama ünlü Wrıjmeginiz artık yaşlandı.
Son dileğimi ayıplamayın sakın, karşı durmayın!
Özveride bulunun istemiyorum asla!
Sizlere yük olmayacağım böyle bilinsin!"
Yerlerinde kıpırdanmaya başlamıştı halk:
"Yürekten konuştuğun için sağ ol Wrıjmeg.
Onurumuzu, vicdanımızı yitirmiş olurduk
Son dileğini yerine getirmeseydik eğer"
Wrıjmeg sözlerini sürdürdü, şöyle dedi:
"O zaman gidin demir bir tabut yaptırın bana!
Nartlar'ın yüce dostu demirci Kurdalegon'a.

Ufukta görkemli demirhanesi dikilip durur.
Tabutta küçük pencere yeri de açsın!
Renkli taşları da Satana toplasın!
Altın işlemeler ustası ünlü Safa'ya da
Bu küçük hizmeti yapacağının umuduyla
Altın göğüslük yaptırın yedi günde.
Tüm bu süslemeleri tabutuma koyun!
Avunma olur benim için hiç değilse.
Her şeyi bitirdiğinizde, kederlenmeden
Demir tabutumu bir güzel süsleyin!
Balık yağını eksik etmeyin, sürün dışına.
Huzurla taşıyın sonra Tsartsu ırmağına.
Dalgalara bırakın, gitsin tabutum
Kaynayan ırmağın dibine çöksün."
Bu sözlerle ürpermişlerdi yiğit Nart gençleri.
Gelenek böyleydi, verilen söz tutulacaktı.
Bozan cezalandırılırdı şiddetle.
Nartlar ufuktan göğe çıktılar.
Tabutu ısmarladılar demirci Kurdalegon'a.
Nıhasta Wrıjmeg'in istediği biçimde
Dökme demir tabutu süsledi usta.
Yiyecek ve içki hazırladılar bir ay yetecek.
Can dostu Wrıjmeg'i düşünerek
Altın göğüslüğü yapmıştı Safa da.
Tüm altın süslemeleri Nart gençleri
Dökümle kaplı tabuta yerleştirdiler.
Kapağını örtüp çiviledıler sağlamca
Balık yağı da sürdükten sonra bolca.
Çırpıntılı ırmağa doğru yola çıktılar.
Taşkın durumdaydı Tsartsu ırmağı.
Nartlar tabutu suskun indirdiler.
Başlarını göğüslerine eğerek kederle
"Elveda" dediler Koca Nart Wrıjmeg'e.
Tabut sallanıyordu dalgalarda beşik gibi.
Karadeniz'e sürükleniyordu hızla.
Birden Donbettırlar ortalıkta belirdi.
İnci topluyorlardı tam bu sırada.

Doğaüstü nesneye şaşkın şaşkın baktılar.
Bütün gün oynadılar demir tabutla.
Yakalamaya uğraştılar bir süre ağla.
Tepinip durdular üzerinde çocuklar gibi.
Eğlenceli bir ziyafet de çıkmıştı karşılarına.
Hırsla yalayıp duruyorlardı balık yağını.
Tabutla uğraşmaktan yorgun düşünce
Hemen deniz kıyısına taşıdılar.
Burada Melikler'in bir değirmeni vardı.
Canları eğlenmek isteyen Donbettırlar
Tabutu nuka bir güzel yerleştirdiler.
Değirmeni kolayca durdurmuşlardı.
Sonra sokuldular bir köşeye gizlice.
Değirmenciler gelmişlerdi, şaşırmışlardı.
Birbirlerine soruyorlardı "ne oldu böyle?"diye.
"Bu değirmen nasıl oldu da durdu?"
Değirmene daha da yaklaştıklarında
Nukta buldular demir tabutu.
Uzun süre incelediler, açmayı denediler.
Biri bırakıyor, diğeri alıyordu,
Bir türlü açamıyorlardı demir tabutu.
Güçleri yetmeyince lanetler savurarak
Aralarında tartıştılar, şu karara vardılar:
Tabutu Melikler'in önderine göndereceklerdi.
Buldukları nesneyi anlatmaları için
Birkaç adam yolladılar beye önceden:
"Melikler'in önderi merhametin bizimle olsun!
Mucizelerle bile kıyaslanmaz bu nesne.
Dökme demir bir tabut bulduk değirmenin yanında
Gerçek bir mucize bildik, sevindik.
Uğraştık, uzun süre kurcaladık durduk ama
Tabutu açmayı bir türlü başaramadık.
Melik önderi adamlarını çağırdı, emrini verdi:
"Alın bu tabutu, bana getirin çabuk!"
Yerlere kadar iki büklüm, zorlukla
Ağır tabutu taşıdılar önderin güçlü adamları.
Ülkenin ustaları çağrıldı tabutu açmak için.

Tabut parçalandığında donup kaldılar:
"Oo, tuhaf bir konuk, nasıl düştün buralara?
Demir tabuta neden girdin ihtiyar?"
"Ben, Nart Wrıjmeg, yüce ülkeden.
Bir görmek istemiştim Melik önderini."
Melik önderi karşılık verdi umursamadan:
"Ee, ne olacakmış kendi gözlerinle görürsen,
Konuklarım bunu öderler ömür boyu hapisle"
Yeraltı zindanına kapattırdı yaşlı Nart'ı.
Taşkın bir neşeye kapıldı kendi de.
Günler su gibi akıp gidiyordu fakat,
Asla boyun eğmiyordu küstah tutsak.
Bir gün ne olduysa oldu, gardiyanı çağırdı:
"İhtiyarın kalp atışları durursa bir gün
Güçlü önderinizin pek sevineceğini sanmam.
Oysa ünlü Nart kahramanı benim için
Yüklü bir kurtulmalık talep edebilir."
Gardiyan Wrıjmeg'in dileğini öndere bildirdi:
"Tutsağınız merhamet diliyor sizden
Yüklü kurtulmalık verecekmiş serbest kalırsa"
"Oo, güzel!" diye karşılık verdi Melik önderi.
"İhtiyar akıllı, eskiden olduğu gibi."
Karanlık zindanın kapılarını açın,
Tutsağı alıp bana getirin çabuk!
İyi bir kurtulmalık önerirse serbest bırakılacak,
Tersi olursa eğer açlıktan geberir gider"
Beyin buyruğunu yerine getirdi gardiyan.
Tutsak yeniden huzuruna çıkarıldı.
Korkunç önder Wrıjmeg'e döndü:
"Ee, ateşle yoğrulmuş yaşlı Nart!
Nasıl bir kurtulmalık öneriyorsun bana?"
Başını eğerek yerlere Wrıjmeg karşılık verdi:
"Tek boynuzlu öküzlerimiz vardır,
Yüz kez yüz getiririm hemen.
İki boynuzlu olanlardan iki yüz veririm.
Üç boynuzlu bin kadar, yeter ki iste.
Sözlerime inan Melikler'in güçlü önderi!

Dört boynuzluların miktarını da sen söyle"
"Sekiz yüz olsun" dedi Melik önderi,
"Fazla bir şey istemiyoruz senden"
"Peki beş boynuzlu ne kadar istiyorsun?
De hadi, emrini yerine getireyim!"
"Bin sekiz yüz olsun yeter"
"Nartlar istediklerimi sürülerinden ayırıp
Düşünmeden hazırlarlar kurtulmalığımı sanırım.
Bu hayvanları sana getirmek için
Bunu Nartlar'a kim bildirecek peki?
İki ulak istiyorum, bak bu önemli;
Biri kızıl saçlı olsun, öbürü siyah kıvırcık saçlı"
Köy köy dolaştıktan sonra Melikler
Biri kızıl, diğeri siyah saçlı iki ulağı
Güçlükle bularak önderin huzuruna getirdiler.
Wrıjmeg onlara dönerek sordu:
"Nart köyüne giden yolu kim biliyor?"
"İkimiz de biliyoruz, merak etme sen!"
"Güzel, benim mahalleme uğrayın o halde
Zindanda tutsak olduğumu söyleyin,
Kurtulmalık karşılığında serbest kalacağımı.
Beni seviyorlarsa, kaşlarını çatmadan
Melikler'in tüm isteklerini yerine getirirler.
Şunları aktarın ardından unutmadan:
Tek boynuzlu öküzleriniz var ya!
Yüz kez yüz vereceksiniz şimdi bize.
İki boynuzlulardan iki yüz kadar sayın.
Bin kadar üç boynuzlu getireceksiniz,
Dört boynuzludan sekiz yüz seferler için,
Bin sekiz yüz de beş boynuzluyla birlikte.
Eğer hemen gelmezse bu sürü Melik önderine
Kara öküzün başını keseceksiniz.
Tüm Nart halkının gözleri önünde
Kızıl saçlının boynuna asacaksınız kesik başı.
Söyleyeceklerim işte bu kadar"
Nart köyüne doğru yola çıktı iki delikanlı.
Türküler söylüyor, eğleniyorlardı.

Nartlar'ın nıhasına vardıkları zaman
Güler yüzle selamladılar yaşlı Nartlar'ı
"Hoş geldiniz" diye karşılık verdiler.
"Böyle yorgun, konuklar nereden gelirsiniz?
Ne haberler getirdiniz, anlatın hadi!"
"Melikler'in önderi gönderdi ikimizi.
Yüce Wrıjmeginiz bizde tutsak.
Yerine getirmelisiniz düşünmeden
Şu önemsiz isteklerini Melik önderinin:
Tek boynuzlu öküzleriniz var ya!
Yüz kez yüz vereceksiniz şimdi bize,
İki yüz kadar sayın iki boynuzludan,
Bin, üç boynuzlu da getireceksiniz.
Dört boynuzludan sekiz yüz savaşlar için,
Bin sekiz yüz de beş boynuzluyla birlikte.
Sürü hemen gelmezse Melik önderine
Kara öküzün başını keseceksiniz.
Tüm Nart halkının gözleri önünde.
Kızıl saçlının boynuna asacaksınız kesik başı.
İşte söyleyeceklerimiz bu kadar"
Halk tartışmaya başladı soluk soluğa:
"Tek boynuzluyu sağlamak kuşkusuz mümkün,
İki boynuzluyu ele geçirmemiz güç değil,
Fakat nerede bulacağız üç boynuzluyu?
Dört, beş boynuzlu zaten yok"
Karara vardılar, çözümü Satana bulsundu.
Satana kahkahalar atarak şöyle dedi:
"Daha en başından anlamıştım her şeyi.
Gözü pek ihtiyarımız selamette olsun!
Aranızdan yakalayamadı mı hiç kimse
Wrıjmeg'in sözlerindeki gizli anlamı?
Bir zafer, başarı hazırlıyor biz Nartlar'a.
Yüreğinin sesine kulak vererek kesin
El değmemiş, verimli topraklar buldu bir yerlerde.
Tek boynuzlu öküzlerden söz ederken;
Yayaları sefere çağıracaksınız demek ki,
İki boynuzlu olanlar-atlı birlikler;

Üç boynuzlular-dağ yamaçlarında keskin okçular;
Güneşte ayna gibi kalkanları parlayan
Kalkan taşıyıcıları olsa gerek dört boynuzlular da.
Beş boynuzlular-savaşa gitmek amacıyla
Silahlanmış tekmil ordu herhalde.
Ulaklar orduyu karşılarında görünce
Yolu göstermede direnecekler yarı yolda.
Siz de kara saçlı ulağı yakalayıp
Başını gövdesinden ayırdıktan sonra
Kızıl saçlının boynuna asacaksınız.
Kendi başından olmamak için de o,
Melikler'e giden yolu gösterecek doğrudan"
Toplanmaya başlamıştı Nart ordusu.
At toynaklarının sesi toprağı sarsıyordu.
Ulaklar karşılarında orduyu görünce
Köyden kaçmak istediler korkudan.
Nartlar kaçakları hemen yakaladılar.
Kendilerine sevinç, düşmanlara keder!
Bulat kılıç şavkıdığı gibi havada
Kara saçlının kellesi yuvarlanıverdi yere.
Neşelensin diye kızıl saçlı ulak
Boynuna astılar düşmanın kellesini.
Dehşete kapılmış zavallı ulak direnmeden
Melun düşmana giden yolu gösterdi hemen.
Bu sırada yaşlı Wrıjmeg boş durmayıp
Önderin karısına saygısını göstermek için
Dökme altından göğüslüğü sunmuştu.
Ama diğerini de elde etti böylece,
Hazinenin nerede saklandığını öğrenmişti.
Altın göğüslükle büyülenen kadın
Hemen göstermişti hazinenin yerini.
Zindandaki gizli çıkışı da açmıştı.
Gizli yeri aklında tuta tuta
Kulede devriye gibi dolaşmaya başladı.
Ordunun büyük yoldan geldiğini görünce
Saraya girdi kendinden emin.
Öndere dönerek şunları dedi:

"Sürüm yaklaşıyor, bak uzaklarda!
Tez okçularına ileri komutunu ver!
Bir engel çıkmasın diye yol üzerinde
Yalnızca ağaç dalları alsınlar yanlarına.
Tepeden tırnağa silahlarla çıkarlarsa dışarı,
Sürüm korku içinde dört bir yana dağılır.
Toplamak mümkün olmaz ona göre"
Nart'ı dinlemek gerekti kuşku duymadan.
Silahsız çıkmalarını emretti okçularına.
Kendi de kuleye çıktı, ama endişeliydi,
Yolu gözlemeye başladı Wrıjmeg'le birlikte.
Nart ordusuna yaklaşır yaklaşmaz Melikler
Korkunç çığlıklar duyuldu birden.
Yer çatırdıyordu adeta atların toynaklarından.
Darmadağın edildi hepten Melik birliği.
Melik önderi Wrıjmeg'e döndü korku içinde:
"Ey yıldızı her zaman korunan yaşlı Nart!
Alanda dalgalanan bu duman de ne, söyle!"
"Hayvanları sıkıştırmadan getiriyorlar,
Toz bulutları kalkıyor ayaklarından,
Buhar da nefeslerinden merak etmeyin!"
"Gürültüler, çığlıklar duyuyorum ama.
Bu ne demek? Meliklerim nerede?"
"Sürüyü yollamışlar bak Nart köyleri!
Ağır nalların çıkardığı gürültü bu"
Nartlar nihayet görünmüşlerdi işte.
Kale ve saray kuşatıldı çok geçmeden.
Wrıjmeg silahına davranarak öndere döndü:
"Hesaplaşmamızın zamanı geldi şimdi.
Şu boynuzlu sürüye bak çabucak,
Şanlı Nartlar'ın kurtulmalığını kabullen!"
Ve sivri kılıcını havada salladı.
Önder cansız yere devrildi bu ansız darbeyle.
Ele geçirilmişti tüm serveti Melikler'in.
Wrıjmeg tüm serveti büyük denklere böldü.
Besili sürü de çok geçmeden toplandı.
Türkülerle, sevinçlerle Nart ordusu

Köylerine, öz yurtlarına yola koyuldu.
Toylar, eğlenceler uzun süre bitmedi.
Yoksullara dağıtıldı ganimet her zamanki gibi
Baş tacı ettiler ünlü Nart Wrıjmeg'i.
Parlak zekâsını, cesaretini hiç unutmadılar.

SOZRIKO İLE BALSEG'İN TEKERİ

Günlerden bir gün yukarı mahalleden
Sozrıko, Wrıjmeg ve Batraz
Tepeden tırnağa silahlarını kuşanarak,
Dalgaların delice kaynayıp kabardığı
Tsartsu ırmağına doğru yola çıkmışlardı.
Uzun zamandan beri görüşmedikleri
Eski yakınlarından yalnız yaşayan bir kadını
Görmek, yoklamak istiyorlardı candan.
Fakat dulun kulesinden iz kalmamıştı.
Dehşet vericiydi kaleden geriye kalan;
Otlar arasında kömürleşmiş mezarlar,
Yakılmıştı her şey, küllerle kaplıydı.
"Neler olmuş" diye söylendi Wrıjmeg
"Kim at oynatmış buralarda böyle acımasızca?"
Atlılar öfke dolu dağıldılar üç ayrı yöne,
Felaketin nereden geldiğini öğrenme niyetiyle.
Yaşlı Wrıjmeg atını doğuya sürdü,
Batraz da batıya; yolları uzundu.
Güneye yöneldi yolun kenarından Sozrıko da
Endişeyle göz gezdiriyordu çevreye;
Ağaçların dalları budanmıştı her yerde.
Teker teker geçirilmiş küçük kazıklara
Kesilmiş başlar gördü, epeyce çoktu.
Kılıcının kabzasını sıktı acıtıncaya kadar.
Yabancı topraklardan eski düşmana doğru
Rüzgâr gibi sürüyordu çevik atını.

Çıplak bir adamın sarp kıyıda oturduğunu gördü.
Çıldırmış gibi bakınıyordu donuk gözlerle.
Sozriko yaklaşarak adama sordu:
"Çırılçıplak oturmuş ne yapıyorsun böyle?
Günlük dinlenme yeri mi yaptın burayı?
Yolcuysan, nereden geldiğini söyle?"
"Yolcu değilim, dinleniyorum yalnızca.
Büyük felaket geldi biz Nartlar'ın başına.
Düşman birçoğumuzu tutsak etti, götürdü.
Köyümüzü yaktılar, yerle bir ettiler.
Çok kardeşimiz de cansız yatıyor köyün içinde.
Sağ kalanları bağladılar, sayısı belli değil,
Kamçılaya kamçılaya sürüp götürdüler."
"Atla eyerime o halde, sızlanma hadi!
Köyünüzü yakıp kül eden canileri bulalım."
Gumir'in toprağına giden yolu gösterdi.
Dörtnala gidiyorlardı despot Eldar'a doğru.
Tarlalarda çalışan tutsakları gördüler.
"Bunlar bizim insanlarımız mı?" dedi Sozriko.
"Evet Nart bunlar, ölüyorlar gitgide
İşkenceler çektiriyorlar Eldar'ın savaşçıları."
Öfkesini tutamadı ateş gözlü Sozriko.
Keskin kılıcının kabzasını kavrayıp
Başladı biçmeye Eldar'ın adamlarını.
İşkenceler çeken tüm tutsakları kurtardı.
Kaleye dayandı sonra savaş naralarıyla.
Kahpe Gumir görünce düşmanının gücünü
Tez haber saldı Balseg'e, tekerini istedi:
"Merhamet et, bir isteğim var senden.
Toptan yok olacağız teker olmazsa.
Korkusuz bir Nart çıktı ortaya, çılgın, öfkeli.
Dul kadının öcü için gelmiş belli ki."
Yok edici tekerini salıverdi Balseg de.
Ardından seslendi: "Çabuk yuvarlanarak git!
Nartlar'ı tümüyle yok etmedikçe
Sakın geriye dönme anlaşıldı mı?"
Gumir, Balseg'in tekerini bekliyordu endişeyle.

Fakat Sozriko kararlıydı, boş durmadı.
Büyük bir gedik açtı kale duvarında
Ve kellesini uçurdu despot Gumir'in.
Balseg'in tekeri belirdi tam bu sırada
Cesaretini, gücünü düşmana göstermeye.
Diğerlerine dokunmadan tüm hızıyla
Önce Sozriko'nun ayaklarına saldırdı.
Tekerden hiç ürkmemişti ateş gözlü.
Keskin kılıcı elinde karşısına dikildi.
Balseg'in tekeri duraksadı birden.
Bu görülmemiş cesaret şaşırtmıştı onu
Sozriko'dan uzaklaştı, hızla geriledi.
Alevli kıvılcımlar parlıyordu yuraklarında.
Tekeri kovalamaya başladı Nart
Bilenmiş kılıcıyla tehditler savura savura.
Birden bir meşeyi karşısında görünce
Ağaca yanaşarak şöyle seslendi:
"Genç meşe ağacı, bir dileğim var senden,
Şu tekeri yok etmem gerek bir an önce
Tut onu sağlam dallarınla çabucak"
Meşe ağacı dile geldi, şöyle dedi:
"Geçmişi ne çabuk unuttun hatırlasana!
Yay yapmak için kendine keserdin beni.
Aksi olsaydı durdururdum onu"
Nart öfkeden dişlerini gıcırdattı.
Öfkeli sözler savurdu meşe ağacına:
"O güzelim palamutlarını sonsuza dek
Obur domuzlar yiyip bitirsin!"
Teker yuvarlana yuvarlana bu sırada
Bir fındık ağacının dallarına gizlendi.
Sozriko da çok geçmeden ardından varıp
Dallarıyla tekeri sarmasını istedi.
Ağaç dile geldi öfkeli, şöyle dedi:
"İmkânsız bir şey istiyorsun dünyada.
Beni deviren sen değil miydin?
Hiç mi hiç acımadan köklerimle beraber.
Sık sık olurdu bu, işkence için sanki.

Dallarımdan ok yapardın için sızlamadan.
Düştüğün bu beladan seni kurtaramam.
Balseg'in tekerini yakalayamam, o kadar!"
Lanetler savurmaya başladı fındığa:
"Lanetliyorum seni sonsuza dek
Balta sapı olmaya yara yalnızca.
"Al, bir ceza daha işte!" diye ekledi.
"Eğri büğrü, hep dallı budaklı ol!"
Teker gıcırtıyla önünde yuvarlanırken
Ihlamur ağacına rast geldi bu kez.
Sozrıko ağaca yaklaştı, diller döktü:
"Ey yaşlı ıhlamur, merhametini esirgeme!
Şu tekeri bir an önce durdurmak için
Dallarınla yakala, ama canlı olsun ne olur!"
Dallarını sallayarak karşılık verdi ıhlamur:
"Sağlamım, dallarım çok, fakat
Korkunç teker karşısında bu yetmez.
Engel olamam ona hiçbir biçimde"
Nart Sozrıko gürledi, lanetler etti:
"Sonsuza dek lanetliyorum seni
Tüm ömrün meyvesiz geçsin!"
Şerbetçiotunun önünden geçiyordu teker.
Korkudan titredi, sarsılmaya başladı.
Her bir yana kıvılcımlar döküyor,
Bir görünüp, bir kayboluyordu yurakları.
Sozrıko aceleyle şerbetçi otuna döndü:
"Ey ünlü, değerli bitki büyük salkımlarınla
Altın gibi ışıl ışıl parlayan,
Şu Balseg'in tekerini hemen devir,
Dallarınla ne olur dola kıskıvrak!"
Şerbetçiotu dile geldi, şöyle dedi:
"Cesaretinin değerini merak etme bilirim.
Tekeri bırakmam, dert olmasın bu sana"
Gözleri yaşardı Nart Sozrıko'nun:
"Bundan böyle bil ve hatırla güzel bitki!
Esrik eden özün ünlü begeni olsun,
İnsanlar her zaman sevgiyle ansın seni!

Tanrılar için de hoş kokulu bir bitki."
Şerbetçiotu çevik mi çevikti.
Tekeri dallarıyla ansızın sarıverdi.
Ateş gözlü Sozrıko da tekeri yakaladığı gibi
Altına aldı, öfkeli şöyle dedi:
"Kimin tarafından gönderildin?"
"Öldür beni, fakat dinle önceden
Balseg'in tekeriyim ben, emri gereği
Tüm Nartlar'ı ezmeliyim, mecburum.
Fakat hiç zarara uğratmadım Nartlar'ı.
Sana da gördüğün gibi bir şey yapmadım"
Sozrıko söze girdi, şunları dedi:
"Balseg'in tekeri demeyeceksin artık
Sozrıko adını taşıyacaksın anlaşıldı mı?
Bana hizmet edeceksin bundan böyle.
Tez yuvarlan hadi bildiğin yoldan,
Balseg'in ayaklarını kes çabucak!"
Teker gürledi, Nart'a şunları dedi:
"Tanrının ve senin yiğitliğin üzerine ant içiyorum!
Verdiğin emri yerine getireceğim,
Balseg'in ayaklarını biçeceğim hemen"
Verdiği söze inanan Nart Sozrıko
Serbest bıraktı tekeri gün doğarken.
Dul kadının yıkılmış evine yakın
Yeni bir köy kurdu Nartlar'la birlikte.
Tarlalar yeniden başladı ürün vermeye.

SOZRIKO'NUN ÖLÜMÜ

Balseg'in tekeri yuvarlanarak gidiyordu.
Koşturuyordu uzak engin göklere.
Yolda yaşlı bir adama rastladı.
İhtiyar şaşırmıştı, bu telaş da neydi?
"Ey Balseg'in değerli güçlü tekeri!
Gizlemeden yanıt ver, neyin var?
Ne diye böyle üzgün yuvarlanırsın çınlayarak?
Selam bile vermeden önümden geçmek niye?"
"Artık Balseg olarak söz etme benden.
Sozrıko'nun tekerleğiyim şimdi.
Mavi engin göklere yuvarlanıyorum
Balseg'in ayaklarını koparmaya orada.
Verdiğim sözü bozmaya alışık değilim"
Bu yanıtla şaşkınlığa düşen ihtiyar
"Dinle beni" dedi. "Bir öğüt vereceğim sana.
Çabuk Balseg'e git, yolunu çevirme!
Adsız parmağını kopar yalnızca.
Verdiğin söz bozulmamış olur böylece.
Canını da kurtarırsın göklerin öfkesinden"
"Hayır, olmaz bu öğüdünü tutamam
Verdiğim sözden asla dönemem"
Teker gökyüzüne atıldı var gücüyle.
Yaşlı bir kadına rastladı bu kez.
Kadın boğuk sesiyle şunları dedi:
"Ne diye öfkeli yuvarlanıyorsun çınlayarak?
Bir selam bile vermeden önümden geçersin"

Teker karşılık verdi yaşlı kadına:
"Nart Sozrıko'ya söz verdim bugün,
Balseg'in ayaklarını gökte koparmaya.
Yemini bozmak günah, utanç verici ayrıca"
Bir şaşkınlık almıştı yaşlı kadını da
Tekere sertçe döndü, şunları dedi:
"Alçakça ve acımasızca davranmak için
Asıl sahibine koşturuyorsun öyle mi?
Tanrılar bu yüzden cezalandıracak seni.
Balseg'in ayaklarına sakın dokunma!
Üzerine yuvarlanarak ansızın
Adsız parmağını kopar yalnızca.
Yeminini hiç de bozmuş olmazsın.
Canını da kurtarırsın göklerin öfkesinden"
"Hayır, olmaz, bu öğüdünü tutamam
Verdiğim sözden asla dönemem"
Gökyüzüne atıldı yine var gücüyle.
Göklerde uçuyordu, endişeliydi içi.
Birden bir kızla karşılaştı yolda.
Kız tekeri görünce konuşmaya başladı;
"Ne diye çınlayarak yuvarlanıyorsun böyle?
Bir selam bile vermeden önümden geçersin.
Ey Balseg'in değerli güçlü tekeri!
Gizlemeden yanıt ver, neyin var?"
Kıza döndü teker çın çın öterek:
"Artık Balseg olarak adlandırma beni.
Ben Sozrıko'nun tekeriyim şimdi.
Uzak engin göklere uçuyorum
Balseg'in ayaklarını koparmaya orada.
Yemini bozmak günah, utanç verici ayrıca"
Kız da şaşırmıştı bu yanıtla, şunları dedi:
"Alçakça ve acımasızca davranmaya
Asıl sahibine koşturuyorsun öyle mi?
Tanrı bu yüzden cezalandırır seni.
Balseg'in ayaklarına sakın dokunma!
Üzerine yuvarlanarak ansızın
Adsız parmağını kopar yalnızca.

Yeminini hiç de bozmuş olmazsın,
Kurtarırsın canını göklerin öfkesinden"
Kötü Sırdon sinsi sinsi eğleniyordu aslında.
Tekerin yoluna çıkan oydu sürekli.
İki ihtiyar olmuştu, sonra güzel bir kız.
Tekerin kafası öğütlerle iyice karışmış,
Kızgın kendi kendine söyleniyordu:
"Hep aynı öğüdü verdiler bana,
Ne yapmalıyım tanrım, yardım et bana!
Balseg'i ayaklarından edersem
Tanrı çok kötü cezalandırır beni.
Ansızın yuvarlanarak üzerine hızla
Yalnızca adsız parmağını koparırsam
Aslında yeminimi hiç de bozmuş olmam.
Canımı kurtaracağım göklerin öfkesinden.
Bu sırada Gumir'in sevgili oğlu gizlice
Balseg'i arıyordu mavi gökyüzünde.
Güçlü Balseg'e koşturarak doğruca
Sarayın önünde durdu, heyecanla seslendi:
"Şafağın aydınlığı mutlu etsin seni!
Yeryüzünden gelen konuğa bir bak"
Balseg yabancıya el salladı, merakla sordu:
"Hey çocuk, ne getirdi seni benim evime?
Apansız karşımda birden beliriverdin"
Konuk karşılık verdi, şunları dedi:
"Anlatması bile korkunç kasırga gibi
Topraklarımızdan geçti Nart Sozrıko.
Kalemizi yıktı, insanlarımızı öldürdü.
Babamın da başını uçurdu hiç acımadan.
Neşeli olmam görüyorsun mümkün değil.
Nartlar'a gidiyorum intikam ateşiyle.
Bana mutlaka yardımın gerek,
Yalvarıyorum sana bahtsız ülkemizi kurtar!
Ne olur yolculukta tekerini ver bana"
Balseg karşılık verdi: "Nasıl olur?
Çok önceden gönderdiydim tekeri
Ünlü Eldar babana, ordusuna yardıma.

Kaç gündür dönmedi, ben de endişeliyim.
Demek ki başına bir felaket geldi"
Telaşlanan Balseg tehlike sezdi bundan.
Bir atlı çıkardı yola tekeri bulmak için.
Atlı çevresini kollayarak dikkatle gidiyordu.
Vadinin birinde tekeri gördü birden.
Uçuruma doğru yuvarlanıyordu.
Kayalara çarpıyor, sürükleniyordu.
Yeri göğü sarsıyordu korkunç yankısı.
Atlı uzaklardan haykırdı, şöyle dedi:
"Balseg'in tekeri nerelere gizlendin?
Cesaretine ne oldu, neden yitirdin?"
Teker çınlayarak acıyla karşılık verdi:
"Balseg olarak adlandırma beni
Bil ki adım değişti bugünden sonra.
Sozriko'nun tekeri oldum şimdi"
"Oo, iyilikler diliyorum sana Sozriko'nun tekeri!
Fakat tez davran, Balseg seni istiyor,
Seni bulmak için beni görevlendirdi"
"Öyleyse birlikte uçalım engin göklere"
Gitmesi iyi olacaktı, güçlü sahibi Balseg'e.
Balseg nihastaydı vardıkları sırada.
Tekeri görünce başladı sorulara:
"Kaybolan dostum neler oldu sana?
Sık karanlık ormanda yolunu mu şaşırdın?"
Teker Balseg'e yuvarlandı birden
Ve adsız parmağını ezdi geçti bir anda.
Balseg kılıcına davrandı korkunç acıyla.
Teker kılıç darbesinden kurtulmayı başardı.
"Acı bana, canımı bağışla ey güçlü Balseg!
Korkunç bir olayla karşılaştım ormanda.
Beni ustaca yakalayıp ateş gözlü Sozriko
Acımasızca saldırdı, altına aldı beni,
Parçaladı bir yanımı korkunç mızrağıyla.
Sozriko'nun tekerleği oldum böylece
Seni öldürmemi istedi, ben de söz verdim.
Nasıl dokunurdum kutsal yaşamına?

Ama verdiğim sözü de tutmalıydım değil mi?
Hafifçe yaraladım seni bu yüzden.
Bütün gücümü kullan şimdi,
Sonsuza dek seninim bundan böyle.
İstemeden işlediğim bu suçu
Var gücümle temizlemeye hazırım.
Sozrıko hiçbir biçimde öldürülemez
Sonsuz yaşamı, çelikleşmiş bedeniyle."
Yeniden eski gücüne kavuşsun diye
Balseg Kurdalegon'a gönderdi tekeri.
Ardından şu kesin emrini verdi:
"Bedenin eski durumunu alır almaz
Doğru Sozrıko'ya uçacaksın hemen!
Fakat kurnazca almalısın intikamını.
Denize girmeye başladığı zaman
Ona git sezdirmeden şunları söyle:
"Ey insanların hâkimi, ünlü Sozrıko!
İnan doğruyu söylüyorum, Balseg'in korkusuna
Gökyüzüne çıkamadım bir türlü.
Aşağılara indim bu yüzden, senin yanına"
Ansızın ayaklarına yuvarlan, bekleme!
Dizinden aşağısını kes çekinmeden!
Tanrılar yalnızca gövdesini çelikleştirdiler.
Dizleri tavsız kaldı, bu bölgesi zayıftır.
Ölüm neymiş anlayacak zavallı"
Teker hemen Kurdalegon'a gitti.
Yeniden sağlamlaştı aynı eskisi gibi.
Sonra deniz kıyısına yuvarlandı hızla.
Ahenkle dönmeye başladı Nart'ın önünde:
"Ey ünlü kahraman, yüce yiğit Sozrıko!
Tüm insanlara hükmedeceksin yüzyıllar boyu.
İnan doğruyu söylüyorum, Balseg'in korkusuna
Gökyüzüne çıkamadım bir türlü.
Sana, aşağılara indim bu yüzden.
Senin yanında yaşayacağım bundan böyle"
Yuvarlandı, yurakları ışıl ışıl parlıyordu.
Yerinde dönüp duruyor, sabırla bekliyordu.

Nart Sozrıko sudan çıktığı zaman
Tüm dertleri, sıkıntıları bitecekti tekerin.
Kumsala ayak basar basmaz Sozrıko
Teker tüm gücüyle saldırdı Nart'a
Derin bir yara açtı iki dizinin tam ortasından.
Hızını alamayıp kimini öldürdü, kimini sakatladı
Acılar çektire çektire önüne çıkan Nartlar'ı.
Balseg'e doğru gökyüzüne atıldı.
Sozrıko ağır yaralı, kayalara devrildi.
Otları çekiştiriyordu baş ucunda atı.
Bir yerlerden sinsi Sırdon belirdi birden.
Yapmacık bir üzüntüyle Nart'a yaklaştı;
"Nartlar'ın ünlü yol göstericisi, yiğit Sozırko!
Sensiz nasıl yaşayacağız bundan sonra?"
Korkunç acılar çeken Sozrıko Sırdon'a baktı.
Duyulur duyulmaz bir sesle şunları dedi:
"Tez davran, köye git gerisingeri
Köylülerimin, yoldaşlarımın yanına var, anlat!
Balseg'in beni ne hallere soktuğunu.
Yem olmamak için burada kurda kuşa
Naaşımı taşısınlar hemen öz yurduma"
"Elbette giderim, ama at gerekli bana"
Sozır endişeyle haykırdı, hırıltılı şöyle dedi:
"Nasıl ayrılırım can dostumdan ölürken?"
"Atından ayrılmak korkutuyorsa seni,
Başına geleceklere ne diyeceksin peki?
Kuzgunlar gözlerini oyacak can çekişirken,
Kurtlara yem olacaksın bütün gece"
"Madem ki at gerekli sana, elden ne gelir?
Ben de acılı kaderime boyun eğer beklerim"
Balseg'in tekerini lanetlerken bir yandan
Çaresiz atını vermeye razı oldu Sozrıko.
Sırdon ustalıkla dikenden bir kamçı yaptı.
Atı kamçılıyor, amaçsız sürüyordu.
Sozrıko içini çekti, ölü gibiydi yüzü.
Zavallıyla alay ediyordu acımasızca:
"Atına yok yere kötü bakmışsın,

Bak nasıl da güzel oynatıyorum"
Sozrıko parmaklarını kemiriyordu hırsından.
Acılı çığlıklarını zor zapt ederek
"Tez davran köye" diye yakardı Sırdon'a.
Sinsi Sırdon gülerek atı topukladı.
At doludizgin uçtu toprağı döve döve.
Sozrıko çaresiz yatıyordu öylece
Kendi kanlarına bulaşmıştı zavallı.
Taze kan kokusunu alan bir kuzgun
Hemen Sozrıko'nun yanına iniverdi.
Sozrıko inleye inleye mırıldandı;
"Ey kuzgun, kuzgun kon yanıma!
Barastır'a götüreceğim etin tadına bak!
Yaklaş dostuna korkma hadi!"
Kuzgun dile geldi, korkuyla şöyle dedi:
"Dostumun etine dokunabilir miyim!
Avlanırken tarlalarda her keresinde
Benim payımı bırakmayı unutmadın"
"Yaşamını neyle süsleyeyim ey kuzgun?
Mutsuzluğun habercisi olarak uzun süre yaşa!
Yüksek karlı dağların doruklarında
Sonsuz acıyı yanında taşı yaz ve kış!
Kan sellerinde uç, her zaman bul yiyeceğini!"
Aç bir kurt geçiyordu yanından.
"Ey koca kurt" dedi. "Etimden bir dene hadi!"
"Hayır, iyiliğin karşılığını asla unutmam.
Açlıktan yakında gebereceğim ama
Sana dokunmayı asla düşünmem.
Avlanırken her defasında bıraktın bana
Dağ keçisi, tur etleri doyasıya.
Payımı aldım senden tüm hayatım boyunca"
Sozrıko dinledi, sustu bir süre,
Sonra acı bir gülümseyişle şöyle dedi:
"Sürüye saldırırken her keresinde
Benim gibi güçlü kuvvetli ol daima!
Kapkaranlık gecenin örtüsü altında
Karnını doyurduktan sonra tıka basa,

Ardına bakmadan uzaklaş, yetinmeyi bil!"
Bir tilki yaklaşıyordu şimdi de.
Geldi oturdu yakınına, kuşkuyla baktı.
"Ey herkesten kurnaz, güzel kürklü,
Yanıma yaklaş canım, otur hadi!
Nart etine bir dokun, susuzluğunu dindir kanımla"
Tilki sevgi dolu şöyle dedi:
"Susuzluğumu kanla giderseydim
Cesur biri olurdum, öyle değil mi?"
Bu yanıt güldürmüştü Sozrıko'yu:
"Çok tatlı ve sevimli olduğun için
İnsanlara zarar vermez uysal davranırsın.
Postun en değerlisi olsun hayvanlar dünyasında!"
İşte bir kirpi sürüne sürüne geliyordu.
Sozrıko'nun durumu endişelendirmişti onu.
Baktı Nart'a, üzüntülü içini çekti.
Fakat nasıl yardım edeceğini bilmiyordu.
"Benim için acılar çekiyorsun içten
Kabul et dostum öyleyse şu basit ödülümü!
Ölüm anım geldiği zaman çekinmeden
Bıyıklarımı al keskin tüylerin için!"
Bir baykuş Sozrıko'ya uçtu geldi.
"Hadi bir dene etimi çekinme hadi!"
"Hayır, dostumun etine dokunamam asla"
"Ah, madem incitmek istemiyorsun beni.
Gözlerin geceleyin de her yeri görsün!"
Bir kırlangıç geçiyordu bu sırada
Sozrıko'nun üzerinde sevgiyle cıvıldadı:
"Ey kırlangıç, Nart köyüne uç çabucak!
Söyle tehlike ateşlerini yaksınlar
Ve hazırlansınlar atlarıyla uzun yola.
Söyle çelik Batraz'a, Hemıts'ın oğluna,
Yazık ki sonum yakın, ölüyorum.
Vadide bir kayanın üstünde yattığımı söyle.
'Can çekişiyor' de, mavi gök kubbenin altında.
Balseg'in tekeri kahpece üzerime saldırdı,
İki dizimin ortasından paramparça etti.

Bu ıssız bozkırın ortasında tek başına
Dostlarımın yardımını bekliyorum"
"Söylediklerini aktaracağım" dedi kırlangıç.
Dualarını esirgemedi, şöyle dedi:
"İnsanların korunmasında ol sonsuza dek!"
İnsanlar hep sevdi onu, hiç avlamadı.
Akşamüzeri kırlangıç uçup gelerek
Tatlı tatlı cıvıldadı Nartlar'ın nihasında
Ansızın kurnaz Sırdon çıktı ortaya.
Bu ötüşü kendince şöyle yorumladı:
"Bakın kırlangıç neler diyor nihasa?
Sozrıkomuz yaban keçisi vurmuş,
O kadar çok ki, bütün avı taşımak için
Hadi arabalarla karşılamaya gidelim"
Sonra Satana'ya koşturdu Sırdon.
Gerçeği anlattı hiç titremeden:
"Sozırımız çok kahramandır, yiğittir ama,
Balseg'in tekeri parçaladı dizlerini"
Satana acıyla hıçkırmaya başladı.
Kanlı yaşlar akıtıyordu oğlunu yitiren ana gibi.
Derin kederler içinde nihasa koştu.
Sırdon ardına bakmadan uçup gitmişti bile.
Sozrıko'nun yanma varıp şunları dedi:
"Senin haber tüm Nartlar'a ulaştı.
Hiç gözyaşı dökmediler yiğit yoldaşların
'Yazgısına boyun eğsin' dediler yalnızca.
Kefenin göz alıcı olmayacak diye
Pek kederlenme öyle ünlü yiğit.
Kurbağa, yılan tutup kolayca,
Bir güzel soyduk derisini.
Sana bundan kefen dikeceğiz.
Kuşkusuz mezarını da unutmadan;
Mezara değil, sana daha uygun bir yere
Pis, gübre yığınları içine gömüleceksin"
Sozrıko'dan çıkan inleyişti yalnızca.
Işığı solmuş gözleriyle Sırdon'u arıyordu.
Kahramanı bırakıp yapayalnız

Çoktan kayıplara karışmıştı Sırdon.
Gerçekte yaslar içindeydi Nartlar
Hep konuştukları Sozrıko'ydu kederle:
"Çok cesur, ruhu temiz bir yiğitti.
Görkemli bir hişt düzenleyelim ona"
Yanına vardılar, başlarını eğdiler.
Yüce Nart kahramanına saygıya durdular.
Derin sessizlik içinde elleriyle
Kederler içinde Nart köyüne doğru
Ölmek üzere olan Sozrıko'yu taşıdılar.
Sozrıko son bir güçle şunları dedi:
"Dostluk ve sevgi adına ne olur!
Sevgili yoldaşlarım istiyorum sizden,
Defin giyitlerimi gösterin bana"
Nart'ın heyecanı şaşırtmıştı herkesi.
"Bir giyit hazırlıyoruz sana çok değerli.
Gömeceğiz seni büyük saygıyla.
Onurunu incitmeyiz asla, endişelenme!"
"Hayır, istiyorum!" diye diretti Sozrıko
"Defin giyitimi gösterin bana.
Sırdon kötü haber getirmişti ama,
Hiç kuşku duymadım bu ana dek"
Sozrıko'ya gösterdiler rahatlatmak için
Onun hüzünlü, ama değerli giyitini.
Altın kumaş parlıyordu önünde.
Herkes anlamıştı gözlerindeki sevinçten.
Sozrıko çok beğenmişti defin giyitini.
"İntikamımı alacak olan kahramana
Ünlü kılıcımı ve atımı bırakıyorum"
Son sözleri bu oldu Nart kahramanının.
Çelik bedenli Batraz karşılık verdi:
"Öz yurdum üzerine ant içerim ki,
Balseg'in tekerini keskin kılıcımla
İkiye bölüp getireceğim sana,
Mezarının başına dikeceğim yiğit Nart!
Ünlü atın, kılıcın senin yanında kalsın daima"
Korkunç yaslara bürünmüştü Nart halkı.

Büyük saygıyla toprağa verildi,
Görkemli bir zeppaz yaptılar şanlı kahramana.
Hişti hiçbir zaman unutulmadı.
Aktarıldı sürekli kuşaktan kuşağa.

BATRAZ'IN ÖLÜMÜ

Çelik bedenli Batraz yoldaşlarına seslendi:
"Halkımı aşağılayan o melun zorbaya,
Gökyüzüne çıkmalıyım zaman geçirmeden.
Balseg'in tekerini teke tek dövüşte
Paramparça etmeliyim çelik gücümle"
Hemen gökyüzüne atıldı fırtına gibi.
Demirci Kurdalegon'a vardı önce:
"Has çelikten" dedi. "Bir küskü yap bana,
Koca dağları sarssın yüce demirci!"
Bir çırpıda yaptı çelik küsküyü Kurdalegon.
Batraz küsküyü aldıktan sonra
Balseg'in tekerine haber saldı, bildirdi:
"Bir adım dahi ayrılamazsın benden
Ölümüne bir çarpışmaya sana geliyorum.
Seninle Hiz vadisinde karşılaşalım"
Kararlaştırılan yere geldi Batraz
Baş edilmez demir gücüyle gururlanarak.
Can düşmanıyla çılgınca dövüşmek için
Balseg'in tekeri de gelmişti öfkeli.
Amansız acımasız dövüş hemen başladı.
Çılgınca yüklenen çelik bedenli Batraz
Tüm yuraklarını parçaladı tekerin.
Korkudan bir ördeğe dönüverdi teker.
Kaçarak bulutlar arasına gizlendi.
Batraz da atmacaya dönüştü birden.
Bir an olsun gözlerini ayırmadan

Ördeğin peşine takıldı, bırakmadı.
Tam keskin tırnaklarıyla kavrayacaktı ki,
Ördek bir yaban domuzuna döndüğü gibi
Sık sazlığa sokularak gizleniverdi.
Pars oluverdi çelik Batraz da
Peşinden atıldı soluk soluğa.
Yaban domuzu hemen bir keklik oldu.
Bataklık çalılıklarının ardına kaçtı.
Kendi biçimine dönüştü ateş gözlü Nart
Ellerini birbirine vurdu hızla.
Ellerinden bir anda kıvılcımlar dökülerek
Bataklık çalılarını tutuşturup yaktı.
Sülün oldu bu kez keklik
Ve yeniden barınak buldu havada.
Batraz da kartala dönüştü hemen.
Teker de yeniden kendi biçimini alıp
Yuvarlanmaya başladı Kulbadeg'e doğru.
Çelik Batraz eski biçimine dönerek
Kulbadeg'e vardı, şunları dedi:
"Nereye gizlendi şu korkak tavuk?
Sana doğru geliyordu, onu gördüm.
Ee, hadi, yanıt ver korkmadan!
Eğer söylemezsen bir an önce,
Seni ve köhne kulübeni yakıp yıkarım"
Yaşlı kadın için için ağlamaya başladı:
"Korkudan sıçrayıp durduğunu gördüm.
Mezarlıkta bir taşın altına gizleniverdi"
Batraz bir boğaya dönüverdi,
Atıldı hemen ıssız mezarlığa doğru.
Mezar taşının üstünde böğürmeye başladı.
Teker dayanamadı bu korkunç sese.
Yerinden çıkarak şöyle dedi:
"Lanet olası rahat bıraksana beni!
Bilerek gizlendim yerin altına"
Batraz yeniden eski biçimine döndü.
Taze mezara gür sesiyle haykırdı:
"Ey teker! Benden kurtulduğunu mu sandın?

Benim ben, köşe bucak kaçtığın adam!"
Sözünü bitirdikten sonra tekeri yakaladı.
Bahtsız Sozrıko'nun mezarına çekti.
"Ey Nart Sozrıko, ünlü savaşçı!
Balseg'in tekeri ölüler ülkesinde
Senin boyunduruğunda sonsuza dek yaşasın!"
Tekere bulat kılıcıyla saldırdı.
İki parçaya bölündü kanlar içinde.
Birini baş ucuna çaktı ölünün,
Diğerini de ayak ucuna sıkıca.
Yüreğinde duyduğu büyük sevinçle
Sozrıko'nun mezarına döndü, şunları dedi:
"Batraz yerine getirdi vasiyetini.
Yaşayanlara bundan böyle Balseg'in tekeri
Cesaretin, kahramanlığın bir anıtı olacak"
Göklere çıkmak istiyordu Batraz.
Balseg'e gelmişti şimdi de sıra.
İntikam ateşiyle yanıp tutuşuyordu.
Bir an önce çıkmak için göklere
Altın ışınlarını istedi güneşten.
Güneş izin vermedi, geri çevirdi.
Çaresiz deniz kıyısına gitti tez.
Bu kez aydan diledi ışıklarını.
Ay da dinlemek istemedi Batraz'ı.
Suskun geri çevirdi Nart'ın dileğini.
Gökyüzünde, çok yükseklerde birden
Dans gürültüsü, türkü sesleri duyunca,
Başını kaldırarak merakla aya sordu:
"Ne oluyor yukarıda, bu neşeli toy da ne?"
"Bir öğrenseydin -söyleyeceğim gizlemeden-
Göğsün sıkışır, ezilirdin güçlü Nart.
Gökte görkemli bir kuvd düzenledi Balseg
Sarayın tüm odaları konuklarla dolu"
Bulut tanrısına gitti telaşla Batraz.
Huzuruna çıkıp yalvar yakar şunları dedi:
"Ey iyiliksever, yüce Bardwag!
Konuk olarak göster beni, yüreğimi sevindir.

Dostluğumuz için yap, tek isteğim bu,
Yardımını esirgeme yeryüzü dostlarından.
En iyi yayını ver kullanayım biraz!"
Yüce Bardwag karşılık verdi, şöyle dedi:
"Bilirsin, her şey yeryüzünde olur.
Eğer bu dileğini oğluma iletseydin,
Ne yapar ne eder ulaşırdı sana"
Bardwag'ın oğlu çıkıverdi karşısına
"Hoş geldin" dedi dostu Batraz'a.
"Konuğum ol güçlülerden de güçlü Nart!
Bereketli ülkende ne yenilikler var, anlat!"
Batraz karşılık verdi, zamanı dardı:
"Bir atışlık yayını ver, çok gerekli bana"
"Yedi atışlık olsun, yayımı beğendiysen.
Gerçekten Batraz, en iyi dostumsun sen"
En seçkin yayını ve okları Nart'a verdi.
Bu eşsiz armağanları alır almaz
Nartlar'a, yeryüzüne döndü Batraz.
Kendisini oka bağlamalarını buyurdu.
Ellerini havada sallayarak şöyle dedi:
"Yukarıya, Balseg'in avlusuna fırlatın beni"
Nartlar hep birlikte yayı gererek
Gökyüzüne fırlattılar Batraz'ı.
Korkunç bir hızla yükseliyordu göğe
Bir eyerin üzerinde oturuyormuş gibi.
Gökyüzünde uçuyordu kuş gibi.
Ok ıslığını duyan tekmil Jedler
Çevrelerine bakındılar endişeyle.
Yelmeyi hatırlayınca, kupaları unutup
Kaçışmaya başladılar korku içinde.
"Ne oldu, bu korkunç ıslık da ne,
Tüm dünyayı titreten kavak yaprakları gibi?"
Büyük bir gedik açarak bu sırada Batraz
Balseg'in kalesine düştü ansızın.
Oktan sıyrıldıktan sonra hemen
Kıyasıya bir savaşa girdi Balseg'le.
Jedler de kendilerine gelmişlerdi.

Beklemeden saldırdılar Batraz'a.
Fırlatıyorlardı peş peşe alevli oklarını.
Korkusuzca karşı koyuyordu Nart.
Balseg kargaşadan yararlanıp
Bir yolunu bulup kaçmak istedi.
Çelik Batraz kılıcıyla saldırdı.
Zorbanın başını gövdesinden ayırdı.
Jedler'e gelmişti şimdi de sıra.
Jed sürüsü kaçışıyordu çıldırmış gibi.
Teker teker öldürüyordu tutabildiklerini.
Geriye kalanlar tanrılarına çıktılar.
Acı çığlıklarla yalvarıp yakardılar:
"Ey yüce hâkimimiz, biz iyiliksever Jedler'e
Yolunu göster, ne yapmalıyız?
Yiğit Nart savaşçısı sürekli peşimizde.
Baş edemiyoruz gözü kara Batraz'la.
Yaklaşıyor, tanrım yardım et bize!"
Tanrı karşılık verdi düşünmeden:
"Yiğit Batraz'ı her zaman sevdim,
Fakat çok kötü davrandı siz Jedler'e.
Gözlerimi çektim ondan bugünden sonra.
Yeryüzünde doğdu o, tez davranın!
Orada öldürün, ama köyünde değil.
Issız çöle çekin çabucak onu,
Kibitler'in diyarında kuytu bir yere.
Alevli sıcaktan orada etkilenmez,
Yanıp kül haline gelmezse eğer
Ona hiç gücünüz yetmez demek ki"
Tanrının sözleri biter bitmez Jedler
Yeryüzüne indiler sevinç çığlıklarıyla.
Issız çöle çektiler Nart'ı ustaca.
Amansız bir savaşa girdiler korkunç.
Aşırı sıcağa dayanamadı çelik bedeni,
Kızgın kor haline geliverdi.
Jedler büyük kalabalıkla endişeli
Can çekişen Nart'a sessizce sokuldular.
Korkunç bir duman çöktü üzerlerine.

Jedler'in yarısı yok oldu gitti.
Gökyüzüne kaçtılar canını kurtaranlar:
"Oh Tanrım! Biz zavallıların yetmiyor gücü.
Öldüğü halde ne kötülükler yaptı"
"Bulut örtüsünden" diye karşılık verdi tanrı:
"Bulutlar tanrısına gidin doğruca.
Yağmurları, doluları göndersin çöle,
Bu korkunç dumanı yok etsin!"
Bu dileğe kulak verdi bulutlar tanrısı.
Yağmurlara boğdu kızgın çölü bir anda.
Ölü toprak da yeşillendi, canlandı.
Dumanın korkunç kokusu kesiliverdi.
Kor halindeki Batraz soğur soğumaz
Boz toprağa devrildi, zemin sarsıldı.
Yerde, öz yurdundan uzak ateş gözlü Nart
Ebedi huzuru buldu sonunda.
Bu acılı haber ulaşır ulaşmaz köye
Kahramanın naaşım almaya yola çıktılar.
Yüce Nart'ı kaldıramadılar yerden.
Çaresiz zeppazı orada inşa ettiler
Yığarak yaptıkları büyük bir kurganda.
Yüksek bulutlara direnerek öylece
Sonsuza kadar orada kalacaktı kahraman.
Nartlar da ant içtiler korkunç öfkeyle
Bu kötülüğü yanlarına bırakmayacaklardı.
Yazgılarını böyle çizdikten sonra Nartlar
Amansız savaşa girdiler tanrılarla.

TANRININ KARARI

Suskun, kederler içinde Nart halkı
Cesur Batraz'ın ölümünü hiç unutmadı.
Korkunç bir kıtlık yaşanmış gibi
Yasları, acıları asla dinmedi.
Yürekleri kan ağlıyordu kahramanların.
Nartlar'ın nıhasında hep hüzün vardı.
Gülmüyorlardı gençler o zamandan beri.
Ünlü Nart kahramanı Batraz
Sonsuza dek ayrılmıştı Nartlar'dan.
Aklı karmakarışık yaşlı Wrıjmeg,
Nartlar'ın en bilgesi, yol göstericisi,
Nıhasta oturuyordu dalgın öfkeli.
Az düşündükten sonra, şunları dedi:
"Az belalarla karşılaşmadık yaşamımızda.
Büyük deneyimler geçirdik, acıyı tattık.
Bu felaketler, sıkıntılar ruhumuzu çelikleştirdi.
Bizi kargaşaya düşürmesin ağır kayıplar!
Tüm kutsallığıyla inanıyoruz Nartlar,
Düşmanı kuşkusuz yeneceğiz bir gün.
Onlarla savaşacağız hırsla, eskisi gibi.
Ulu Hemıts'ın anısını koruyacağız
Ateşli, taşkın ruhunu aklımızdan çıkarmadan
Ünlü Sozrıko'yu anacağız sonsuza dek.
Onuruna leke sürmeyeceğiz asla
Yaşatarak anısını Yüce Batraz'ın.
Yeryüzünde düşmanları yendik biz.

Tanrılardan da korkmayız.
Geçmişte birlikte yaşadık onlarla,
Fakat zamanı geldi, karar vermemiz gerek;
Tüm endişelerimizi bir kenara bırakarak
Göklerde savaşmalıyız artık.
Batraz'a saldırdığına göre Jedler
Nartlar'ın düşmanı oldu bundan böyle.
Tüm düşmanlarımızla hesaplaşmak için
Nartlar'ın zamanı geldi de geçti.
Yeryüzünde Nartlar'ın esenliği için
Kederlerimizi, acılarımızı karanlığa gömüp
Tüm düşüncemizi, çabamızı
Saldırıya yönlendirmemiz gerek şimdi.
Tanrılara bakmak istemiyoruz artık.
Köle olarak yaşamaktansa, ölmek daha iyi!"
Haber tez ulaştırıldı köyden köye
Yaşamı göklerde geçen düşmana
Ölümüne saldırıp öçlerini alacaklardı.
Ant içti tekmil Nart halkı.
Korkusuzca gideceklerdi tanrılarla savaşa.
Büyük bir kargaşa çıkmıştı gökyüzünde.
Belirip kayboluyorlardı Jedler gölge gibi.
Yüreklerinde büyük endişe ve korku
Göğün kapısında toplaşmışlardı.
Günbatımının kızıl ışıklarında
Dörtnala uçarak gelmişti Wastırci.
Beyaz yamçısı alev alev yanarak
Savaşlarla yoğrulmuş bedenini yakıyordu.
Tüm vahşi hayvanları ormanda bırakarak
Efşati de kendini gökyüzünde bulmuştu.
Demirci Kurdalegon çekici üzerinde
Mavi gökyüzünde uçuyordu hızla.
En son gelen hırsız Tutır'dı.
Metin olmaya çaba gösteriyordu ama,
Benzi kül olmuştu korkudan.
Bir araya gelerek, şu kararı verdiler:
"Tanrısız ne yaparız, gücümüz Nartlar'a yetmez.

Başka çıkış yolumuz yok bizlerin,
Yeniden başvurmamız gerek tanrıya"
"Oh, tanrım!" dediler. "Ne yapacağız şimdi?
Nasıl savaşırız öyle kolayca
Yardımların olmazsa ulu tanrımız?
O ürkütücü zamanlar yeniden başladı.
Kutsal dualarımızı yükseltelim göklerde.
Gücünü ver Nartlar'ı yenmek için.
Onlarla barış içinde yaşamamız imkânsız.
Kinlerinin azalmadığını sen de biliyorsun;
Saydığımız, sevdiğimiz ünlü Sayneg Eldar'ı,
Güçlü Karadzaw'ı öldürdüler Nartlar.
Sonra güçte, cesarette ün salmış Balseg'i.
Düşmanımızın ne kadar Jed öldürdüğünü
Saymak, herhalde mümkün değil.
Fakat Nartlar'a az geliyor bu cinayetler.
Bu kendini bilmezlerden bize yaşamak haram.
Başlarının bir an olsun eğilmemesi için,
Eşiklerine tanrı düşüncesi girmesin diye
Kapı sövelerinin tüm kirişlerini bile kaldırdılar.
Söylememizden korkuyorlar şunu:
"Başlarınızı eğdiniz tanrı karşısında"
Seni baş düşmanları saydılar bilesin!
Korku, endişe nedir hiç düşünmeden.
Oysa ünsüz bir sonla karşı karşıyalar."
Görülmemiş bir öfkeyle gazaba gelen tanrı.
Nart köylerini lanetledi duraksamadan.
Tüm tanrılara şu emrini verdi:
Yeryüzünde iki güneş doğurarak güneş tanrısı
Nart tarlalarını kavuracaktı korkunç ısıyla.
Deniz tanrısı hastalıklar yaratacaktı Nart köylerinde.
Ürünleri de yok edecekti ürün tanrısı.
Her zaman hizmet etmeye hazır Tutır
Kurt sürülerini salacaktı Nartlar'ın üzerine.

TANRILARLA SAVAŞ

Görülmemiş olay gerçekleşti sonunda.
İki güneş doğmuştu zümrüt yeşili gökyüzünde
Aynı kandan iki kardeş gibi.
Nart diyarı üstünde asılı durdular.
Yer kabuğunu kinle, öfkeyle
İki kat güçle yakmaya başladılar.
Çatırdadı toprak korkunç ısıdan.
Açık gagalarıyla uçuyordu kuşlar,
Bir çiy damlacığı bile yoktu içmeye.
Otlar kavruldu, pınar suları çekildi.
İnsanları yok etti bu kavurucu sıcak.
Hastalıklar, açlık bu korkunç yılda
Kırıp geçirdi insanları, hayvan sürülerini.
Yoğun bulutlarıyla tam bu sırada
Tarlalar üzerinden geçerken Bardwag
Nartlar'ın çığlıklarına kulak vererek
Sağanak halinde yağmur yağdırdı.
Herkes dualar etti Bardwag'ın cömertliğine.
Bu harika suyla toprak doydu.
İnsanları hatırlamış gibi boğazlarda
Irmaklar yeniden gümbürdemeye başladı.
Dağ yamaçlarında otlar yeşillendi.
Ses verdi görkemli meşe ormanları.
Sık dallarında cıvıldadı kuşlar.
Yaban hayvanları sık ormanda
Sıçrayıp oynamaya başladılar canlı.

Birden veba salgını baş gösterdi korkunç,
Zaman bile bulamadılar mezarlarını yapmaya.
Ölüm kol gezmeye başladı yine Nart köylerinde.
Sırdon bir ilaç keşfetmişti hastalığa karşı,
Köy halkına haykırarak şunları dedi:
"İyileşmek için bana koşun tez elden.
Evdaz ilacı iyi gelecek sizlere.
Daha iyileştirici ve değerlisi yok bundan başka.
Hastayı yatağından kaldırmaya yardımcı"
Halka çok iyi gelmişti bu ilaç.
Tüm Nartlar veba illetinden kurtuldu.
Dawegler konuşuyorlardı aralarında
Nartlar'ın üstesinden gelmek çok güçtü.
Veba da yetmemişti onları yok etmeye.
Gökyüzüne döndüler utanç içinde.
Sararmaya başlayınca tarlalarda ürün
Nartlar sevinçle toplamak istediler.
Birden korkunç bir olay oldu anlatılmaz.
Kimse inanamadı gördüklerine.
Orak buğday başaklarına değer değmez
Basit bir ota dönüşüyorlardı hemen.
Başladılar Satana'yı rahatsız etmeye:
"Açıkla bilge kadın, bu olayın anlamı ne?"
Satana karşılık verdi içini çeke çeke:
"Ürün tanrısının kötü bir oyunu bu.
Ürün toplamanızı istemiyor gündüzün,
Keskin orak değer değmez başağa
Gördüğünüz gibi ot oluyor bir anda.
Hilekâr düşmanı şaşırtmanız için
Tarlaya gece gitmelisiniz yalnızca.
Hadi gidin bu gece korkusuzca!
Dallı budaklı oklarınızı yanınıza alın,
Oklarla kesin altın başakları çabucak!
Satana'nız bunu istiyor sizden"
Nartlar uyumadılar o gece sabaha kadar.
Ay parlak ışıklarıyla aydınlatırken çevreyi
Tan yeri ışıyıncaya kadar sessizce,

Tarlada başakları toplamaya başladılar.
Çok toplanabilmiş miydi ürün bilinmez ama,
Bir sürü geyik de gönderince Efşati
Kıt kanaat geçindiler Nartlar yine de.
Lanetler savura savura ürün tanrısı
Bulutlar arasından evine döndü sıkıntılı,
Jedler'e çıktı kızgın, şunları dedi:
"Ah, Nartlar'a hiç değmedi elim.
Onları yok etmeyi başaramadım.
Siz de savaşa katılın benimle haydi!
Korkunç savaşı başlatmamız için
Çağırmak gerek ayrıca Tutır'ı da."
Savaş hazırlıkları başladı hemen
Saldırı anını bekliyordu Jedler.
Azgın kurtlarını toplayıp Tutır
Nart sürülerine saldırdı geceleyin.
Tutır umutla bekliyordu, nihayet
Nartlar koyunlarından yoksun olacaklardı.
Fakat Tutır'a iyi bir oyun düşündü Satana.
Ünlenmemişti bilgeliğiyle boşuna.
Canavarların çenelerini kurnazca bağladı.
Nartlar da ok yağmuruna tuta tuta,
Aç, azgın kurt sürüsünün işini
O anda bitirdiler zorluk çekmeden.
Korkak Jedler'e gelmişti şimdi de sıra
Kılıç kınında duramıyordu sabırsız.
Kıyasıya savaş nihayet başlamıştı.
Ardı ardına uçuyordu bilenmiş Nart okları.
Tanrıların dehşetli bakışları altında
Bir ok, yetmiş yedi Jed'in bitiriyordu işini.
Yetmiş yedisi de bitkin düşüyordu yaralı.
Yardımsız, umarsız yerlerde yatıyorlardı.
Canını kurtaranlar arkalarına bakmadan,
Karanlıktan yararlanarak geceleyin
Kaçıştılar gökyüzüne dehşet içinde.

SON SAVAŞ

İnsanlarla bir türlü baş edemediler tanrılar.
Yok edemediler yiğit Nart halkını,
Ne açlıkla, ne soğukla ne de vebayla.
Püskürttüler Jedler'i, Dawegler'i Nartlar
Baş başa bırakarak utançlarıyla.
Tanrıların intikamından korktukları yoktu.
Uzun zamandır ortalıkta görünmüyorlardı.
Sanki hiç var olmamış, yaşamamışlar gibi.
Nıhasta toplanan Nartlar bir gün
Aralarında şu karara vardılar birlikte:
"Jedler, Dawegler bizlere düşman.
Yiğitliğimize duydukları kıskançlık
İçin için kemiriyor, yiyip bitiriyor onları.
Tanrı ise göklerde en önde gelen varlık.
Jedler'in kötü oyunlarını hoş görüyor.
Onların ebedi dostu, koruyucusu.
Birinci düşman görelim biz de tanrıyı.
Savaşta onu yenemeyeceğimize göre
Sürelim gökler ötesine en iyisi,
Oklar fırlatmaya başlayarak yeniden.
Rahat, huzur vermeyecek hiçbir zaman.
Nart halkını lanetleyecek sonsuza dek."
Jedler bunu öğrenince, endişeyle
Yeniden tanrıya çıktılar Dawegler'le birlikte.
Tanrı bozgundan haberi olduğu halde, yine de
Kurnazca meleklere şöyle sordu:

"Sizi ne endişelendirmiş, anlatın hadi!"
Eşikte bağrıştılar bir ağızdan dehşetle:
"Ah, endişe duymamamız elde mi?
Görüyorsun geriye döndük utançla.
Ordumuzu bozguna uğrattı savaşta Nartlar.
Sadık Jedler'den çoğu ölüp gittiler.
Adımız lekelendi bu kara günde.
Seni de ilgilendiriyor bu düştüğümüz durum"
Her şeye hükmeden tanrı kara öfkeyle
Güzel kırlangıcı çağırtıp emrini bildirdi:
"Uç kırlangıç Nart köyüne beklemeden!
Öfke dolu gözü kara halkına duyur;
Tanrı acımasızca cezalandıracak Nartlar'ı.
Yeryüzünün evlatları, vicdan nedir unuttular.
Ölüme mahkûm ettiler Jedler'i, Dawegler'i.
Nartlar'ın gözünden düştü tanrının kendisi de."
Yeryüzüne uçtu kırlangıç Nart köyüne doğru.
Damlarının üstünde belirip kayboluyordu kanatları.
Nartlar nihasta toplanmışlardı bu sırada.
Tanrının duyurusunu onlara bildirdi.
Dinledikten sonra bu sözleri büyük sabırla,
Şöyle dediler bir ağızdan gerçeği gizlemeden:
"Seni gönderene, tanrıya şu sözleri aktar!
Biz kararımızda ısrarlıyız, dönmemiz mümkün değil.
Seni tanımak istemiyoruz bundan böyle.
En zor günlerimizde yardım etmedin bize.
Her zaman düşmanlarımızdan yana oldun üstelik.
Yenilmez Yüce Batraz'dan yoksun bıraktın bizleri.
Ordular gönderdin Nart topraklarına
Kahraman halkımızı yok etmek için.
Neden veba illetini üzerimize saldın?
Rezilliğimizi görmek istedin niçin?
Bereketli ekin tarlaları engel mi olmuştu sana?
Usandırmış mıydı seni mutlu Nart halkı?
Aşağılanmak istemiyoruz hiçbir biçimde.
Seni saymıyoruz artık, kararımız kesin.
Duaları, yakarıları çoktan bıraktık.

Sırtımızı sana döndük böyle bilesin!
Seninle eşit gibi konuşuyoruz şimdi,
Açık bir savaşa çağırıyoruz seni!"
Nartlar'ın yanıtını dinledikten sonra kırlangıç
Bir anda gökyüzüne havalandı gerisingeri.
Tanrının önüne çıkıp, olanları anlattığında
Bir ok saplanmıştı adeta tanrı evine.
Öfkeden çılgına döndü tanrı
Kırlangıcı Nartlar'a gönderdi yeniden:
"Sor Nartlar'a, yanıt versinler hemen!
Kabilelerinin kökünü mü kazıyayım tümden?
Ya da dirençlerini bütün bütüne kırıp
Perişan bir kuşak mı bırakayım geleceğe?
Hemen seçimini yapsın düşmanlarım!"
Kırlangıç yeryüzüne uçtu zaman geçirmeden,
Tanrının sözlerini Nartlar'a aktardı.
Kırlangıca şu sözleri söylediler gülerek:
"Seni gönderene uç yeniden!
Şu yanıtımızı aktar çekinmeden:
"Köle olarak utanç içinde yaşamaktansa,
Hep birlikte ölmek daha iyi, kararımızı verdik.
Biz Nartlar onurumuzu çiğnetmeyiz.
İstemeyiz asla zavallı, perişan bir kuşak,
Teke tek savaşa hazırız gitmeye"
Yeniden tanrının yanma vardı kırlangıç.
Nartlar'ın sözünü bir bir aktardı.
Tanrı söyledi: "Ey kırlangıç uç geriye,
Tanrının unuttuğu Nartlar'a son kez!
Devrisi gün şafak söker sökmez dağa,
Waza'ya çıkılacak tanrı buyruğuna göre
Herkes küçükten en büyüğüne kadar silahlarıyla.
Ben de ordumla geleceğim sabahleyin erken.
Korkunç, kesin savaşı başlatacağız hemen"
Nartlar da korkusuz yola hazırlandılar.
Tanrıyla savaşa hazırdılar hepsi.
İşte yüce Waza dağının doruklarında
Göğün masmavi örtüsü altında

Savaş düzenine geçmişlerdi birlikler
Büyük bir suskunluk içinde çadırları açarak.
Herkes bekliyordu tanrının gelmesini
Ve ansızın doğa baş kaldırdı korkunç;
Bir kasırga koptu yerle bir eden.
Şimşekler çakıyordu, çekiç gibi
Koca kayalar yerlerinden kopuyor,
Ağaçlar devriliyordu kökleriyle birlikte.
Nart ordusu korkusuzca dikilmiş,
Öfkeyle ve sabırla tanrıyı bekliyordu.
Gökyüzü zinciri apansızın gürledi.
Bulutlar altından uçan Jed sürüsü
Aleve boğdular Nart toprağını boydan boya.
Nartlar da oklarına davrandıkları gibi
Ok yağmuruna tuttular tüm gökyüzünü.
Bilenmiş oklar hedeflerini bulmuştu.
Göklerde azalmıştı Jed sürüsü.
Melekler endişeye kapılarak yine
Kaçmışlardı korku içinde tanrının yanına.
Tanrının öfkesi geçmemişti hâlâ.
Bir kuşku çökmüştü her nasılsa içine.
Nartlar'ı yenebilecek miydi gücüyle?
İstediği gibi gerçekleşecek miydi savaşın sonu?
Fakat kin katılaştırmıştı tanrıyı.
Bu kez iki kat güç gönderdi yeryüzüne.
Tüm tarlalar ateşle yandı, kavruldu.
Nartlar vuruştular gün bitimine dek.
Dağlar sarsılıyor, bulutlar dağılıyordu.
Geçilmez, sık ormanı terk etmişlerdi.
Vahşi hayvanlar, kuş sürüleri,
Her yan yanıyordu korkunç alevlerle.
Sırdon şu öğütü vermişti savaş sırasında:
"Dağlara çekilmemiz gerek, kahramanlar;
Saklanabiliriz ancak derin boğazlarda
Göğün gazabından, ölümcül oklardan"
Sürdüre sürdüre büyük savaşı bir yandan
Dağlara çekildiler Nartlar yığınlarla.

Bir yıl kadar dolaştılar dağların arasında.
Bir araya gelerek sonra şu sözleri ettiler:
"Ne mi yapacağız bundan sonra gururlu Nartlar?
Tanrıyla savaşa giriştiğimiz zaman
Onurlu sona çoktan karar vermiştik zaten.
Köle olarak yaşamak ve bu utanca katlanmaktansa
Şanlı biçimde ölelim daha iyi"
Sonları böyle oldu yürekli Nartlar'ın.
Dünya dönüp durdukça hatırlanacak hep
O cesur, onurlu insanların kahramanlıkları.

AÇIKLAMALAR

Adayhoh Kuzey Osetya'da dağ.

Aminon (Mit.) Ölüler ülkesinin bekçisi.

Arıng Hamur yoğrulan ağaç tekne.

Arvıraşugd (Gök güzeli). Nart kahramanı Werheg'in ikiz oğulları Ihşar ve Ihşarteg'in büyükanneleri.

Avdseronlar (Mit.) Yedi başlı devler.

Aza Hastalıkları yok eden, ölülere can veren bir güce sahip ağaç. Bir tür cennet ağacı. Yalnızca ölüler ülkesinde bulunur.

Bad Sürekli çömelip kalkarak oynanan oyun.

Balseg Güneş Tanrı.

Balseg'in Tekeri Korkunç gücü olan tekerlek biçiminde fantastik varlık. Nartlar'ın gökte yaşayanlarla savaşında onları yakıp yıkan Balseg'in Tekeri.

Barastır (Mit.) Ölüler ülkesinin hâkimi. Ölüleri karşılar, durumlarını belirler, cehenneme ya da cennete gönderir.

Bardwag (Mit.) Melek, kutsal kişi. Asetin inançlarına göre hastalıklar, salgınlar bazı ruhlar tarafından gerçekleştirilir. Bunlar için kurban kesmek ya da kuvd düzenlemek gerekir. Rınıbardwag adlı, salgın hastalıklar üzerinde gücü olan bir meleğe dağlarda özel saygı gösterilirdi.

Beşmet Kenarları deri işlemeli kalın dokuma gömlek.

Begeni Bira.

Bides'in Tolgası Olağanüstü, sihirli, delinmez tolga.

Bitsenta Fantastik cüce ailesi.

Bılina Rus kahramanlık ezgileri.

Dawegler (Mit.) Melek. Bitki ve hayvan dünyasının, dağların, denizlerin, ırmakların koruyucusu.

Delimonlar Eski Asetin inançlarına göre, yeraltında yaşayan kötü yaratıklar.

Donbettırlar (Mit.) Su âleminin koruyucuları. Destanda sık sık Nartlar'ın denizlere yakın yaşadıkları, Nart topraklarında büyük ırmakların aktığı, ünlü Nart kahramanlarının Donbettır'ın evinde eğitim gördükleri anlatılır. Efsaneye göre Nartlar, Donbettır'ın kızı Dzeraşşe'den doğdular.

Dzwar (Mit.) Kutsal kişi, koruyucu. Asetinler kutsal olarak gördükleri dağları, ormanları Dzwar olarak adlandırırlar.

Efşati (Mit.) Vahşi hayvanların koruyucusu. Yaşlı, uzun sakallı olarak betimlenir. Özellikle avcılar büyük saygı gösterirler.

Eldar Feodal, prens.

Erçi Genelde yoksul kişilerin giydiği dağlı ayakkabısı. İçine yumuşak ot koyarlardı.

Erfen Ünlü Nart kahramanı Sozrıko'nun atı. Başka varyantlarda Wrıjmeg'in atı.

Erdhord Kardeşlik (Bizdeki kan kardeşliği gibi).

Evdaz Çok etkileyici bir ilaç.

Evsurg Efsanevi at.

Farn Huzur, esenlik, mutluluk.

Felvera (Mit.) Küçükbaş hayvanların koruyucusu. Her ağustosta onuruna kuvd düzenlenir. V.F. Miller, Felvera'nın Hıristiyan azizleri Flor ve Lavr'dan (atların koruyucuları) doğmuş olabileceğini söyler.

Fendır Eski Asetin müzik aleti. İki türü vardır. 12 telli olanı arp gibidir. Diğeri yaylıdır, kemana benzer. İnanışa göre, Asetin arpı fendırın mucidi Sırdon'dur. Fendırın Kuzey Kafkasya'da, ortaçağda ortaya çıktığı söylenebilir. Uzak geçmişte Asetinler'in en yaygın müzik aletiydi. 19. yüzyılın ikinci yarısında yerini diğer müzik aletlerine, özellikle Rus armonikasına bırakmıştır.

Fesal Ayakkabı içine konan yumuşak kuru ot.

Fıdiş Tencereden et almak için kullanılan uçları kıvrık, iki uçlu tahta çatal.

Fıng	Yuvarlak, üç ayaklı masa. Ayakları genelde süslemeli olur.
Gerta	Ahşap kova.
Gumirler	Nart topraklarına kadar gelip yerleşmiş devler.
Hişt	Ölünün ardından düzenlenen yemekli tören. Ünlü Asetin şairi Kosta Hetegurov bu konuda şöyle der: "Hişt'ler bazen o kadar görkemli yapılırdı ki; günde 30 sığır, 150 kadar koç, 500 kova bira, 100 kova arak (votka), 3000 buğday ekmeğinin tüketildiği olurdu."
İşaret taşı	Nartlar sefer sırasında yollarını şaşırmamak için, yol üzerinde belirli yerlere işaret taşlarını bırakırdı.
Jedler	(Mit.) Melekler
Jengoy	Ayakkabı içine giyilen kalın deriden çorap. Dize kadar uzanır.
Kar ve Keref	Buz tanrısının oğulları.
Kazi	(Mit.) Kötü yaratıklar, cinler. Nartlar'ın düşmanları.
Keftişer	(Mit.) Sualtında yaşar. Balıkların hâkimi.
Kehs	Şölenlerde armağanlar taşınan geniş, derin olmayan tabak.
Kehsgenen	Doğan oğlan çocuğunun onuruna düzenlenen eski Asetin şöleni, bayramı. Diğer Kafkas halklarında olduğu gibi, eski Asetinler'de erkek çocuğunun doğuşu mutlu bir olay olarak görülürken, kızların doğuşuna pek önem verilmezdi.
Ken	Topaç.
Kurdalegon	(Mit.) Demirci tanrı. Düşmanla savaşta Nartlar'a yardım eder.
Kutugenen	Devrim öncesine kadar Osetya'da varlığını sürdüren Asetin şöleni.
Kuvd	Toy, ziyafet. En yaşlı kişi tarafından yönetilir, bir tören şeklinde gerçekleştirilir. Dualar edilir. Katılanlar yaş ve hukuka göre, oturtulur. Yabancı konuk, yaşlılarla aynı köşede ağırlanır. Gençler hizmet ederler. Türkülerle, danslarla sürdürülür.
Kwendon	Nartlar'a bazen dost, bazen düşman olan feodal.
Lamz	İnanışa göre, bilinmeyen otlardan yapılan merhem.
Melikler	Feodaller, prensler. Devlerle birlikte Nartlar'la sürekli savaşırlar.
Mus	Kuzey Avrupa'da yaşayan bizon türü bir hayvan.

Nartamonge İçki kupası. Alan geleneğine göre, savaştan dönen askerlere, yurtlarına ayak bastıklarında, zaferin onuruna Nartamonge'den içki sunulurdu. Alanca olsa gerek.

Nıhas Toplumsal faaliyetlerin görüşüldüğü, tartışıldığı, kararların alındığı toplantı yeri.

Nuk Değirmen oluğu.

Pilthor Geniş tarlaları yakan fantastik varlık.

Riftag Atın eyerine bağlanan çift taraflı heybe.

Rong Nartlar'ın sevilen içkisi. Asetinler'in ataları Alanlar'ın içkisi olsa gerek. Baldan yapılırdı. Tadı tatlı ve sertti.

Safa (Mit.) Ev ocağının, ateşin, ailenin koruyucusu.

Sayneg Feodal, ünlü Nart kahramanı Hemıts'ın katili.

Sıneg Omuz ve göğüsleri birbirine çarptırarak oynanan oyun.

Şimd Asetinler'in kitlesel oyunu. Ayrıca Kabartay, Çerkez ve Adıgeler'de genişçe yayılmıştır. Asetinler'in çok eski danslarından biridir. Halka olarak oynanan şimd ya da "Nart şimd"i Osetya'nın birçok bölgesinde bu zamana kadar yaşatılmıştır. Genelde erkekler oynardı. Sonra erkekli kızlı oynanmaya başlandı.

Tar (Mit.) Büyük toprak sahibi, despot.

Teşk Hasır sepet.

Terk-Turk Bilinmeyen bir halk. (Türkler olabilir).

Tserek'in yelmesi : Delinmez, örme zırhlı gömlek.

Tur Kafkas dağlarında yaşayan yaban keçisi.

Tutır (Mit.) Kurtların koruyucusu, çobanı. Onun emri olmadan kurtlar, insanlara ve sürüye zarar veremezlerdi. Kurtlar sürüye saldırdığında, Asetinler Tutır'ı yardıma çağırırlardı.

Weyig (Mit.) Dev, kiklop.

Welibeh Peynirli börek.

Werheg Nartlar'ın kurucusu.

Werhteneg Nartlar'ın kurucusu.

Wastırci (Mit.) Erkeklerin, savaşçıların, yolcuların koruyucusu. Halk inançlarına göre, o her zaman yolcuların sağ tarafında bulunur, güç zamanlarında Nartlar'a yardım eder. Satana'nın babasıdır. Geçmişte, çok sayılan tanrılardan biriydi. Yeminlerde, kutsamalarda sık sık adı geçer.

Wasilla (Mit.) Fırtına ve ürün tanrısı.

Wazay Kuzey Osetya'da, Digor boğazında bir yer.

Yelme Yırtmaçlı, örme zırh gömlek.

Yemlık Geme alışmamış, eğitilmemiş at.

Zıkka Peynir, buğday ya da arpa unuyla hazırlanan geleneksel Asetin yemeği.

Zeppaz Merkezi Kafkasya'da, genellikle Osetya ve Kabartay'da geniş biçimde kullanılan anıtmezar. Yeraltı, yarı yeraltı ve yerüstü olmak üzere üç türü vardır. Yeraltı mezarları daha çok eskizamanlarda kullanılmıştır.

ISBN 975-418-0020-6

